

T. C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HALVETÎ MUHYÎ'NİN SÜRÛR-EFZÂ ADLI
MESNEVİSİ

DİLA AKÇAY
1701011008

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. NİHAT ÖZTOPRAK

İSTANBUL 2019

TEZ ONAY SAYFASI

FSMVÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı yüksek lisans programı 1701011008 numaralı öğrencisi Dila AKÇAY'ın ilgili yönetmeliklerin belirlediği tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “**Halvetî Muhyî'nin Sürûr-efzâ Adlı Mesnevisi**” başlıklı tezi aşağıda imzaları olan jüri tarafından ..... tarihinde oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK

(Jüri Başkanı-Danışman)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Doç. Dr. Türkan ALVAN

(Jüri Üyesi)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Doç. Dr. Ümran AY

(Jüri Üyesi)

Marmara Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağılı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Dila AKÇAY

İmza

HALVETÎ MUHYÎ'NİN SÜRÛR-EFZÂ ADLI MESNEVİSİ

ÖZET

Bu çalışmada şair Halvetî Muhyî'nin tespit edebildiğimiz tek nüshası olan Hacı Selim Ağa Yazma Eserler Kütüphanesi Kemânkeş 452 numarada kayıtlı *Sürûr-efzâ* adlı mesnevisi üç ana başlık altında incelenmiştir.

Birinci bölümde Halvetî Muhyî'nin kimliği, tarikatı ve Muhyî mahlaslı diğer şairlerin hayatları üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde *Sürûr-efzâ* mesnevisi “Şekil Hususiyetleri” ve “Muhteva Hususiyetleri” başlıkları altında incelenmiştir. Şekil hususiyetlerinde mesnevi nazım şekli, mesnevi dışı nazım tür ve şekilleri, vezin ve kafiye ve başlık sistemi ele alınmaktadır. Muhteva hususiyetlerinde ise manen ve lafzen âyet ve hadis iktibasları, deyim, atasözleri ve kalıplaşmış ifadeler, metinde geçen şahıslar ayrıntılı şekilde örnekleriyle ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde yazma nüshanın tavsifi bildirilerek metin kuruluşunda izlenen yol açıklanmış ve ardından metin, transkripsiyon alfabeli şekilde verilerek çalışmamız tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: mesnevi, Halvetî, Muhyî, Sürûr-efzâ, nazım şekli, Hacı Selim Ağa

HALVETÎ MUHYÎ’S MATHNAWÎ OF SÜRÛR-EFZÂ

ABSTRACT

In this study, a mathnawi from Halvetî Muhyî, called Sürur-efza, which is the only establishable copy and registered in Hacı Selim Ağa Yazma Eserler Kütüphanesi Kemânkeş with number 452 has investigated in three parts.

In the first part of this thesis, Halveti Muhyi’s identity, his cult and the other poets who are using “Muhyî” as their pen name are discoursed.

In the second part, the mathnawi called *Sürûr-efzâ* is examined in terms of two main topics such as Figural Features and Contextual Features In Figural Features, the form of mathnawi’s verse, the type and forms of verse except mathnawi, rhyme and rhythm, subchapter and the system of defining titles are approached. In Contextual Features, the quotes from ayah and hadith; idioms, poverbs, stereotypes and characters are studied with its examples in terms of meaning and literal.

In the third chapter, the path followed in the construction of the text is explained by being reported the characteristics of the manuscript. Afterwards, the transcription of the text is given in alphabetical and we completed our study in this way.

Keywords: mathnawi, Halvetî, Muhyî, Sürûr-efzâ, figural features, Hacı Selim Ağa

ÖN SÖZ

Çalışmaya konu olan Halvetî Muhyî'nin *Sürûr-efzâ* adlı mesnevisi, inceleme kısmında ayrıntılı şekilde anlatacağımız üzere 16. yüzyıl ve sonrası bir dönemde kaleme alınmıştır. İncelenen tezkirelerde, bahsettiğimiz dönem ve sonrasında yaşamış olan Muhyî mahlaslı şairler bulunmakla birlikte yalnızca birinin Halvetî olduğundan söz edilmektedir. Ayrıca Muhyî mahlaslı bu şairlerin zikredilen eserlerinde *Sürûr-efzâ* isimli bir mesnevi bulunmamaktadır. Eserin giriş bölümünde bulunan Sultan Murat methiyesi ise şairin 16. yüzyıl ve sonrasında tahta çıkan Murat isimli üç padişahтан birinin döneminde yaşadığını düşündürmektedir.

Eseri tespit ettiğimiz Üsküdar Hacı Selim Ağa Yazma Eserler Kütüphanesi, hâlâ bünyesinde gün yüzüne çıkmayı bekleyen pek çok eser olduğu konusunda bizleri ümitlendirmiştir. Eserin tespitinin ardından yaptığımız nüsha tespiti çalışmaları ülkemizin yazma eser kütüphanelerinde bu isimle kayıtlı ikinci bir nüsha bulunmadığı yönünde neticelenmiştir. Toplam 30 meclis ve 36 hikâyeden oluşan mesnevinin giriş bölümü sırasıyla tahmîd, münâcat, na't, meth-i çeharyâr, sebab-i te'lif ve Sultan Murat methiyesini barındırmaktadır. Kayıtlara göre eserin son yedi sayfası eksik olduğundan şairin hâtîme bölümünde muhtemelen kaleme almış olduğu fahriye vb. bölümler elimize ulaşamamıştır.

Çalışma toplam üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde eserin müellifi Halvetî Muhyî hakkında elde ettiğimiz bilgiler ve aynı mahlaslı diğer şairler hakkında kelam edilmiştir. İkinci bölüm ise çalışmanın çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bu bölümde *Sürûr-efzâ* adlı mesnevi hem şekil hem de muhteva bakımından ayrıntılı ele alınmıştır. Gerekli görülen alt başlıklar oluşturulmuş ve eserde kullanılan dil, üslup özellikleri, atasöleri, deyimler, ayet ve hadis iktibasları, adı geçen eser ve tarihi kişiler vb. tespit edilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise toplam 85 varak olan eserin transkripsiyon alfabesi ile Latinize edilmiş hali, metin kurulurken dikkat edilen hususlar verilmiştir.

İnceleme fırsatı bulduğumuz *Sürûr-efzâ* mesnevisi, klasik Türk edebiyatı içerisinde önemli bir yer tuttuğundan eseri birçok başlık altında ayrıntılı şekilde hazırlamaya özen gösterdik. Bu başlıklar eserin hem şekil hem de muhteva olarak her yönden aydınlatılması ümit edilerek seçilmiştir.

Son olarak beni bu yolda yürümek için teşvik eden danışman hocam Prof. Dr. Nihat Öztoprak'a, desteğini hiç esgirmeyerek sabırla yol gösteren hocam Gamze Beşenk'e ve daima gözümün içine bakarak elimden tutan aileme ve yakınlarıma gönülden teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
KISALTMALAR VE SEMBOLLER.....	xiv
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1. HALVETÎ MUHYÎ'NİN HAYATI ve EDEBÎ KİŞİLİĞİ.....	3
1.1. HAYATI.....	3
1.1.1. Tarikatı.....	5
1.2. HALVETÎ MUHYÎ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ	5
1.2.1. Dil ve Üslup Özellikleri.....	6
1.3. MUHYÎ MAHLASLI DİĞER ŞAİRLER	9
1.3.1. Fenârîzâde Muhyiddin Çelebi (ö. 1548).....	9
1.3.2. Bezcizâde Mehmed Muhyiddin (ö. 1611).....	10
1.3.3. (Pilavcı) Muhyî (ö.?)	10
1.3.4. Muhammed Çelebi, Muhyî (ö. 1596).....	10
1.3.5. Muhyî-i Gülşenî (ö. 1608'den sonra).....	11
İKİNCİ BÖLÜM	12
2. SÜRÛR-EFZÂ'NİN ŞEKİL VE MUHTEVA HUSUSİYETLERİ.....	12
2.1. ŞEKİL HUSUSİYETLERİ.....	12
2.1.1. Mesnevi	12
2.1.2. Terci-i Bend	13
2.1.3. Nesir	13
2.1.4. Vezin.....	13

2.1.5.	Başlık Sistemi	14
2.1.6.	Kafiye Türleri.....	15
2.1.6.1.	Kafiye-yi Mücerrede	15
2.1.6.2.	Kafiye-yi Mukayyed	16
2.1.6.3.	Kafiye-yi Mürdefe.....	17
2.1.6.4.	Kafiye-yi Müessese.....	18
2.1.6.5.	İltizam	19
2.1.6.6.	Redifler.....	19
2.1.6.7.	Ek Halinde Redifler.....	20
2.1.6.8.	Cinaslı Kullanımlar	20
2.1.6.9.	Tam Cinas Örnekleri	21
2.1.6.10.	Tam Olmayan Cinas Örnekleri	22
2.2.	MUHTEVA HUSUSİYETLERİ.....	23
2.2.1.	Edebi Türler	23
2.2.1.1.	Tahmîd / Hamdele.....	23
2.2.1.2.	Münâcat.....	24
2.2.1.3.	Na't.....	25
2.2.1.4.	Medh-i Çeharyâr	26
2.2.1.5.	Sultan Murat Methiyesi.....	28
2.2.2.	Manen ve Lafzen Âyet ve Hadis İktibasları	28
2.2.2.1.	Âyet İktibasları.....	29
2.2.2.2.	Hadis İktibasları	32
2.2.3.	Deyimler, Atasözleri ve Kalıplaşmış İfadeler	33
2.2.3.1.	Atasözleri	34
2.2.3.2.	Deyimler.....	36
2.2.3.3.	Kalıplaşmış İfadeler	47

2.2.4.	Metinde Geçen Şahıslar	48
2.2.4.1.	Peygamberler.....	48
2.2.4.2.	Din Büyükleri.....	49
2.2.4.3.	Devlet Adamları	54
2.2.5.	Meclis ve Hikâyelerin Özetleri.....	55
2.2.5.1.	Birinci Meclis, Şükürün Makamlarını Konu Alır ve Şükürün Gerekliliğini Anlatır, Beyan Eder.	55
2.2.5.2.	Şükür Arttıran Hikâye	56
2.2.5.3.	İkinci Meclis Çeşitli Allah Zikirlerinin Faziletlerini Beyan Eder.....	58
2.2.5.4.	Zikir Arttıran ve Gaflet Açan Hikâye	59
2.2.5.5.	Üçüncü Meclis Beş Vakit Namazın Faziletlerini Beyan Eder.....	61
2.2.5.6.	Dinlenen Akla Uygunların Temsili.....	61
2.2.5.7.	Dördüncü Meclis Zekâtın Faziletlerini Beyan Eder.....	62
2.2.5.8.	Beşinci Meclis Oruç ve Açlığın Faziletlerini Beyan Eder.....	63
2.2.5.9.	Peygamber Yahya Aleyhisselam'ın Hikâyesi.....	63
2.2.5.10.	Altıncı Meclis Allah'ın Evini Hac Etmenin Faziletlerini Beyan Eder.	64
2.2.5.11.	Barış ve Güven Saçan Hikâye.....	64
2.2.5.12.	Yedinci Meclis Rahmeti Sonsuz Olan Rahman'ı Beyan Eder.....	65
2.2.5.13.	Buhari ve Müslim'de ve Diğerlerinde Vardır	65
2.2.5.14.	Sekizinci Meclis Kişinin Amale İtimat Etmesinin Kötü Olduğunu Beyan Eder	66
2.2.5.15.	Nasrâbâdî'nin Kıssası.....	67
2.2.5.16.	Dokuzuncu Meclis Amel Allah Namına, Aşkına Olmazsa Faydalı Olmaz Onu Beyan Eder.....	67
2.2.5.17.	Kalp Temizliği Saçan Hikâye	68

2.2.5.18.	Onuncu Meclis İbadetin ve Kulluğun Nasıl Olması Gerektiğini Beyan Eder	69
2.2.5.19.	Zü'nnûn-ı Mısri'nin Hikâyesi	69
2.2.5.20.	On Birinci Meclis Duanın ve Allah'a Yalvarıp Yakarmanın Faziletlerinin Beyanıdır	70
2.2.5.21.	Kesin Bilgi Veren Hikâye	70
2.2.5.22.	On İkinci Meclis Kaza ve Teslim Etmeyi Beyan Eder	71
2.2.5.23.	Rıza Veren ve Teslimiyet Saçan Hikâye.....	72
2.2.5.24.	On Üçüncü Meclis Bütün Eşyada Amelin, Defin, Zararın ve Faydanın Allah'tan Olduğunu Beyan Eder	73
2.2.5.25.	Gam ve Hırs Açan Hikâye	73
2.2.5.26.	On Dördüncü Meclis Allah'ın İbadete Kefil Olduğunu Beyan Eder ...	74
2.2.5.27.	Şakîk-i Belhi Hazretleri'nin Hikâyesi	74
2.2.5.28.	On Beşinci Meclis Yok Olma Nasibinin Heves Olduğunu Beyan Eder	75
2.2.5.29.	Kesin Bilgi Veren Hikâye	75
2.2.5.30.	İbret Bildiren Kıssa	75
2.2.5.31.	On Altıncı Meclis İbadetlerin Faziletlerini Beyan Eder	76
2.2.5.32.	Ali'nin Cariyesinin Hikâyesi.....	76
2.2.5.33.	On Yedinci Meclis Fakrın Faziletlerini ve Fukara Sevgili'yi Beyan Eder	76
2.2.5.34.	Râvî Enes Bin Mâlik	77
2.2.5.35.	On Sekizinci Meclis Malın, Mülkün ve Ev Barkın Çokluğunun Gönle ve Cana İstirap Olduğunu, Kişiyi Acılara ve Şiddete Düşürerek Gamlı Kıldığını Beyan Eder	77
2.2.5.36.	Hisse Veren Hikâye.....	78

2.2.5.37. On Dokuzuncu Meclis Gönüllere Sevinç Vermenin Faziletli ve Şerefli İbadet Olduğunu Beyan Eder	78
2.2.5.38. Gaflet Açan Hikâye.....	79
2.2.5.39. Câfer-i Sâdık'ın (r.a.) Hikâyesi.....	79
2.2.5.40. Yirminci Meclis Ayıpların Örtülmesi Hangi Yolla İbadettir Onu Beyan Eder 80	
2.2.5.41. Abdurrahman Bin Avf'ın Hikâyesi.....	80
2.2.5.42. Yirmi Birinci Meclis Güzele Vesile Olmak ve Güler Yüzlü Olmak İki Cihanda Rahata Ermenin ve Ruhani ve Cismani Çeşit Çeşit Nimetlere Kavuşmanın Sebebi Olduğunu Beyan eder	81
2.2.5.43. Kesin Bilgi Veren Hikâye	81
2.2.5.44. Yirmi İkinci Meclis Mürüvvetliği, Mürüvvet Ehli Şerefi ve İnsanda Mürüvvet Nasıl Olur Beyan Eder.....	82
2.2.5.45. Mürüvvet Saçan ve İbret Veren Hikâye.....	82
2.2.5.46. Yirmi Üçüncü Meclis Bir Kimseye İyilik Etmek Kişiyi Nereye İletir ve Ne Hâle Yetiştirir Balık Bilmezse Hâlık Bilir Onu Beyan Eder	84
2.2.5.47. Tevekkül Eden Sultanın Hikâyesi.....	84
2.2.5.48. Yirmi Dördüncü Meclis İnsanlı Adalet Üzere Olmak Nedir ve Zulmü Def Edenlerin Mertebesini Beyan Eder.....	85
2.2.5.49. Adalet Arttıran Hikâye.....	85
2.2.5.50. Adalet Bildiren Hisse Bahşeden Hikâye	86
2.2.5.51. Yirmi Beşinci Meclis Adabı ve Adabın Şerefini Beyan Eder ve Adabı Olmayanların Değerinin Aşağı Olduğunu Açık Eder	87
2.2.5.52. Edep Öğreten Hikâye	87
2.2.5.53. Yirmi Altıncı Meclis Lisanın Belanın Kaynağı Olduğunu ve Cefanın Madeni Olduğunu ve Kişiyi Gelen Sıkıntı ve Şiddetin Ondan Meydana Geldiğini Beyan Eder	88

2.2.5.54.	Kuş Hikâyesi	88
2.2.5.55.	Gaflet Açan Hikâye.....	89
2.2.5.56.	Yirmi Yedinci Meclis Güzel Tarif Etme, Latifeyle Tekrarlama, Muhabbet Bahisleri ve Mürüvvet Sebeplerini Anlatır ve Bunların Nice Beladan Kurtulmaya ve Alamet Gösteren İhlâsa Sebep Olanları Beyan ve Ayan Eder	91
2.2.5.57.	Gönül Okşayan Tabiri Öğreten Hikâye	91
2.2.5.58.	Gaflet Açan Hikâye.....	92
2.2.5.59.	Yirmi Sekizinci Meclis Mahrem Olmayana Bakmak İki Cihanda Saf Zarar Olduğunu Beyan Eder Allah Bütün Miskinleri Muhafaza Eylesin	93
2.2.5.60.	Gaflet Açan Hikâye.....	93
2.2.5.61.	Yirmi Dokuzuncu Meclis Kadınların Şeytanın Tuzaklarından Olduğunu ve Kadınların Hile, Fitne, Hayal ve İşvesinden Sakınıp Kemal Mertebe Kazanmanın Vacip Olduğunu Beyan Eder.....	94
2.2.5.62.	Fitne Arttıran Hikâye	94
2.2.5.63.	Otuzuncu Meclis Peygamberlerin Sultanı, Velilerin Kanıtı, Kâinatın Övüncü Mevcut Olan Her Şeyin Sultanı Hazreti Muhammed’e Salavat Getirmenin Faziletlerini Beyan ve Ayan Eder.....	96
2.2.5.64.	Enes (r.a.) Hikâyesi	96
2.2.5.65.	Hisse Veren Hikâye.....	96
2.2.5.66.	İmam Şafi (r.a.) Hikâyesi	97
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	98	
3. SÜRÛR-EFZÂ METİN ÖZELLİKLERİ	98	
3.1. NÜSHA TAVSİFLERİ	98	
3.2. METİN KURULURKEN İZLENEN YOL.....	99	
3.3. TRANSKRİPSİYON ALFABELİ METİN.....	101	
SONUÇ.....	329	
SÖZLÜK.....	331	

KAYNAKÇA 344

EKLER: Eserin Tıpkıbasımı..... 347

KISALTMALAR VE SEMBOLLER

a.	Beytin ilk mısraı
b.	Beytin ikinci mısraı
c.	Cilt
d.	Divan
s.	Sayfa
v.	Varak
vd.	Ve diğeri
vb.	Ve benzeri
haz.	Hazırlayan
a.g.e	Adı geen eser
a.g.m	Adı geen makale
bkz.	Bakınız

GİRİŞ

16. yüzyıl ve sonrası, klasik Türk edebiyatının kendi çehresini oluşturduğu, Arap ve Fars edebiyatlarının etkisinden kurtularak özgün eserler verdiği bir döneme geçiş süreci olmuştur. Elbette bu tarihlerden evvel de özgün eserler bulunmakla birlikte edebiyatımızın çoğu Arap ve özellikle Fars edebiyatında bulunan tür, şekil ve muhtevaların uygulandığı eserlerden oluşmaktaydı. Bu edebî değişim ve ilerlemede otorite, sükûnet, devlet içi istikrar yadsınamayacak derecede önemlidir. Tahta çıkan padişahın uzun süre yönetimde kalması, sarayın edebiyat ve sanatı desteklemesi, padişah ve devlet adamlarının şairlerin hâmilîleri olması vb. etkenler paralel olarak şairleri olumlu etkilemiş, nitelikli eserler kaleme alınmıştır. Nasıl ki devlet düzenindeki istikrar birkaç asır sonra edebiyatı etkiliyorsa, bu düzenin sarsılması halinde de sanatın etkilenmesi yine asırlar alacaktır. Bu yüzden Osmanlı'nın son dönemlerine gelinse de klasik Türk şiiri kendi iç ahengini yitirmeden yolunda akan bir nehir gibi devam etmiştir.

Osmanlı toplumunda edebiyat ve sanatın desteklenmesi ile birlikte tasavvuf da diğer medeniyetlere göre toplum içerisinde karşılık bulmuştur. Şeyh-mürîd ilişkisi talep edilen bir ilişki olmuştur. Bu sebeple olacak ki neredeyse her Osmanlı padişahı bir şeyhle ilişki içinde olmuştur. Örneğin III. Murad'ın Halvetî şeyhi Şâban Efendi'nin halifesi Şeyh Şücâ'a intisap ettiği ve rüyalarını yorumlattığı bilinmektedir.¹ Sultan III. Selim ve Sultan II. Mahmud'un da Mevlevî olduğu kaynaklarda geçmektedir.² Daha pek çok sultan tasavvufun önünü açmış ve tarikat ve şeyhlerle ilişki içinde olmuşlardır. Böylece halk arasında tasavvuf oldukça mühim yer tutmuştur.

Halvetî Muhyî iki kelimelelik bir mahlas tercih etmiştir. Muhyî, mahlas için tercih edilen bir kelimedir. Bu yüzden şair, mensubu olduğu tarikatın adını da mahlas

---

¹ Bekir Kütükoğlu, "Murad III", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2006, C.31, s.172-176.

² Murat Akgündüz, "Mevlevîlik ve Osmanlı Padişahları", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.18, Temmuz-Aralık 2007, s.38-44.

olarak Muhyî'nin başına getirmiş, Halvetî Muhyî'yi olarak kullanmış böylece Muhyî'yi kullanan diğer şairlerle karışma ihtimalinin önüne geçmiştir. *Sürûr-efzâ*'nın muhtevası, bizlere şairin Halvetî şeyhi olduğunu düşündürmektedir. Tasavvuf geleneğine göre şeyh, müridini eğitmek ve müridine tecrübelerini aktarmak amacıyla eserler kaleme alır. *Sürûr-efzâ*, şairin ikazlarından ve ders çıkarılacak hikâyelerden oluşmaktadır. Şair eserini, her zaman “ölü gönüllere şifa”, “gaflet uykusunda olanları uyandırma”, “akıl ehline delil” amacıyla yazdığını belirtmektedir.

Şairin kimliğine dair kesin sonuçlara ulaşamamış olmakla beraber, eserden yola çıkarak şairin yukarda bahsettiğimiz yüzyıllar içerisinde yaşadığını söyleyebiliyoruz. Tezkirelerde Muhyî mahlaslı şairler incelenmiş fakat yalnızca birinin Halvetî olduğu tespit edilmiştir. “Muhyî mahlaslı şairler” başlığı altında incelenen şairlerin *Sürûr-efzâ* isminde bir eserine de rastlanmamıştır. Halvetî olduğu tespit edilen Bezcizâde Muhyiddin Efendi'nin var olan divan nüshaları incelenmiş fakat şairin yalnızca Muhyî'yi kullandığı, onunla birlikte Halvetî kelimesini almadığı görülmüştür. Fakat yine de Bezcizâde'nin Üsküdar'da ikamet etmesi, bestekâr olması, Sultan III. Murad devrinde hayatta olması gibi etkenler eserin müelliği olma ihtimalini arttırmaktadır. Çünkü eserin vakfiye kaydına göre elimizdeki nüsha Üsküdar'daki Atik Valide Camii'ne vakfedilmiştir.

Eser üç ana başlık altında incelenmiş olup birinci bölümde şaire dair tespitler aktarılmıştır. İkinci bölümde eserin şekil ve muhteva hususiyetleri ele alınmış, eserin konu bölümünü oluşturan 30 meclis ve 36 hikâye şerh mahiyetinde günümüz Türkçesine aktarılarak özetlenmiştir. Üçüncü bölümde ise metin kurulurken izlenen yol, nüshanın vasıfları ve transkripsiyon alfabeli metin verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HALVETÎ MUHYÎ'NİN HAYATI ve EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1.1.HAYATI

İnceleme fırsatı bulduğumuz tezkirelerde Muhyî mahlaslı şairler bulunmakla birlikte özellikle “Halvetî Muhyî” mahlasını kullanan bir şair tespit edilememiştir.³ Eser içerisinde şairin üç yerde mahlasını kullanması ve her birinde “Halvetî Muhyî” olarak çift kelimeyi tercih etmesi bizlere döneminde başka Muhyî’lerin de olabileceğini ve onlarla karışmamak için Halvetî olduğunu belirtmeyi tercih ettiğini düşündürmektedir.

Halvetî Muhyî za‘îfün hâli

Şorulursa kamu kâl ü kâli (84)

³ Namık, Açıköz. *Riyâzî Muhammed Efendi Tezkiretü’ş-Şu’arâ*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Haluk İpekten, Günay Kut, Mustafa İsen, Hüseyin Ayan, Turgut Karabey, *Sehi Beg Heşt-Bişiş*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Mustafa, İsen. *Künhü’l-Ahbâr’ın Tezkire Kısmı*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Süleyman, Solmaz. *Ahdî ve Gülşen-i Şu’arâ’sı* Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Aysin, Sungurhan. *Beyânî Tezkiretü’ş-Şu’arâ*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Aysun, Sungurhan. *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü’ş-Şu’arâ*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Filiz, Kılıç. *Âşık Çelebi Meşâ’irü’ş-Şu’arâ*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

Pâdişâhım gerçe çok kimse du^â eyler velî
Halvetî Muhyî gibi olmaya bir ^âlî himem (112)

Seni şanma hemân ^âlemde ğam-hâr
Gider ey Halvetî Muhyî bu râyı (2106)

Şairin yaşadığı yüzyıl ve tarihini net olarak tespit edilememiştir. Ancak eserden hareketle dönemi hakkında bilgi sahibiyiz. Örneğin eserin giriş kısmında bulunan Sultan Murat methiyesi bizlere şairin hangi sultanın devrinde yaşadığını işaret etmektedir. Bununla birlikte eserin 25.meclisinde edepli olmanın faziletleri ve edepsiz kişilerin halk içinde aşağı konumda oluşunu anlatan eğitici bölümden sonra Yavuz Sultan Selim ile Şah İsmail arasında geçen bir hadise aktarılmaktadır. Öyleyse diyebiliriz ki Halvetî Muhyî, Sultan I. Selim döneminden sonra tahta çıkan Murat isimli padişahlardan birinin devrinde yaşamış şairdir. Yine Sultan Murat’a yazılan methiyede şair, padişahını Acem ve Arap diyarının hükümdarı olarak görmekte, bunun için dua etmektedir:

Pâdişehler arasında serfirâz olsañ nola
Taht-ı hükümde ola mülk-i ^âArab mülk-i ^âAcem (100)

Bu bilgiler ışığında Halvetî Muhyî’nin Sultan 4. Murat döneminde yaşamış olma ihtimali muhtemeldir. Çünkü tarihi kaynaklarda Sultan 4. Murat’ın Revan ve Bağdat Fatihisi olarak nam saldığı aktarılmaktadır.⁴

Yine kaynaklara göre Sultan 3. Murat’ın, Arap ve özellikle Acem topraklarında genişlemek arzusunda bir hükümdar olduğu, her vesileyle o topraklarda ilerlemeye çalıştığı bilinmektedir.⁵

⁴ Ziya Yılmaz, “Murad IV”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 2006, C.31, s.177-183

⁵ Bekir Kütükoğlu, “Murad III”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 2006, C.31, s.172-176.

1.1.1. Tarikatı

İslam dininin en yaygın tarikatlarından olan Halvetiyye, kaynaklarda Ömer el-Halvetî (ö. 750/1349)'ye nispet edilmektedir. Yine kaynaklarda Azerbaycan'da ortaya çıkarak buradan Anadolu'ya, Anadolu'dan da Balkanlar, Suriye, Mısır, Kuzey Afrika, Sudan, Habeşistan ve Güney Asya gibi geniş coğrafyalara yayıldığı bildirilmektedir.

Rûşeniyye (kurucusu Dede Ömer Ruşenî, ö. 892/1487), *Cemâliyye* (kurucusu Cemâl-i Halvetî, ö. 899/ 1494), *Ahmediyye* (kurucusu Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin, ö. 910/1504) ve *Şemsiyye* (kurucusu Şemseddin Sivâsî, ö. 1006/ 1597) olarak dört ana kola ayrılan Halvetiyye'de *seyr ü sülûk* yedi isimle yapılmaktadır. Bu yedi isim *Lâ İlâhe İllâllâh, Allah, Hû, hak, hay, kayyûm, kakhâr* şeklinde olup kurucu şeyhler tarafından esmâ sayıları arttırılıp azaltılabilmektedir. Bu yedi isme karşılık olarak nefsin mertebeleri olan *emmâre, levvâme, mülhime, mutmainne, râziye, marziyye ve kâmile* mertebeleri bulunmaktadır.

Halvetiyye tarikatı müridlerinin her gün bireysel olarak okuması gereken dualar, zikirler ve virdler bulunmaktadır. Toplu olarak da tekkelerde icrâ edilen ve *darb-ı esmâ, devrân ve hadrâ* gibi isimlerle bilinen zikirler yapılmaktadır. Gerçekleştirilen bu toplu zikirlerde çeşitli müzik aletlerine yer verilmekte ve musiki önemli yer tutmaktadır.

Kuruluşunda İbn'ül-Arabî'nin vahdet-i vücûd anlayışının etkisi oldukça fazla olan Halvetiyye tarikatı bugün Türkiye, Suriye, Mısır, Balkanlar ve Kuzey Afrika ülkelerinde varlığını devam ettirmektedir.

1.2. HALVETÎ MUHYÎ'NİN EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Halvetî Muhyî'nin dil ve üslup özelliklerinden söz etmeden evvel eserden hareketle diyebiliriz ki şair, sanat kaygısı taşımamaktadır. Bu sebeple şairin dil ve üslup özellikleri yalınlık ve akıcılık üzerinde şekillenmiştir. Klasik şiir geleneklerini aksatmayan şair, muhtevası gereği tahmîd, münâcat, na't vb. bölümlerde daha süslü bir dili tercih ederek yabancı kelime ve terkipleri sıklaştırmıştır.

1.2.1. Dil ve Üslup Özellikleri

Çoğunlukla didaktik ve öğretici metinler olan mesneviler, özellikle mutasavvıflar tarafından eğitim ve öğretim maksadıyla kaleme alındığı için sanat gayesi diğer türlere oranla daha azdır diyebiliriz. Bu sebeple şair söz sanatlarını ve süslü bir anlatımı tercih etmeksizin bilgi ve tecrübe aktarımını önemser. Şair Halvetî Muhyî de *Sürûr-efzâ* mesnevisiyle eğitim ve öğretimi amaçladığından dil oldukça sade, anlaşılır ve akıcıdır. Özellikle meclislerin hepsinde şair anlaşılır kelimeler tercih etmeye çalışmıştır. Eser dilinin sade ve anlaşılır olmasının amaçlandığı metin içerisinde bazı kelime ve terkiplere not düşülerek mânâlarının verilmesinden anlaşılmaktadır.

Aşağıda sıralayacağımız örnekler şairin eserini sade bir dille kaleme aldığını gösterir mahiyettedir:

Kime oldıysa naşîb tâc-ı edeb
Milket-i izzete şâh eyledi heb (1601)

Amelüm var diyü olma mağrūr
Ameli niçesin itdi mağhūr (515)

Ne kadar ki diler iseñ Vehhâb
Ya murâduñ virür ol dem ya sevâb (659)

Bununla birlikte mesnevilerin giriş bölümlerinde kaleme alınan tahmîd, münâcat, na't, gibi şiirler şairin sanatını gösterebileceği yegâne yer olduğu için buralar eserin konuların işlendiği bölümüne göre daha ağır, süslü ve sanatlı olmaktadır. Halvetî Muhyî de eserinin giriş bölümünde kaleme aldığı tahmîd, münâcat, na't, medhi çehâryâr ve Sultan Murad methiyesinde süslü ve sanatlı bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Birkaç örnek:

Ḳafeş-i tenden uça bülbül-i cân
Lâne it gülşen-i ḳuds içre o ân (32)

Ḥāk-i pāyuñı şı kim tāk eyler
Şırra irüp şeb-i mi'rāc eyler (46)

Ey şeh-i taḥt-ı mürüvvet vey meh-i burc-ı kerem
Pertev itse şems-i lüṭfuñ ola mı hīç zerre kem (97)

Eserin dili Türkçe olup sade ve anlaşılırdır. Türkçe kökenli kelimelere sıklıkla yer verilmiştir ve Türkçe sesler gösterilmiştir.

Türkçe kökenli kelimelerin sıklığı:

Bir daḥı naḳl-i kelām eyleyelüm
Ne ki buyuruldı ise söyleyelüm (2071)

Bilmezem didigüne baḳmayalar
Dimez ol başına od yaḳmayalar (1973)

Şairin üslubu ancak mutasavvıf olması ile açıklanabilecek ölçüde sade ve açıktır. Şairin Türkçe kelimelere ağırlık vermesi ve sıkça atasözü ve deyim kullanması yerlilik anlayışı içerisinde şiir yazdığını göstermektedir.

Ṭoğrı sözden yeg olur kāk yalan
Çıkarır yerden eyü söz çü yılan (1803)

Arapça ve Farsça kullanımlar:

Tübt ü °an külli zünüb°ün ve kuşūr
°Avf idüp pādişehim tūt ma°zūr (1823)

Derīn-i °ālem kesi bī-ğam nebāşed
Eger bāşed beni ādem nebāşed (2102)

Şair, ahenk için kelime ve hece tekrarlarına başvurmuştur:

Ya lisānuñda olan nuṭk u kelām
Ya dehānuñda olan zevk-i ta°ām (205)

Dilüñ olmasa elüñden ne gelür
Elüñ olmasa dilüñden ne gelür (208)

Zıkr için geldi kamu cān-ile ins
Zıkr için buldı beden cān-ile üns (235)

Didi şeh toğdı yine maşrıkdan
Didi kâdı ki °ināyet Hıağ'dan (1821)

Halvetî Muhyî, eserin öğretici mahiyette olduğunu hissettirmek için yer yer okuru muhatap olarak konuşur bir edayla yazar:

Bir hikāyet yazalum ola güvāh
Ger mu'īn olur ise Rabb ü İlāh (238)

Bir hikāyet yazayum pür-ibret
Vire ṭāliblere ḥayli ḡayret (881)

Bize bir demde bu ḥāl oldı ta'yyīn
Diyelüm ta ki size vire yakīn (913)

1.3.MUHYÎ MAHLASLI DİĞER ŞAİRLER

Aşağıda sıralanan şairlerin Muhyî mahlasıyla eser verdikleri bilinmektedir.

1.3.1. Fenârîzâde Muhyiddin Çelebi (ö. 1548)

Molla Fenârînin torunlarından olan Şeyhülislam Muhyiddin Çelebi'nin vefat tarihi 1548'dir. Önce *Atik Ali Paşa* müderrisliği yapan Muhyiddin Çelebi ardından Bursa ve oradan da Sahn-ı Semân Medresesi müderrisliğine getirilmiştir. Kadılık mesleğine 1519 yılında başlamış ve sırayla Edirne, İstanbul, Anadolu ve Rumeli kazaskerliği yaptı. Anadolu kazaskeri olduğu dönemde yaşanan bazı olaylarda adaletsiz davranıldığı düşünülünce prestiji sarsıldığı ve bu yüzden emekliye ayrıldığı bilinmektedir. Hacca gidip geldikten sonra 1543 yılında şeyhülislam olan Çelebi, on iki yıl görevini ifa ettikten sonra yaşlılığı sebebiyle görevinden ayrıldı. Şiirlerinde Muhyî mahlasını kullanan Çelebi, Kanuni Sultan Süleyman'ın isteği üzerine *Risâle fi cevâzi'l-mesh 'ale'l-huffeyn* adlı eseri kaleme almıştır.

1.3.2. Bezcizâde Mehmed Muhyiddin (ö. 1611)

Konya doğumlu Mehmed Muhyiddin'in doğum tarihi net olarak bilinmemekle birlikte vefat tarihi 1611 olarak bildirilmektedir. Eserlerinde Muhyî mahlasını kullanan şair divanında yer alan notta Halvetî şeyhi Halîfezâde Molla Çelebi'ye intisap ettiği yazmaktadır. İstanbul'da Şemsi Paşa Tekkesi şeyhliğine getirilen şair Nuhkapısı civarında kendisine bağışlanan arazide bir tekke ve türbe yaptırmıştır. Şair, 1611 yılında vefat edince bu türbeye defnedildiyse de türbenin bulunduğu arazi Zeynep Kâmil Hastanesi arazisine katılmış, kabirler ve Bezcizâde Mehmed Muhyiddin Efendi Türbesi'nin kitâbesi, Çiçekçi Camii avlusunda türbede mevcut kabirlerin hizasına yakın gelecek şekilde cami avlusu duvarı üzerine raptedilmiştir⁶

Şairin Atatürk Kitaplığı'nda bulunan divanlarını⁷ inceleyerek Halvetî şeyhi olmakla birlikte kendisinin Halvetî mahlasını almadığını tespit ettik. Yine de şairin Sultan 3. Murad devrinde yaşamış olması, Halvetî şeyhi olması ve Muhyî mahlasını kullanması *Sürûr-efzâ*'nın müellifi olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

1.3.3. (Pilavcı) Muhyî (ö.?)

Tezkilerde adı geçmekle birlikte hakkında pek fazla bilgi bulunmayan Muhyî, Aydın iline bağlı Birgi'dendir. Pilavcı Muhyî olarak tanınan şair aynı zamanda Birgi kadılığı yapmıştır. Ehl-i ilim tayfasından olduğu, sohbetinin latif ve zarif, şiirinin güzel, devlet sahibi kişilerle muhabbet içinde olduğu bildirilmektedir. Vefat tarihine dair bir kayıt bulunmamaktadır.⁸

1.3.4. Muhammed Çelebi, Muhyî (ö. 1596)

Şair Niğdeli olup tezkirelerde adı Mehmed Çelebi olarak geçmektedir. Tahsilinin sonunda danışmend olduğu, değişik yerlerde kadılık yaptığı ve daha genç

⁶ Hasan Aksoy, "Mehmed Muhyiddin, Bezcizâde", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2003, C.28, s.497-498.

⁷ Osman Ergin, nr. 1544; Muallim Cevdet, nr. K. 02

⁸ Haluk İpekten, Günay Kut, Mustafa İsen, Hüseyin Ayan, Turgut Karabey, *Sehi Beg Heşt-Bişiş*, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>. (23.04.2019)

yaşında üç yüz akçeyle kadı başlığına tayin edildiği bilinmektedir. Zekâsı, şiir ve inşası ile meşhur bir insandı. 1596'da Edirne kadısı iken vefat etti. Şiirleri hoşça olup tahsiline layık idi.

1.3.5. Muhyî-i Gülşenî (ö. 1608'den sonra)

Edirne doğumlu şairin asıl adı Muhammed olup lâkabı Muhyiddin'dir. Küçük yaşlarda Nakşibendî şeyhine evlatlık olarak verildiği ve şeyhin oğluyla birlikte Edirne Beyazıt Medresesi'nde okuduğunu belirten şairin İstanbul'a geldikten sonra yazdığı kasidelerin Kanûnî'ye ulaştığı, Farsçaya hakimiyeti vesilesiyle "küçük Acem", tarih düşürme maharetiyle ise "sâhib-i tarîh" olarak anıldığı bilinmektedir.

Toplam 200 eser kaleme aldığını söyleyen Muhyî'nin günümüze edebiyat, tarih, hadis, tefsir vb. muhtevada kırk eseri ulaşmıştır. Bu eserlerin otuz yedisi Mısır Hidîviyye Kütüphanesi'ndeki bir mecmuada toplanmıştır. Türkiye kütüphanelerinde ise dört eseri daha bulunmaktadır.⁹

---

⁹ Tahsin Yazıcı, "Muhyî-i Gülşenî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2006, C.31, s.79-81.

İKİNCİ BÖLÜM

2. SÜRÛR-EFZÂ'NIN ŞEKİL VE MUHTEVA HUSUSİYETLERİ

2.1.ŞEKİL HUSUSİYETLERİ

2.1.1. Mesnevi

Her beyiti kendi arasında kafiyelendiği için hacimli eserlerde şairlerin tercih ettiği nazım şekli olan mesnevi, çoğunlukla aruzun kısa kalıplarıyla kaleme alınır. Konu bütünlüğü ve anlatım açısından şairler için eser vermeye oldukça elverişli olan bu nazım şekli aynı zamanda dinî, tasavvufî, menkıbevi, öğretici metinlerin kaleme alındığı metinlerdir.

Bazı istisnaları bulunmakla birlikte mesneviler genellikle giriş, konu ve bitiş olmak üzere üç ana bölümden meydana gelir. Girişte sıkça karşılaşılan başlıklar genellikle besmele, hamdele tevhid, münâcât, na't, mi'rac, mu'cizât, medh-i çehâryâr (bu başlık şairin veya eserin sunulduğu kişinin mezhep ve meşrebine göre değişmekte ya da hiç bulunmamaktadır), methiye, sebep-i te'lîf adlarıyla sıralanır.

Bu başlıklar içerisinde hangisinin kaleme alınacağı şairin insiyatifindedir. *Sürûr-efzâ*'nın giriş bölümünde hamdele, münâcât, na't, medh-i çehâryâr, padişah methiyesi ve sebep-i telîf başlıkları bulunmaktadır. Halvetî Muhyî, sıralamada bir değişikliğe giderek padişah methiyesini sebep-i telîften hemen sonraya koymuştur.

Konu bölümünde ise inceleme fırsatı bulduğumuz Kemankeş nüshasına göre toplam 30 meclis ve 36 hikâye bulunmaktadır. Eseri kaleme alan şairin tarikat ehli olması ve konu bölümünde işlenenlere göre eserin tasavvufî bir mesnevi olduğunu söyleyebiliriz.

Eserin sonuç bölümü olan hâtîme kısmı, genellikle şair tarafından bir başlıkla bildirildiği halde *Sürûr-efzâ*'nın mevcut tek nüshasında böyle bir bölüm yoktur. Şairin eser tertibine riayet ettiği dikkate alınırsa eldeki nüshada bu kısmın noksan olduğu

düşünülebilir. Bu sebeple tam nüshalarının bulunması halinde hatime kısmının da bulunacağı ümidindeyiz.

2.1.2. Terci-i Bend

Bir diğer farklı nazım şekli ise nüshanın son hikâyesi olan “Hikâyet-i İmâm-ı Şâfi Raḥimeullâh” bölümüdür. Gazel şeklinde kafiyelenen bu bölümde şair Mefâilün/ Mefâilün/Feûlün kalıbını kullanmıştır.

2.1.3. Nesir

Eserin 11.meclisinde şair Allah’a yalvarıp yakararak dua etmenin faziletlerini anlatır. Kişinin sadakatle Allah’a münâcatını dile getirmesi halinde arzu ettiklerine kavuşacağını söyler ve buna delil olması için “Rivâyet-i Yakîn-bahş” başlığıyla bir tacirin başına gelenleri aktarır. Anlatılan bu rivayetin sonunda ise şair nesir olarak kaleme alınan “Yâ Vedûd” duasını aktarır ve Allah’ın rızıklarından faydalanabilmek için kişinin her vakit bu duayı okumasını tavsiye eder.

Duâ-yı şerîf budur: Allahum ya Vedûd ya Vedûd ya ze’l-‘arşil mecîd ya Mübdî vü ya Mu‘îd ü ya Fa‘âlün limâ yürîd ü Es’elüke bi-nûri vechike’llezi mele‘e erkâne ‘arşike ve es’elüke bi-ḡudretike’lleti ḡaderte bihâ ‘ali ḡalkike ve bi-raḡmetike’lleti vesî‘at külle şey‘i lâ İlähe illâ ente ya Muḡîs u egısni ya Muḡîs u egısni ya Muḡîs egısni.

2.1.4. Vezin

Eserde toplam üç farklı vezin kalıbı kullanılmıştır:

Şairin yaşadığı dönem padişahı olan Sultan Murat için yazdığı kaside olan “Fi medḡ-i ḡazret-i Murad Han Ca‘llahu Te‘älâ Sulṡân fi‘l-Cinân” başlıklı bölümde “fâilâtün / fâilâtün / fâilâtün / fâilün” kalıbı kullanılmıştır.

Terci-i bend olarak kaleme alınan eserin “Hikâyet-i İmâm-ı Şâfi Rahîmeullâh” başlıklı son hikâyesinin vezin kalıbı ise Mefâîlün/Mefâîlün/Feûlün şeklindedir.

Eserin geri kalan bölümlerinin tümünde ise feilâtün / feilâtün / feilün kalıbı kullanılmıştır.

2.1.5. Başlık Sistemi

Halvetî Muhyî'nin eserin tamamında belirli bir başlıklandırma yöntemini kullandığını söyleyebiliriz. Elimizdeki nüshada toplam 30 meclis ve 34 hikâye, kıssa ve rivâyet bulunmaktadır. Şair meclislerin ardından bir hikâye, kıssa yahut rivâyet anlatarak meclis boyunca anlattığı nasihati delillendirmek istemektedir. Örneğin; şöyle söyleyerek meclisin sonuna geldiğini belirtir.

Burada meclisi itmâm itdük
Bir dağı ğayrısın i'âlâm itdük (1255)

Devamında ise bir hikâye yazacağını bildiriyor:

Bir hikâyet yazalum ki göresin
Nicedür luğf-i mürüvvet bilesin (1263)

Şairin kıssa ve rivâyet anlattığı bölümleri başlıklandırırken “Rivâyet-i Enes Radiyallahu Anh” ve “Kıssa-i Nasrâbâdî Kuddüse sırrü'l-Azîz” şeklinde ifadeleri seçtiğini tespit ediyoruz.

Bir meclisin ardından bir hikâye şeklinde düzenli bir yazım şekli tercih eden şair, kimi meclislerin ardından hikâye yahut kıssa anlatmamış kimi meclislerin ardından ise birden fazla hikâye anlatmıştır. Şair 4. ve 13. meclislerde beyan ettiği

bilginin örneğini teşkil edecek bir hikâye anlatmayı tercih etmemiştir. Bununla birlikte 15., 19., 24., 26., 27. ve 30. meclislerde her başlık için ikişer hikâye aktarımı yapılmıştır

2.1.6. Kafiye Türleri

Klasik şiirin kafiye geleneğinde iki ana tür bulunmaktadır. Bunlar kafiye-yi mücerrede ve kafiye-yi mürekkebe. Mücerred kafiye yalnız revî ile yapılırken mürekkep kafiyeyi oluşturan birden fazla unsur bulunmaktadır. Kendi içerisinde kafiye-yi mukayyed, kafiye-yi mürdefe ve kafiye-yi müesse olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

2.1.6.1. Kafiye-yi Mücerrede

Mücerred kafiye, daha sık tercih edilen kafiye türüdür. Sebebi ise revînin, yani kafiyeyi meydana getiren aslî harfin tek başına bulunmasının yeterli olmasıdır. Şair Halvetî Muhyî, eserin genelinde bu kafiye türünü tercih etmiştir. Bununla birlikte şair, kafiye oluştururken daha çok arapça ve Farsça kelimeler tercih etmiştir.

Mey-i ışıķ içmeğe zerrîn kadeh
Kâsesin almış ele şād ü ferah (120)

Tācir ider bize ey kân-i keremm
Hāzret-i Hızır olup irdük bu demm (696)

Țutana dāmen-i şer'ci muhkemm
Yazılır defter-i Hāķ'dan ekremm (794)

Yağsa bārān-ı belā ʿāleme he**ḅ**
Seni şaqlar olıcağ hıfz-ı çalap (807)

Keşret-i mālā şakın itme tale**ḅ**
Giderir rāḫatı qalbünden he**ḅ** (1038)

2.1.6.2. Kafiye-yi Mukayyed

Kafiye-yi mukayyed, aslî harf olan revîden önce harekesiz sessiz harf bulunması durumunda gerçekleşir. *Sürûr-efzâ*'da sıklıkla kullanılan kafiye türlerindendir.

Dām-ı şükr-ile niʿam murğını şay**d**
İde gör kayd edinüben anı kay**d** (145)

İşidicek bunu gāyet dil-ten**g**
Şöyle oldu ide darba āhen**g** (248)

Getirüp Dicle'ye atdı bi'lkaş**d**
Kaşdı bu darb-ile ide aña faş**d** (259)

Dest-i ʿāda ne kadar ki ata sen**g**
Olmazam hiçbirisinden dil-ten**g** (285)

Ya İlahî bizi pür-şev**k** eyle
Hidmetüñ ḫ ʿānına pür-zev**k** eyle (354)

Mâ'il olma şib'a künd eyler
Süst idüp gâyetle tünd eyler (387)

Hişşe-bağş olmak için derc itdüm
Dürr-i pend için anı dürc itdüm (928)

2.1.6.3. Kafiye-yi Mürdefe

Kafiye-yi mürdefe, aslî harf olan revîden evvel elif, vav, ye harflerinden birinin bulunması ile gerçekleşmektedir. Eserin genelinde karşımıza çıkan ve şairin mürekkep kafiye türleri içerisinde en çok tercih ettiği türdür.

Cümle mü'eminler ile eyleme dür
Âhîret mülkine gönder mesrür (37)

Burada hatm idelüm medhi hemân
Kâdir ola mı 'aceb medhe lisân (62)

Çoğ eger az u işârât-ı hayâl
'Âriyet alunup olunmadı âl (89)

Kem ü bîş 'aybı ile eyle kabül
Kalbimiz luţfuñ-ile itme me'lül (94)

Diler-iseñ ki ziyâde ola nân
Şükr ol Bârî Hüdâ'ya her ân (147)

Bu hikāyet aña dāll oldu ta°yīn
Vire ehl-i dil olana temkīn (194)

Lāy ile nefyi-i şerīk-i ma°būd
Eyle İlla-y-ile işbāt-ı vüçūd (226)

2.1.6.4. Kafiye-yi Müessese

Kafiye-yi müessese, te'sis adı verilen revî ile arasında harekeli bir ünsüz bulunduran elif ile yapılmaktadır. Bununla birlikte kafiye-yi müessesede te'sis ile revî arasına dâhil adı verilen bir harf yer almaktadır. Şair, bu kafiye türünü çok sık tercih etmemekle birlikte Türkçe yardımcı fiillerle oluşturulan kelime gruplarında yer vermiştir.

Ya İlahī bizi şākir eyle
Ni°am ü luḫfıñı zākir eyle (220)

Cem°-i māla şaşın olma tālīb
Ola şāyed ki maḫabbet gālīb (357)

Ne bilür ki kişi nolur āḫir
Ya olur °ābid yaḫud fācir (550)

Sırr-ı meknūnuña vākıf eyle
Rāz-ı mektūmuña °ārif eyle (783)

2.1.6.5. İltizam

İltizam, aslı harf olan revînin birden fazla olmasıdır. Halvetî Muhyî'nin sıkça kullandığı bu tür çoğunlukla Arapça ve Farsça kelimelerle yapılmıştır.

Didi olmuş işüñ ey bî-ibret
Eylemezsın ʿameli bî-ücret (643)

Cümleye pend ü naşîhat bu yeter
Fehmimiz olmadı ise ebter (1081)

2.1.6.6. Redifler

Burada meclisi itmām idelüm
Bir dağı ğayrısın iʿlām idelüm (986)

Ḥāl-i pâyüñde beyān eylemişim
Ne ki olduysa ʿayān eylemişim (967)

Mümkün oldukça müvellet eyle
Dergeh-i ʿizzete fâʿat eyle (949)

Ḥikmetullāh'a nazār eyler imiş
Ḳudretullāh'a nigār eyler imiş (933)

2.1.6.7. Ek Halinde Redifler

Ḥubb-i fillāh ide gör aḥyāre
Buğz-ı fillāh ide gör eşrāre (947)

Gelicek bulmadım anuñ eşerin
Birine şordum işitdüm haberin (923)

Aña işmarla koma aḥvālüñ
Anuñ için idegör °āmālüñ (873)

°Aqlımı başıma cem° itdi benüm
Yeñi ğam geldi gidüp eski ğamum (838)

2.1.6.8. Cinaslı Kullanımlar

Manzum veya düz yazı bir metinde anlamları farklı lafızlar arasında yazılış ve söyleyiş benzerliği olarak tanımlanan cinas, tam ve tam olmayan cinas olarak ikiye ayrılır. Tam cinas kendi içerisinde basit ve mürekkebe cinas olarak ayrılırken; tam olmayan cinas ise cins, harf sayısı, hareke ve harflerin sıralanışı olmak üzere dört husustan en az birinde farklılık bulunması ile meydana gelir.¹⁰ Şair Halvetî Muhyî, eserinde cinas örneklerine sıklıkla yer vermiştir.

---

¹⁰ M.A. Yekta, Saraç. *Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, Gökkuşbe Yayınları, İstanbul, 2013, s. 245-246.

2.1.6.9. Tam Cinas Örnekleri

Tam cinas, basit ve mürekkep olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Basit cinas, yapı bakımında basit ve mürekkep olarak ayrılmıştır. Cinası meydana getiren lafızların birer kelimeden ibaret olması basit, birden fazla kelimeden ibaret olması mürekkep cinastır. Yine cinası meydana getiren lafızların her ikisi isim ya da fiilse mümasil yahut farklı türde lafızlarsa müstevfa ismini almaktadır.¹¹

Hiyel ü mekrine aldanma <u>sakın</u>	
Dime ki kendüñe gâyetde <u>sakın</u>	(1924) (Basit, Müstevfa)
Ḥavf iderdi ki açaydı <u>râzı</u>	
Böyle olmağa olur mı <u>râzı</u>	(1776) (Basit, Müstevfa)
Muğtenem eyle bugün <u>yārānı</u>	
Yārın anda bulasın <u>yār anı</u>	(15) (Mürekkep)
İki gevher ki iki <u>‘aynuñda</u>	
Ḳodı Ḥaḳ olmasa nola <u>‘aynuñda</u>	(199) (Basit, Mümasil)
Ḳābe ḳavseyñi ev-ednā <u>sırrı</u>	
Keşf olup ref [‘] ola cümle <u>sırrı</u>	(317) (Basit, Mümasil)
Ḳillet-i ekl-ile her ehl-i <u>kemāl</u>	
Ḥāşıl etdi ne ki etdiyse <u>kemāl</u>	(406) (Basit, Mümasil)

¹¹ M. A. Yekta Saraç, a.g.e., s.245-246.

İctimād itmeye kimse amele
Amelin eyleme aşla amele (549) (Basit, Mümasil)

Kalbüñüñ kalbini şāf it sufi
Geymek-ile hemin olmaz sufi (560) (Basit, Mümasil)

Bir mehīb-i merdi diler alem
Nurdan tutmuş elinde bir alem (690) (Basit, Mümasil)

2.1.6.10. Tam Olmayan Cinās Örnekleri

Şairin, *Sürûr-efzâ* içerisinde cinası sıklıkla kullandığını dile getirdik. Eseri incelememiz esnasında tam olmayan cinasın tam cinasa göre daha sık tercih edildiğini tespit ettik.

Şıla itsun vaṭan-ı aşla karīb
Eyle ğurbetde ḳoma zār-ı garīb (33)

Şanma ki şöyle ola bī-aḳmāl
Kendezün belki bile bī-aḳmāl (548)

Seven aşhābını şıdḳ-ile tamām
Bula cārında cinān içre makām (51)

Ḥayr-hāh olsa ḳişi her ferde
Ḥayr-ile yād olunur her yerde (1460)

Bu merâtib bu maķâmâta **vuşûl**
Ne sebep oldu neyle oldu **husûl** (1484)

Anı bilmek dilervüz senden ey **sâh**
Umarız bize de şâyed ola **râh** (1489)

Ķayd-bend etmiş anı bir **zâlim**
Göricek bizi didi gör **hâlim** (1496)

Kişide şöyle olur  adl ü **dâd**
Niçe meclisde yaraşur ola **yâd** (1569)

2.2.MUHTEVA HUSUSİYETLERİ

2.2.1. Edebi Türler

2.2.1.1. Tahmîd / Hamdele

Allah'ın zât, sıfat ve fiillerinden söz ederek O'na hamd ve şükür etmektir. Kimi âlimler Allah'ın sıfatlarını kimileri ise zâtını esas almıştır. Mesnevi nazım şekliyle toplam 20 beyit olarak kaleme alınan tahmîdin kalıbı eserin genelinde kullanılan feilâtün / feilâtün / feilün'dür. Beyit aralığı 1-20. beyit aralığıdır.

Halvetî Muhyî, şiirinde ağırlığı Allah'a sadakatle şükür ve hamd etmenin önemine vurgu yapmıştır. Eğer kul Allah'a hamd etmeyi aksatmaz ve vazifesini yerine getirirse cömert ve muin olan Allah, o kulunu mükafatlandırır ve rızık kapılarını açar.

Bir kişi itse ki hamdülillâh
Rızķı ańsız virür ol Ferd ü İlâh (3)

Kişinin arzu ettiklerine kolaylıkla ulaşabilmesi ancak Allah'ın adını her vakit anarak zikretmesiyle mümkündür.

Eyle yād ismini her dem Çalabuñ
Ki müyesser ide hergiz talebüñ (5)

Şair Allah'a olan hamdını dile getirdikten sonra son beyitte yazdıklarının müminlere rahmet olmasını, bu rahmete nail olanların ise "Allah'ın rahmeti" demelerini arzu etmektedir.

Rahmet ol mü'mine oğduğı hîn
Rahmetullâhi °aleyh diye hemîn (20)

2.2.1.2. Münâcat

Halvetî Muhyî, hamd ederek başladığı eserine Allah'a yalvarmak, yakarmak ve dua etmek maksadıyla bir münâcatla devam ediyor. Mesnevi nazım şekliyle toplam 17 beyit olarak kaleme alınan münâcatın kalıbı eserin genelinde kullanılan feilâtün / feilâtün / feilün'dür. Beyit aralığı 21-37. beyitler arasındır. Şair, Allah'ın lütfuyla muamele görmek arzusunda olup, gaflet uykusuna kapılmadan O'nun kerem ve fazlına mazhar olmayı diler.

Hvâb-ı gâfletde kıoma bîdâr it
Kerem ü fazla dem-â-dem yâr it (23)

Yalnız kendisi için değil bütün müminler için dua edip Allah'ın yardımını isteyen şair, tarikat yolunun yolcusu ve hakikat mülküne kavuşanlardan olmayı diler.

Sālik-i rāh-ı ʔarīkat eyle
Vāşıl-ı mülk-i haḫākat eyle (26)

Münâcatın sonunda şair Allah'ın lütfuna sığınarak duasının kabul olmasını, O'nun kapısından mahrum ve uzak kalmamak için yalvarır.

Müstecāb eyle du'āmı ey Ḥaḫ
Ḥālîme baḫma benüm luḫfuña baḫ (35)

Bizi gönderme ḫapuñdan maḫrûm
Umarız kim olavüz heb merḫûm (36)

2.2.1.3. Na't

Na't, Türk edebiyatında Hz. Muhammed'i öven şiirlerin genel adıdır. Mesnevi nazım şekliyle kaleme alınan 17 beyitlik na'tın kalıbı eserin genelinde kullanılan feilâtün / feilâtün / feilün'dür. Beyit aralığı 38-54. beyitler arasındır. Şair, Allah'a yakarıp dua ettikten sonra sözlerine Hz. Peygamber'i överek devam eder ve Divan şiiri geleneğine uymaktadır. Na'tların çoğunda görülen âyet ve hadis iktibaslarının örneklerini teşkil eden bu şiirde de Hz. Peygamber'in mucizelerinden kabul edilen Miraç hadisesine âyetle telmih yapılmıştır.

Ḫābe ḫavseyni ev-ednā olalı
Menzilüñ bende olur cümle velī (44)

Kimseye oldı mı mi'rāc-ı Ḥüdā
Ġayrıya dindi mi levlāk-ı nidā (45)

Şair, Hz. Muhammed’i peygamberlik tahtının şahı ve mürüvvet burcunun ayı olarak niteler.

Ey şeh-i taht-ı nübüvvet Aḥmed
Ve’y meh-i burc-ı mürüvvet Aḥmed (38)

Hz. Peygamber’in yaratılan her şeyin sultanı olduğu gibi bütün peygamberlerin de önderi olduğunu söyler.

Enbiyā zümresinüñ sālārı
Cümlenüñ serveri vü muhtārı (49)

2.2.1.4. Medh-i Çeharyâr

Peygamber övgüsünün ardından şair sözü dört halife Hz. Ebubekir, Hz. Osman, Hz. Ömer ve Hz. Ali’ye getirir. Sırasıyla her birinden övgüyle bahseder. Mesnevi nazım şekliyle toplam 13 beyit olarak kaleme alınan bu bölümün kalıbı eserin genelinde kullanılan feilâtün / feilâtün / feilün’dür. Beyit aralığı 55-67. beyitler arasındır.

Hz. Ebubekir için Hz. Peygamber’in “sıhr”ı olduğunu söyleyen şair, bu sözü işaret ederek “kinaye” yaptığını bildirir. Hz. Ömer için İslam burcunun kameri, Hz. Osman için Hz. Peygamber’in damadı ve ona Kur’an’ın birleştirilmiş hâlinin verildiğini aktarır. Dördüncü olarak Hz. Ali’yi “Allah’ın aslanı” sıfatıyla anarak “İrfan şehrinin kapısı” olduğunu dile getirir.

Birisi şıhr-ı nebî-i muhtār
Didi Ḥaḳ şānî-i işneyn fi’l-fār (55)

Birisi Һazret-i Fāruķ ü ʻÖmer
Burc-ı İslām'a olupdur o Һamer (56)

Biri dāmād-ı Nebī ki ʻOsmān
Virilüpdür aña cemʻ-i Һurʻān (57)

Birisi Һazret-i Őir-i yezdān
Dinilüpdür der-i Şehr-i ʻirfān (58)

Şair, bu din büyüklerinin Allah'ın övgüsüne mazhar olmasını, bir kişinin onları övmeye cüreti ancak duyduğu muhabbeti açık etmesi, dile getirmesiyle olabileceğini söyler.

Őularuñ ki ola Һaķ meddāҺı
MedҺe cürʻet iden olur sāmī (63)

Dimeyüñüz ki bu cürʻet ne ola
Kaşdı azhār-ı maħabbetde ola (64)

Dört halifeyi övdüğü bölümü bitirirken Şair, hiçbir lisanın övgüye yeterince kadir olamayacağını söyler.

Burada Һatm idelüm medҺi hemān
Kağir ola mı ʻaceb medҺe lisān (62)

2.2.1.5. Sultan Murat Methiyesi

Şair dört halife övgüsünü kaleme aldığı bölümün ardından sebab-i telîf ile eseri yazmasının gerekçelerini açıklar ve dönemin padişahı olan Sultan Murat kasidesine başlar. Tahmîd/hamdele, münâcat ve na'tı mesnevi nazım şekliyle kaleme alırken, kafiye düzeninden tespit ettiğimiz üzere Sultan Murad övgüsü kaside nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Toplam 17 beyit olarak kaleme alınan bu kasidenin kalıbı ise “fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/ fâ‘ilün” olup eserde yalnızca bu bölümde tercih edilmiştir. Beyit aralığı 97-113. beyitler arasındadır.

Şair, dönem padişahını Arap ve Acem diyarının kendisine hizmette olduğunu, padişahlar arasında seçkin ve yüce olduğunu söyleyerek övmektedir.

Pâdişehler arasında serfirâz olsañ nola

Taht-ı hükümde ola mülk-i ‘Arab mülk-i ‘Acem (100)

Şair kaside boyunca sultana dualar eder, cennet meleklerinden yanında asker olmasını, nice burakların arkasında bulunması ve makamının cennet bahçesi olmasını diler.

Zümre-i rıdvân kimi şolağ ola kimi sipâh

Yidegün ola buraklar şehsuvâr ol dembedem (106)

Cennet-i firdevs içinde kıralar otağünü

Gayrı cennât olalar etrafında anuñ harem (105)

2.2.2. Manen ve Lafzen Âyet ve Hadis İktibasları

Divan şiiri geleneğinde âyet ve hadislerden manen ve lafzen iktibaslar yapılması sık görülmektedir. Halvetî Muhyî de eserinde âyet ve hadislerden alıntılar yapmış, kaleme aldığı meclis ve hikâyelerin delilleri olarak aktarımlarda bulunmuştur.

2.2.2.1. Âyet İktibasları

Eseri incelerken Kur'an-ı Kerîm'in *Necm, Nisâ, Ahkâf, İsrâ, Kasâs, Burûc, Bakara, Âl-i İmrân* surelerinden iktibaslar yapıldığını tespit ettik;

Hz. Peygamber'in mucizesi kabul edilen miraç hadisesinde Allah (c.c) ile arasındaki mesafeyi bildiren “kâbe kavseyn” ibaresi şair tarafından lafzen şiirlerine dahil edilmiştir.

Kâbe kavseyni ev-ednâ olalı

Menzilüñ bende olur cümle velî (44)

Kâbe kavseyni ev-ednâ sırrı¹²

Keşf olup ref^e ola cümle sırrı (317)

Şair, ibadetin ve kulluğun gereklerini anlattı 10. mecliste yaratılmış her şeyin insanoğluna hizmette olduğunu ve bunca nimetin insanoğlu için var edildiğini bildirmek için İsrâ Sûresi 70. âyette geçen “kerremnâ” lafzını iktibas yapmıştır:

Dindi mi kimseye hîç **kerremnâ**¹³

Fehm idüp olmayasın sen dānā (602)

Şair, 11. mecliste Allah'a yalvarıp yakarmanın ve dua etmenin faziletlerini anlatır. Kişinin duasında bir sınır olmadığını fakat yine de kulun gücünün hidâyete yetemeyeceğini bildirmek için Kasâs Sûresi 56. âyetten “lâ-tehdî” lafzı iktibas yapılmıştır.

¹² “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.” (el-Necm 53/9)

¹³ “Andolsun biz insanoğluna şan, şeref ve nimetler verdik; onları karada ve denizde taşıdık, kendilerine güzel güzel rızıklar verdik ve onları yarattıklarımızın çoğundan üstün kıldık.” (el-İsrâ 17/70)

Şu kadar itdi du^cā yok ḥaddi
Didi Ḥaḳ āḥir añā **lā-tehdī**¹⁴ (668)

Eserin 6. meclisinde hacca gitmenin faziletleri anlatılmaktadır. Ardından aktarılan hikâyede ise varlıklı olduğu için hacca gidebilen bir insan ile fakr u zaruret içindeki bir kimsenin hacca gidemeyişi konu edilir. Hac yolunda olan kimse, hac farz olmayan kişinin üzüntüsünü bastırmak için Ahkâf Sûresi 19. âyette bildirilen “Velî küllîn derecât” lafzını dile getirmiştir.

Fehm olunsun buradan remz ü nikât (454)
Denilibdür ¹⁵ دَرَجَاتٌ وَلِكُلِّ

Allah’ı çeşitli yollarla zikrin faziletlerini anlatan 2. mecliste şair, Allah’ı zikredenlerin Allah tarafından zikredileceğini Bakara Sûresi 152. âyette bildirilişini “Fezkurûnî” lafzıyla iktibas yapıyor. Hemen ardından Allah’ı her an zikretmek gerektiğini söylemek için de Nisâ Sûresi 103. âyette bildirilen “Fezkurullâh kıyâmen ku‘ûd” lafzını iktibas yapmıştır.

Kendiyi zıkr ideni zıkr ide Ḥaḳ
Fezkurûnî bize çün olundı sebaḳ¹⁶ (224)

¹⁴ “Kuşkusuz sen istediğini hidayete erdiremezsin. Ama Allah dilediğini hidayete erdirir ve hidayete erecek olanları en iyi O bilir.” (el-Kasas 28/56)

¹⁵ “Her birinin yaptıklarına göre dereceleri vardır. Allah herkesin yaptığının karşılığını haksızlığa uğratılmaksızın tastamam vermek için böyle yapmıştır.” (el-Ahkâf 46/19)

¹⁶ “Artık siz beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, bana nankörlük etmeyin!” (el-Bakara 2/152)

Bulasız dergeh-i izzetde vücûd (227)

فَاذْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا¹⁷

12. mecliste şair, kişinin kaza ve kadere teslimiyet göstermesi gerektiğini, başa gelenin “levh-i kaza”da yani Burûc Sûresi 22. âyette de bildirildiği üzere “levh-ı mahfuz”da yazılı olduğunu, kişinin başına gelenlere ne yapacağım diye düşünmeden rıza göstermesi gerektiğini aktarır.

Çekicek levh-i kazâ üzre kalem¹⁸

Razı ol dime nicidüp ne kılam (719)

On altıncı mecliste bir kimseyi Allah için sevmenin ve bir kimseye Allah için düşmanlık etmenin faziletleri aktarılırken şairin sıkıca tut, yapış dediği ve “çok sağlam kulpu” manasına gelen Bakara Sûresi 256. âyetinde yer alan “urve-i vüskâ” lafzı iktibas yapılmıştır.

Pek yapuş ‘urve-i vüskâdır¹⁹ bu

Görmiyem dirseñ egerki korhu (949)

İmam Gazâlî’nin *İhyâ-yı Ulûmiddîn* adlı eserinden nakledildiği söylenen “Hikâyet-i ‘Abdurrahman bin ‘Avf” başlıklı hikâye, Abdurrahman bin Avf ve Hz. Ömer’in bir gece şehrin güvenliği için sokaklarda gezerken yaşadıkları bir hadiseyi

¹⁷ “Namazı bitirince de ayakta iken, otururken ve yataarken Allah’ı anın. Güvenlik içinde olduğunuzda namazı gerektiği gibi kılın. Şüphesiz o (asılsız söyledikleri kitap) şanı yüce bir Kur’an’dır; Levh-i mahfûzdadır.” (el-Burûc 85/21-22)

¹⁸ “Şüphesiz o (asılsız söyledikleri kitap) şanı yüce bir Kur’an’dır; Levh-i mahfûzdadır.” (el-Burûc 85/21-22)

¹⁹ “Dinde zorlama yoktur. Doğru eğriden açıkça ayrılmıştır. Artık kim sahte tanrıları reddeder de Allah’a inanırsa kopmayan sağlam bir kulpa yapışmıştır. Allah her şeyi işitir ve bilir.” (el-Bakara 2/256)

aktarmaktadır. Bu hikâyede Âl-i İmrân Sûresi 110. âyetinde bildirilen “iyiliği emretme ve kötülükten alıkoyma” manasına gelen “nehyi münker” lafzı iktibas yapılmıştır.

Ben didüm ger çeke **nehy-i münker**²⁰

Eylerüz biz dahı andan enker (1201)

2.2.2.2. Hadis İktibasları

Dokuzuncu meclis amellerin Allah için olmaması durumunda kişiye bir faydasının olmayacağını anlatmaktadır. Bununla birlikte kişinin amelinin değeri, kıymetini amelin niyetinin belirlediğini aktarmakta ve burada “ameller niyetlere göredir” hadisine iktibas yapılmaktadır.

Niyete göre olur cümle ‘amel²¹

Niyet olmaya niyetde hâlâl (562)

Şairin ibadetlerin faziletlerini anlattığı 16.mecliste bir kişinin sevdiğini Allah için sevmesi ve düşmanlık ederken de yalnız Allah için düşmanlık etmesi gerektiğini bildirir. Hadis kaynaklarında ise Hz. Peygamber’in “Üç şey vardır, bunlar kimde bulunursa o kişi imânın tadını alır” buyurduğu ve bu üç şeyden birinin “Bir kimsenin sevdiğini yalnız Allah için sevmesi” olduğu bildirilmektedir

Hubb-i fillâh ide gör ahÿâre²²

Buğz-ı fillâh ide gör eşrâre (947)

---

²⁰ “Siz, insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emredersiniz, kötülükten alıkoyma ve Allah’a inanırsınız. Ehl-i kitap da inanmış olsalardı elbette onlar için hayırlı olurdu; içlerinden inananlar da var, fakat çoğu yoldan çıkmıştır.” (el-Âl-i İmrân 3/110)

²¹ Mehmed Sofuoğlu, Sahih-i Buhârî ve Tercümesi, 5/2334.

²² Ahmed Davudoğlu, Sahih-i Müslîm ve Tercümesi, 1/263-264

Zamanın birinde içkisiz duramayan bir kadının tövbe etme hikâyesi ibret ve delil olması için aktarılmaktadır. Hikâyenin aktarımında kadı öleceğini anlayınca tövbe eder ve “hamdolsun ki tövbe kapısı gece ve gündüz daima açıktır” diyerek hadise iktibas yapılır.

Hamdülillah ki der-i tevbe henüz
Şöyle açık turur imiş şeb ü rüz²³ (1812)

Kaynaklarda Ya Vedūd duasına dair hadis rivayet edilmektedir.

Duâ-yı şerif budur: Allahım ya Vedūd ya Vedūd ya ze’l-‘arşil mecīd ya Mübdī vü ya Mu‘īd ü ya Fa‘ālün limâ yürīd ü Es’elūke bi-nūri vechike’llezi mele‘e erkāne ‘arşike ve es’elūke bi-‘qudretike’lleti ‘aderte bihâ ‘ali halkıke ve bi-rahmetike’lleti vesī‘at külle şey‘i lā İlāhe illā ente ya Muğīs u egīsni ya Muğīs u egīsni ya Muğīs egīsni.

2.2.3. Deyimler, Atasözleri ve Kalıplaşmış İfadeler

Halvetî Muhyî sade, açık, anlaşılır kaleme aldığı bu eserinde yaşadığı dönemin dil ve üslup özelliklerini yansıtacak derece atasözü, deyim ve kalıplaşmış ifadelerden istifade etmiştir. Kesin olmamakla birlikte şairin yaşadığını tahmin ettiğimiz 17. yüzyıl mahallileşme akımının şairler üzerinde etkisini arttırdığı bir dönem olduğundan şairimiz de bu etkiyle eserini kaleme almıştır. Aşağıda sıralayacak olduğumuz atasözü, deyim ve kalıplaşmış ifade örneklerinin birçoğu bugün hâlâ hiçbir değişikliğe uğramadan kullanılmaya devam etmektedir. Değişikliğe uğramış şekilde kullandığımız ifadelerin yanında, o dönem içerisinde kullanıldığını tahmin ettiğimiz fakat bugün dilimizde rastlanmayan ifadeler de bulunmaktadır. Kimi kullanımlarda

---

²³ Mahmud Kısa, “Riyâzû’s-Sâlihîn min Hadîsi Seyyidi’l-Mürselin”, Ebu Musa el-Eş’arî’den rivayet edilmektedir.

şair vezin gereği kelimelerin yerlerini değiştirmekten çekinmemiştir: “eyle yap, gönderme kapundan, kalurdu tona” vb.

2.2.3.1. Atasözleri

Ak akçe kara gün içindir:

Kişi malı anuñ-içün ki diler

Kara gün için ak akçe dirler (369)

Az olsun, öz olsun:

Az ü öz ola hemān lillah it

Ne olunursa hemān fillah it (592)

Sözün azı özi budur ey yār

Eyü sözi kıoma dilden her bār (1881)

Başa yazılan gelir:

Gelür imiş yazılan başa şahih

Olunur bu ki niçe naql-i şarih (715)

Ser verip sır vermemek:

Seri vir sırı ‘ayān eyleme var

İdineler seni herkes dildār (1184)

İyilik yap, denize at:

İyilik eyleyüp atsañ bahre

İrişür ʿākıbet andan behre (1389)

Büyük başa büyük taç gerekir:

Başı büyüklere şek itme zinhār

Büyük başa gerekdür bir büyük tāk (2099)

Büyük başın gerisi de büyük olur:

Büyük başuñ olur ağrısı büyük

Hemīn bir dost bir post olma muhtāk (2100)

Önce iğneyi kendine batır (sonra çuvaldızı ele):

Evvelā kendüñe ur hanceri sen

Göresin ğayrıya urmağı ğasen (1193)

Kişi ne yaparsa kendine yapar:

Kendi maluñla bulasın zillet

Kendi elüñle bulasın miħnet (361)

Kalbini temiz tut:

Kalbüñüñ kalbini şāf it şufi

Geymek ile hemīn olmaz sufi (560)

Söz olur baş bitirir, söz olur baş yitirir:

Kāh olur bir sözle baş bitirür

Kāh olur niçe niçe baş yitirür (1802)

Bir söyle iki işit:

Söz işitmek dilemezseñ tek ırur

Bir diyen iki eşidir meşhur (1800)

Dilsiz olmak, çok söylemekten yeğdir:

Yiri olur ki yeg ola dilsüz

Yiri olmazsa söz olur dilsüz (1799)

Tatlı söz yılanı deliğinden çıkarır:

Doğrı sözden yeg olur kāh yalan

Çıkarır yerden eyü söz çü yılan (1803)

2.2.3.2. Deyimler

Yād etmek:

Eyle yād ismini her dem Çalabuñ

Ki müyesser ide hergiz talebüñ (5)

Umaram **hayr-ile yād eyleyeler**

Dil-i ğamğİNimi şād eyleyeler (19)

Ele girmek “ele geçmek, elde etmek”:

Ele girmez bu ğanīmet her bār

°Avdet ider mi aķıcak enhār (12)

Elüñe girmeye āhir fırsat

İdesin āh şaşasın ħasret (7)

Bu ħikāyet ki didüm ķadrini bil

Ele girmez arasalar niçe yıl (1461)

Kapıdan göndermek “geri döndürmek, kabul etmemek”:

Bizi **gönderme kapuñdan** maħrūm

Umarız kim olavüz heb merħūm (36)

Kendi yağıyla kavrulmak “elde bulunanlarla yetinerek kimseye muhtaç olmamak”:

Dil tenūrunda ma°āni beresi

Kendi yağı ile kavrıldı besi (91)

Bildiği yanıldığına yetmemek “yanlışlarının doğrularından çok olması”:

Yite mi bildigü yañıldığına

Ķılmıyalar meĝer az ü çoĝına (85)

Dilde destan olmak “herkes tarafından konuşulmak”:

Bir ķurı nām-ile ancak **dilde olmuş dastān**

Ķāker olmaĝa sezāvār ola mı cemşid-i cem° (101)

Bel bağlamak “birisinin kendisine yardımcı olacağına inanmak, güvenmek”:

Muṭrībūñ ğılman olup növbet ura şām ü seher

Ḥidmete **bil bağlayup** her birisi ola ḥadem (108)

Ḥazrete karşı kıyām oldu kıyām

°Akd-i yed ḥidmete **bil bağliya** tām (324)

Gece gündüz dememek “bir işi sürekli olarak yapmak”:

Gice gündüz dimeyüp mihr-ile māh

Tolaşır kulluḳ için eyle nigāh (135)

Aklı gitmek “ne yapacağını şaşırarak”:

Getirüp cāriye virdi güherin

Göricek °**aklı gidüp** düşdi hemīn (271)

Başı kurtarmak “canını kurtarmak”:

Gördi tācir ki ḥarāmī ğālib

Başı kurtarmağa oldu ḫālib (678)

Ḳal°a-yı tevbeye kaçup girdüñ

Başı kurtarmak için irgürdüñ (1828)

Eser kalmamak “hiçbir belirti, iz olmamak”:

Yok mı cānuñda mahabbetden **eser**

O eşerden viresin bize haber (647)

Elinden kurtarmak:

Beni kurtar bularuñ destinden

Bir sebep vir baña ins ü cīndan (2001)

Göresi gelmek “özlemle görmek istemek”:

Ṭuramadım **göresim geldi seni**

Virmesün kıllara bu derdi Ğanī (1954)

Esen kalmak “ruhsal ve bedensel olarak sıhhatli olmak”:

Şağ esen kal diyü düşdi rāhe

Muħkem ısmarlayuben Allāh’a (1942)

Allah’a ısmarlamak:

Şağ esen kal diyü düşdi rāhe

Muħkem **ısmarlayuben Allāh’a** (1942)

Ṭutdı bir cānibe ıoğrı yüzini

Hakk’a ısmarladı kendi özini (1271)

Hiçe saymak “önem vermemek”:

Hiçe sayma kerem it mekrin anuñ

Bilinür şanma çamu fikrüñ anuñ (1934)

Başına bela açmak “kötü bir duruma düşmek”:

Ādemi ravzāda dāma düşüren

Başına niçe belālar uşıran (1931)

Başına bela getirmek:

Getüren başa belāyı dildür

Hıfz-ı dil ġāyet-ile müşküldür (1670)

Sakalı eline vermek:

Sakalın virmek eline dişinüñ

Uçarur hürmetin āhir kişinüñ (1930)

Sözünün eri olmak “verilen sözü yerine getirmek”:

Sözünüñ şol kişi ki ola **eri**

İdine her kişi yanında yiri (1873)

Yüreğini dökmek “üzüntüyü anlatarak hafiflemek”:

Sözini bildürür āhir gerdün

Yüregüñ döke döke eyleyü hün (1843)

Dilin ucunda olması “hatırlanacak gibi olup bir türlü hatırlanamayan söz”:

Dilim ucunda olupdur bu derd

İstimâ° itmeye âvâzımı ferd (1725)

Başına buyruk olmak “dilediği gibi davranmak”:

Çanı ol dem ki yürürdüm dilşād

Başuma buyruğ oluben āzād (1713)

Yüzünü döndürmek “gösterdiği ilgiyi kesmek”:

Yüzünü döndürür andan fużalā

Hağ söze rāzı olagör dime lā (1617)

Yüzü kara olmak “utanılacak bir halde olmak”:

Edebi gözlemeyen maşharadır

Maşharanuñ **yüzi dā'im karadır** (1623)

Bildiğini işlemek “verilen öğütleri dinlemeyerek tutumunu sürdürmek”:

Bir niçe gün geçerek geldi yine

Bildüğüñ işledi ol döne döne (1535)

Diline her ne gelirse söylemek “nezaket dışı ya da gelişigüzel konuşmak”:

Nār-ı miñnetde yatup āh eyler

Diline her ne gelürse söyler (1495)

Hayat memat “ölüm kalım meselesi”:

Ya hayātın ya memātın bileler

Çande ise anı elbet bulalar (1427)

Başından aşmak “pek çok olmak”:

Deli göñli ħad ü ħāle düşmüş

°Aşkı deryāsı **başından aşmuş** (1300)

Baştan geçmek “yaşanılan olaylar”:

Niçe esrār ü niçe rāz açdı

Söyleşildi ne ki **başdan geçdi** (1370)

Takati kalmamak “gücü kalmamak”:

Tākati kalmadı lāl oldı dili

Bükülüp şanki hlāl oldı beli (1290)

Benzi sararmak “yüzünün rengi solması”:

Nārı ħavfıyla derünü tıoldı

Şararup beñzi ħazān-veş şoldı (1288)

Aklını başına toplamak:

°**Aklını başına cem° eyledi** tiz

Didi kendi özine ki ber-ħiz (1268)

Kendi kazdığı kuyuya kendi düşmek “başkası için hazırladığı kötülüğe kendi uğramak”:

Kişi kazdığı kuyuya eger
Kendüsi düşe dimiş hayr-ı beşer (1189)

Yüzüne vurmak “ayıplayarak kusurunu yüzüne söylemek”:

Yüzüne kullarınıñ urmaya Hâk
Ne revâdur yüzüne sen urmağ (1179)

Mutluluktan ağlamak:

Ağladı şevk ü sürürundan o dem
Eşidüp şeh didi hîç çekme elem (1125)

Yüreğın yağları erimesi “çok üzölmek, çok korkmak”:

Eridi yüregimüñ yağı tamâm
Yeñilendi yine dil dağı tamam (1117)

Gönöl yapmak “ince bir davranış veya sözle birinin sevgisini kazanmak”:

Bir **gönöl yapmağa** bîn dinârı
Vire olmağa habîb-i Bârî (1170)

Bize luğ ü keremüñ-ile ey Hâk
Sen naşîb eyle **gönüller yapmak** (1174)

Kalbini yapduñuz ol miskînüñ
Giderüp guşşasını gamgînüñ (1134)

Kıssadan hisse “anlatılan olaydan ders almak”:

Kıssadan hisse bu oldu ey yār
Kimseden kimseye irmez bed-kār (865)

Kem küm etmek “verecek cevap bulamayınca açık olmayan sözler söylemek”:

Ṭolaşur öte beri **kem küm ider**
Ġazabından yüregi ki tüm tüm ider (846)

Akıl erdirmek “ne olduğunu anlamak, sırrını çözmek”:

‘Abde lâzım degil esrāre ire
Seyyidüñ her işine **‘aklı irdüre** (787)

Hikmete kimsenüñ **‘aklı iremez**
Degme göz sırr-i kaçā-yı göremez (721)

Varına yoğuna bakmamak “elde olanların bütününi umursamamak”:

Merḥamet itmedi zārına anuñ
Bakmadı yoğına varına anuñ (779)

Yerli yerinde olmak “uygun, yakışır olmak”:

MālİKü’l-mülküñ olupdur tedbīr
Yİrlü yerinde olupdur taqdīr (792)

Yirlü yerinde olupdur her kār
Fehm olunmadı ise nola ey yār (756)

Dona kalmak “çok şaşırmaq”:
Niçe cevr-ile cefā itdi aña
Görse her kimse **kalurlardı toña** (777)

Tir tir titremek: “çok üşümek, çok korkmaq”
Darbeyi urdı o bed-bahta dilr
Yıqılup düşdi vü **ditrer dir dir** (693)

Hayra yormak “rüya ya da olayın iyi bir belirtisi saymaq”:
Kerem ü lutfuña qalmuşdur işim
Umaram **hayra yorıla** bu düşüm (542)

Gözünü açmaq “gafil olmamak, uyanık olmaq”:
Ġāfil olma **gözüñ aç** bīdār ol
Rāh-ı Hāqı içre sebük-bār ol (409)

Başına üşüşmek “başına toplanmaq”:
Fāide eylemez ammā o zamān
Başına üşse eger halk-ı cihān (379)

Baş eğmek “saygı göstermek veya direnmekten vazgeçerek buyruk altına girmek”:

Baş egüp eyledin Hakk’a rükûc
Emre münkâd vü muṭîc id huzûc (325)

Yüzü yere vurmak “utanmak, mahcup duruma düşmek”:

Afv umup **yüz yire urdum** ey şâh
Getirüp dergehüñe rûy-ı siyâh (327)

Yüzü ele almak “utanmak”:

Yine geldüm **yüzümi alup ele**
Nola suhriyye olursam da ile (1960)

Kılına zarar vermek “çok küçük dahi olsa zarar görmek”:

Emr-i Hakk itmeye mâdam şırrı
Bir kılına zarar itmez ğayrı (812)

Yüreği sığmamak “coşkunluk göstermekten kendini alamamak”:

Yiregü ki sığamaz şöyle gelür
Didüm ey Hakk ne ola kim ne bilür (855)

Eline yapışmak:

Eline yapışup ol dildarı
Gezdirür câriye-veş bâzârı (1316)

Nida attırmak “duyurmak, ilan etmek”:

Eşidicek bu sözi şâh-ı güzîn

Atdırup şehre nidâyı ol hîn (1442)

Gönlün çekilmesi “sevmemek, soğumak”:

Gelmesün görmeyeyin anı ebed

Gönlüm andan çekilüp eyledi red (1643)

Sözünü bilmeye bildirmek:

Sözini bilmeyene bildürmek

Hübdur her ne kadar çekseñ emek (1859)

Can gözüyle bakmak “çok dikkatli bakmak”:

Muṭṭalî^c olmaya bu sırra meger

Cân göziyle ide ta levḥa nazar (741)

Kuş olup kaçmak:

Bir yeşil cāme giyüp binmiş ata

Kuş olup kaçsa daḥı anı tuta (689)

2.2.3.3. Kalıplaşmış İfadeler

İtimat etmek “güven duymak”:

İtimād itmez iseñ ger sözüme

Vire Hâḫ her ne dir isem özüme (775)

Daireden çıkmak “sınırların dışına çıkmak”:

Çıkamaz dâ'ireden ehl-i 'uqûl
Bulamazdur girecek zîrâ ki yol (212)

İyi-kötü, acı-tatlı “orta derece”:

Eyü yatlu çekeriz bir zağmet
Acı tatlu buluruz bir lezzet (179)

2.2.4. Metinde Geçen Şahıslar

Tarihe mal olmuş önemli kişi ve kahramanlara şiirde yer vermek Klasik edebiyatta sıkça tercih edilen bir unsurdur. Şair, geçmişte adından söz ettiren padişahlar, devlet adamları, halk kahramanları, sanatçılar ve şairlerden bahsederken onların ün salmasına vesile olan başarılarını ve yetenekleri de telmih ve benzetmemelerle aktarmayı tercih eder. Halvetî Muhyî de bu geleneğe uyarak eserinde peygamberlerin, tarihi kahramanların, âlim ve sanatkârların kimi yerde ismini kimi yerde eserini kimi yerde hadisesini aktararak içeriye dahil etmiştir.

2.2.4.1. Peygamberler

Halvetî Muhyî, *Sürûr-efzâ*'nın girişinde kaleme aldığı tevhîd ve münâcatın ardından Hz. Muhammed için bir naat kaleme almıştır ve Hz. Peygamber'in *Ahmed* ismini geçirmiştir. Pek çok yerde anlatılan kıssalarda da Hz. Peygamber, “Yâ Resûllâh” şeklinde geçmektedir.

Ey şeh-i taht-ı nübüvvet **Ahmed**
Ve'y meh-i burc-ı mürüvvet **Ahmed** (38)

Ya Resulullāh aña eyle su'āl
Ne sebep oldu ki böyle ola lāl (1705)

Adı geçen peygamberlerden biri Hz. İsa'dır. Hz. İsa'ya "Seni kim terbiye etti?" diye sorulduğunda "Beni Rabbim terbiye etti." cevabını vermesi üzerine, eserin "edep" bahsinde Peygamber'in adı anılmaktadır.

Didiler **hazret-i Ğsā'ya** 'aceb
Size kim eyledi ta'līm-i edeb (1652)

Hz. Süleyman'ın mucizelerinden olan hayvanlarla konuşabilme, Halveti Muhyi'nin aktardığı hikâyelerin içerisinde yerini almıştır.

Didi ol murğa **Süleymān-ı zamān**
Neden oldu ki olup beste dehān (1706)

Yine Yahya Peygamber de adı geçen peygamberlerden biridir. Şair, Hz. Yahya'nın şeytan ile olan konuşmalarını ibret ve delil olması için aktardığını söylemektedir.

Gördi bir demde **Yahyā-yı nebī**
Niçe yular tutar iblis-i ğabī (395)

2.2.4.2. Din Büyükleri

Divan edebiyatında peygamber ve evliya kıssaları oldukça geniş yer tutar. Halveti Muhyi de peygamberler, sahabeler, raviler ve diğer din büyüklerine sıkça

telmihte bulunuyor. *Sürûr-efzâ*'da telmihte bulunulan dinî şahıslar; Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Ebû Hureyre, İbnî Mes'ud, Hz. Nasrabadî, Hz. Zünn'ûn, Şakîk-i Belhî Hz., İmam Şâfi, İmam Gazâlî, Enes Bin Mâlik, Ebû'l-Leys, Hz. Câfer-i Sâdık, Hz. Abdulrahmân, İbnî Atâ, Buharî, Muslîm, Kârun'dur.

Na'tın hemen ardından gelen ve dört halifenin övüldüğü bölümde ise sırasıyla Hz. Ebubekir (ö. 634), Hz. Ömer (ö. 644) , Hz. Osman (ö. 656) ve Hz. Ali (ö. 661) anılmaktadır:

Birisi **şıhr-ı nebî-i muhtâr**

Didi Hâk şânî-i işneyn fi'l-fâr (55)

Birisi **hâzret-i Fâruk ü 'Ömer**

Burc-ı İslâm'a olupdur o kamer (56)

Biri **dâmâd-ı Nebî ki 'Osmân**

Virilüpdür aña cem'î Kur'ân (57)

Birisi **hâzret-i şîr-i yezdân**

Dinilüpdür der-i şehri 'irfân (58)

Ebû Hureyre (ö. 58/678), Hz. Peygamber ile üç yıl kadar Medine'de birlikte kalabildiği bildirilen sahabedir. Pek çok gaza ve cihada katılmış, zaman zaman Medine valiliği yapmıştır. Eserde Hz. Peygamber'in sahabeleriyle birlikte oturduğu bir günde gerçekleşen sohbeti aktarmasını dinleriz.

Ebu Hureyre'ye didi bir gün ki resûl

Otururdu bile aşhâb-ı fahûl (335)

İslam'ı ilk kabul edenlerden olan İbni Me'sûd'un (ö. 32/652-53) bulduğu yavru kuşları Hz. Muhammed'e getirmesiyle gerçekleşen bir hadiseyi Buharî ve Müslîm'den rivayetle okuyoruz.

İbn-i Mes'ûd gelüp şād ü ferah

Çodı orta yere bir niçe ferah (481)

İlk devir sûfîlerinden ve muhaddis olan Nasrâbâdî Hazretleri'nin (ö. 367/978) kırk defa hac yaptığı kayıtlarla bildirilmektedir. Şair eserde, kişinin amelîne itibar etmesinin kendisine zarar getireceğini bildirdikten sonra Nasrâbâdî Hazretleri'nin bir kıssasını anlatmıştır.

Buyurur **hazret-i Nasrâbâdî**

İrişüp °avn-i mu'în ü hādî (525)

Zünnûn el-Mısrî (ö. 245/859[?]), ilk dönem sûfîlerinden olup eserde halktan el çekmiş bir kişinin yanına giderek ahvalini sormasıyla başından geçen bir hikâyesi aktarılır.

Buyurur **hazret-i Zünnûn** meger

Seyr-i deşt eyler idim bir server (626)

Horasanlı bir sûfî olan Şakîk-i Belhî Hazretleri'nin (ö. 194/810) hacca gitmek arzusu ile başından geçenlerin anlatıldığı bir kıssa verilmektedir.

Ḥazret-i şeyḥ-i şaķīķ-i belḥī
Bir iden nefesine ḥulv ü telḥī (884)

Şâfi mezhebinin imamı ve müctehid İmam Şâfi Hazretleri'nin (ö. 204/820) bir hikâyesi eserin son başlığı olan "**Ḥikâyet-i İmâm-ı Şâfi Raḥmullâh**" şeklinde bildirilerek aktarılmış.

İmam Gazâlî Hazretleri (ö. 555/1111), bizzat isim olarak anılmakla birlikte eseri İhyâ-yı Ulûmiddîn'den bir hikâye anlatılmaktadır.

Yazdı *İhyâ-yı Ulûm* içre İmâm
Şeyḥ Ebu Hâmid-i Ğazâlî tamâm (1198)

Bir hikâyet yazar **İhyâda İmâm**
Yazıcaķ buraya revnak vire tām (760)

Hız. Peygamber'e hizmet etmesiyle tanınan ve en çok hadis rivayet etmiş sahabelerden biri olan Enes bin Mâlik'in (ö. 93/711-12) aktardığı üzere bir grup fakir kimsenin Hz. Muhammed'e giderek fukaranın ahiretiyle ilgili sorular sorduğu kıssa aktarılmaktadır.

Buyurupd[urur] **Enes Bin Mâlik**
Şıdķ-ile rāh-i Ḥüdā'ya sâlik (1008)

Fâkih, müfessir ve sûfi Ebu'l-Leys'in (ö.373/983) aktardığı bir rivayete yer verilmektedir.

Bu rivayâtı **Ebu'l Leys-i fakîr**

Yazdı ġāfillere idüp tenbîh (1028)

Câferî fikhının kurucusu Câfer-i Sâdık Hazretleri'nin (ö.138/755-756[?]) eteklerine bir kişinin ansızın yapışması ile yaşanan hadise aktarılmıştır.

Hazret-i Ca'fer-i şâdık ol şâh

Şehr içinde gider idi nâgâh (1142)

Hız. Peygamber'e ilk iman eden ve cennetle müjdelenen sahabelerden olan Abdurrahman bin Avf'ın (ö. 32/652) bir gece başından geçen hadiseyi anlatan İhyâ-yı Ulûmiddin içerisinde yer alan hikâye aktarılmaktadır.

Buyurur **hazret-i 'Abdurrahmân**

Ki mübeşşerdür aña bâğ-ı cinân (1199)

Muhaddis ve müfessir ilk devir sûfilerinden İbn Atâ'nın (ö. 309/ 922) kıssası güzele vesile olmanın ve güler yüzlü olmanın nimetlere kavuşturacağını bildirmeye delil olarak aktarılmıştır.

Didiler **İbn-i 'Atâ'ya** nevbet

Size geldi buyuruk pür hikmet (1244)

Buhârî ve Müslîm isimleri, eser içerisinde yazıya dökülen hikâye, kıssa ve rivayetlerin kaynağını bildirmek amacıyla kaydedilmiştir. Şair, aktardığı hikâyeyi "**Buhârî vü Müslimde vardır**" şeklinde başlıklandırarak anlatmayı tercih etmiştir.

Ayrıca anlatılan hikâyelerin sonunda da kaynak bildirdiği görülmektedir:

Bu rivâyâtı **Buhârî Müslîm**

Eyledi her biri yazup teslîm (1000)

Kur'ân'da kıssası nakledilen, Allah'ın emirlerine karşı çıkararak cezalandırılan Karûn, zenginlik ve mal çokluğunun insanı soktuğu sıkıntılara delil olması için aktarılmaktadır.

Göre **Kârûn'a** nice eyledi mâl

Çışşasından olına fehm-i me'âl (362)

2.2.4.3. Devlet Adamları

Halvetî Muhyî eserin girişinde tevhîd, münâcat, naat ve dört halife övgüsünün ardından "**Fi medh-i hazret-i Murad Han Ca'llahu Te'âlâ Sultân fi'l-Cinân**" başlığını atarak dönemin padişahı Sultan Murad'a methiyesini kaleme almıştır. Şair, Sultan Murad'ı adaletle yönetimi vesilesiyle dünyada hiçbir türlü zulmün kalmadığını söyleyerek över ve onun diğer padişahlardan üstünlüğünü dile getirir.

°Âlemi °adl ü şalâhuñ nûrı pür-tâb ideli

Hamdulüllah ki çomadı götürüp cevr-i zulem (98)

Pâdişehler arasında serfirâz olsañ nola

Taht-ı hükümde ola mülk-i °Arab mülk-i °Acem (100)

Sürûr-efzâ'da telmihte bulunulan diğer iki devlet adamı Yavuz Sultan Selim ve Şah İsmail'dir. Savaş sırasında Şah İsmail'in karısının esir alınarak Rum diyarına götürülmesi ve orada bir mollaya emanet edilmesi, mollanın ise bu zevceyi nikahına alması üzerine Sultan Selim'in kızgınlığı aktarılmaktadır.

Ol zamāña itmiş idi **şāh selīm**

Şeh-i İsmā'īl ile cenk-i 'azīm

Ol zamāñ ki itmiş idi şāh Selīm

Şeh-i İsmā'īl-ile ceng-i 'azīm

(1626)

Kur'an'da adı geçmemekle birlikte Hz. İbrahim'i ateşe atan kişi olduğu tefsirciler tarafından belirtilen Nemrud ve Hz. İbrahim'e gül bahçesi olan ateşe telmih yapılmıştır.

Nār-ı **Nemrūd-ı** Ḥalīl'e gülzār

Eyleyen itme mi saña ey yār

(1004)

2.2.5. Meclis ve Hikâyelerin Özetleri

2.2.5.1. Birinci Meclis, Şükrün Makamlarını Konu Alır ve Şükrün Gerekliliğini Anlatır, Beyan Eder.

Dünya, âdem için kıymetli mücevherlerle bezelidir. Bu yeryüzüne Allah, âdeta bir kilim üzerine döşer gibi çeşit çeşit yiyecekler döşemiştir. Âdem ise o kilimin üstünde mutlulukla ve huzur içinde oturmakta, yaşamaktadır.

Her tarafından suların ve nehirlerin aktığı bu yeryüzü her türlü çiçekle zeyn edilmiş, süslenmiştir. Menekşe şevkle açtığı zaman onun kokusu ve rengi etrafı öyle sarar ki âleme bir şimşek gibi etki eder.

Lale, sümbül ve gece kokulu yasemin ile bahçeler bezenmiştir. Âdeta Dünya, bu çiçeklerin meclisi hâlini almıştır. Öyle ki kırmızı gül, kokusuyla bu bahçelere girdiği zaman geri kalan çiçeklerin kokusu kaçar, etrafta kırmızı gülün kokusu hâkim olur. Güllerin bu aşk kokusu bülbülleri şevke düşürmeye yetmektedir. Bülbüllerin aşk nağmeleri ve kuşların ezgileri, işitenlerin gönüllerine şevk ve neşe verir. Allah'ın kullarına bağışladığı çiçekleri, nehir ve denizleri görüp de mâsivâdan geçmek şaşılacak şey değildir. Günün ve gündünüz gafletle, gecen ise içki ve uyku ile geçiyor. Oysa bütün fikirleri birleştir ve cihanı süsleyenin lütuflarını gör, daima şükret.

Allah bu cihanı senin için düzmüş, düzenlemiştir. Bunca köşk senin için kurulmuştur. Bunca arzlar, semalar ve yıldızlar ile bunca çiçek ve tohum senin içindir. Bu yaratılmışların hepsi sana hizmet etmek içindir, her biri sana hizmet etmek için can verirler. Ay ile güneş gece gündüz demeden sana kulluk için dolaşırlar.

Kâmil bir akıl vermiştir ki Allah, kişi onunla âmil olsun. Daima kâmil bir akıl ile kişi öze bakmalıdır. İnsan, kendisi için bağışlanmış olan bu güzelliklerin şükrünü etmeli ki Allah katında nâmi yazılsın.

Eğer insan, Hüdâ'yı iyice bilirse, o insana nimetler ziyadesiyle verilir. Şayet insan Allah'ın kadrini ve şerefini anlayamazsa Hüdâ ona hediyeler vermez. Bu yüzden şükür tuzağı ile nimetler kuşunu avla, bağlanırken onu bağla. Çünkü kişi ne kadar şükür ederse kişinin başkasına minnet etmeyişi de artar. Eğer Hüdâ'dan bolca ekmek istiyorsan her an Allah'a şükreder olmalı kişi. Şükür ile nimet bollaşır, buna delil olacak bir hikâye yazalım.

2.2.5.2. Şükür Arttıran Hikâye

Geçmişte yüzü oldukça çirkin bir insan varmış. Bu insanın yüzüne kimse bakamazmış. Şayet biri onun yüzünü gördüğü anda midesi bulanırmış. Bu yüzden insanlar onu görmemek için yollarını değiştirir, ondan kaçarlarmış. Öyle ki bir inek bu

çirkin yüzlü adamı görse emzirmek için buzağını yanına alamaz hâle gelirmiş. Allah'ın hikmetini görün ki bu çirkin adamın karısı eşsiz bir güzelliğe sahipmiş. O zevcenin yüzünün güzelliğine bakabilecek ne şah ne de vezir bulunamazmış. Onun yüzünü gören hayran, namını duyan ise bir ân duramaz olurmuş. Öyle ki bu kadının ünü, şöhreti artık afakı sarmış. Duyan herkes onu görmeyi dilermiş.

Zamanın sultanı bu kadının namını duyunca onu bir kerecik görmek istemiş. Zevcenin evine bir kişi gönderip sarayına davet etmiş. Bu eşsiz güzellik sultanın sarayına geldiğinde sultan anlamış ki bu zevce güzelliği ile gökteki ayı mahvedebilirmiş. Bu kadın güzellik sarayına hükmetmekteymiş ve kimseler onun güzelliği karşısında duramazmış. Hiç kimse onun methini tam anlamıyla edemezmiş.

Sultan bu güzele lütufla, ömrünü neden sıkıntılı geçirirsin, ondan ayrılmayı istemez misin? Yüzü güzel bir kemâl ehliyle evlenmek istemez misin? Her an yiyip içebilesin ve kadrin biline, demiş. Bu sözleri işiten o eşsiz güzel, şahım bize bu kısmet ezelden yazılmıştır. Ömrümüz ahir olunca ya o ya ben ölünce gideriz, diye cevap vermiş. Sultan şaşırarak bu nasıl olur ki sen böyle aşağı birine meyil edebilirsin, diye sormuş. O öyle biri ki onu gören bir daha görmek bile istemez, demiş.

Kadın, padişahım şaşırmana gerek yok. Allah ona öyle bir haslet ve huy vermiş ki beni ondan ayırmaya sebep olamaz yüzünün karalığı. İyi kötü bir zahmet çekeriz, acı tatlı bir lezzet buluruz, demiş. Padişah bunun üzerine, bu hâlde gizli olan manayı açıklamasını istemiş kadından ki kendisi de o manadan sevinç bulsun, kalbi nurla dolsun. Bunun üzerine kadın, o her zaman örten Allah'a benim uyumuş bahtımı uyandırdın, alçak bahtımı baş üstünde ettin, alçak talihime hürmet verdin, tepetaklak olmuş bahtımı yükselttin, düşmüş yıldızımı yüksek burçta parlak ettin, kerem ve lütfunla bu yâri bana verip fazlını verdin, eğer senden inayet, lütuf olmasaydı ona kavuştuğumu göremezdim, diye dua eder. O günden güne şükrünü arttır ve onun şükrü arttıkça kalbime yollar bulur, demiş.

Şah bu sözleri işitince anlamı ve dilinde ne varsa gitmiş. Kalbine ansızın teselli gelip kadına destur vermiş ve susmuş.

Bu hikâye bir delildir. Gönül ehli olana tembihtir. Eğer kişi şükrederse nimetleri artar, şükretmezse nimetler o kişiden kaçar. Bu yüzden daima Hüdâ'ya şükür edelim, himmete erenlerden olalım.

Kişi Allah'ın ihsanlarını bilse, düşünüp onları arayıp bulsa. Ne zamandır azaları yerli yerindedir ama kimse bunun kıymetini asla bilmez. Kişinin gözleri iki cevherdir. Allah onları cihana bakmak için vermiştir. İnsan gözünü bir saat yumsa, o bir saat insana bin saat gibi gelir. Bunlara sahip olan kıymetini nereden bilecek, Allah gözü insana ihsan etmese ancak o zaman anlar.

İki kulağımla da işitir misin? Ne kerametler vardır duyduklarında. Kişi kulağıyla dinlemese biliniyor muydu dinin kuralları? Ya lisanında olan nutuk ve kelimeler ya ağzında olan lezzet? Belagat ve fesahatı Allah vermeseydi âdemde edâ olur muydu? Eğer insanda lisan olmasaydı hayvanla bir olurdu. Dilin olmasa elinden ne gelir, elin olmasa dilinden ne gelir? Eğer Allah insana iki ayak vermeseydi, insan kalıcı olabilir miydi? Allah insanı en güzel şekilde yaratıp bütün yaratılmışlar içinde dayanak yaptı ve onu imana ve İslam'a yörengede etti. Böylece her şeyin pergelide oldu. Akıl sahibi olanlar bu daireden çıkamaz ki zaten gireceği başka bir yol bulamaz. İnsan düşünseydi, ona verilen irfanı ve kemali anlayabilirdi. Bundan sonra kıyas et ki bütün bunlar için şükredesin. Bunca delili getirip gafletide ret eyledim. Kimi aklî kimi naklî ama her biri meclisin nimetide oldu. Cefa düşkünleri bir yerde birleşip onunla zevk ve sefa bulsunlar. Şükür sebebiyle şâkir olalar, gece gündüz Allah'ı zikredenlerden olalar. Şükür ile yüce makam bulsunlar ve Selam Kapısı onların menzili olsun. Ya İlâhi, bizi şükredenlerden eyle, nimetlerini ve lütfunu zikredenlerden eyle. Gaflet uykusundan uyandırıp gözümüzü aç ki kapına gelmeye yüzümüz olsun. Dileriz ki şükreden kullarından olalım. Bizi fazlımla kafir olanlardan eyleme.

2.2.5.3. İkinci Meclis Çeşitli Allah Zikirlerinin Faziletlerini Beyan Eder

Gizli ve açık şekilde Allah'ı zikredenlerden olalım ki Allah da yardımımla her an bizi zikretsin. Hakk, kendini zikir edenide zikir eder. Fezkuruni bize bunun için ders oldu. Kelime-i tevhidi dilinden hiç düşürme ki nurlar kalbini tertemiz etsin. Allah'ın

seni zikretmesi ve namaz ile gönlün ayna gibi parlak olur ve nice manalar sana görünür. Gönül aynasından pası açar ve hepsinin manaları görünür. Gönül meclisinden putları giderir, orada ikinci bırakmaz. Şüphesiz saf vahdete düşürür. Bunun için durmadan emek çek. Allah bütün ibadetlere sınır koydu ama zikrini sınırlı etmedi. “Zikir edin” diye emretti ve zikir emrini bol kıldı. Cihanın bütün zerrelere hâl ile söz ile yaratıcıyı zikir eder. İnsan zikir için yaratıldı, beden zikir için canla ünsiyet buldu. Kişi Allah’ı sadakatle ansa Allah onu sıkıntıda koymaz. Daima onun elinden tutar, onu gamda bırakmaz daima kurtarır. Rab ü Gani yardım ederse bir hikâyeye yazalım ki tanık olsun.

2.2.5.4. Zikir Arttıran ve Gaflet Açan Hikâye

Birçok kitapta yazan ve açık nakledilen bir hikayedir. Bağdat’ta takva sahibi olan bir küçük cariye vardı. Ne yaparsa yapsın daima Allah’ın adını anmazsa içi rahat etmezdi. Onun namı şehir içinde yayıldı ve bir münafık bu namı duyunca gidip onu satın aldı. Kastı o kıza kuvveti yettikçe eziyet ve cefa etmektir. Çünkü bu münafık Allah’tan olanı sevmezdi. Evine getirip bu cariyeyle ona şiddetle darp etti ve dayak attı. Bu cariye ne yaparsa yapsın ağzında hep Bismillah vardı. Bunu duyduğu zaman münafık, daha çok dövdü. Öyle ki onu dövecek başka bir yol bulamazdı. Cariye ise her şeyi bahane edip zikrini etmeye devam etti. Münafık, cariyeyle bir kötülük etmek ve ona dayak atmak istedi. Sakladığı cevherlerinden en parlak incisini cariyeyle verip “Bunu sakla, ben ne zaman getirmeni istersem o zaman bana getir.” Dedi. Cariye inciyle alıp Bismillah, dedi ve onu bir hokka içine koyup sakladı. Adam bir gün arayıp buldu cevheri ve gizlice cariyenin sakladığı yerden aldı. Kasıtlı bir şekilde gidip Dicle’ye attı. Bundan amacı cariyeyle dövebilmektir.

Hikmeti görün ki bir avcı, her zamanki gibi balık avlıyordu. Tuttuğu balıkları satmak için pazara giderdi. Cariyeyle balıklardan birkaçını aldı, avcı ona içini yarmasını ve herife layık eylemesini söyledi. Cariye balığı eline, Allah’ın namını diline aldı. İçini yarıncı gördü ki inci ordadır. Bundan da zararsız çıkmıştır. Hayretle eline inciyle alıp “Ya Allah, sırrına akıl ermez!” dedi. Birkaç gün geçtikten sonra o zalim, incimi bana sağ salım getir, dedi cariyeyle. Düşündü ki cariye inciyle

getiremeyecek, böylece onu dövmek için bir yol bulmuş olacak. Cariye gitti ve cevheri getirdi. Cevheri görünce münafığın aklı gitti ve kendini yerlere attı. Öylece yerde saatlerce yattıktan sonra yüzüne su serpti ve aklı başına geldi. Cariyeye, kalbinde saklı ne varsa bana o gizli sırrı açıkla, ben de bileyim. Cevheri Dicle'ye ben atmıştım, kasıtlı şekilde ben yapmıştım. İstedim ki sana zarar vereyim. Sen lütuf et ve bana neler olduğunu söyle. Cevher nasıl bir yolla geri geldi, bana bunu anlat ey hüner ehli! Dedi.

Cariyecik nazla dedi ki “Ey yar sözüme daima itimat et. Alemi yaratan Allah bana her yerde sığınak oldu. Ben onun namını zikir ederim her yerde, ben onunla her yerde şifa buldum. Bana ne kadar gam havale olsa bile O beni lütfuyla kurtarır. Alemi yaratan, herkes bana bela oku atsa bile her tarafımdan bana siper olur. Düşman eli bana ne kadar taş atsa da ben hiçbirinden sıkılmam. Biliyorum ki bana türlü türlü azap ve eziyet etmek için çalıştın. Fakat Allah'ın lütfu beni korudu ve O'nun yardımı her yere erişip yetti.”

Münafık bu sözleri işitince kalbi imanla doldu ve cariye'nin eteğine yapışıp “El benim etek senin, ne biliyorsan bana da öğret, ihtiyacım olanları anlat. Ömrümüz ahir olunca göçelim, gam ve mutluluk şarabını beraber içelim. Ferahlık, hüznün, sefa ve cefa görelim beraber.” Böylece iki yâr ittifak ettiler. Gör işte, zikir ne işe yarardı. Teşvişi omuzlarından giderdi ve rahata erdirdi onları.

Bize de nasihat olarak bu yeter. Allah dışındaki heves ve fikirleri giderip zikri dilimizden düşürmeyelim. Daima Allah'a gel, yolun istikametle O'na varsın. Kişi şevkle gizliden ve açıktan Allah dese, bütün günahları hazan gibi dökülür. Ulu Allah'ın sevgilisi kanıt ve delilleri buyurmuştur. Allah'ın tevhidi kişiye kale olur. Çabala ve sakın ayrı düşme. Bütün âzâlarımla zikretmeye çalış ve mâsivâ zikrini gönülden uzaklaştır, inkâr et. Allah'ın zikri çeşit çeşittir. Ona çabalayan kişi anlayabilir. Ancak zikir ile zikir dili elde edilir. Buradan sonrasını kıyasla ve Allah'ı zikredip şükür ve hamt et. Gaflet uykusunda günlerce, haftalarca yatmayasın. O uykudan uyanıp her zaman Allah diyelim, ta ki yolumuz O'na ulaşınca dek. Gönlüne ve canına kuvvet olsun, her zaman sana sefa ve lezzet versin. Bütün heva ve hevesi çıkarıp korunmuş kalbin esası olsun. Vesveseden koruyup gönül mahzeninde olanı kurtarsın. Ya Bârî Allah, senden dilerim ki zikrini bu cana gıda edesin. Kalbimize daima kuvvet veresin ki hizmetine kaim olalım. Bir nefeslik bile ondan kovma bizi.

2.2.5.5. Üçüncü Meclis Beş Vakit Namazın Faziletlerini Beyan Eder

Saf su ile sulardan el çek. Tövbe suyuyla günden el çek. Nasıl ki akarsu temizler, günahlardan, kirlerden temiz eder. Kabe Kavseyn ev-edna sırrı keşif olup bütün sırrı açılsın. Miraç gecesinde olan sır açılsın, vuslat meclisinde dolan kadeh içilsin. Tatlılık her zaman vuslata götürür, vuslata her zaman salavat olur. Dört harf olduğu namı delil ola, her biri remiz ve manalara mealdir. Sıladan sad ve likadan lam, her biri bir yeni selam getirir. Vuslat vavı kokusunu koklatır, terakkisini anlatır. Yüksek el remiz ve ima eyledi, mâsivâ hepsinden giderile. Akd-i yed (el bağlama), hizmete el bağlaya. Başını eğip Hakk'a rükû eyledin, emire alçak gönüllülükle itaat et. Secdeden murat edilen budur, hazretin huzuruna gelmişim ret etme. Ey şah, kara yüzümü dergahına getirip af dileyip yüzümü yere vurdum. Nefsimiz ne kadar uğursuz olursa da kerem ve lütfunla mahrum etme. Kulun secdede bulunduğu yakınlığı başka yerde bulamaz, kaybetme onu. Bütün ihtiyaçlarını dile, Hüdâ'nın makbul dediklerinden ol. Kulu eğer hataları olursa da günah ve suçlardan temizler. Buna Resul'ün sözleri şahit olsun, yazalım ki dinlenen ve kabul edilen olsun.

2.2.5.6. Dinlenen Akla Uygunların Temsili

Bir rivayet vardır ki cihanın övücü bu sırrı ayan etti. Anlatmamız için bize temsil etti, akli olan payına düşeni alsın. Ebu Hureyre dedi ki, bir gün Resul önde gelen ashâbı ile otururdu. Marifet suyu ile susamış gönülleri lütufla sulardı. Dedi ki ashâba, kapınızda devamlı, gece ve gündüz bir nehir aksa, günde beş kere ona girip yıkansanız bedeninizde hiç yara kalır mı, dedi. Salat da ona benzer, bütün hata ve günahları temizler. O küçük günahları kişide asla bırakmaz eğer kişide büyük günahlar yoksa. Kişiyi Seyyid amel olmak yaraşır, her kim salatı öyle kılsa Seyyid olur. Kimi ikişer kimi üçer kimi dörder, bu vaziyetlerin hikmeti nedir? Beş vakit namaz kılanlara salat kanat olsun, onunla sıratın kurtulsun. Nitekim melekler uçmaya mecal böyle buldular. Beş vakit namaz kılanlar kanatlanıp uçsun, göz kamaştıran bir şimşek gibi bir anda geçsin. Rahman'ın sevgilisi böyle buyurdu, biz kelimelerini hemen nakledenleriz. Kişinin namaz kılması ne güzel bir devlettir, Rabbine nice naz ve niyaz etmesidir.

Günde beş kere münacata varsın, İzzet dergahında hacata varsın. Rahmet denizinden payını alsın, Selam Kapısı onun menzili olsun. Meclisi burada bitirelim, buradan sonrasını sancak edelim. Ona çokça sevap yazılsın, çokça defterler kitaplaştırılsın. Bu kadar remiz, işaret ve ince söz kalbe hareket versin diye yazılır. Onu her zaman şevkle kılsınlar, bilsinler ki bu zaman bir daha elde edilmez. Ya İlahi bizi şevkle doldur, hizmetin için zevkle doldur. Miraç gecesi armağanıyla ruhani lezzet bulsun. Kalbimiz ondan gece gündüz yaz kış demeden her zaman zevk alsın.

2.2.5.7. Dördüncü Meclis Zekâtın Faziletlerini Beyan Eder

Malların hiçbirine sakın talip olma ki muhabbet galip olsun. Eğer zekât veremezsen meskenin aşağı dereceler olur. Cimriler defterine yazılsın, cimriler zümresiyle olasın. Kendi malınla zillet bulasın, kendi elinde mihnet bulasın. Karun’u gör ki ne kadar çok mal yaptı, onun kıssasından anla. Zemin içinde gizli zerrece ne namı ne nişanı kaldı. Hakk onun meskenini çukurun dibi eyledi, bunun sebebi ise zekâtı ret etmesiydi. Akıl sahipleri bu manayı anlasın, çünkü onun kıssasını dinlesin. Mal ile def edilirken birçok gam, malın için birçok gam ve keder çekesin. Altın ve gümüş belayı def ederken, bela aynası olasın. Kişinin malı onun için “kara gün için ak akçe” diler. Saklayıp sıkıntı anında bulmak için saklarsan onu, sıkıntıya uğrattır seni. Akıl sahipleri buna hiç razı olur mu, belki Mecnun bile razı olmaz hayır deme. Bir kişi düşüp edeceği iniltiyi bilse bile ateşini saklayamaz. Kâh olur ki birçok insanın malı derde uğrattır malı yürür der. Akıllı kişi odur ki malı düşman bilir. Bir kişi buğdayını veremezken, istemediği cübbesini giyer. Bir kişinin başına taş dokunduğu zaman dünya ona dar gelir. O anda başına cihan halkı toplansa bir faydası olmaz. Mümkün iken tedbir al, bu yüzden tekrar ediliyor. Arif olanlara bu cihan lebdir, bir daha meclise revan olalım. Birçok kelimeyi yayalım, halk ile avam paydaş olsunlar. Rahîmullâh Teala desinler, birçok mecliste dua etsinler.

2.2.5.8. Beşinci Meclis Oruç ve Açlığın Faziletlerini Beyan Eder

Açlık nimeti salikin azığıdır. Salik o yoldan sakın geri dönmesin. Açlık nimetini her zaman azık et, Allah yolunun zikri deyip yâd et. Ta ki Hakikat iline eresin, Hakk ve Hakikat bilesin. Tokluğa istekli olma çünkü kör eyler, güçsüz edip sert eyler. Kalbe tokluk yağmuru gaflet yağmuruyla ağrı ve sızı yağdırır. Bu yüzden kişi zevkle münacat edemez, şevkle hacat edemez. İbadet yükünü ağırlaştırır, gönül ve canın her zaman bu yüke giremezler. Kişi onu vicdanıyla bulur, aklı, gönlü ve canıyla fehmeder. Karnı aç olana şeytan yakın olamaz dedi Habib hadisinde. Tok olana vesvese yakın olur, ne isterse ona meyli olur. Allah yardımcı olursa bir hikâye yazalım ki şahit olsun.

2.2.5.9. Peygamber Yahya Aleyhisselam'ın Hikâyesi

Bir zaman Yahya Peygamber, ahmak iblisi elinde bir yular tutarken gördü. Dedi ki bu yuları kime takıyorsun. İblis dedi ki toklara takıyorum. Kişinin karnı yeterince tok olursa ağırlığından hiç ibadet edemez. Hiç yorulmadan onlara yuları vururum. Yahya Peygamber bu sözü işitince onunla konuşmadı yüzünü döndü. Orada hemen tok oluncaya kadar yemeyeceğim diye söz verdi. O lanetlenmiş iblis bu hâli görünce biraz üzülerek bir daha asla sırrımı kimseye açmayacağım dedi. Yemenin zararlarını anladı ve kendi özüne kendisi merhamet etti. Ey yar, kıssayı anladıysak yeme kesretini bırakalım. Fazilet sahibi olanların hepsi ittifak ettiler, açlık lezzetini gece gündüz bırakmamak için. Her kemal ehli az yeme ile hasıl oldu. Amel, ilim ve kâmil kişi az yeme ile hasıl olur. Çok yemek gaflet verir, uyku denizine tedbirsiz düşürür. Gafil olma ve gözünü açıp uyanık ol, Hak yolu içinde hafif yüklü ol. Ağı yük kişiyi salik etmez, mümkün oldukça yükünü azalt. Maksuda erişmek istiyorsan Allah'a gönül ve canla vasıl ol. Açlık sırrı nasıldır bilesin, vuslat denizinde nasıldır bulasın. Ey yar, bu kadar remzin ve sırların keşfi gönül ehli olana yeter. Bundan sonra Hac yoluna revan olalım, Şah'a mutlu geri gel. Eğer çok bağışlayan ve çok veren Allah, inayet ederse birçok karşılık ve sevap bulasın.

2.2.5.10. Altıncı Meclis Allah'ın Evini Hac Etmenin Faziletlerini Beyan Eder

Ey gönül, sevgiliye aşkısan kapısının yoluna şevkle salık ol. Yarın evini gece gündüz saf bir gönülle tavaf et. Eğer bir kişi sadakatle o yola girse, Allah'ın evine yüz sürüp varsa, bütün günahları o zaman hazan yaprakları gibi dökülür. Merve ve Safa'yı say eden, kalp sefasına erişir. Arafat'ta vakfeye durana cennet içinde yüce makamlar verilir. Herkes orda Allah'ın konduğu olur. Zengin ve fakirler rahmetle ziyafet verip yedirir içirirler. Yürü var Hakk'a misafir ol ki Rahman seni muğtenem eylesin.

Ne kadar suç ve günah doğduysa da Allah'ın fazlı yine eyler. Onda günahattan iz bırakma, bu yolla eser ilham oldu. Hazan vaktinde yapraklar gibi açık ve gizli bütün günahlar dökülür. Bazıları dedi ki kulların Allah'ı hata ve günahları giderir. Her şeyden temiz ve çıplak eder, hepsinden temiz ve arınmış eder.

2.2.5.11. Barış ve Güven Saçan Hikâye

Meğer bir zamanda evliyadan biri bir taht içinde revan olmuş gider. Birçok izzet ve birçok nimetlerle, birçok hürmet ve birçok lezzetlerle. Şahane tahtının içinde zevk ve sefa ile aslan gibi oturur. Bir fakir onu görüp ah etti, gönülleri yakacak derecede vah etti. Kendisi perişan, itibarsız ve derviş, eli ayağı, kirpiği ve yüzü toza batmış. Susamış gönlü acı ve rezil, hor ve küçüktür, birçok kimse ona hakaret eder. Veli, canı gönülden sevinip mutlu olsun diye o gedanın halini sordu. Dedi ki, inleme ve ağlamana sebep nedir söyle. Cömert derviş dedi ki, ikimize bir midir sevap, siz gidirsiniz refah içinde, biz gideri bu kadar sıkıntıyla. Eğer onda bir olursak biz neden bu kadar zahmet çekelim? O faziletli, akıl sahibi, alim ve amil dedi ki; ikimizin ücreti bir olsaydı. Ben evde oturup şükrederdim, her an Allah'ı zikrederdim. Derviş bu sözü işitince “Neden böyle yapardın?” dedi. O arif, kâmil ve zuhal dedi ki anlatayım bu misali dinle. Zenginler davetle girdi yola, fakirlere kimse gel dedi mi? Allah sana buyurmadı hac edesin, eşini, çocuğunu bırakıp gidesin. Bizi davet etti, biz de icabet ediyoruz. Bu yolu bu yüzden gidiyoruz. Sana kim gel dedi ki ah ve inlemeye düşüyorsun. Buradan remiz ve ince sözlerden öğrenilsin; “Velî Küllin Derecât” denilmiştir. Farzla nafîle bir olmaz, zahmet mahzla son bulmaz. Derviş bu sözü anlayıp

yüzünü yere koydu ve selam verdi. Ya İlahi bize haccı nasip eyle, gönül ve can hastanesine tabip eyle. O kalbine tesellisini verdi, ne işittiyse kabul etti. Hacca giden takva sahiplerini ve say eden kemal sahiplerini isyan günahında bırakma temizle, isyan gamında gidene korku ol.

2.2.5.12. Yedinci Meclis Rahmeti Sonsuz Olan Rahman'ı Beyan Eder

Ey divane gönül yine ulu bir denize düşmeyi diledin. Ne kenarı ne de sonu olan bu ummanı her can sığınak edinsin. O sınırsız rahmet denizidir, katresi ulaşırsa ateş cennet olur. Alemin yaratılışının rahmeti ve şefkati Hakk'ın rahmetine bir nispettir. Cihanın yaratılışının cömertliği suyun bir damlası, Hakk'ın cömertliğinin nispetidir güya. Cihanın yaratılışının rahmeti zerre kadar rahmet güneşine karşı perişandır.

Ümmetin Övüncü, Hakk Taâla'da yüz rahmet vardır. Bunların biri Dünya'da ve doksan dokuzu ahirettedir. İnsanlar, cinler ve bütün vahşi hayvanlar ile kuşlar, birbiriyle yakınlık ve sevinç bulur. Hepsi bir rahmetin eseridir, her biri o gül bahçesinin çiçekleridir. O rahmetten herkese feyz olur, her birine şefkatinden erişir. Ey yar, yaratılmışın birbirine rahmeti, güzel huyun lütufla ettiğinin hepsi o rahmetendir. Bunların hepsi o şefkatle oldu. Birbirine merhamet etmek âdemi hayvandan ayırır. Bütün kuşlar bu ferah üzerine biraz bile uzaklaşamaz dönerler. Bu ferah uğruna canını verir, onu ateşe düşürecek olsa dahi. Eğer bir âdem ferahını tutarsa, o anda kendisi bile tutulur. Buna kütüb-i sitte'de yazılmış bir şahit bulalım ki göstereyim.

2.2.5.13. Buhari ve Müslim'de ve Diğerlerinde Vardır

O Alemlerin Şâhı ashâb-i kiramla toplanıp otururdu. İbn Mesut mutlu ve sevinçli gelip ortaya bir gönül açıklığı koydu. O server olan insana, yolum bir dirahsitane uğradı. Orada bir kuş yuva yapmıştı, yavruları uçmamış öylece duruyordu. Onların birkaçını aldım ve kaftanımın içine koydum. Annesi yavrularını gördüğü anda dönüp kanatlarını açarak üstüne uçtu. Kaftanımı açıp iki adım geri kaçtım. Şefkati galip geldi kuşun, yavruları üstüne düştü. Yavrularıyla annesini alıp ayağının

toprağına getirdim ki göresin. Ashâb-ı güzîn onları gördüklerinde ah edip inlediler. Alemlerin Sultanı gördüğünde, onları yuvasına koyuver, dedi. Cihanın Övüncü ashâbına dönüp kerem ve lütufla dudaklarını araladı. Hüdâ beni Allah'ın Resulü etti, kullarına gönderip Hakk'ın Peygamberi etti. Kim şefkatli olursa Hakk da o kullarına merhametli olur. Nekat ehli bu haberi işitince hastalara âb-ı hayat sundular. O Rahman ve Rahim olan Allah, kulları için ateşi ve suyu yarattı. Kişi sevdiğini ateşe koyar mı? Rabb ü Ganî niçin ateşe koysun?

İrfan sembolünün ehli buyurur, talip olanlar hemen duyurur. Sır kapısının kilidini açıp avama onu duyurmazlar. Bize temsil edip onu bildirdiler ama herkese duyurmadılar. Eğer altın ve gümüş temiz olmazsa kuyumcunun onları ateşe koyması gerekir. Eriyip sızarak halis ve saf haline şüphesiz geri döner. Şahın mahzenine layık eyle, sikkeye layık belirgin eyle. Eğer altın toprakla karışmış olursa hiç kimse ona bakar mı? Buradan bu sır anlaşılın ki Hazreti Allah sevdiği kişiyi ateşte bırakmaz. Ateşe sürülmesine sebep olan isyanı hemen gidersin, Dünya'da günahları Allah'ın dergahından uzak tutar. Cehennem ateşi onu mahveder, canı vuslata kavuşur. Surette azap çeker, manada ıslah olur. Vuslata ve yakınlığa layık olur, diğerlerinden üstün olur. Bunların Allah'a bir faydası olmaz, düşünen kimse yanlış bulmaz. Denizden damla güneşten zerre gösterildi ki denize ve karaya eresin. Meclisi bir daha süsleyelim, irfan mezesiyle güzelleştirelim. İşret edip Allah'ın rahmeti desinler.

2.2.5.14. Sekizinci Meclis Kişinin Amale İtimat Etmesinin Kötü Olduğunu Beyan Eder

Amelim var diye gururlanma, birçoğunu ameli mağlup etti. Sakın amelikle sevinçli olma, isyan amelden daha iyi olur. Günahlar tövbe sebebi olur, kendini beğenerek ettiğin ibadet mahcup eder. Eğer amellerini sayarak yaparsan birçok amelini uzaklaştırır. Kişinin tâat gören olmasındansa günah işlemesi daha iyi olur. Varlık istersen yokluğu bırakma, kişiye asıl varlık yokluk imiş. Ey can, yokluğu yol azığı eyle, boş eli Hakk'a ver hemen. Bârî ihtiyacı olanı severmiş, dilinden zarı bırakma. İbadetim var diye olma mutlu, Nasrâbâdî ne yaptı gör.

2.2.5.15. Nasrâbâdî'nin Kıssası

Hazret-i Nasrâbâdî Mu'in ve Hâdî'nin yardımıyla ömrümde altmış kere hac etmişim, buyurdu. Aklıma geldi ki bu kadar hac defter olur. Sonsuz kere hamt olsun ki Hüdâ nasip etti. Umarım bu derdime doktor olur. Bir tellal o gece rüyada bu Nasrâbâdî'ye hisse veren olur. Bütün zerreler daima her köşede Allah'a ibadet etmektedirler. Rab ve Gani'nin buna ihtiyacı yoktur, onların her birisinden müstağnidir. Cihanın bütün yaratılmışları dayansa izzet dergahına şanın varamaz. Bu sözü işitip uyanık oldum, neye uğradığımı o zaman bildim. Meğer bu hâl Arafat'taymış, sehre kadar gözledim. Sabah olunca hemen Tur'a geldim, Arafat içinde bir tellal ayağı. İki ekmeğe bu kadar haccı olan, işitip şevki olan geri gelsin. Bir kişi o an geldi ve iki ekmeğin parasını verip aldı. Haclarımı sattıktan sonra ey Rabb, Gani ve Gaffar olan Allah, ben eli boş bir fakirim. Senin kerem ve lütfuna kalmıştır işim, umarım bu düşüm hayra yorulur. Hüzünle böyle tefekkür ederken gaybî melek ey miskin, dedi. Sen kendini fakir bildin, her şeyi giderip fakir oldun. Bu sana mağfîret sebebi oldu, gaflet uykusundan uyanasın. Melül olma bütün haclar senin hürmetine kabul oldu. İdrakı olan anlar bu sırrı ki Hakk'a eli boş gelen hoş gelir. Sanma ki amelsiz olmak demektir, belki kendi özün bile amelsizdir. Kimse amelini itimat etmesin, amelini asla amele eylemesin. Kişi ne olacağını nereden bilir, ya ibadet edenlerden olur ya da günahlardan. Gizli ve açık şekilde ibadet et, emre hemen itaat et. Veli, ibadeti bırakıp da onu asla sayıyla yapma, yolunu varlıkla kapama. Dergâha varmak istiyorsan Allah'ın fazlını tanıyıp gir yola. Allah'ın fazlı kişiye yoldaş olsa o kişi artık yolunu kaybetmez. Ey Fert ve İlah olan Allah senden dilerim ki itimadımı yalnız sana eyle daima. Asla senden başkasına sırtımı dayamayayım, senedim daima senin fazlın olsun.

2.2.5.16. Dokuzuncu Meclis Amel Allah Namına, Aşkına Olmazsa Faydalı Olmaz Onu Beyan Eder

Bütün ibadetlerini Allah aşkı için yap, Hakk'ın dergahına onunla yol bul. Eğer amelinde ihlas olursa, birçok yerden kurtuluş bulursun. Her işinde daima ihlaslı ol. Sufi, kalbini saf tut, peşmine giymekle hemen sufi olunmaz. Amelin çok olsun diye

gayretle çalışma, niyetinin sağlıklı olmasına gayret et. Kişi gizliden ve açıktan ne kadar ibadet ederse o kadar çabuk manevi olana erişir. Ekin tarlası olan gönüle ihlas tohumu eken özel harmanı biçer, elde eder. Eğer Allah yardım ederse bir hikâye yazalım, sizler görün. Hem adalet şahit olsun bu davaya, hem de bu anlam sağlamlaştırılmış olsun.

2.2.5.17. Kalp Temizliği Saçan Hikâye

Bir arifin oğlu arif, salihlerden birini rüyasında gördü. Haliniz ne oldu diye sordu, o kimse dedi ki acayip oldu halimiz. Hani o oruç, ibadet ve zikirler, hani o hac, cihat ve fikirler? Biz ibadet ettiğimizi sanıyorduk, Allah yolunda birçok ibadet ettik sanıyorduk. Mevlâ'ya ne getirdin, bu sermaye ne için sarf edilmiş görelim. Ben dedim ki birçok hac ve umre yaptım. Dediler ki onu hacı olmak için, halk arasında şeref bulmak için yaptın. Onun karşılığını da buldun, şimdi buraya ne getirdin söyle. Dedim ki birçok oruç ve dualar, ibadetler, cihatlar yaptım. Dediler ki onları bir ad için yaptın, bu yüzden her zaman anılacaksın. Adını hayırla yad eylesinler, halk arasında güzel anılacaksın. Buraya neyle geldiğini söyle. Ben dedim ki ey Hakem, Fert ve İlah olan Allah bütün ibadetlerim yıkılmış, ben ne çare bulacağımı bilmiyorum ne yapayım gayrıya kadir olan ben değilim. Kerem ve rahmetinle yardım etmezsen benim yerim, yolum ateş vadisi oluverecek. O kerem ve ihsan sahibi, falanca günü hatırında mı? Meğer yolda bir taş duruyormuş, müminleri sıkıntıya sokuyormuş. Yoldan onu alıp temizledin. Onu ihlasla ettin o an, ne riya ne de şanın oldu. O amelin gayet hoş geldiği için bütün noksanlıkların af olundu. Küçük günahlarının affına sebep oldu, Gaffar olan Allah bu amelinle mağfiret etti. Bizim anladığımız kâr olmadı, her türlü amelden vazgeçmeden yürü. Az ve öz olsun, ne olursa olsun hemen Allah yoluna ve Allah için yap ki seni muradına kavuşturursun, iki yüzlülük yoluna girmeden söyle. Ya İlahi, bütün amellerimizi ve hallerimizi ihlaslı yap. Gönlümüzde riya kalmasın, ihlas nurundan bize parlaklık eriştir. Gizli şirkin zulmünü def etsin, salavatını ve ibadetini yüceltsin.

2.2.5.18. Onuncu Meclis İbadetin ve Kulluğun Nasıl Olması Gerektiğini Beyan Eder

Ey gönül gel ve Allah'ın dergahına kul ol, gaflet elinde nice ayak çamur olur. Kendini akıl sahibi sanırsın ama gafil olup akılsız gezersin. Eğer kişi kulluğunu bilmezse nasıl hizmet eder? İnsan neden yaratılmıştır, bu hürmet ve şan nedendir? Kimseye "Kerramna" dendi mi? Düşünüp anlayasın. Bütün eşyalar sana hizmetteyken sen kulluk nedir dedin mi? Bu korkusuzluğun nedendir, neden kalbine Allah korkusu gelmez? Allah seni hizmet için yarattı, neden Hakk'ın hizmetinde olmuyorsun? Sakın hizmetini ücret karşılığı yapma, bin saat çalışsan ona layık olamazsın. Allah'ın Nuru, Eda Ehli, Rumuz Ehlinin Sultanı, ölü gönüllere ölümsüzlük suyu sunar. Bundan içen bir daha ömründe ölüm görmez. İbadet ehlini ikiye ayırdı, asıl olan ve olmayan anlaşılın diye. Biri ibadeti ücret için yapar, biri kulluğunu göstermek için. Ücret için ibadet edene ırgat denir, onun maksadı Allah'ın emrini yerine getirmek değildir. Bir karşılığı yoksa ibadet etmez, onun yaptığı ibadet değil garazdır. Kulluğunu göstermek için edenler ise kul olup Peygamber'in soyuna hizmet eder. Ne cennetler ne de sevaptır onun istediği ne gazap ne de cehennem korkusudur. Ne sekiz cennet ister ne taht ne de altın kergüçlü saray. Ücret fikrinden tamamen uzaktır, Allah'ın kapısına kul olmaktır tek isteği. Hizmetini ücret için yapanlar Hakk'a kavuşmaya layık değildirler. Cennete kavuşmak ona bedel olur. Birisi cennete kavuşur, birisi kavuşmak arzusunda kalır. Kullukla konuş ki ibadetini hürmetle yapabil. Kişi marifette kâmil olsun ki Allah'a kulluk etmede amil olsun. Bir hikâye yazalım hem yeterli gelsin hem de hasta gönüllere şifa versin.

2.2.5.19. Zü'nnûn-ı Mısrî'nin Hikâyesi

Hazreti Zü'nnûn buyurur; çölü izliyorken bir server gördüm. Sırtına peşmine giyip herkesten el çekmiş yürüyor. Hâlini sormak için yanına gittim. Lütüfla bana Ey Zü'nnûn dedi, ben dedim ki adımın Zü'nnûn olduğunu nereden biliyorsun ben sakinlerden biriyim. Gönüldeki muhabbetin şevki bizi irfanda müşterek kıldı. Seni bana, beni de sana anlattı, ismini söyledi. Sana bir soru sormak isterim ki bana onun cevabını veresin. Bize cömertçe tarif et, bilelim ki açıkça söyledin. O cevapla

gönlümüz nur dolsun, kalbimize daima sevinç versin. Ben dedim ki bolca dağıtma, saçmaya derler, malını ikram ve feda etmeye derler. O her ferdin malumudur dedi, bize dert ehlinin cömertliğini söyle. Ben dedim ki Allah yolunda canı saçmaya derler.

Hak için ibadetlerinde şevkliysen kalbinde ibadetin sevabı bol olur. Sen amelini ücret için yapmıyorsun, işin ibretlik değildir. Kalbine ceza gelmemesi için ne cennetleri ne de sevap bekle. İrfan güneşinden zerrece kalbine doğarsa gizli olanları açık eder. Sen kulluğu anlamadın, irfan ehlinin sözünü söylemedin, canında muhabbetten eser yok mu, o eserden bize haber ver.

Böyle nasihat etti o arif kişi, ibadet nasıl olur bilinsin diye. Bu yolla bize anlattı, her köle amel olabilsin diye. Ya İlahi, kerem ve lütfunla bu gönle kulluk şevki ver. Yolu kulluk olsun, onu yolda suya, toprağa düşürüp koyma. Ömrünün sınırına ersin, sonunda o talep edilene kavuşsun.

2.2.5.20. On Birinci Meclis Duanın ve Allah'a Yalvarıp Yakarmanın Faziletlerinin Beyanıdır

Niyaz elini açalım ve umalım ki Allah eli boş koymasın. Bârî Allah arzı sever, bu yüzden sen ne kadar çok seslenirsen o kadar iyi olur. Eğer Allah'tan dilemezsen, sana gazap vererek dua etmeni ister. Ya Vehhâb diyerek ne kadar dilersen sana muradını ve sevabını verir. Daima dua et ve dualarım kabul olmuyor deme. Bu yolda ne kadar emek çeksen de hiçbiri boşa değildir. Eğer sana bela oku atılırsa ettiğin duaların sana siper olur ve belaları def eder. Eğer kaçınılmaz bir kaza başına gelirse de ona sadakatle boyun eğ. Eğer kişi sadakatle Allah'a yalvarırsa, Hak Taâla onun karışıklığını giderir. Keder ve gamda onu mahvolmuş şekilde bırakmaz. Bu konuda bir rivayet yazalım ve bu dediklerimizin delili olsun.

2.2.5.21. Kesin Bilgi Veren Hikâye

Ahd-i Resul zamanında bir mert vardı. O mert kişi akıl ve ilim sahibiydi. Bir gün ticaret yapmak istedi ve mallarını yükletip Şam'a gitti. Allah bana yoldaştır diyerek yanına kimseyi arkadaş olarak almadı. Bir harami yolda onun yanına geldi ve

kimsesi olmadığını anladı. O mert kişinin canına kast etti ve onu katledebilmek için dua etti. Tacir, haraminin galip geldiğini anladığında hiç yoktan başını kurtarmak isteyerek bütün malını haramiye verdi ve kendisini öldürmemesini diledi. Neyi var neyi yoksa haraminin eline verdi. Acziyetle ona yalvardı ve bana kıyma, dedi. Bütün malımı alıp git, beni de salıver. Allah bana yine verir, dedi. Harami, tacirin bu sözlerine aldırmadı ve elbette seni canlı bırakmayacağım, dedi. Tacirin ettiği ahlak o haraminin kalbine bir türlü tesir etmedi. Harami, tacirin başını keserek kanını dökmeyi diliyordu. Tacir anladı ki bu haraminin elinden kurtulmak imkânsız. Bu yüzden son bir kez namaz kılmak istedi. Abdest alıp namazını eda etti. O vakit Allah'ın dergahına sadakatle dua etti. Bak gör ki bu duası ona ne yollar açtı. Tacir, vazgeçmiş bir halde elini yüzüne sürdükten sonra karşısında heybetli, yeşil cübbeli bir veli gördü. Harami bunu görünce hemen yolunu Allah'a çevirdi. Olduğu yere yığılıp tır tır titremeye başladı.

O kişi dedi ki ben ne veliyim ne de hızırım. Allah'ın emriyle geldim. Benim meleğim meskenim üçüncü semadır. Emir ile orada durmaktayım. Sen Allah'a canı gönülden yalvardın. O zaman Allah'ın habercisi geldi dedi ki, hemen yetiş o miskine. Sanma ki kendi kendime yaptım, onun katlini emir ile yaptım. O kişi dedi ki, bu duayı kim okursa Allah onu gam çukurunda bırakmaz, yardımcı olur. Tacir bu duayı tekrarladı, Allah'a duyurdu. Allah ona lütufla hitap edip ey delikanlı sana ism-i azam bildirildi. Bunu daima oku ki ekrem olasın. Kim Allah'a sadakatle dua ederse, o duası kabul edilenlerden olur.

2.2.5.22. On İkinci Meclis Kaza ve Teslim Etmeyi Beyan Eder

Ey gönül, kaza ve kadere, alnına ne yazıldıysa razı ol. Sen ne karar alırsan al kadere faydası olmaz. Sen uluların sözünü tut ve başına gelenler için ne yapacağım ne edeceğim diye düşünme. Allah'ın hikmetine kimsenin aklı eremez. Hiçbir göz kazadaki sırrı göremez. Dışında her şey güzel ama içerisinde ayıplanan, çirkin oluyor. Bu yüzden dışarıdan sana zulüm gözükken içerisinde nur olur. Kimse gizli olan sırrı bilemez. Kiminin başında altından taç vardır kimi ise bir pula muhtaçtır. Kimi sırtına eski elbise giyer kiminin elbisesi süslü püslüdür. Kimi sarıkla cübbe giyer kimi

bulamadığı için cübbe giyer. Kimi taht üstünde havada gezer kimi balıkla denizde gezer. Kimi sevinç memleketinin sultanıdır kimi gam memleketinin hanıdır. Kimi izzet memleketinin şahı kimi zillet memleketinin şahıdır. Kimisi kılıçla sancak çekti kimi azapla elem çekti. Kiminin yediği gam ve kederdir kimisinin ise sevinç ve nimetlerdir. Kimisi mutluluk ve rahatlıktan duramaz kimisi hüzünden duramaz. Kimisi Allah'ı sever kimisi dünyayı sever. Kimi hayır ve şer nedir bilmedi kimi ne göre inci sanır. Halbuki ihtiyarlık tutunulacak en sağlam kulptur ve çok büyük nimettir. İhtiyarlık yolunu tutmayıp zorluğa düşenin başına heves ordusu üşüştü. Kim ihtiyarı rehber edinirse başını kurtarır. Kim zorluğu rehber edinirse günah vadisi içine girer. Allah güçle de olsa kuluna bir iş yaptırmak istese ve o kul rıza gösterip o işi yapsa Allah o kulunu mahzun bırakmaz. Kula taktir ve kaza lazımdır. Hiçbirine neden demeden Allah'a teslim olmak lazımdır. Bununa ilgili bir hikâye yazar İhyâ-yı Ulûmiddin'de. Onu buraya yazalım ki tam olsun.

2.2.5.23. Rıza Veren ve Teslimiyet Saçan Hikâye

Peygamberlerden biri ibadet ettiği zaman bulunduğu yerde saf bir su akardı. Bir gün o nehirden su içmek için bir genç geldi. Kenarında uyuyup istirahat etmek istedi. Para dolu kesenini kenara bıraktı. Ansızın gelen bir kişi o keseyi bulup aldı. Dinlendikten sonra yoluna devam etmek isteyen genç anladı ki neyi var neyi yoksa orada kaldı.

O kişi parasının onda olduğunu söyledi. O miskin fakir de Allah bana bu parayı neden gösterdi bilmiyorum. Eğer sözüme itibar etmezsen Allah başıma ne diyorsam versin, dedi. Kimse o civanın sözüne itibar etmedi, öldürülmesini istedi. O civana edilenleri gören dona kalıyordu. Daha sonra onun başını kesip öldürdü. Ona merhamet etmedi, varına yokuna bakmadı. O Peygamber bu hali görünce neden bu hale düştün, dedi.

Ya Allah o miskin fakir bu altını bulmamıştı. Ey Ferd ve İlah olan Allah bildirin bu katlin sebebi nedir. O Kerim ve Cabbar olan Allah ona dedi ki bunların hepsinin bir hikmeti vardır. Kulun bütün sırları anlamasına gerek yoktur. Seyyidin her işin akıl erdirmesine gerek yoktur. Bilesin ki o civan daha evvel bir kişiye bunu yaşatmıştı.

Allah ona kısas verdi. Şeriat eteğini sıkıca tut, mümkün oldukça bütün işini ona göre yap. Şeriatla hareket eden ne kadar cahilse de sonunda alim olur. Allah'a gönülden teslimiyet ve rıza göster.

2.2.5.24. On Üçüncü Meclis Bütün Eşyada Amelin, Defin, Zararın ve Faydanın Allah'tan Olduğunu Beyan Eder

Allah'a sığınıp yola girelim. Kişi gizli ve açık zarara kâdir olamaz. Zarar ve fayda Allah'tandır ne şüphe! Zararın ve faydanın Allah'tan olduğunu bilelim. Yükselten de gideren de Allah'tır bilelim. Biri sana zarar vermek isterse Allah'ın adli sana devamlı yar olursa sende ne gam ne de başkaları olur. Aleme bela yağmuru yağsa bile Allah'ın hıfzı seni saklar. Sana doğru bir şey söyleyeyim ki yüzüne kimse eğri bakmasın. Eğer sende selim bir akıl varsa kendini Hüdâ'ya teslim et. Eğer Allah bir kulunu saklamazsa kimse bir kılını dahi koruyamaz. Can gözüyle bakana şahit olacak bir hikâye yazalım.

2.2.5.25. Gam ve Hırs Açan Hikâye

Pir demiş ki, birkaç insanla Sisam adasına ava gittin. Oralarda neler görüp neler tuttun anlat. Kişi de anlatmaya başlamış: Ceylanları tuzaklarla avlayıp birini kebab yaptılar. Herkes oturup yedi. Ben dedim ki gidip bir kumru bulayım. Hepsini de yalvarıp ne olur bul, dediler. Eğer bulur getirirsen çok mutlu oluruz. Geçtiğimiz bir yerde görmüştüm ama bunu kimseye söylemedim. Gidip onu avlayıp getireyim istedim. Hikmeti gör ki orası epey uzakmış. Oraya varana dek durmadan yürüdüm. Vardığımda ise bir salkım üzüm koparmak istedim. Meğer orada canavar tutmaç için üstünü saman ve yemle kapadıkları bir kuyu varmış. Ansızın ona düştüm. Ne yaparsam yapayım bir türlü çıkamadım. Sonunda kendimden geçtim ve hüznü beni gark etti. Gönlüm tamamen endişeyle oldu. O kadar bağırdım çağırdım ağladım ki bu seslerim göklere çıktı ama yine de kimse duymadı. Anladım ki burada öleceğim, bu yüzden tövbe ve istiğfara başladım. Ben orada gam içinde otururken yeni gam geldi ve eski gamımı unuttu. Dedim ki ey Rabb ve Ferd olan Allah yaramın üstüne daha büyük yara açma. Bana eski gamım yeterdi. Bir ayı kuyunun içine düşmüştü. O da çıkış yolu

arayarak dönüp durdu. Bütün gücüyle yukarı çıkmaya çalıştı. Bir türlü başarıp da çıkamadı. Sonunda bana itaat eder gibi oturdu ve boynunu işaret etti. Basıp arkasına hemen çıktım, o da benimle yol bulup çıktı. Hemen kendi yoluna gitti. Ben de hemen yola çıktım. Arkadaşlar bakmadık yer bırakmamışlar, her biri beni görünce çok mutlu oldu. Başıma gelen macerayı onlara anlattım hemen. Kimi onayladı kimi ise inanmayıp yalanladı. Kıssadan hisse şudur ki Allah'tan değilse kimse sana zarar veremez. Allah'ın kudretinden uzak olma. Gönüllere kesin bilgi versin ve dine kuvvet bulsun herkes. Bulanlar Allah'ın rahmeti desin, meclislerde dilden dile anlatsın.

2.2.5.26. On Dördüncü Meclis Allah'ın İbadete Kefil Olduğunu Beyan Eder

Her emrinde Allah'a rıza göster ve şüphe duyma. Halini ona ısmarla ve amellerini ona göre yap. Her işte sıkıca Allah'a itimat et ki gamsız bir ruhun rahatlığına erebilesin. Çünkü Allah her zaman senin kefilindir. Başka hiçbir şeye ihtiyaç duymazsın. Elbette her kişiye rızık verir. İbret dolu bir hikâye yazalım ki isteyenlere gayret versin.

2.2.5.27. Şakîk-i Belhi Hazretleri'nin Hikâyesi

Şeyh Şekîk-i Belhi Hazretleri nefesine acılık vermek için hacca gitmek istedi. Karısı da onunla gelmek isteyince rıza gösterdi ve onu da yanına almaya karar verdi. Eşeğe yol için yiyecekleri yerleştirdi. Bütün o erzakı görünce karısı bunların hepsi gerçekten gerekli midir, diye sordu. Şeyh bunlar sizin içindir bana bir hal gelmez dedi. Hatunu gülerek işveyle dedi ki Allah beni sana ısmarlamadı. Beni boş ver, kendin için iste. Bana can verip nice nimetleri bağışladı. Benim rızıkımı sana bağlamadı. Sen benim gamımı çekme. Yaradan rızık vermez mi sandın? Nerede olursa olsun Allah'ın verdiği rızık erişip yetti. Hemen yola çıkalım her zaman birbirimize yoldaş olalım. Rızıkımız kalp kuvveti olsun. Bu yolla teselli verdi. Şeyhin kalbine sevinç doldu. İkisi birçok mahal ve yol gitti. Birbirlerine ferahlık verip yoldaş oldular. İşte kişi böyle olmadı ki insan onunla kemale ermeli. Ey Fert ve İlah olan Allah bize rahmetli nazarınla bak. Zaafları giderip kalbimize lezzet ver.

2.2.5.28. On Beşinci Meclis Yok Olma Nasibinin Heves Olduğunu Beyan Eder

Önceden ne takdir edildiyse o sonradan kusursuz bir şekilde başa gelir. Birini diğerine değiştirmez. Ne yazdıysa azaltmaz. Kimse kimsenin nasibini yiyemez. Kimse de kimsenin nasibine engel olamaz. Bize bu hal tayin oldu. Anlatalım ki size kesin bilgi olsun.

2.2.5.29. Kesin Bilgi Veren Hikâye

Bir kişi bize hediyeler getirirdi. Yine bir gün güzel kokulu armutlar getirdi. O armutların rengi altın gibi parlaktı. Her biri padişahlara layıktı. Yiyenin midesi sevinçli olurdu. O armutlardan birisini aldım ısırđım. Geri gelip tekrar yerim diye yarısını geri koydum. Geldiğimde onun eserini buldum. Armuda ne oldu diye birilerine sordum. Öğrendim ki biri gelmiş ağzı tatlısın diye armudu yemiş. Dediler ki, falan kişi yedi onu. O armut iki kişinin kısmeti olarak yazılmış. Kimse kendinin olmayanı alamazmış. Hissedar olalım diye bunu topladım, nasihat incisini kutusuna sakladım. Bir hikâye yazalım ve meclise girelim. Bir ehli dile bu anlatıldı. O da ibret olması için bize anlattı.

2.2.5.30. İbret Bildiren Kıssa

Bir zaman meğer bir bilgin seher vaktinde oturmuş Allah'ın hikmetine bakardı. Eşyaya ibret gözüyle bakıp Mevla'ya şükür ederdi. Gördü ki bir üzüm tanesi toprağa düşüp kirlenmiş. Bir köpek de gelip onu yutmak istemiş. Köpek ağzına alıp tadına bakınca mecburen çıkarıp bırakmış onu. Bu kişiye köpeğin bu yaptığı çok acayip geldi. Köpeğin neden böyle yaptığını düşünürken birinin gelip o üzüm tanesine baktığını gördü. O kişi üzüm tanesini alıp üstündeki tozları sildi ve şevkle ağzına attı. O an Allah'ın o nimeti kime yazdığını anladı. İbret alıp bize anlattı. Meclis içindekiler bu kıssayı ganimet olarak alsınlar ve meclis meclis anlatsınlar.

2.2.5.31. On Altıncı Meclis İbadetlerin Faziletlerini Beyan Eder

Kemal sahiplerini Allah için sev, kötülere de Allah için düşmanlık et. Eğer kötülük görmeyeyim dersen bu en sağlam kulptur sıkıca tut. Mümkün oldukça doğru tutarsan, izzet dergahına ulaştırır. Birçoğu onunla Allah'a kavuşup, Allah'ın rızasına erdi. İki cihanın övücü buyurur: İki kişi birbirine yardım eder ve muhabbet beslerse Allah onlara cennet içinde gurafat verir. Görenler gıpta ve methederler. Eğer Resul'ün sözü anlaşıldıysa Allah'ı sadâkatle kabul et. Allah için sevmeyi rızık bil ki boş yere emek çekme. Eğer yemenin içmenin dostu olursan yıllarca postunu eskitip durursun. Fakat sanma ki böylesi Allah için makbul olandır. Kişi ne kadar heves ehli olsa da Allah'ın hissesi onun kalbini sadâkate cezbeder ve sonunda onu Allah'a iletir. Bir hikâyeye yazalım ve can gözüyle bakanlara bu dediklerimiz için delil olsun.

2.2.5.32. Ali'nin Cariyesinin Hikâyesi

Hz. Aslan'a bir gün bir cariyesi demiş ki bir civan beni Allah için sevdiğini söyledi. Sen bizim Allah için olan sevgimizi kabul eyle ve kalplerimizi incitme, dedi. Hz. Aslan Allah'a bunları söyleyip cariye bu sözleri duyunca sessiz kalıp bir şey söylemediğini söyledi ve ne yapması gerektiğini sordu. Kerem sahibi Allah, sen de onu Allah için sevdiğini söyle dedi. Bu sözleri duyan cariye Hz. Aslan'a ben de seni Allah için severim, dedi. Sabırla bekleyelim Mevlâ ne eyleyecek görelim, dedi. Cariye Nebî'nin kalbini sevinçle doldurdu. Bunun üzerine Hz. Aslan cariyeyi âzad etti. O civana varıp ona yar olası, daima onun gamını kovası, dedi.

Yine birini Allah için sevmek var olan bütün sıkıntıları giderdi. Burada meclisi tamamlayalım. Mevlâ yardım ederse inayet bulalım.

2.2.5.33. On Yedinci Meclis Fakrın Faziletlerini ve Fukara Sevgili'yi Beyan Eder

Alem'in Övücü, fakırlığı ile övünürdü. Onun ümmeti neden böyle yapmaz? İki cihana sultanken bir hasır üstünde yatarı. Evinde birçok gece ateş yanmadı ama

kalbi hiç gamla dolmadı. Karnı tok olunca nefsi terbiye olsun diye yemedi. Fakirlikle saç sakalı ağardı ama yine de karnı doyana kadar yemedi. Daima bulduğunu yedi. Fakirliği tercih etti. Aşıklara da böyle olmak yakışır. Yanında altın ve gümüş olmazdı. Onları saklamazdı hiçbir zaman. Bu rivayeti Buhari, Müslim yazıp teslim etti. Güle kavuşmak hiç dikensiz olur mu? Fakirlik ateşine düşen Halil oldu. Nemrut'un ateşini Hz. Halil'e gül bahçesi eyleyen sana da yapmaz mı ey yar? Fakirlik ateşinde yanana cennet bahçeleri menzil olur. Cihanın Övüncü'nün buyurduğunu yazalım.

2.2.5.34. Râvî Enes Bin Mâlik

Enes Bin Mâlik'in anlattığına göre bir gün fakara zümresinden insanlar toplandılar ve aralarından birini seçerek Hz. Muhammet'ten haber almaya göndermek istediler. Seçtikleri bu kişi O'na dedi ki ey zulüm dolu kalplere nur ve ışık olan insan, beni fakara zümresi gönderdi ki hâlimizi sana açalım diye. Zenginler sadaka verebiliyor ve hacca gidebiliyorlar. Fakat biz müşkülüz. Allah'ın nuru ve en lütuflu olan Hz. Muhammet dedi ki, her birine benden selam söyle. Allah'ın kelamını onlara ilet, işitsinler. Her biri fakirlik ateşine sabır gösterecekler. Ganî olan Allah hepsine üç tane güzel huy vermiştir ki bu huylarıyla cennete ereceklerdir. Biri kırmızı yakuttan köşkler ki onunla cennette yüksek makam sahibi olurlar. Biri şudur ki fukaralar cennete zenginlerden beş yüz yıl önce girecektir. Diğer ise güzel ameldir ki onun karşılığı on bin dirhemle dahi bulunmaz. Bunların hepsi idrak ehline yeterlidir. Bu rivayeti Ebu'l-Leyf gafil olanları tembihlemek için yazdı. Biz de bu sebepten fakirleri mutlu etsin diye yazdık. Ey Gafûr olan Allah senden bizi fukaradan uzak eylememeni dileriz. Kalbimize onların sevgisini veresin.

2.2.5.35. On Sekizinci Meclis Malın, Mülkün ve Ev Barkın Çokluğunun Gönle ve Cana İstirap Olduğunu, Kişiyi Acılara ve Şiddete Düşürerek Gamlı Kıldığını Beyan Eder

Malının, mülkünün çok olmasını sakın isteme. Çünkü malın çokluğu kalbinden rahatı giderir ve bir saat huzurun kalmaz. Ev bark kişiye gam verir. Malın her biri

sıkıntı verir, zaman geçtikçe kalbi zehirler ve mutluluğu bitirir. Kalbine gam yağmuru yağdırır, yediğin içtiğin keder ve sıkıntı olur. Gece ve gündüzün düşünerek geçer. Ne okuyup yazdığını ne de nerelerde gezdiğini bilemezsin. Bu söylediklerime insafla bak, gerçek değiller mi? Çok olan şey elem çektirir, gece ve gündüzünü hüznle geçirir. Bir hikâye yazalım ve bu söylediklerimize şahit olsun.

2.2.5.36. Hisse Veren Hikâye

Bir nadan ululardan birine ikide bir gelip üzüm bahçemi yıkmışlar, omçasını çıkarıp yakmışlar, üzerinde koyun sürüsü otlatmışlar diyerek nalan ederdi. Ulu, bir gün bu kişiye sana bir nasihat vereyim de gönlün hoş olsun, dedi. Birini bulup bağını alim bir kişiye satsan ve bir süre nasıl olduğuna baksan, dedi. Bu sözü işitince gidip bir müşteri buldu ve bağını satıp teslim etti. Günler geçti ve o kişi şikayetlenip kimseyle kavga etmedi. O kişi bağı sattığımdan beri hiç evimi barkımı yıktılar, yaktılar diye şikayetlenmedi. Sonra dedi ki, ey kerem sahibi olan, meğer bana keder ve sıkıntı veren bu bağmış. Bunda kimselerin suçu yokmuş, bağı satınca beladan kurtuldum. Allah'a çok şükür ki o bağı satarak rahatı buldum.

Herkese bu nasihat yeterlidir. Ey yar, bu hale bakarak düşünüp anlayabilirsin. Böylece rahata erebilirsin. Ya İlahi, çokluk denizinde boğulacak olduğumuz zaman sen yardımcımız ol ve bizi boğulmakta bırakma.

2.2.5.37. On Dokuzuncu Meclis Gönüllere Sevinç Vermenin Faziletli ve Şerefli İbadet Olduğunu Beyan Eder

Gel Allah'ın nazargâhına bak ki Allah da sana lütufla baksın. Şüphesiz gönül Allah'ın nazargâhıdır. Daima onun için emek ver. Mümkün oldukça onu koru ve ona riayet et. Gönül şehrine gir ve gam ordusunu yıkarak mutlu ve mamur kıl. Gam zulmünü koyma, nur dolu et. Daima gönül yapmaya gayret et. Müminlerin kalbine sevinç vermek kişiye mahşer gününde nur olur. Hayırlı bir amel olduğu için kim amel etse şeref bulur. Resul'ün sözlerine birçok kişi varit oldu ve usulü kütüb-i Sitte'de yazıldı. İbret için ve okuyanlara gayret için bir hikâye yazalım.

2.2.5.38. Gaflet Açan Hikâye

Bağdat şehrinde bir kadı Allah'ın emirlerine gönülden razıydı. Bir gün mert bir fakiri sıkıntı içinde yürürken gördü. Yanına gidip hâlini ve gönlünden neler geçtiğini sordu. O fakir evinin yıkıldığını, parası olmadığı için tekrar yapamadığını söyledi. Bu sözleri duyan şefkatli kadı hiç sıkıntı bırakmadı. Kendisi de para veremeyeceği için ne yapacağını düşünmeye başladı. Bari sultana gidip halimizi anlatalım. O da derdimize çare olmazsa ne yapalım, diyerek yola çıktılar. Yol gidip sonunda şaha vardıklarında durumlarını anlattılar. Zengin sultan bu sözleri duyunca yüreğimin yağları eridi, dedi. Eğer el alemden utanmasaydım elimden ne geliyorsa yapardım, dedi. Sultan emir verip altınlar ve gümüşler verdirdi. Onca kıymetli eşyayı gören fakir orada bayılıverdi. Ayılıp aklı başına geldiğinde ise sultanı yanında gördü ve bu ne tür bir rüyadır, hayaldir diye düşündü. Sevinç ve mutluluğundan ağlayan fakire ömrüm oldukça sana yetecek rızkı veririm diyerek onun kalbini nurla doldurdu. O akşam kadı rüyasında Cihanın Övüncü'nün cennette sevinç içinde kendisini gel ey kerem ehli sana irem bağını göstereyim, dediğini gördü. Koşarak O'nun yanına giden kadıya onun için yaptırılan kasırları gösterdi. Ardından sıkıntısını giderip o miskin kalbini yaptın, Allah da bu kasrı senin için yaptı, dedi.

Mahzun gönülleri sevindirecek bir hikâye daha yazalım.

2.2.5.39. Câfer-i Sâdık'ın (r.a.) Hikâyesi

Hz. Câfer-i Sâdık şehir içinde gezerken bir kişi gelip ansızın onun Câfer-i Sâdık olduğunu bilmeden eteklerine sıkıca yapıştı. Giysim içinde bütün paramı saklıyordum ama yolda düşürdüm onu. Yolu izleyip sonunda sana geldim. Umarım ki onu sen bulmuşundur. Eğer bulduysan bana geri veresin, dedi. O kerem sahibi ise bu kişiyi sıkıntıdan kurtarmak istedi. Elini tuttu ve gel gidelim, gönlünü hoş edelim, dedi. Kaç paran olduğunu bize söyle ki sana verelim, dedi. O kimse sakın harama meylim olduğunu düşünme, bütün param bin dinardı, dedi. O mürüvvet sahibi bin dinarı getirip verdi. O nadan mutlulukla gittikten sonra parasının bıraktığı yerde olduğunu gördü. Endişeyle geri gelerek hemen parayı verip suçumu affet, diyerek yalvardı. O kerem ve

lütuf sahibi ise bütün özürlerini kabul ediyorum, sen de kendine sıkıntı verme, utanma, biz senden razıyız, dedi.

Ne vezir ne şah ne de emir olsan bütün varını Allah için bir bir vermelisin. Bir gönül yapmak için bin dinarı verirsen Allah'ın sevdiklerinden olursun. Kişi Allah için gönül yapmalıdır. Ey Allah, bize lütfunla gönüller yapmayı nasip eyle. Yıkılmış gönülleri bayrama çevirmeyi, sıkıntılarını giderip mutlu etmeyi nasip et.

2.2.5.40. Yirminci Meclis Ayıpların Örtülmesi Hangi Yolla İbadettir Onu Beyan Eder

Kimsenin ayıbını gözleme. Yollar arayıp bahane bulma. Allah daima ayıpları örten kişinin ayıplarını örter. Allah kullarının ayıplarını yüzüne vurmuyorken senin ayıpları yüze vurman reva mıdır? Lütuf örtüsüyle ayıpları ört ki Gaypları Bilen senin ayıplarını örtün. Ser ver ama sırrı verme ki herkes seni dost edinsin. Kişinin eksikliğini arama. Yoksa Allah seni ayıba müptela eyler. Kasıtle, bilerek ayıpları ortaya çıkarma. Kişi kendi kazdığı kuyuya sonunda kendi düşer. Bir kişi senin ayıbını açığa çıkarırsa canın nasıl yanar, düşün. Hançeri önce kendine vur ki başkasına yapmadan anlayasın. İhya'dan gönülleri ihya eden bir hikâye yazalım.

2.2.5.41. Abdurrahman Bin Avf'ın Hikâyesi

İhyâ-yı Ulûmiddîn'de İmam Gazali'nin yazdığına göre cennetle müjdelenmiş olan Hz. Abdulrahman buyuruyor ki; bir gece Hz. Ömer'i şehri koruyup kollamak için, kimsenin kimseye zulüm etmemesi için bekçilik ederken buldum. Bir kapının yanında durduğumuzda içeride birkaç ahmağın toplanıp şarap meclisi gibi sesler çıkarıp mırıldandıklarını, düzgün konuşmadıklarını duyduk. Ne okudukları ne dinledikleri ne de yazdıkları belliydi. Hz. Ömer Faruk durmayalım, bu eve girelim bakalım, içerdeki şom ağızlarının kimler olduğunu bilelim, dedi. Ben dedim ki nehy-i münker çekelim kimseyi araştırmayalım. Bu eve girip ne yaptıklarını anlamak bize reva mıdır? Bu sözü işitince hemen dönüp vazgeçti.

Ayıbını örtenin ayıbını ört, ilan eden olursa o ayıbı söyle. Ayıp örtmeyi amel edinenin, ayıbını düşünüp endişe edenin nice ayıplarını örttü Settar. Sen de ayıbını ört. Hüdâ lütufla ayıplarını örttü bu yüzden daima şükürünü et. Ey ayıpları örten Allah hiçbir ayıbımızı açığa çıkartmadın.

2.2.5.42. Yirmi Birinci Meclis Güzele Vesile Olmak ve Güler Yüzlü Olmak İki Cihanda Rahata Ermenin ve Ruhani ve Cismani Çeşit Çeşit Nimetlere Kavuşmanın Sebebi Olduğunu Beyan eder

Çalışıp çabalayıp güler yüzlü olasın ki rahatlık ülkesinin hükümdarı olasın. Dostlara sözlerini lütufla söyle ve düşmanın dahi olsa güler yüzlü ol. İnsanlara yumuşak huylu iyi tabiatlı olanın sözü reddedilmez. Tatlı dil ile gönülden acılık gider. Kimde o saflık varsa halk içinde kabul görsün, işitenler açık olup canını feda etsin. İki alemde hürmet ve nam bulup Allah’a yakınlık bulsun. Kesin bilgi veren bir hikâye yazalım ki gönüller onunla tedbir alsınlar.

2.2.5.43. Kesin Bilgi Veren Hikâye

İrfan ehli insanlar bir yerde toplanıp ağız kilidini açıp marifet hazinesinin irfan incisini meclise saçtılar. Birçok mana mücevherini döktüler. Her biri vicdanı kadar söz söyledi, her biri irfanı kadar sırrı keşfetti. Kimisi virtleri ve zikirleri söyledi kimisi para saçtı. Kimisi hayırlı bir hac söyledi kimisi şükretmeye çabaladı. Her birinin sözü saygı gördü ve sonunda sözleri sonlandı. İbn-i Ata’ya dediler ki hikmet dolu sözler söylemek sırası size geldi. İbn-i Ata buyrulursa perdeyi aralayalım; ibadet edenlerin bütün ibadetleri güler yüzüz olursa izzet ülkesini bulamaz. Kim güler yüzlü olursa iki alemde şeref bulur, şerefli bir nam sahibi olur. Bu sözleri duyan irfan sahibi insanların hepsi hürmet ettiler ve İbn-i Ata’ya “Allah sizden razı olsun” dediler. Bu hikâye bize de nasihat oldu, hasta kalbimize sıhhat oldu.

2.2.5.44. Yirmi İkinci Meclis Mürüvvetliği, Mürüvvet Ehli Şerefi ve İnsanda Mürüvvet Nasıl Olur Beyan Eder

Yine kelimeleri fethedelim ve meramımızı anlatalım. Mürüvvet hazinesini açalım ve halka inciler, mücevherler saçalım. Kıymet bilenler bu ganimetten faydalansın. İnsan mürüvvetli olmalıdır, kudretine göre hürmetli olmalıdır. İnsan mürüvvet sahibi olmazsa kimseyle arkadaş, dost olamaz. Eğer bir kişide mürüvvet varsa o kişiyi sevmemek mümkün değildir. Bir hikâye yazalım ve mürüvvet sahibi olmak nedir bildirelim.

2.2.5.45. Mürüvvet Saçan ve İbret Veren Hikâye

Bir gün hocalardan biri Allah'ın evine gitmek için azmetti. Nice ay ve hafta yol giderek çöle ulaştığında orada kimseler olmadığı, yanında kimsenin kalmadığını gördü. Hemen aklını başına topladı ve kendi kendine dedi ki gaflet içinde neden uyuyorsun bu mehtabı kalıcı mı sanıyorsun? Hemen tedbirini al, dedi. Kendini Allah'a ısmarlayıp yola düştü Allah'tan kendisine bir yoldaş diledi. Bize bir kılavuz ver ve lütfunla bizi doğru yol üzerinde kıl, diyerek yola çıktı. Giderken meleklerin şahı bir kadının bir yerde durduğunu gördü ve yaklaşıp yanına gitti. Karnı aç ve susuz olan o miskin hemen nimet istedi. O güzel, lütufla yerinden kalkıp sofrayı kurdu. Bu aç miskin yemekleri yedi ve o gönül kuşu o güzelin saçına düşüp bağlandı. O miskin sonunu düşünmedi, arzu ettiğine ulaşacağını sandı. Çektikleri unutup onu yanağından öpmek istedi. O canana halini anlatıp vuslat bağına ulaşmanın bir yolunu bulmak istedi. O güzel, bir sahibinin olduğunu söyledi ve ona halini anlatalım, rızasını alalım, deyip adama korku verdi. Bunu duyunca adamın içi sıkıntıyla doldu, benzi sonbahar gibi sararıp soldu. Takati kalmadı, beli bükülüp hilal oldu. O güzel, adamın bu halini görünce merhamet etti ve sahibim dilaver ve münevver biridir. Seni iğneler sanma, o yol gösterir, dedi. Bu esnada o civan çıkıp geldi ve atından inip gülerek izzetle selam verdi. O civan, zevcesine bu kişinin kim olduğunu, neden geldiğini sordu. Zevcesi onun bir yolcu olduğunu ve nasibinde olan nimetlerden yediğini dile getirdi. Onun sana bir diyeceği vardır, âşık olmuş ve aşk deryası başından aşmıştır, dedi. Ben de sahibim rıza verirse mümkün olur diyerek bekledim. Bu sözleri işiten civan gönül

sultanı fermanı böyle yazmıştır diyerek lütufla karşıladı fakat Bârî Hüdâ böyle yazmış, kimse kimseye hakkını vermesin. O miskinın muradı şer'î olsaydı isteği ret olmazdı. Mazur görülmeyi umarak yola düştü ve haccını tamamladı.

Bir gün bu hoca evinde oturup güzel vakit geçirirken bir tellalın halkı kandırdığını gördü. Onun yanına gidip baktı ki çölde gördüğü o güzele benziyor. Bir adam elinden tutmuş o güzeli, pazarda cariye diye gezdiriyor. Hocayı görünce o güzel ağlayarak figanlar etti, işitenler hayran kaldı. Hocaya dedi ki halimizi gör, bizi bir gece yağmaladılar. Bize merhamet et, şefkat göster. Ben sana yardım etmişim, şimdi bu hale düştüm, dedi. Hoca hemen karşılığını verip o güzeli aldı, evine getirdi. Hocaya Allah'ın tevfiği erişti ve o güzele hiç şehvetle bakmadı.

Günlerden bir gün biri Mecnun gibi ahlayarak pazarda geziyordu. Hoca bu kişinin o çöldeki cömert ve mürüvvetli kişi olduğunu anladı. Onu alıp zevcesinin yanına götürdü. Zevcesini gören adam orada bayıldı. Ayılıp aklı başına geldiğinde zevcesiyle kavuştu. Günlerce hocanın evinde kaldılar, sonra memleketlerine dönmek istediler. Hoca bunlara para verip vatanlarına uğurladı. Bu kişiler hocanın yanından ayrılıp giderken o adam dönüp hocayı hançerledi ve yoluna devam etti. Hoca yattığı yerden alıp evine götürdü duyanlar, ilaçlarla iyileştirdiler. Bir gün hocanın kalbine yine Kabe sevdası düştü, yola çıkıp Kabe'ye vardı. Orada o kişiyi gördü ki kendisini hançerlediğini Hakk'a anlatmaktadır. Hoca onun yanına gitti ve oturdu. Birçok sırrı açtılar. Hoca hançerlemenin sebebi olan şeyi öğrenmek istedi. O kişi dedi ki, bize lütuf ve keremde sınırsız davrandınız. Biz ona nasıl mükafat edelim, hangi yolla cezalandıralım, aklımıza böyle geldi ki yoluna gönlü feda edelim. Seni katledip şehit edelim, şehitler makamında zevk ve sevinç bulmanı sağlayalım. Böyle düşünerek seni katletmek istedim. Bunu da Allah'a açıkladım. Ömrümü ibadetle geçiriyorum, Allah yardım eder de Hakk'ın affına sığınırım, dedi. Hoca duydukları üzerine mutlu oldu, zulmeti gidip nurla doldu. Böylece birbirlerine bolca dua ettiler.

Bu hikâyeyi mürüvvet nasıl olur, gönülde şeref nasıl olur bilinsin diye anlattım.

2.2.5.46. Yirmi Üçüncü Meclis Bir Kimseye İyilik Etmek Kişiyi Nereye İletir ve Ne Hâle Yetiştirir Balık Bilmezse Hâlık Bilir Onu Beyan Eder

İyilik yapıp denize atanın payı akıbeta erişir. Balık bilmezse ne olacak Hayy ve Hâlık Olan Allah elbette bilir. Yok yere emeğim zayi oldu sanma. Emek çekmemek ile çekmek hiç bir olur mu? Bil ki emeğin boş yere gitmez, balık bilmezse Hâlık bilir. Bir hikâye yazalım ki tamamı nasihat olsun.

2.2.5.47. Tevekkül Eden Sultanın Hikâyesi

Bir zamanda tevekkül sahibi bir sultan Bağdat şehrinin hâkimi idi. Adaletinin namı dünyayı sarmıştı. Bu sultanın bir kulu vardı ki maharetlerinin namı duyulmuştu. Ok atmakta, yazmakta kâmil bir kişiydi. Bu delikanlı bir gün suda yüzmek istedi. Bir zaman sonra yüzmeye kâmil oldum diye gizlice Dicle ırmağına girdi. Su onu alıp götürdü ki hâline bakın sonra ne oldu. Allah'ın yardımıyla eline bir çubuk geldi ve ona biniverdi. Girdaba kapılıp gece gündüz dönmeye başladı. Düşüp kaldığı yerde Allah onu yedi gün orada sakladı. Bir an bile aç bırakmayıp rızkını verdi. Ekmek parçaları suda akardı, her tarafta ekmek parçaları dolanırdı. Karnı acıktığı zaman Allah'ı zikrederdi ve şükredip o ekmekleri yerdi. Kulunun kaybolduğunu işiten sultan gamla dolup gece gündüz bir şey yiyemez hale geldi. Şehrin her tarafına tellaklar yollayıp arattı. Kim bulursa altınlar ve gümüşler hediye edeceğini duyurdu. Bu sözü işitenlerin hepsi Dicle ırmağını aramaya başladı. Cesur yürekli biri onu buldu, yanına gidip baktı ve onun olduğunu anladı. Hemen sultana müjdeli haberi ilettili. Sultan kulunu gördüğü gibi mutluluktan gül gibi açıldı. Kulu için sofralar kurdurdu fakat kulu aç değilim diyerek yemedi. Sultanı suyla mı doydun diyerek ısrar etti. Kulu ise Alem'in Sultanı rızkını eksik etmedi, suyun üzerinden nimetler geldi ve nimet için hiç gam, sıkıntı çekmedim, Rezzak ve Kerim olan Allah rızkını hiç kesmedi, dedi. Sultan bu sözleri duyunca Dicle'ye o nimetleri atan kimse hemen buraya gelsin, diye haber yolladı. Bir kişi haberi duyunca geldi ve ekmekleri kendi attığını söyledi. O kişinin adını sordu ve onun ismine muvafık oldu. Ardından neden ekmekleri suya atıyorsun, diye sordu. O kişi, benim muradım yaptıklarım Allah'ın şahit olmasıydı. İyiliği yapıp denize atsan zayi olmaz ve bir denize ulaşır. Bir yıldır ekmeği atıyordum, ne olacağını görmek

istedim. Balık bilmezse ne olur Rabb ve Hâlık olan Allah bilir. O kişi böyle diyerek cevap verdi. Bu sözleri duyan sultan o kişiye altınlar ve paralar verdi.

Kimsenin iyiliği zayı olmaz, kimsenin kimsede hakkı kalmaz. Her zaman iyilik yap ki her yerde hayırla anılasın. İyilik yapmayı bırakıp rızık diye gam yeme. Bu kıssa hepimize nasihattir.

2.2.5.48. Yirmi Dördüncü Meclis İnsanlı Adalet Üzere Olmak Nedir ve Zulmü Def Edenlerin Mertebesini Beyan Eder

Her an adaletli olmak için çaba göster. Adaleti ve insafı hiçbir zaman bırakma. Nice ibadetten yeğdir bu. Kendi elinle Hakk'a vusul bulursun.

Allah yardımcımız olursa ibret dolu bir hikâye yazalım.

2.2.5.49. Adalet Arttıran Hikâye

Ululardan birisi rüyasında cennette mutlu ve huzurlu bir şekilde görmüş. O ulu bu halin sebebini merak etti ve bu makama kavuşmasına sebep olan şeyi bilmek istedi. Şah dedi ki buna sebep Allah'ın fazlıdır. Bununla kişiye derece verilir, haline göre köşkler verilir. Bu makamlara neden olanın hangi yol olduğunu senden öğrenmek isteriz ey şah, umarız ki biz de o yol üzere olalım, dedi. Şah dedi ki bir gece dîn olmuştum. Onu bulmak için yanıma birkaç delikanlı alıp geldim. Onu bir yerin içinde buldum ki o köşk zuhale çıkmıştı. Anladılar ki onun içinde biri var, oraya girecek bir yol buldu. Mumları yakıp orayı aydınlattılar, gördüler ki biri külhanın içindedir. O kişi külhan içinde mihnet ateşinde yatıp ah ediyor, diline ne geliyorsa söylüyor. Bir zalim onu bağlamış, bizi görünce halimi anlayıp bana bir çare bulun, filan köle beni bu hale düşürdü, bana bir tedbir alın, malımızı aldı gitti bir de türlü türlü hakaretler etti sonra da getirip buraya bağladı, dedi. O kişi böyle şikayetlendi, gönül yakan sözler söyledi. Meğer o zalim bana bu hallerini hiç belli etmemiş, kalbimin ona meyli vardı, Hüdâ beni sırdan haberdar etti, beni kötülüğe def sebebi kıldı. O kulu getirip terbiye ettim, cevir ve cefa ile yetiştirdim, dedi. Kişi Allah'a zar edip Ya Rab duamı kabul et, dedi. Allah onun münâcatını kabul etti. Bütün yaptıklarını cennet bahçesine layık etti. Bize

bu selam kapısı memleket oldu, burada daima selamete yürürüz, Bârî Hüdâ'nın kapısı hoş gelip ebedi olarak bize cenneti menzil etti, dedi. Onun yerini cennet bahçesi evini ravza cenneti etti. Binlerce zulmü bir adalet giderdi. Ne olursa olsun adaleti elden bırakma ki onunla cennet içinde bir makam bulasın.

Yine bir mücevher kutusu açalım, nasihat incisini saçalım. Gönül ehilleri hissedar olup adalet nasıl olur görsün.

2.2.5.50. Adalet Bildiren Hisse Bahşeden Hikâye

Bir zamanda bir kişi şaha birini şikâyet etmek için geldi. Dedi ki ey Cihanın Sultanı senin kullarından bir uğursuz çocuk bana o kadar cefa eyledi ki! Şah dedi ki hepsini bir bir anlat ki adaletle hakkını alayım, yoksa Hakk beni oklarına siper etsin. O kimse şaha gizlice her şeyi anlattı. Bir gece biri geldi ansızın, ellerimi bağladı ve kuş gibi tuzakla beni avladı. Birkaç gün gelip hep bildiğini okudu. Günlerce gönlümü kanattı. Sonunda elimi yüzüme alıp sana geldim. O kişi böyle diyerek sıkıntısını anlattı. Şah bunu duyunca yine gelirse bir yol bulup bana haber ver, dedi. Kullarına emir verip bu kişi ne zaman haber ederse bana hiç gecikmeden bildirin, dedi. Bir gece o uğursuz adam yine geldi. O kişi hemen bir yolla sultana haber verdi. Şah gelip baktı ki adamın hali tıpkı anlattığı gibi. Şah muma "üf" de ve yapacağımı gör dedi. O kişi mumu söndürdü ve sultan o uğursuzun başını kesti. O kişi mumu tekrar yaktığında sultan yerde yatanı görüp şükretti. Ev sahibi sultana şevkle yemekler hazırlayıp yedirdi ve sultana mumu söndür demesindeki sırrı sordu. O adalette cömert sultan, o uğursuzun oğlum olmasından korktum, bu sebeple onu görünce şükrettim, dedi.

Kişide adalet meclislerde adı anılacak derecede olmalı. Her işinde adalet ve insaf olsun ki onunla Hakk'tan lütuf bulasın. Burada meclisi bitirelim. Ya İlahi, bize ne edersen kerem ve lütfunla et, ihsanıyla hoş olmayı nasip et.

2.2.5.51. Yirmi Beşinci Meclis Adabı ve Adabın Şerefini Beyan Eder ve Adabı Olmayanların Değerinin Aşağı Olduğunu Açık Eder

Ey ibadeti hünerli akıl, bizi her yolla edepli eyle. Hikmet dolu edep öğreten kelamını meclis içinde yay. Talep edenler ibret alsın, istekli olanlar gayret etsin. Edep ehline verilen değeri soy ehli bulamaz. Kime edep tacı nasip olduysa izzet ülkesine şah oldu. Edep tacını başına giydiğin zaman nesep sahiplerini köle olmuş görürsün. Edep, miraç gibi kişiyi yüceliğe ulaştıracak Allah'ın nuruyla bezenmiş bir taçtır. Kararmış bir kulsan edep üzere ol ki Allah'ın yardımına erebilesin. Eğer kararmış bir kul edep yolu üzerinde olursa ordunun miri ona hizmetçi olur. O kişi halkın başına taç olur. Hallerini edep üzerine yapagör, sözlerini daima edeple söyle, en güzel sözle tefsir et. Edepli olmayandan fazilet sahibi kişiler yüzünü döndürür, diline çirkin sözü ne şartla olursa olsun asla alma. Yoksa namın boşa çıkar, kimse itibar etmez. İyi nam, edep üzere olanındır. Edebi gözlemeyen maskaradır, maskaranın yüzü daima karadır. Kıssalar içinden bir tane rindane hikâye yazalım.

2.2.5.52. Edep Öğreten Hikâye

Bir zamanlar Sultan Selim ile Şah İsmail bir savaş yaptı. Hakk yardımcı oldu ve Acem askeri yağmalandı. Sultan Selim nice kadını, kumaşı ve merdi alıp Şah İsmail'in derdine dert kattı. Sulan Selim Şah İsmail'in bahtını baş aşağı etti, talihini ters çevirdi. Aldı Şah İsmail'in eşini Rum diyarına götürdü, bir mollaya verdi. Molla onunla bir müddet zevk ve sefa içinde yaşadı. Onun gönlünü hoş ederdi. Bunu Selim Han'a söyledi. Selim Han lütufla bir gün mollaya dedi ki kadının hali nasıldır. Molla kadını nikahına aldığını söyledi. Bu sözü Selim Şah işittiğinde kalbine acı doldu. Mollaya çok kızan Sultan Selim hatırım artık onu istemez oldu, ebediyen gelmesin onu görmeyeyim, gönlüm ondan çekilip reddetti, dedi.

Bu bize edebin terkinin misali oldu. Edebi terk edebi Rab terk eder. Edebe uy daima, ne yaparsan edeple yap. İki cihanda şeref sahibi olursun, Allah'ın dergahına yakınlık bulursun. Edebi terk eden terk edilir, edepsizlerin yolunu sakın tutma.

Edepsizlerden herkes ibret alır. Hz. İsa'ya dediler ki, edebini kim öğretti sana. Dedi ki “Edeben Rabbi bes” (Rabbim beni terbiye etti).

Bütün eşyalar kişiye ibrettir, akıl ehli olana hikmet doludur. Edebi terk edersen Allah'ın emrini terk edersin. Bu kadar izzet ve hürmetteyken, bu kadar rıfat ve devlet sahibiyken kim ki Allah'ın fermanına razı olur, onun ruhu rahata kavuşur. Edebi hiçbir zaman bırakmayalım ki bizi hiçbir zaman Allah bırakmasın. Allah'ın dergahında edepli olalım, o yol ile yakınlık bulalım. Burada meclisi sonlandıralım. Halkın hissedar olacağı kelimeler edelim.

2.2.5.53. Yirmi Altıncı Meclis Lisanın Belanın Kaynağı Olduğunu ve Cefanın Madeni Olduğunu ve Kişiye Gelen Sıkıntı ve Şiddetin Ondan Meydana Geldiğini Beyan Eder

Yine meramımızı sevgiliye yazarak anlatalım ve iri taneli incileri saçalım. Bu sözleri dedikodudan ibaret sanma. Hz. Muhammed'in sözlerindeki mana bunlara delildir. Başa belayı getiren dildir, gönlün korunması lütufla mümkündür. Nice dil kendi başını kendi kestirdi, nice dil bu yüzden bela ve dert çekti. Bülbülü tuzakla kafese düşüren de kıssalara düşürüp anlatılmasına sebep olan da dildir. Bülbülü tuzağa düşüren dilidir, başına bunca halkı toplayan da dilidir. Eğer gece gündüz böyle ötmeseydi bülbülün yüzüne kimseler bakmazdı. Sözlerimizin şahidi olacak bir hikâye yazalım ki anlattıklarımızdan herkes haberdar olsun.

2.2.5.54. Kuş Hikâyesi

Bir kişi tek başına öylece yürüyordu. Kuş şevkle ötüverince ansızın kuşun sesini işitti ve dedi ki bu ses kuşların şahının olmalı. O kuş, bu kişinin kuş gönlünü avladı, sevgi ipini o kişiye doladı. Kişi, kuşun yanına gidip onu tuzakla avladı ve kafese koyup şehre getirdi. Kuşun avazını duyan ona âşık oluyordu. Öyle ki zühre bu kuşun sesini işitse sazını bırakırdı. Her gören onu satın almak istiyordu. Bu yüzden pahası günden güne arttı. Kuşun kafes içinde hüznü arttıkça güzel nağmeleri de arttı. Etrafı onu dinleyen insanlarla doldu. Nağmeleri gittikçe güzelleşen kuş, bütün aleme

sırrını açar oldu. Bütün dünya halkı onun müşterisi oldu çünkü nağmelerini işiten ona gönülden âşık oluyordu.

Bir gün bir başka kuş onun bu halini gördü ve yanına yaklaşarak onu ikaz etti. Ey garip kuş, seni bu tuzığa düşüren kendi dilindir. Bunu sen kendine kendi dilinle yaptın. Seni bu derde düşüren dilindir. Eğer bu kafesten kurtulmak ve tekrar mutlu olmak istiyorsan nağmeleri bırak ve sus. Eğer nasihatimi dinlersen bir iki günde hemen kurtulursun. Bu sözü işiten kuş hemen bu nasihate uydu. Sahibi ne yaptıysa başaramadı, kuşun değeri hiç oldu. Kuşu alıp Süleyman'a gitti, halini anlatıp bu kuşa ne olduğunu sordu. Ya Allah'ın Resul'ü bu kuşa sorasın böyle susmasına sebep olan şey nedir, dedi. Süleyman Han o kuşa neden böyle dilsiz oldun, neden güzel sesinle ötmüyorsun, diye sordu. Sana hürmet veren senin ötüşündü, neden şimdi susuyorsun, dedi. Ey Dinin Serveri, bu kişi beni bu derde düşürdü, ben bir daha onu yad eder miyim? Beni bir kafesin içine kapattı, böyle bir derdin içine düşürüp gece gündüz beni ağlattı, dedi kuş. Özgürken başıma buyruk yürür meskenim olan dünyada mutlu yaşardım. Her tarafta nimetler vardı, gece gündüz dilediğimi yerdim. Zevk ve sefa içinde kuşlarla birleşir ötüştük, bizi duyan gönüller hayran olurdu. Kâh zühreye gider ona eşlik ederdik kâh öyle açardık kanatlarımızı ki akıl hayal eremezdi. Şimdi halimi gör ki başıma dünyayı zindan etti. Bu dert benim dilimin ucundadır. Kuşun sahibi bu sözleri işitince hemen dönüp kafesin kapısını açtı. Kuş oradan çıkıp uçtu gitti.

Susmanın işine bak ki kişinin başını kurtarırmış. Düşünüp konuşan insanın hiçbir işi hüsrarla bitmez. Bazen susmak konuşmaktan daha iyidir. Söz bazen kişinin ayıbını ortaya çıkarır bazen de zehir içirir. Kişi ayıbı gizlenmişken kendi diliyle insanlara açık eder. Bununla ilgili bir hikâye yazalım.

2.2.5.55. Gaflet Açan Hikâye

Bir zamanlar iki rint kişi alemleri kuş gibi gezip dolaşarak keşfetmek konusunda anlaşmışlar. Bu rintlerden birinin eli yüzü oldukça güzel olsa da ilim ve hüner sahibi değilmiş. Diğerine ise kemal sahibi ve hünerliymiş fakat elinin, yüzünün güzelliği noksanmış. Kâmil kişi diğerine bir gün ey yar seninle bir anlaşma yapalım, sen daima

susup sükutun piri olsan, ben hizmet ederken sessizce otursan, dedi. Mümkün olduğu kadar çok kişiye inciler dağıtıp saçalım, halka hünerimizi aşikâr edelim. Halk bu inci mücevherleri görünce bizim için, bunlar neymiş böyle, desinler. Eğer bizim için pir ve üstat olmak hadlerine mi derlerse irfan kapısının kilidini açıp dostlara bu ganimetleri sunalım. Eğer böyle denirse onlar cevap olarak bu sevap olan sözdür diyelim. Siz benim sözüme kulak verin, söylediklerimi anlayıp gönülleri hoş edin, diyelim.

Bu iki zarif rint her nereye gitseler şeref gördüler, şerefli oldular. Olanı gör ki gittikleri bir yerde fazilet sahibi birileri bu pirin yanına gitti. İstedi ki ilim ve irfanını açık etsin. Fakat bu pir hiç kelamın sırrını açmadı, konuşmadı ve yardımcı olan hünerli rint onun yerine inci kelimeler söyledi. Yardımcısına kast edip piri konuşturmaya fırsat buldular ve bu fazilet sahipleri pirin başına üşüşüp konuşturmaya çalıştılar. Daha fazla sabredemeyen pir, acayip sözler söylemeye başladı. Sözler ağzından çıktıkça cehaleti ortaya çıktı. Öyle ki cehalet denizi giderek doldu ve taştı. İçinde gizli ne varsa söyledi ve cehaletini bir bir ilan etti. Kendi diliyle kendi ayıbını gösterdi. Bütün adamlar da onun sırlarına vakıf oldu.

Fuzala, piri ortalarına alıp vah vahlayarak onunla eğlenirken pirin yardımcısı geldi ve bu hali gördü. Anladı ki korktuğu başına geldi ve pir bütün sırları söyledi. Bütün ayıp ve noksanlar artık herkes tarafından bilinir olmuştu. Onların yanına gitmeden kaçtı, bilinmeyen bir yere gitti. O miskin faziletliilerin arasında sıkıntı ve mihnet içinde kaldı. Sözleri kendi özüne bela oldu, kendisini hor ve hakir etti.

Zikredilen remizler ve işaretler ukalaya asla şüphe bırakmaz. Bu hikâye uyanık olanı hissedar eyler, yar olanı gaflet uykusunda bırakmaz. Burada meclisi sonlandıralım.

2.2.5.56. Yirmi Yedinci Meclis Güzel Tarif Etme, Latifeyle Tekrarlama, Muhabbet Bahisleri ve Mürüvvet Sebeplerini Anlatır ve Bunların Nice Beladan Kurtulmaya ve Alamet Gösteren İhlasa Sebep Olanları Beyan ve Ayan Eder

Ey bülbül, söze yine gül bahçesinde gönülleri kandırıp gamı dağıtarak başla ve aşıkları kendine sırdaş eyle. Susmak ve verdiği derdi unutmak reva değildir. Sıkıntılarını söyle ki gonca güller handan olsun. Güzel sözlerinle söyle ki gönüller itaatkâr olsun. Güzel olmayan sözü sakın söyleme ki senin namın kötüye çıkmasın. Kişinin başına ne gelirse kendi dilinden gelir. Bela taşı başına gelirse bil ki kendi özüne kendin yaptın. Bu yüzden sözünü her an üslupla söyle. Böylece herkes tarafından kabul görebilesin. Bir diyen iki işitir, eğer işitmek istemiyorsan dikkat et. Güzel bir üslupla gönlü hoş edecek sözler söylersen nice kastedilen merama hasıl olursun. Kâh olur bir sözle baş bitirilir kâh olur bir sözle baş yitirilir. Doğru söz yılanı deliğinden çıkarır. Bir hikâye yazalım ki sırlar açığa çıksın.

2.2.5.57. Gönül Okşayan Tabiri Öğreten Hikâye

Bir zamanlar bir kadı vardı. Bu kadı şarapsız duramazdı. Sonunda halk bu kadının halini öğrenince durmayıp sultana bildirdi. Halktan biri bu durumu anlatmak ve kadının sırrını açığa çıkarmak için sultanın yanına gitti. Sultan, bu gammazcının sözlerine kulak vermedi ve ona bu söylediklerinizi fazilet, hüner ve ilim sahibi olan kadı yapmaz, bunlarla meşgul olmaz, dedi. Sizin bu yaptığınız hasettendir. İslam ehli olan birine bu haller yakışmaz, siz gerçekleşmesi imkânsız olan iftiralar atmaktasınız, dedi. Padişahın bu sözlerini işitenler, o zaman siz görün, dediler. Bir gece kadı yine mecliste şarap içip sarhoş olmuş uyurken padişaha haber verdiler. Padişah hemen meclise geldi ve gördü ki kadı kötü bir halde yatıyor. Bu cihan şahı kadıya lütufla, ey Hüdâvend uyan haydi sabah oldu, dedi. Kadı uyanıp kendine gelince ne olduğunu anladı ve güneş ne taraftan doğdu, diye sordu. Sultan kadıya yine doğudan doğdu, dedi. Kadı ise Allah'ın lütfu, hamdolsun ki tövbe kapısı gece gündüz hâlâ açık, dedi. Padişahтан af dileyerek umarım affedip kereminle ayıbımı örtersin, dedi. Bunu duyan şah bu yolla iman başını kurtarabilir mi, kahır ve mihnet askeri başına üşüşünce başını

kurtarmak için tövbe ettin. Bu yolla tövben kabul olur mu, kişi bu yolla Allah'ı bulabilir mi, dedi. Sana bin bir yolla azap ve azar lazımdır ki halka ibret olasın, dedi. Kadı, ey cihanın sultanı sana sırrımı açayım; ben senin namınla beslendim, bunca zaman senin adınla her yerde var oldum. Halkı benden uzaklaştırmayı reva görme. Benimle insanları korkutsan, yine lütfunla şerefledirsene, böylece dedikoduya bahis olmasa, dedi. Bu sözleri işiten sultan mutlu oldu. İçi rahmet ve şefkatle doldu. O kadının günahını affedip onu gamdan kurtararak mutlu etti. Kadı kendi sözüyle kendi özünü kurtardı.

Söylediği sözü bilmeyene her taraftan bela taşı atılır. Daima ciğerleri kanla dolar, gözünden yaş yerine kan gelir. İçi gam ve kederle dolar. Bir hikâye daha yazalım ve viran olan gönülleri abat edelim.

2.2.5.58. Gaflet Açan Hikâye

Bir zaman içinde bir şah handa yatarken ansızın rüyasında bütün dişlerinin dökülüp çıktığını ve hepsi için ayrı ayrı zahmet çektiğini gördü. Hemen bir rüya yorumcusu getirip bu rüyanın sırrını açıklamasını istedi. O cahil yorumcu rüyayı; ey cihanın sultanı hışmın ve akrabalarının hepsi senden önce vefat edecek. Hepsinin acısını tek tek yaşayacaksın ve bu acılar seni mihnete düşürecek, dedi. O cahil, rüyayı böyle tabir edince padişahın sıkıntısı daha da arttı. Hemen emir verip bu cahili şehirden uzağa sürdüdü. Halktan kimseler ise bu gazabı görecek ne yaptı bu nadan, diye sordular. Sultan bu soru üzerine gamını arttırmak yerine sözünü başka bir yolla söylemesi mümkün değil miydi, bütün gam oklarını üzerime atıp beni onlara siper etti. Her sıkıntıyı vaktinde çekse kişi karışıklığa ermezdi. Ne kadar emek çeksen de sözünü bilmeyene bildirmek güzeldir, dedi. Sultanın emriyle tellal şehir içinde kâmil bir yorumcu arandığını duyurdu. Hünerli ve ilim sahibi biri çıkıp geldi. Padişah önceki gibi rüyasını anlattı ve tabirini istedi. O fehimli söz sahibi mert, sultana bu rüya size korku vermesin, dedi. Görünen o ki Allah size bütün hışmın ve akrabalarınızdan daha selim bir akıl ve daha uzun bir ömür verecek. Nice maksat ve meramınız hasıl olacak, sefa sürüp nice şahları emriniz altında tutacaksınız, dedi. Bu sözü işiten sultan mutlulukta önceki sözleri unuttu.

İşte güzel söz söylemenin farkı budur. Gönle nefreti getirme. Kişi sözünün eri olursa herkes yanında yer edinir. Lütuflu sözü hiçbir zaman bırakma ki herkes sana yar olsun. İki cihan içinde izzet ve bu izzette lezzet bulursun. Nice canlar tatlı dil için feda olmuştur. Sözünü daima yumuşak söyle ki kalbin askerlerine komutan olabilesin. Sözü sert olanın başına nice dertler açılır. Ey yar, sözün özü ve azı budur. İyi sözü dilinden hiç bırakma. Burada meclisi tamamlayım, bununla mecliste sefalar sürelim.

2.2.5.59. Yirmi Sekizinci Meclis Mahrem Olmayana Bakmak İki Cihanda Saf Zarar Olduğunu Beyan Eder Allah Bütün Miskinleri Muhafaza Eylesin

Başka cananlara bakanın canına neler gelir; gönül diyarına nice kargaşa ve fitneler karışır, kopar. O keman kaşlı zehirli ok olan kirpiklerini attığında gönle tesir eder ve yaralı ve mutsuz olursun. Gönül kuşunu yem ile avlar ve zülfüne düşürür. Onun boyunu gören şehzade bile kölesi olur. Eğer canın ve tenin rahat olsun diyorsan var yürü ona bakma. Bir bakışla iki dünyada da bela bulanlar çok çekti ama devalarını bulamadılar. İdrak ehline bu hal yakışır mı? Dervişane bir hikâye yazalım ki herkes kendi hissesine düşeni alabilsin.

2.2.5.60. Gaflet Açan Hikâye

Hikmet dolu bir hikâye anlatalım ki akıl sahiplerine ibret olsun. Farslılardan Hakk'a layık bir faik vardı. Çok dindardı ve insana zevcenin bela olduğunu söylerdi. Otuz yıl boyunca gece gündüz kapanıp ibadet etti ve yaz kış demedi, dışarı adım atmadı. Bir gün mescidin üstüne çıkarak ezan okuması gerekti. Çıktığında ise ansızın karşısında duran bir kadın gördü. Hemen güzelliğine kapılarak kalbine düşürdü. Bu faik seher vakti de ezanı okumak ve sevdiğini yine görebilmek, gizlice izleyebilmek istedi. Çıkıp şevkle ezanı okudu, sevdiğinin güzel yüzüne karşı şakıdı. Hikmeti gör ki o güzelin yüzüne baktığı için gözüne orada bir perde çekildi. Perdeden sevdiği nereye gitti, nerede kaldı bilemez oldu. Faik ağlayarak Allah'a ne günah işlediğini sordu. Sırrı ona ilham edildi ve şehvetli bir nazarla baktığından başına bunun geldiğini, biraz daha baksaydı kalbinde nurdan eser kalmayacağını bildi. Bu sırrı anladığında ağlayarak

Rahim ve Gaffar olan Allah gaflet ve şehvetle yaptığım bu nazarı umarım sen lütfunla affedersin, dedi. Tövbesinin ardından gözleri açıldı. Hüdâ onun gözlerini yine görür kıldı.

Ey Rabb ve Rahim olan Allah, bizi gaflet içinde bırakma, rahmetle hissedar kıl. Mahrem olmayana bakanlardan etme, gözümüzde şehvet nazarını tutma, kalbimizden lezzeti esirgeme.

2.2.5.61. Yirmi Dokuzuncu Meclis Kadınların Şeytanın Tuzaklarından Olduğunu ve Kadınların Hile, Fitne, Hayal ve İşvesinden Sakınıp Kemal Mertebe Kazanmanın Vacip Olduğunu Beyan Eder

Sakın ha şeytanın tuzağına düşüp gönül bülbülünün yerini ateşe çevirme. Hile ve tuzaklara aldanma, güvenip inanma. Cennet içinde Âdem'i kandıran seni de kandırmaya bir yol bulur. Cennet içinde pederi tuzağa düşüren oğlunu dünyada bırakır mı? Hile ve tuzaklarla daima bela içine atar. Dışının eline sakalını vermek kişinin hürmetini götürür. Onun hilelerini hiçe sayma, fikirlerini bilirim diye düşünme. Bir hikâye yazalım ki faydalanasın.

2.2.5.62. Fitne Arttıran Hikâye

Bir zamanlar karısını seven bir dokumacı varmış. Zevcesi ona vefasız davranır ve gönlü ondan yana bakmazmış. Adam bu yüzden bir gün kötü bir namla anılmaktan korkmuş. Anlamış ki karısının kendisine meyli ve muhabbeti kalmamıştı. Diyardan gideceğini, şehir içinde bir başka şehre gideceğini bildirmiş. Zevcesi bu habere çok üzülüp ağlamış. Karısını Allah'a ismarlayıp sağ kalasın diyerek gitmiş. Kadın onun gittiğini sanarak mutlu olup sevdiğinin yanına gitmiş. Lütuflar içinde evine davet etmiş. İki sevgili birleşmek için karar verince kadın eve gelip mutlulukla çeşit çeşit yemekler yapmış. Dokumacı تنها bir anda eve girip yemekleri yiyince kadın yemeklerin yendiğini görüp dokumacının hile yaptığını anlamış. Sevgilisine giderek durumu anlatmış. Bir iki gün geçtikten sonra dokumacı seher vakti eve gelmiş ve yok yere gönlüme huzursuzluk verdim, iki gün uzakta kaldım. Seni göresim geldi ve

hasretinden sabredemedim. Gayreti bırakıp geri geldim. El aleme maskara olsam bile yüzümü elime alıp geri geldim, demiş.

Karısından bu yollarla özür dilemiş. Halktan kimse neler olup bittiğini anlamamış. İkisi bilmezlikten gelerek günler geçirmişler. Bir gün şehrin sultanı ansızın uykusunda acayip bir rüya görmüş ve şehrin yerlerine tellal yollatıp kâmil bir rüya yorumcusu aradıklarını duyurmuş. Bunu işiten kadın gizlice sultana gidip falanca yerde bir dokumacı vardır, onun gibisi dünyaya gelmemiştir. Fakat o kâmil kişinin bir ayıbı vardır ki kimseye kendini belli etmez, sırrını açıp da göstermez. Siz onun bilmiyorum demesine bakmayın, tabir ettirin, demiş. Bunu işiten şah birkaç çavuş göndererek bu kişiyi aldirtmiş. İzzet ve hürmetle sultanın dergahına getirip işte o kâmil ve mert kişi, demişler. Şah lütufla ona rüyasını anlatıp sırrını açığa çıkarmasını istemiş. Dokumacı duyunca hayrete düşüp gam denizi içinde denizci olmuş. Ne yapacağını ne yolla anlatacağını bilememiş. Kabil olup yere girmeyi yeğlemiş çünkü rüya yorumlayacak kudrette değilmiş. Şaha bu işe sebep olan nedir, kim size beni böyle anlattı, ben cahil bir kimseyim. Ben dokumacıyım, dilersen güzel bezler dokuyayım ama benden bu alemi okumamı dileme, demiş. Şah demiş ki duyduğum sözlerin aslı varmış. Kendisini kendisine bırakmadı ve kendi özünü kendi bildirdi. Miskin, şaha düşünüp tanışmam için mühlet ver, demiş. Adama üç gün mühlet verilmiş. O da Hakk'a varıp yalvarmış. Ey Rahim, Fettah ve Alim olan Allah ihsanıyla bana talim et. Bu rüya nasıl tabir olunursa bildir ben daha fazla utanmadan. Beni bunların elinden kurtaracak bir sebep ver, demiş. Bu yolla Allah'a niyaz etmiş, ahlar çekerek afakı yakmış. Rahman ve Kadir olan Allah ona merhamet etmiş ve bu alemin tabirini ona ilham etmiş. Şahın rüyasını tabir edip müşkülünü hemen tefsir etmiş. Şah canı gönülden sevinerek hürmet ve izzetini bahşetmiş. Birçok altın, gümüş ve elbise vermiş.

Eğer bir kadının kötülüğü dokunmasın istiyorsan gece gündüz durmadan Allah'a yalvar. Bu hikâye idrak ehli olanlar için ibret, düşünüp anlayanlar için hikmet doludur. Burada meclisi tamamladık, gizli ve açık olan her şeyi söyledik.

2.2.5.63. Otuzuncu Meclis Peygamberlerin Sultanı, Velilerin Kanıtı, Kâinatın Övüncü Mevcut Olan Her Şeyin Sultanı Hazreti Muhammed'e Salavat Getirmenin Faziletlerini Beyan ve Ayan Eder

Resul'ün ruhuna salavat verelim ki her zaman derecemiz yüksek olsun. Salavat, hasta dillere ölümsüzlük suyu sunar, içene ebediyen ölüm uğramaz. Ukba ve dünyada şeref verir. Gönül ehline vuslat sebebi olur. Yokluk denizine düşeni kurtarır. İşi taç gibi başa çıkarır, gönülden karmaşayı giderir. Kötülükler iyilik olur. Eğer Rabb ve İlah olan Allah yardım ederse bir hikâye yazalım buna kanıt olsun.

2.2.5.64. Enes (r.a.) Hikâyesi

Seher vakti Alemin Sultanı Hz. Muhammet ile namaz kılınıp Hakk'a naz ve niyaz edildi. O, mihraba mübarek sırtını döndü ve ağzının mührünü açtı. Allah'a hamt ü senalar etti, kalbimizi onunla nur eyledi. Ansızın gördük ki bir eşek arısı şevk içinde ortaya düştü. O kadar şevk içindeydi ki inlemesinden duyanların kulakları çınladı. Cihanın Övüncü, yüzünü Hakk'a dönüp bunun sırrını bize anlat, nasıl tespih ettiğini bize bildir, benim buna kudretim yoktur, dedi. O zaman Cihanın Övüncü, Allah'ın kudretiyle ağzını açtı ve bu inlemenin sebebi salavattır, dedi. Hz. Peygamber arıya bal mumu nasıl olur, diye ordu. Arı, Ey Resullerin Şahı bostanların açmış çiçeklerinden mum yaparlar ki alanı olsun. Onun için daima ateşte yanardı. Ancak sahibinin izniyle ateşte yanmaya layık oldu. Arı böyle anlatıp dinleyenlerin kalbini sevinçle doldurdu.

Hiçbir zaman salavatı dilinden bırakma ki Peygamber elinden tutsun. Salavat iki alemde kişinin işine bereket verir. Ahiret ülkesine sultan eyler, cennet bahçesi içinde hükümdar eyler.

2.2.5.65. Hisse Veren Hikâye

Bağdat şehri içinde bir kâtip ibadetini para karşılığı satıp ömrünü heba etmişti. O Hakk'ın rızasını asla dilemezdi. Bir gün rüyasında kendisini gördü. Evliya zümresiyle oturmuş, hiç gam sıkıntı görmemiş gibiydi. O kimse bu hal neden oldu,

olması imkânsız görünürdü, dedi. Bu zevke ermeme ne sebep oldu, bu yere gelmeme hangi yol vesile oldu, diye sordu. Çünkü günahımı tarife ne hitap ne kitaplar yetmezdi, dedi. Lakin her yere Resul'ün namını yazdım, salavatı her yere bildirdim, dedi. Ne kadar salavat yazdıysam hepsi Allah'ın lütfuyla bereket buldu. Hüdâ her bir salavat için bir meleği kabrime gönderdi. Meleklerin geldiğini gördüm, o an kabrimin için aydınlık oldu. Her biri türlü müjdelere, türlü ayetlerle üstüme cennet incisi saçtılar, cennetin kokusunun kapısını bana açtılar. Salavat yazdığın için Hakk sana bir kurtuluş verdi, dediler. Salavat benim kurtuluşuma sebep oldu, yoksa canım ve tenim yanardı, dedi.

2.2.5.66. İmam Şafî (r.a.) Hikâyesi

Gam seli aktığı zaman ona set vurmamak, başa gelecek olanı reddetmek mümkün müdür? Allah'a minnetle şükür et her an çünkü bunca dert sende değildir. Ey gönül, gamdan arınıp boş olurum sanma, herkesin hali böyle düşünerek geçti. Dünyada kim gamsız olmuş ki, akıllı kişi böyle olmayı diler mi? Bu beyitin manası anlaşılırsa bu nasihat herkese yeterli olur. Herkes daima gam yükünü çeker. İnsan ya sabredip tahammül eder ya da isyan eder. Dışından birçok insan gamlı görünür ama onun içinde nice ateşler yanar. Bir nefeslik mutlu olursan hemen ardından gam ve sıkıntı vardır. Sana teselliler verebilmek için bu manaları yazıyoruz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SÜRÛR-EFZÂ METİN ÖZELLİKLERİ

3.1.NÜSHA TAVSİFLERİ

Halvetî Muhyî'nin incelememize konu olan *Sürûr-efzâ* adlı mesnevisi tespit edebildiğimiz kadarıyla tek nüshadır. Hacı Selim Ağa Yazma Eserler Kütüphanesi, Kemânkeş 452 numaralı bu nüshanın hattı 100x149 ve 55x100 ebadında olup tamamı siyah mürekkeple ve başlıklar yeşil mürekkeple yazılmıştır. Cetveller ise kırmızı mürekkeple çekilmiştir ve yer yer cetvelin yazı üzerine düşmesi sebebiyle okunamayan bölümler bulunmaktadır.

Kayıtlara göre son 7 sayfası noksan olan eser toplam 87 varaktır ve her varakta 14 satır bulunmaktadır. Bazı beyitler sayfa kenarlarına yazılmıştır. Vakfiye kaydına göre eser İbn'ül Arabî'nin kırk hadisinin Türkçe tercümesidir. Fakat eserin içerisinde istisnalar dışında açıkça herhangi hadisi işaret eden bölüm vb. bulunmamaktadır. Eser, bulunduğu kütüphaneden evvel Üsküdar Atik Valide Camii'ne Hoca Abdülkadir isimli bir zat tarafından bağışlanmıştır. Yine vakfiye kaydında bildirildiği üzere bu zat eseri bağışlarken *işaretlemek için kağıdının bükülmemesi, cildinin sökülmemesi ve çocuklara verilmemesini* şart koşmuş, aksi takdirde zararın karşılanmasını talep etmiştir.

Metinde bazı kelimelerin altına veya yanına anlamları yazılmıştır. Bu kayıtlardan bazıları; ğamr etdi (Ya'ni kesîr etdi), (toğlık) ebr-i şib'a, (ğurfenüñ cem'idür. Ğurfe 'âlî maḩama dirler), Kendezün (kendi özün), sufi (Peşmine), güre (kurmı) vb.

Kâğıdı ve cildi hakkında bilgi yoktur.

3.2.METİN KURULURKEN İZLENEN YOL

- a) Nazal n'nin etkisiyle yuvarlak sesler -uñ, -üñ, -nuñ, -nüñ şeklinde yazılmıştır:
- i. kimsenüñ (911)
  - ii. âmâlüñ (874)
  - iii. aḥvâlüñ (874)
- b) Soru ekinin sesli harfi daima düz-dar -ı, -i şeklinde yazılmıştır:
- i. bulamaz mı (880)
  - ii. lâzım mı (888)
  - iii. yaraşur mı(896)
- c) Farsça eklerle yapılan kelimeler tire ile yazılmıştır:
- i. her-bâr (916)
  - ii. ḥisse-bahş (929)
  - iii. na-pâk (936)
- d) Günümüz Türkçesinde sıkça kullanıldığı için kalıplaşan kullanımlar tiresiz yazılmıştır:
- i. gülşen (9)
  - ii. dilber (1243)
  - iii. dilşâd (1686)
- e) Arapça terkiplerin yazılışı şu şekildedir:

- i. Seyyid'ül-Kevneyn (3A)
- f) Bildirme eki daima yuvarlak sesli yazılmıştır:
- i. mümkündür (206)
  - ii. tûşesidür (384)
  - iii. denilibdür (454)
- g) Müstensih veya okuyuculardan biri eser içerisinde anlaşılmayacağını düşündüğü kelime, terkiib vb. hemen altına ya da cetvel dışına bir veya birkaç kelime ile açıklamıştır:
- i. ğamr etdi (Ya'ni kesîr etdi) (233)
  - ii. öğüt (ya'ni nasihat) (1094)
  - iii. ne gûş etdi ne dîd (ya'ni ne gördi) (1983)

3.3.TRANSKRİPSİYON ALFABELİ METİN

1 B

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ (۲) الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَي خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ هَ إِلَهٍ أَجْمَعِينَ
الطيبين الطاهرين بيجميع العالمين²⁴

- 1 İdelüm ħamd-ı Hüdā-yı bî-‘ad
İdelüm şükr-i sipās-ı bî-ħad
- 2 Ta ki ol luṭfa bizi ide ḳarīn
İtmez ol ħamd ide ...²⁵
- 3 Bir kişi itse ki ħamdülillāh
Rızḳı añsız virür ol Ferd ü İlāh
- 4 İde gör ħamd-ı Hüdā şıdḳ-ile
İdegör hergiz añā şıdḳ-ile
- 5 Eyle yād ismini her dem Çalabuñ
Ki müyesser ide hergiz ṭalebüñ
- 6 Var iken dilde henüz nuṭḳa mecāl
Bez l ü işār idegör dürr ü lāl

²⁴ Bismillahirrahmanirrahim. Elhamdulillahi Rabbi'l-ālemīn er-rahmani'r-rahīm ve's-salātu ve's-selāmu alā hayri halkihī Muhammedin ve ilā ecmaīn et-tayyibīn et-tāhirīn hassaten bī-cemī'l-ālemīn

²⁵ Okunamadı.

- 7 Elüñe girmeye āhir fırsat
İdesin āh şaşasın hasret
- 8 Bir dem olur ki bakarsın dellāl
Getürür defter ... fi'l-hāl²⁶

2A

- 9 Gülşen-i bāğ-ı vücūduñ güldür
Şanma insānı bu āb u gildür
- 10 Ma'rifetdür o gülüñ hoş büyü
Rengi olupdur anuñ hoş ...yı²⁷
- 11 Tālib ol kesb-i ma'ārif eyle
Dem-be-dem turma ma'ārif söyle
- 12 Ele girmez bu ğanīmet her bār
°Avdet ider mi açıcak enhār
- 13 Bir zamān ola ki lal ola dilüñ
Kalmaya gülşen-i hüsnünde gülüñ
- 14 Var-iken dilde henüz nuqte-i mecāl
Bez l ü işār idegör dürr ü lāl
- 15 Muğtenem eyle bugün yārānı
Yārın anda bulasın yār anı

---

²⁶ Okunamadı.

²⁷ Okunamadı.

- 16 H̄vāb-ı ğafletden uyar nicesini
Nice uyar dise niçe seni
- 17 H̄ayra dāl olan olur h̄ayr-ile yād
Nām-ı vīrānını eyler ābād
- 18 Hey-i sa°adet kişinüñ nāmı kıala
H̄ayr-ile nāmı demadem añıla
- 19 Umaram h̄ayr-ile yād eyleyeler
Dil-i ğamġinimi şād eyleyeler
- 20 Raġmet ol mü°mine okıduġı h̄in
Raġmetullāhi °aleyh diye hemīn

Münācāt-ı İlā-yı Kādı°yül-ħacāt

2 B

- 21 Ey Kerīm ü Eħad ü Ferd ü Kādīm
Ve°y H̄akīm ü H̄amd ü H̄aķķ ü °Alīm
- 22 Lütıfuñ-ile bize °avnuñı refiķ
Eyle her yerde ķarīn-i tevfiķ
- 23 H̄vāb-ı ğafletde ķoma bīdār it
Kerem ü fazla dem-ā-dem yār it
- 24 °İlm-ile °āmil ü °ālem eyle
H̄ükm-ile kāmīl ü sālīm eyle

- 25   albimüz ma den-i env r eyle
G nlümüz ma zen-i esr r eyle
- 26   S lik-i r h-ı arık t eyle
V şıl-ı m lk-i haık t eyle
- 27   P diş h ile fen  m lketine
İrev z taht-ı be  kurbetine
- 28   oma ayrıya  al yıkdan e er
Tola varluğu la ser-t -ser
- 29   Muźmahil ola v c d-ı  ari
almıya ayr-ı v c d-ı b ri
- 30   Gele vahdet gide i neyniyyet
Ma v ola almıya hi eniyyet
- 31   Vahdet-i ma za d şer c n   dili
Nie bir g zelde bu  b u gili
- 32   afeş-i tenden ua b lb l-i c n
L ne it g lşen-i uds ire o  n
- 33   Şıla itsun vaan-ı a la ar b
Eyle urbetde oma z r-ı ar b

3 A

- 34 Niçe bir ayrılık odına yana
Luţf idüp irgür anı vaşla yine
- 35 Müstecāb eyle duʿāmı ey Hāq
Hālime baqma benüm luţfuña baq
- 36 Bizi gönderme kapuñdan maħrūm
Umarız kim olavüz heb merħūm
- 37 Cümle müʿminler ile eyleme dūr
Āhiret mülkine gönder mesrūr

Fi Medħ-i Seyyidü'l-Kevneyn

- 38 Ey şeh-i taħt-ı nübüvvet Aħmed
Ve'y meh-i burc-ı mürüvvet Aħmed
- 39 Ey haqıķat ilinüñ ħākānı
Maʿrifet kişverinüñ sulţānı
- 40 Cilve-gāh olalı ʿarş-ı āʿlā
Pürür-ı ħāk-i rehüñi tuta
- 41 Kūh-i kaf-ı melekūte per ü bāl
Açalı uçalı sīmurğ-mişāl
- 42 Sen hümā himmet-i ʿanķā-yı ʿuķūl
Ne mecāl ola ire ya bula yol

43 Ey hümā himmet-i ʿālī-i pervāz
Kim ola evlā senüñle hem-rāz

44 Kābe kavseyni ev-ednā olalı
Menzilüñ bende olur cümle velī

45 Kimseye oldı mı miʿrāc-ı Hüdā
Ġayrıya dindi mi levlāk-ı nidā

3 B

46 Hāk-i pāyuñı Şu kim tāc eyler
Şırra irüp Şeb-i miʿrāc eyler

47 Kuhl idinen kişi izüñ tozını
Örtemez perde-i ğaflet gözini

48 Ufıķ-ı dilde Őulūʿ itse eger
Şems-i mihrüñ dün ü gün nūr eyler

49 Enbiyā zümresinüñ sālārı
Cümleñ serveri vü muhtārı

50 Cümleñün Őoñuna geldiyse nevr
Şehüñ aduñca yürür zīrā ...²⁸

51 Seven aŐhābını Őıdķ-ile tamām
Bula cārında cinān içre maķām

---

²⁸ Okunamadı.

- 52 Zikr olunmaq bile aşhāb-ı güzīn
Ne tereddüd ki olur revnāk-ı dīn
- 53 Zikr olunsaydı esāmī-ı hıyār
Sebeb-i rahmet olurmuş her bār
- 54 Hulefā nāmını irād idelüm
Bad ez-īn rāh-ı murāda gidelüm

Medh-i Hulefā-yı Kibār

- 55 Birisi şıhr-ı nebī-i muhtār
Didi Haq şānī-i işneyn fi'l-fār
- 56 Birisi hazret-i Fāruq ü Ömer
Burc-ı İslām'a olupdur o kamer
- 57 Biri dāmād-ı Nebī ki Ösmān
Virilüpdür aña cem'e-i Qur'an

4 A

- 58 Birisi hazret-i şīr-i Yezdān
Dinilüpdür der-i şehri-irfān
- 59 Şābī-i ehl-i cinān-ı hasaneyn
Kurret-i ayn-ı resül-ü harameyn
- 60 Dağı aşhāb-ı kibār hulefā
Seven anları bulur nūr ü şafā

- 61 رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمْ²⁹
كَلِمَتِ الْإِسْنِ قَلْتُ مَنْ
- 62 Burada hatm idelüm medhi hemân
Qâdir ola mı °aceb medhe lisân
- 63 Şularuñ ki ola Hâk meddâhı
Medhe cür°et iden olur sāmī
- 64 Dimeyüñüz ki bu cür°et ne ola
Qaşdı azhâr-ı maḥabbetde ola
- 65 Dilerim senden aya Bārī Hüdâ
Bile ḥaşr eyle bizi rûz-ı cezâ
- 66 Hem-cüvâr eyle cinānuñda müdām
Dembedem eyliyor şohbet-i tām
- 67 Bu d°uāya diyen āmīn o ḥīn
Bile hem-şohbet idüp eyle mü°mīn

Sebeb-i Te°līf-i Kitāb

- 68 Felek-i dilde °ināyet miḥri
Bir seher toğdı açıldı müḥri
- 69 Rūşen oldu niçe °irfān ü nikāt
Şevk-ile geldi kuvāya ḥarekāt

---

²⁹ Rağiyallahu Te°eālā anhüm
Kelletil elsinu kalet minhum

4 B

- 70 Dedi sultān-ı gönül tırma hemān
Ele al hāmeyi yaz bir dīvān
- 71 Pādişeh-zāde ki pīşkeş eyle
Gönlüni anuñ-ile hoş eyle
- 72 Oқınup yazıla hem beyne'n-nās
Aça mir'atı gönülden niçe pās
- 73 İnқiyād eyleyüp emre tırdum
Hāmeye yazmag-içün el urdum
- 74 Dest-gır oldı baña °avn-i İlāh
Başladum yazmağa anı ki kāh
- 75 Dedüm ey Qādir ü Dānā vü Hābīr
Niçe °irfāna beni eyle hābīr
- 76 Yazayım қulların andan behre
Elemeler irişe berr ü bahre
- 77 Baña yazmaq saña irgürmek ey şāh
Umaram olmaya luţfuñla tebāh
- 78 Dendi nāmına Sürür-efzā anuñ
Dāfi° ola ğamını yārānuñ
- 79 Luţfuñ-ile dilerim hūb idesin
Oқunup yazıla mergüb idesin

80 Başdan ayağa egerçi ma'yüb
Kereme tüş olan olur maḥbüb

81 Kerem ü fi'l ü 'ināyet senden
Reh-i tevfiķe hidāyet senden

82 'Ayn-ı inşāfla nāzır olana
Raḥmet it 'ācize nāşır olana

5 A

83 Mu'terif olsa 'uyübuna kişi
Lāyık olmaz uralar t'an ü taşı

84 *Ḥalveti Muḥyi* za'ifün ḥāli
Şorulursa kamu kıl ü kālī

85 Yite mi bildigü yañıldıgına
Kılmıyalar meğer az ü çoğına

86 Luṭfuña rāci' olur kim ey şāh
Hiç anuñ 'aybına olmaya nigāh

87 Dāmeni luṭf-ile setr eyler anı
Görmeye 'aybını her dūn ü denī

88 Ḥaķ mu'in ola ḥaṭā-püş olana
Kāse-i semm-i cefā-nüş olana

- 89 Çoğ eger az u işārāt-ı hayāl
°Āriyet alunup olunmadı āl
- 90 °Āriyet kimden ise dībā
Yeg olur kim geyile köhne °āba
- 91 Dil tenūrunda ma°ānī beresi
Kendi yağı ile kavruıldı besī
- 92 Pādişāhum nola bī-lezzet ise
Zevk iderler ne kadar zaḥmet ise
- 93 Her kişi kudretine göre Hūdān
Baş idüp ekl ider anı ihvān
- 94 Kem ü bīş °aybı ile eyle kabūl
Ḳalbimüz luṭfuñ-ile itme me°lūl
- 95 Ne buyurur göre ehl-i rüşdī
El-hedāya ḳaderi men yuhdī
- 96 *El-ḳader bi°l-fethi ve°s-sūkūn*
Bī-ma°nā vāhidu sīhāh

5 B

Fi Medh-i Hâzret-i Murad Han Ca'alallahu Te'âlâ Sultân Fi'l- Cinân

Vezin: fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün

- 97 Ey şeh-i taht-ı mürüvvet ve'y meh-i burc-ı kerem
Pertev itse şems-i lütfuñ ola mı hîç zerre kem
- 98 Âlemi °adl ü şalâhuñ nûrı pür-tâb ideli
Hamdulillah ki kıomadı götürüp cevr-i zulem
- 99 Hoş giçer sâyende niçe derdmend-i üftâdeler
Zıll-i Rahmânsın muķarrer tan mı olasuñ muķarrem
- 100 Pâdişehler arasında serfirâz olsañ nola
Taht-ı hükümde ola mülk-i °Arab mülk-i °Acem
- 101 Bir kıurı nâm-ile ancaķ dilde olmuş dâstân
Çâker olmağa sezâvâr ola mı cemşid-i cem°
- 102 Dergehünde °izzet-ile niçe yüzbin tâcdâr
Baş egüp her birisi kıaddin ide ....³⁰ ģam

6 A

- 103 Rüz u şeb şādī ve ģürrem olasın mesrūr bāl
İki °âlemde ebed görmiyesin hîç hemm u ģam

---

³⁰ Okunamadı.

- 104 Bunda olduñcün murādullah olasin ...³¹
Salṭanat bākī olup mülküñ ola bāğ-ı irem
- 105 Cennet-i firdevs içinde kıuralar otağufı
Ėayrı cennāt olalar eṭrāfında anuñ ḥarem
- 106 Zümre-i rıdvān kimi şolağ ola kimi sipāh
Yidegün ola buraklar şehsuvār ol dembedem
- 107 Cem° olup yanuñca aḥbāb çikeler gülbengüñi
Ḥamd ü şükr ile Ḥüdā'ya götrile tüğ u °alem
- 108 Muṭribüñ Ėılman olup növbet ura şām ü seḥer
Ḥidmete bil bağlayup her birisi ola ḥadem
- 109 Ḥür-ı °ayn eṭrafuña el kavşırup divān ṭura
Döşene niçe sımāt u çigile niçe ni°am

6 B

- 110 Lāl ü yakūt ü leāliden muşaffā cāmlar
Şunalar pür eyleyüp şahbā-yı bī-telḥ ü elem
- 111 Çün ḥalīfe eyledi Bārī Ḥüdā maḥbübına
Hem-civār ide cenān içinde anuñ-ile hem
- 112 Pādişāhım gerçe çok kimse du°a eyler velī
Ḥalvetī Muḥyī gibi olmaya bir °ālī himem

---

³¹ Okunamadı.

- 113 Luṭf idüp anı du°āgū olma eyle kabūl
Dimesen bu āstāne lāyık olmazsın dedem

**Meclis-i Evvel Şükür -i Maḳamāt-ı °Aleyhden Olup Luzūm-ı şükri
Beyān İder**

VeZin: fe'ilātün / fei'lātün / fe'ılün

- 114 Hāḳḳ'a şükreyle gel ey dil her ān
Ṭurma fikreyle ne oldu iḥsān

- 115 Bu ciḥān bāğı senüñçün ziynet
Olunupdur olasın bī-minnet

- 116 Döşenüp yeryüzüne sebz-i bisāt
Oturasun bulup üstünde neşāt

- 117 Sāyeler bī-bedel ezhār-ı behār
Her ṭarafda aḳar āb ü enhār

- 118 Her şükūfeyle müzeyyen oldu
Vaḳti vaḳtiyle mu°ayyen oldu

- 119 Evvelā geldi mi benefşe pür-şevḳ
Būyı vü rengi urur °āleme berk

7 A

- 120 Mey-i °ıḣḳ içmeğe zerrīn ḳadeḥ
Kāsesin almuş ele şād ü feraḥ

- 121 Lāle vü sünbül şeb-i bû-yı semen
Bunlaruñ olmuş idi bezm-i çemen
- 122 Getiricek gül-i aḥmer bûyı
Götürüp kaçdı bular қоһууы
- 123 Bû-yı ʿaşḳ-ile gelicek güller
Düşdiler şevḳe tamām bülbüller
- 124 Nağme-i bülbül ü elḥān-ı tıyūr
Eşiden cāna virür şevḳ ü sürür
- 125 Bezmgāh ola saña çünki bu bāğ
Ne sezādur ki ola sende ferāğ
- 126 Oturup bāde-i ʿıṣḳ içmeyesin
Māsivādan ne ʿaceb geçmeyesin
- 127 Niçe bir ğaflet-ile giçe günüñ
Gündüzüñ ʿıṣret ü ḥ ʿāb-ile dünüñ
- 128 Cem ʿide gör yürü var ārāyı
Bilesin luṭf-i ciḥān-ārāyı
- 129 Neler etdi senüñçüñ izḥār
Şükrini қоma dilüñden her bār
- 130 Senüñçün düzülibdür bu ciḥān
Senüñçün қurılıpdur eyvān

131 Bu kadar arz ü semāvāt ü nücüm
Bu kadar bezr ü nebāt ü tohum

132 Seniñçün olunupdur zī-rūh
Ġayrıya oldu mı hīç feth-i fütūh

7 B

133 Saña hıdmetde olurlar her ān
Hıdmet itmege virür her biri cān

134 Nice döner göre üstüñe felek
Hıfz için nice yılar niçe melek

135 Gice gündüz dimeyüp mihr-ile māh
Tolaşır kulluğ için eyle nigāh

136 Felek ü fülk ü bihār ile buhār
Melek ü mülk ü nehār ü enhār

137 Nice yollar aşuben yıllar ile
Yel-i peyk hıdmet ider iller ile

138 Kimedür bunca hadem bildüñ mi
Yoğsa kendüñ buları bulduñ mı

139 Nice na`mā vü niçe ālātı
Saña ceş eyledi bu ālāyı

- 140 Nice virdi göre ʿaql-ı kāmīl
Olasın ta kim anuñla ʿāmil
- 141 Naẓar it şunʿına dāʿim anuñ
Ne-y-ile ẓāim olur bu cānuñ
- 142 İde gör şükrine bu ihsānuñ
Şükrinden yazıla ta nāmuñ
- 143 Bilene ẓadr-i Hüdāʿyayı tamām
Virilür daḥı ziyāde enʿām
- 144 Fehm idemezse kişi ẓadr ü şeref
Vire mi kimse hedāyā vü tuḥaf
- 145 Dām-ı şükr-ile niʿam murḡını şayd
İde gör ẓayd edinüben anı ẓayd

8 A

- 146 Ne ẓadar şükr olunursa niʿmet
O ẓadar artıḡ olur bī-minnet
- 147 Diler-iseñ ki ziyāde ola nān
Şükr ol Bārī Hüdāʿya her ān
- 148 Bu muẓarrer ki cemīʿ ihsān
Şükr-ile artuḡ olur añla ey cān

149 Bir hikāyet yazayım ola delil
Ger mu'ayyen olur ise Rabb ü Celil

Hikāyet-i Şükr-efzā

150 Bir kişi var idi sābıkda meger
Ziřt-rū idi gir yel enzār

151 Başamazdı yüzine kimse anuñ
Göñli döner yüzine bařanuñ

152 Kaçar idi görevüz diyü anı
Bulişan gitmege ayurdu cānı

153 Görse almazdı buzağusın inek
Mümkün olmazdı niçe çekseñ emek

154 Hikmetini göre ki yaz adānuñ³²
Zevcesi bī-bedel idi anuñ

155 Yoğ idi hüsñ ü cemāline nazir
Bulamazdı añı ne řāh ü vezir

156 Yüzini gören olurdı hayrān
İşiden vaşfını şuramazdı bir ān

157 Şöhreti şutmuş idi āfākı
Her kişi olmuş idi müřtākı

---

³² “yaza añun” şeklinde olmalı.

8 B

- 158 O zamānuñ eşidüp sulţānı
Diledi ki göre bircik anı
- 159 Da°vet etdi getirüp hānesine
Gönderüp bir kişi kāsānesine
- 160 Gelicek gördi bu bī-hem-tāyı
Maḥv ider ḥüsn-ile gökde ayı
- 161 Olmuş ol mülk-i melāḥāt bī-şek
Şerm-sār eyleye gökde māhi
- 162 Yüzinüñ ḥür-i cinān müştākı
Sözinüñ ḳalb ü cenān müştākı
- 163 Hüküm ider kişver-i ḥüsn içre tamām
Kimse ḳarşu ṫuramaz ḥās u °ām
- 164 İdemezlermiş anuñ medhini tām
Değil imiş bu hemān bir ḳurı nām
- 165 Didi luṫf-ile nigāre sulţān
Ne °acebdür ki bunuñla bu zemān
- 166 Geçirüp °ömr-i °azīzi dil-teng
Neden olmaya ḥuşümet bā-ceng
- 167 Dilemez misin anuñla firḳat
Ola şer°iyle buluna furşat

168 Ğayrı bir ehl-i kemāle varasın
Belki bir ehl-ı cemāle varasın

169  Iyş u  işretde olasın her dem
Ķadr-i rif atde olasın her dem

170 İşid p bu s zi ol b -hem-t 
Didi ş hım bize bu kısmeti t 

9 A

171 Eylemiş imiş ezel  ass mı
İdev z b ylece şub    ş m

172  Omr m z  hir olunca gidev z
Ya ben   ya o  l nce gidev z

173 Didi şeh ki ne  aceb ola bu h l
Bu ma  le kişi meyl ide b l

174 Bir g ren bir dağı g rmek dilemez
Belki  omr nde meserret bulamaz

175 Diyesin ki ge ir rem  omri
Dilemezem dağı zeyd    amrı

176 Ehl-i idr ke d şer mi bu s z
Y zine bağmağa d yer mi ya  z

- 177 Didi zen pādişehüm itme ʿaceb
Aña bir haşlet ü hū virdi ki Rab
- 178 Beni ayırmağa andan çāre
Olamaz olsa da yüzi kâre
- 179 Eyü yatlu çekeriz bir zaḥmet
Acı ʃatlu buluruz bir lezzet
- 180 Didi şeh bize anı eyle beyān
Nicedür anda maʿānī nihān
- 181 İşidüp bulavüz anuñla sürür
Gidere zulmeti dilden gele nür
- 182 Didi zen bu kişi Haḫḫ'a her bār
Şükr idüp dir ki benüm ey Settār
- 183 Uyımış baḫtımı bīdār etdüñ
Ṭāliʿ-i dūnimi serdār etdüñ
- 9 B**
- 184 Ṭāliʿ-i dūnuma ḫürmet virdüñ
Ser-nigün baḫtımā rifʿat virdüñ
- 185 Necm-i üftādemī tābān itdüñ
Burc-ı rifʿatde dıraḫşān itdüñ

- 186 Kerem ü lütfuñ-ile bu yarı
Virüp itdüñ baña fazluñ yarı
- 187 Eger olmasa °ināyet senden
Göremezdüm anı vaşlı kıandan
- 188 Baña lāyık mıdı bāğ-ı iremüñ
Kıomadı itdi teķāzā keremüñ
- 189 Nıcidüp neyleyem ey zü-ihsān
Kerem ü maķzün olupdur her ān
- 190 Nice ki itdüñ ise anı naşıb
Yine lütfuñ-ile it anı ģabīb
- 191 Artırur şükşini günden güne ol
Şükş artdıķca bulur kıalbüme yol
- 192 İşidüp şeh bu sözi fehm itdi
Ne ki var ise dilinden gitdi
- 193 Geldi kıalbine tesellā muķkem
Zene destür virüp oldu epsem
- 194 Bu ģikāyet aña dāll oldu ta°yīn
Vire ehl-i dil olana temkīn
- 195 Şükşler buldı ni°am ģünkü kıarār
Şükş olunmazsa ni°am ide firār

196 İdelüm şükri Hüdâ'ya dâ'im
Niçe ğafletle olavüz nâ'im

10 A

197 Kişi ihsân-ı Hüdâ'yı bilse
Fikr-ile kendi arayup bulsa

198 Nicedür yerlü yerinde â'za
Bilemez kıadrini kimse aşlâ

199 İki gevher ki iki 'aynuñda
Kodı Hâk olmasa nola 'aynuñda

200 Ber-nazar kişi cihâne bakmaq
Niçe dünya deger imiş muñlak

201 Gözini yumsañ eger bir sâ'at
Gele bir sâ'at o dem biñ sâ'at

202 Ne bilür kıadrini anuñ binâ
Meger ide anı Hâk nâ-binâ

203 Eşidür misin iki güşuñda
Ne kerâmetler olupdur 'umde

204 İstimâ' eylemese üzünüñ
Biline miydi kavâ'idi dinüñ

- 205 Ya lisānuñda olan nuṭṭ u kelām
Ya dehānuñda olan zevḡ-i ta‘ām
- 206 O belāġat o feṣāḡat ki Ḥüdā
Kodı ādemde ne mūmkündür edā
- 207 Eger olunmasa ādemde lisān
Bir olur idi anuñla ḡayvān
- 208 Dilüñ olmasa elüñden ne gelür
Elüñ olmasa dilüñden ne gelür
- 209 Eger olmasa kiṣide iki pā
Pāydār olamadı iki ‘aşā

10 B

- 210 Ādemi aḡsen-i taḡvīmde idüp
Cümle ḡalk içre anı ‘umde idüp
- 211 İtdi imāna vü İslām’a medār
Cümleye belki ol oldu pergār
- 212 Çıkamaz dā‘ireden ehl-i ‘uḡül
Bulamazdur girecek zīrā ki yol
- 213 Virilen ādeme ‘irfān ü kemāl
Fikr olunsaydı bilünürdi me’āl

- 214 Ma'adāsını buña eyle kıyās
İdesin halkına ta ki sipās
- 215 Getirüp bunca delā'il-i irad
Eyledüm ğafleti ta ki ola rad
- 216 Kimi 'aqlı vü kimisi naqli
Her biri meclisüñ oldı nuqli
- 217 Cem' olup bir yere yārān-ı cefā
Bulalar anuñ-ile zevk ü şefā
- 218 Sebeb-i şükr ola şākir olalar
Rüz u şeb hāl-ı zākir olalar
- 219 Bulalar anuñ-ile 'ālī maqām
Menzil ola olara dār-ı selām
- 220 Ya İlahī bizi şākir eyle
Ni'am ü luḡfiñü zākir eyle
- 221 H'āb-ı ğafletden uyar aç gözümüz
Ola varmağa kapuña yüzümüz
- 222 Dilevüz ki olavüz 'abd-ı şekūr
Eyleme faẓluñ-ile bizi kefūr

11 A

İkinci Meclis Fezâ'il-i Zikrullâhuñ Envâ'ı Zikrũñ Beyânundadır

- 223 Zâkir-i Hâk olalum cehr ü nihân
Bizi zikr eyleye °avn-ile her ân
- 224 Kendiyi zikr ideni zikr ide Hâk
Fezkurũnĩ bize çün olundı sebağ
- 225 Nefy ü işbâtı dilũnd[e] koma vār
Pür ide kalbũñi ta ki envār
- 226 Lây ile nefyi-i şerik-i ma°bũd
Eyle İlla-y-ile işbât-ı vücũd
- 227 Bulasız dergeh-i °izzetde vücũd
فَاذْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا³³
- 228 Rüşen eyler dili äyine-mişâl
Görinür niçe ma°ânĩ timsâl
- 229 Aça mir°atı gönũlden pası
Görine cümlesinũñ fehväsı
- 230 Deyr-i dilden giderür evşanı
Kõmaz aşla ki aña hiçbir şanı

³³ fezkurũllâhe kıyâmen ve kuûden: "Namazı bitirince de ayakta iken, otururken ve yatarken Allah'ı anın. Güvenlik içinde olduğunuzda namazı gerektiği gibi kılın. Şüphe yok ki namaz, müminler üzerine vakitleri belli olarak yazılmış bir ödevdir." (el-Nisâ 4/103)

- 231 Düşürür vahdet-i maḥzā bī-şek
Ne çekersün añı çek turma emek
- 232 Kõdõ Hāḡ cümle ʿibādāta ḥudūd
Zikrini itmedi ammā maḥdūd
- 233 *Ezḡurullāh* diyü emr etdi
Emr-i zikri ne ʿaceb ḡamr etdi (Yaʿni kesir etdi)
- 234 Zikr ider Ḥālīḡ'ı zerrāt-ı cihān
Kimi ḥāl ü kimi ḡāl-ile ʿıyān

11 B

- 235 Zikr için geldi ḡamu cān-ile ins
Zikr için buldı beden cān-ile üns
- 236 Şıdḡ-ile añsa kişi ḡalkını
Zār ü miḡnetde ḡomaz ḡalk anı
- 237 Dest-gir olur aña her demde
ḡötürür ḡomayup anı ḡamda (ḡurtarur)
- 238 Bir ḡikāyet yazalum ola ḡüvāh
Ger muʿin olur ise Rabb u İlāh

Hikayet-i Zikr-efzā vü ḡaflet-küşā

- 239 Yazulur niçe kitāb içre şaḡih
Bir ḡikāyet olunur naḡl-i şarīḡ

- 240 Bir kenîzek var idi Bağdad'da
Pârsâlardan idi ğâyetde
- 241 Her ne işlerse Hûda nâmını yâd
İtmese olamaz idi dilşâd
- 242 Şehr içre tutdı anuñ nâmı tamâm
Zâkire dirdi aña hâş-ile °am
- 243 Bir münâfık işidüp aldı anı
Zîrâ sevmezdi Hüdâ'dan olanı
- 244 Kaşdı bu idi aña cevr ü cefâ
Eyleye kudreti yetdükçe ezâ
- 245 Getirüp hânesine darb-ı şedîd
Ura aña niçe let niçe hadîd
- 246 Fikr iderdi ki niçe güne günâh
Bula anuñ işine itdi nigâh

12 A

- 247 Ne ki işlerse kenîzek Allâh
Dir idi cümle dehen Bismillâh
- 248 İşidicek bunı ğâyet dil-teng
Şöyle oldu ide darba âheng (Ya°ni kaşd)

- 249 Bulamazdı aña bir vecḥ-ile yol
Darbına muḥkem olaydı meşgûl
- 250 Nice vecḥ-ile bahâne itdi
Göre zıkrı aña şāhâne itdi
- 251 urtulurdu yine Ḥa luṭfıyla
Zıkr-i ḥa-ile olan böyle ola
- 252 Diledi bir g n aña bir  illet
İre muḥkem ura āḥir bir let
- 253 Cevher  idi meger ol n d n
Nie cevherleri vardı pinh n
- 254 Getir p bir ey  şehd nesini
Didi ki c riyeye saqla unu
- 255 Ne zam nda ki mur d idem anı
Meh getir p viresin o dem anı
- 256 Oluban c riye ol dem All h
Didi ev-ile hem n Bismill h
- 257 odı bir ḥoa iine o zam n
Ḥoayı bir yere itdi pinh n
- 258 Arayup buldu ḥar f bir g n anı
Ḥufyeten aldı hem n cevherini

259 Getirüp Dicle^eye atdı bi'lkaşd
Kaşdı bu darb-ile ide aña faşd

12 B

260 Hikmeti gör ki meger bir şayyād
Şayd-ı mähīye olupdur mu^tād

261 Şatmağ için niçe mähī getirüp
Reh-i bāzāre gidermiş götürüp

262 Cevherī aldı anuñ birkaçını
Didi ki cāriyeye yar içini

263 Pişirüp anı müheyyā eyle
Belki gāyetle hürreye eyle

264 Cāriye mähīyi aldı eline
Nām-ı Mevlāsını aldı diline

265 Yarıcak içini görse o güher
Çıka geldi yine bī-naşş ü zarar

266 Hayret-ile anı aldı eline
Didi ya Rab nice sırrı bilene

267 İledüp hoşkaya koydı fi'l-hāl
Şakir ü hāmīd ü mesrūrü'l-bāl

- 268 Bir niçe gün geçüren ol zālīm
Cevherin istedi andan sālīm
- 269 Şöyle feh̄m itdi ki zāyi^c ola ol
Ḍarbına muḥkem anuñ buluna yol
- 270 Getire gitdi kenīzek güheri
Diyordı ḳalb-ile nola beri
- 271 Getirüp cāriye virdi güherin
Göricek ^caḳlı gidüp düṣdi hemīn
- 272 Götürüp kendi özün urdı yere
Bere urmaḳ diledi yidi bere

13 A

- 273 Niçe sā^cat yatup anda bī-ḥoş
Yüzüne su seperek itdi ḥurūş
- 274 Ba^cde-zān başına geldi ^caḳlı
Didi ḳalbinde ne varsa şaḳlı
- 275 Didi keşf eyle baña sırrı ḥafī
Bileyim olmaya ta ki maḥfī
- 276 Güheri Dicle^cye ben atmış idüm
Bu işi ḳaşd-ile ben etmiş idüm

- 277 Diledüm ki saña idem zararı
Baña luḡf eyle tamām vir ḡaberi
- 278 Ne ṡarīk-ile yine geldi güher
Baña bildür anı ey ehl-i hüner
- 279 Didi nāz-ile kenīzek ey yār
İtimād eyle sözüme her bār
- 280 ʿĀlemi ḡalḡ iden ol ferd ü İlāh
Oldı her yerde baña püṡt ü penāh
- 281 Nāmını zıkr iderim her yerde
Buldum anuñla šifā her derde
- 282 Ne ḡadar olsa ḡavāle baña ḡam
Ḳurtarır luḡfiyla irmez o dem
- 283 Ḥalḡ-ı ʿālem baña ger tır-i belā
Atsalar her ṡarafımdan ser ü pā
- 284 Siper olur o zamān zıkr-i Ḥüdā
Ḥıfz ider cümleden irmez baña dā
- 285 Dest-i ʿāda ne ḡadar ki ata seng
Olmazam ḡıḡbirisinden dil-teng

13 B

- 286 Bilürem ki baña çok dürlü ʿiķāb
İtmege eyler idüñ saʿy ü ſitāb
- 287 Ƙomadı luţf-i Hüdā hıfz itdi
Her yere ʿavni iriſüp yetdi
- 288 Eſidüp bu sözi nūr-i İmān
Ƙoldı ķalbine gidüp ſekk hemān
- 289 Yapuşup dāmenini Ƙtdı pek
Didi ki el benüm ü senüñ etek
- 290 Ne bilürsüñ baña taʿlīm eyle
Lāzım olanları tefhīm eyle
- 291 ʿÖmrümüz āhir olunca göçelüm
Ĝam ü ſādī meyini hoş içelüm
- 292 Feraħ ü hüzñ ü ſafā vü ya cefā
Görelüm bile olup yār-ı vefā
- 293 İttifāķ eyledi böyle iki yār
Olalar birbiriyle ğam-hār
- 294 Göre zıkrı niye irgürdi iſi
Egininden giderüp teſvīſi
- 295 Rāħat-ı rūħa iriſdüirdi tamām
Belki buldular olar dār-ı selām

296 Bize de pend ü naşihat bu yeter
Fehmimiz olmadı ise ebter

297 Komayalum dilimizden zikri
Giderüp ğayrı hevā vü fikri

298 Diyelüm gel berü dā°im Allāh
İstiķāmetle vara ta aña rāh

14 A

299 Şevķ-ile dise kişi cehr ü nihān
Dökülür cümle zünüb misl-i ħazān

300 Buyurupdur aña bürhān ü delil
Ĥazret-i server ü maĥbüb-ı celil

301 Hışn olur kişiyev tevhid-i Ĥüdā
Sa°y idegör ki şaķın olma cüdā

302 Ĥamu °āzā ile zikre ceħd it
Māsivā zikrini dilden caħd it

303 Zikri ĥaķķuñ niçe envā° olur
Fehm iden kişi aña sa°y olur

304 Nāmını zikrle olur zikr-i lisān
Zikr-i °ayn ismini itmek seyrān

- 305 Mā'adāsın buradan eyle kıyās
Zıkr idüp Hakk'ı yürü eyle sipās
- 306 Hı'ab-ı ğafletde niçe bir hıfte
Yatasın dimeyüp ay ü hafta
- 307 Uyanup şevk-ile her dem Allāh
Diyelüm ta irişince aña rāh
- 308 Dil ü cāna ola küt ü kuvvet
Vire her demde şafā vü lezzet
- 309 Çıkara cümle hevā vü hevesi
Ola maħrūsa-i kalbün 'ases
- 310 Hıfz ide zürd-i vesāvisden anı
Kotara maħzen-i dilden olanı
- 311 Dilerüm senden eyā Bārī Hüdā
İdesin zıkrini bu cāna ğidā'

14 B

- 312 Kalbimüze vire kuvvet dā'im
Olavüz hıdmetiñe ta kâ'im
- 313 Bir nefes eyleme andan hālī
Nitekim itmedün ehl-i hālī

Üçüncü Meclis Beş Vaķit Namāzuñ Faziletin Beyān İder

- 314 Āb-ı nāb-ile miyāhdan el yu
Mā'-i tevbeyle günahdan el yu
- 315 Nice pāk eyler ise aķar su
Pāk ide evsāhı zünübide vuzū
- 316 Ba°dez-ān °arş dil ü cāna °urūc
İdesin mülk-i melekden de ĥurūc
- 317 Kābe kavseyni ev-ednā sırrı
Keşf olup ref° ola cümle sırrı
- 318 Şeb-i mi°rācda olan rāz açıla
Bezm-i vuşlatda tolan cām içile
- 319 İrgürür vuşlata her demde ĥalāvet
Kālb olur vuşlata bir demde şalāvet
- 320 Çār ĥarf olduğı nāmı ola dāl
Her biri remz ü me°ānīye me°āl
- 321 Şıladan şad ü liķādan dağı lām
Getirür her biri bir nev°e selām
- 322 Vāv-ı vuşlat büyn işmām eyler
Ta teraķķisini °ilām eyler
- 323 Ref°-i yed eyledi remz ü imā
Māsivā ref° ola cümle güyā

15 A

- 324 H azrete karşu kıy am oldu kıy am
 Akd-i yed h idmete bil bağlıya t am
- 325 Baş eg p eyledin H aqq'a r k  
Emre m n k d v  mu t  id h uz  
- 326 Secdeden b yle olunur ki mur d
H azrete gelmişem olma beni r dd
- 327  Afv umup y z yire urdum ey ş h
Getir p dergeh ne r y-ı siy h
- 328 Ne kadar nefs m z olursa da ş m
Kerem   lu f-ile itmese ma r m
- 329 Secdede bulduğı  abdu n  urbet
 Gayrı yirde bulamaz eyleme fevt
- 330 Dile h ac tu n  c mle eze
Ola ma b l-ı H ud  ol aze
- 331 P k ider c rm   zeleden  abdi
Eger olursa da sevh    amdi
- 332 Bu a ş hid ola a v l-i res l
Yazalum ki ola işg  v   ab l

Temsil-i Ma'kûl Bi'l-Maḥsûs

- 333 Bir rivāyet olunur faḥr-ı cihān
Nice ḥüb eyledi bu sırrı 'ayān
- 334 Bize tefhīm için itdi temsīl
Şu ki 'aqlı ola ḥişşe tebdīl
- 335 Bū Hureyre'ye didi bir gün ki resūl
Otururdu bile aşḥāb-ı fahūl

15 B

- 336 Ma'rifet ābı-y-ile teşne dili
Suvarurdu oturup luḥf eli
- 337 Didi aşḥābe kapuñuzda müdām
Aḳsa bir nehr-i kūy şubḥ u şām
- 338 Günde beş kerre yanup aña giren
Bedeninde ḳala mı hīç deren
- 339 Aña benzer bu şalātuñ meşeli
Pāk ider cümle ḥaṭā vü zeleli
- 340 Ḳomaz ašlā ki şağāyir kişide
Eger olmazsa kebāyir kişide
- 341 Yaraşur seyyid 'āmal olsa
Seyyid olur anı her kim ḳılsa

- 342 Kimi mesnā vü şülās kimi rubā°
Nola hikmet ki ola bu evzā°
- 343 Ecniha ola muşalliye şalāt
Bula anuñla şırāṭ üzre necāt
- 344 Nitekim oldı meleklerde bu hāl
Uçmağa buldılar anuñla mecāl
- 345 Per ü bāl ola muşalliler uça
Berk-i haṭif gibi bir demde geçe
- 346 Böyle buyurdı habīb-i Raḥmān
Naḳil iz biz kelimātını hemān
- 347 Zihī devlet ki kişi kıla namāz
Rabbine ide nice nāz ü niyāz
- 348 Günde biş kerre münācāta vara
Dergeh-i °izzete hācāta vara

16 A

- 349 Baḫr-ı raḥmetden ala behre-i tām
Menzili ola anuñ dār-ı selām
- 350 Burada meclīsi itmām idelüm
Bir daḫı ğayrısın a°lām idelüm

- 351 Ne kadar ki yazıla aña sevāb
Niçe defterler ola niçe kitāb
- 352 Bu kadar remz ü işarāt ü nikāt
Yazılır ki vire albe harekāt
- 353 Şev-ile kıllalar anı her dem
Bileler ki ele girmez bu dem
- 354 Ya İlähî bizi pür-şevk eyle
Hidmetüñ h ânına pür zevk eyle
- 355 Armağan şeb-i mi'racı bile
Şöyle ki lezzet-i rühânî bula
- 356 Zevk ide albimiz andan her bār
Dimeye hayf ü şitā leyl ü nehār

Dördüncü Meclis Fezâil-i Züküt Beyânundadır

- 357 Cem'î mālâ şaın olma talib
Ola şāyed ki maabbet galib
- 358 omaya vacib edāsına seni
Niçe minetle oya sine seni
- 359 İdemezsüñ eger i'tā-ı zekāt
Meskenüñ eyleye āir derekāt

360 Buḥelā defterine yazılasın
Buḥelā zümresiyle olasın

16 B

361 Kendi maluñla bulasın zillet
Kendi elüñle bulasın miḥnet

362 Göre Qārūn'a nice eyledi māl
Qışşasından olına fehm-i me'al

363 Ḥadem ü ḥayl ü ḥaşem sīm ü zeri
Ḥayl-i ḥışm-ı Ḥaqa uğratdı ḥarı

364 Şöyle oldu ki zemīn içre nihān
Zerrece qalması hīç nām ü nişān

365 Meskenin eyledi Ḥaḳ q̄ar-ı zemīn
Sebebi men^c-i zükūt oldu yemīn

366 Ne revādur ^cukalā māni^c ola
Qışşasın çünkü anuñ sāmī^c ola

367 Māl-ile def^c olunurken niçe ğam
Çekesin māluñ için ğuşşa vü ğam

368 İder iken zer ü sīm def^c-i belā
Ne ^cacebdür ki ola ^cayn-ı belā

- 369 Kişi malı anuñ-içün ki diler
Kara gün için aq aqçe dirler
- 370 Buñ deminde bulışa diyü anı
şaklayasın buña uğrada seni
- 371 Buña hiç razı olur mı  uęalā
Belki Mecnün dağı olmaz dime lā
- 372 Bir kişi şaklayamadı nārı
Bilse dūřup ideęin zārı
- 373 Kāh olur ki nięesinüñ mālı
Uğradup derde didi yürür mālı

17 A

- 374  Aķil oldur bile malı dūřman
Dimeye bizi belāya dūřmen
- 375 Cān virüp yoluna yār añlar sen
Kiřinüñ yolına olur çü diken
- 376 Viremezken kişi bir şabbesini
İstemedüği giyer cübbesini
- 377 Bu muķarrer bu maķüle ađvāl
Olacağdur nola görünse mađāl

378 Tıkınıcak kişinin başına seng
Olur ol demde cihān benleşine teng

379 Fāide eylemez ammā o zamān
Başına üsse eger halk-ı cihān

380 Mümkün olmuş-iken eyle tedbīr
Anuñ-içün olunupdur takrīr

381 Ğārif olanlara lebdür bu cihān
Olalum bir dağı meclise revān

382 Anda da baş idelüm niçe kelām
Behre-mend ola havāş-ile Ğavām

383 Raḥīmallah TeĞālā diyeler
Niçe meclisde duā Ğeyleyeler

Beşinci Meclis Şavm u Cū-i Faziletin Beyān İder

384 Sāliküñ tüşesidür niĞmet-i cū
Sāliküñ ol rāhe şaḫın itmeye rücū

385 NiĞmet-i cūyı dem-ā-dem zād it
Rāh-ı Ḥaḫ zihri diyüben yād it

17 B

386 İrgüre ta ki ḫaḫıḫat eline
Nicedür ḫaḫḫ ḫaḫıḫat biline

- 387 Mā'ıl olma şib'ca künd eyler
Süst idüp ğāyetle tünd eyler
- 388 Yağdırur albe tamām (toqlık) ebr-i şib'ca
Matar-i ğafletle renc ü veca°
- 389 Kişi zevk-ile münacāt idemez
Şevk-ile adı hācāt diyemez
- 390 Bār-ı tātāti ider yār-ı girān
Giremezler yūke her dem dil ü cān
- 391 Bulur anı kişi vicdānı ile
Fehm ider °aql ü dil ü cānı ile
- 392 arnı ac olana iblis arīb
Olamaz didi hadīsinde habīb
- 393 To olan vesveye ābil olur
Ne ki °arz eyler ise mā'ıl olur
- 394 Bir hikāyet yazalum ola gūvāh
Ger mu°in olur ise °avn-i İlāh

Hikāyet-i Yahyā-yı Nebī Aleyhisselām

- 395 Görđi bir demde Yahyā-yı nebī
Niçe yular tatar iblis-i ğabī

396 Didi ki kime aarsın yuları
Didi oklara akarım buları

397 arnı ok olsa kişinin āyet
Şıketinden idemez hı āat

18 A

398 Bī-tekellūf ururam aña yular
Yiderem her arafa nice ki ar

399 İşidüp azret-i Yahyā bu sözi
ılmadı aña heves döndi yüzi

400 Orada itdi hemān °ahd-i tamām
ok olunca yimeye hı a°ām

401 Göricek çünkü bu āli o la°ın
Mutar oldu vü āyetde azın

402 Didi şimden girü o °ahdüm ola
Açmayam kimseye rāzım aşla

403 Żarar-ı ekli şu kim fehm itdi
Kendi kendi özine raħm itdi

404 oyalum kesret-i ekli ey yār
Fehm olundıysa kışaşdan ne ki var

- 405 İttifâk eyledi cümle ebrâr
Lezzet-i cûcî kıoma leyl ü nehâr
- 406 Kılllet-i ekl-ile her ehl-i kemâl
Hâşıl etdi ne ki etdiyse kemâl
- 407 cAmel ü cilm ü maarif-i kâmil
Kılllet-i ekl-ile olur hâşıl
- 408 Müris-i ğaflet olur ekl-i kesîr
Baħr-ı nevme düşürür bî-tedbîr
- 409 Ğâfil olma gözüñ aç bîdâr ol
Râh-ı Hâkķ içre sebük-bâr ol
- 410 Salik itmez kişi ħamel-i şakîl
Mümkün olduķca it anı taklîl

18 B

- 411 Diler-iseñ iresin maķşûda
Vâşıl ola dil ü cân maebûda
- 412 Bilesin râz-ı cûc nicedür
Baħr-ı vuşlatda bulasın niçe dür
- 413 Bu ķadar keşf-i rumuz ü esrâr
Yeter ehl-i dil olana ey yâr

414 Şimdiden şoñra reh-i hacce revān
Olalum gel berü şāhā şādān

415 Bulavüz niçe ecr niçe sevāb
Ger ʿinayet ider ise vehhāb

Altıncı Meclis Fezāil-i Hacc-ı Beytullāh Beyānındadır

416 Ey gönül ʿāşık iseñ dildāre
Sālik ol şevķ-ile rāh-i dāre

417 Beyt-i yārı gice gündüzde tavāf
İdegör hāliş-i muħallīs dil şāf

418 Bir kişi şıdķ-ile girse rāha
Yüz sürüp vara o Beytullāha

419 Dökülür cümle günāhı o zamān
Nice ki döküle evrāķ-ı hāzān

420 Saʿy iden Merve Safāya anda
İrişür ķalb-i şafāya anda

421 Vaķfeye tırana virür ʿarafāt
Cennet içinde niçe hūb ğurufāt

422 Żayf-ı rahmān olur anda herkes
Ne ķadar olsa eger dün ü aķsen

19 A

- 423 Hün-ı rahmetle ziyāfet eyler
Ger ola bay ü gedā heb ʔoylar
- 424 Olagör var yüri Hāḫḫ'a mihmān
Muḡtenem eyleye ta ki Raḫmān
- 425 Seyyi'āt ḫasānete tebdīl
İder anda varanuñ Rabb ü Celīl
- 426 Nice ʔoḡdı ise bī-cürm ü günāh
İle eyler yine ta fazl-ı ilāh
- 427 Maʕşiyetden ʔomaya anda eşer
Vārid oldı bu ʔarīk-ile eşer
- 428 Rācilüñ ḫutvesine sebʕāmiye
Virilür rakībe yitmiş ḫasene
- 429 Dökülür cümle güneh cehr ü nihān
Şu varaḫlar gibi ki vaḫt-i ḫazān
- 430 Baʕzılar didi ki Hāḫḫ-ı ʕabdi
Giderür ger ola sehv ü ʕamdi
- 431 Cümleden pāk ü muʕarrā eyler
Ḫamudan pāk ü müberrā eyler

Hikāyet-i Hazer-baḥş

432 Evliyādan biri bir demde meger
Girdi bir taḥt-ı revān içre gider

433 Niçe izzet niçe niemetler-ile
Niçe ḥürmet niçe lezzetler-ile

434 İderek zevk ü şafā şāhāne
Taḥt içinde oturur mīrāne

19 B

435 Bir gedā gördi anı āh itdi
Yağdı dilleri tamām vāh itdi

436 Kendi pāmāl ü ḥakīr ü dervīş
Toza batmış ser ü pā ebru vü rīş

437 Teşne-dil acı vü zelīl ḥor ü ḥakīr
Niçe kimse ider anı taḥkīr

438 Şordı aḥvālını anuñ o velī
Şād ü ḥürrem ola ta cān ü dili

439 Didi bu āh ü eninüñe sebeb
Dilek olmaya mı ki bize aceb

440 Didi dervīş-i kerīm ü vehhāb
İkimüze bir irer mi ki sevāb

- 441 Gidesiz siz bu refāhiyyetle
Gidevüz bize bu kadar miḥnetle
- 442 Eger anda bir olursaḡ ey vāy
Çekevüz biz bu kadar zaḥmet pāy
- 443 Didi ol fāzıl ü dānā ü kāmīl
‘Ābid ü zāhid ü ‘ālim ü ‘āmil
- 444 İkimüzüñ bir olaydı ecri
...³⁴ itmez idüm ben ġayrı
- 445 Oturup ḥānede şükr eyler idüm
Dembedem ḥālīķı zıkr eyler idüm
- 446 İşidüp bu sözi çünki dervīş
Ġazab idüp didi neden ki bu iş
- 447 Didi ol ‘ārif ü kāmīl ü zuhāl
Diyeyüm saña işid ḥüb mişāl

20 A

- 448 Pādişehden birisi ḥürmet idüp
Da‘vet itse bir ḡulın ‘izzet idüp
- 449 O ḡuluñ yanına düşse nice ḡul
‘Acaba ḡangısı olur makbül

---

³⁴ Okunamadı.

- 450 Ağniyā daʿvetle girdi yola
Fuḡarāya didi mi kimse gele
- 451 Saña buyurmadı Hıaḡḡ'a ḡacc idesin
Ḳoyuben ehl ü ʿiyālün gidesin
- 452 Daʿvet itdi biz icābet iderüz
Bu yola anuñ içündür giderüz
- 453 Saña kim gel didi girdik rāha
Düşesin ta ki enīn ü āha
- 454 Fehm olunsun buradan remz ü nikāt
Denilibdür ³⁵وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ
- 455 Farz-ile nāfile yeksān olmaz
Zahmet maḡzla şon bulmaz
- 456 Fehm idüp sözi dervīş tamām
Yüz yire ḡodı daḡı etdi selām
- 457 Ya İlähī bize ḡacc eyle naşīb
Dil ü cān ḡastesine ola ḡabīb
- 458 Virdi ḡalbine tesellāsını ol
Ne ki işitdi ise itdi ḡabül
- 459 Cürm-i ʿişyān ḡomaya pāk olavüz
Ġam-ı ʿişyān gide bī-bāk olavüz

---

³⁵ Velī küllīn derecāt: “Her birinin yaptıklarına göre dereceleri vardır. Allah herkesin yaptığının karşılığını haksızlığa uğratılmaksızın tastamam vermek için böyle yapmıştır.” (Ahkâf 46/19)

460 Hacc-ı mebrūr iden ebrār ü gile
Sa°y-ı meşkūr iden ahyār gele

20 B

461 Rüz-ı maşerde bile cem° olavüz
Sürevüz pāylarına niçe yüz

Yedinci Meclis Raḥmet-i Bī-Pāyān Raḥmān'ı Beyān İder

462 Diledüñ ey dil-i divāne yine
Düşesin bir ūlū °ummāna yine

463 Ne kenārı ola ne pāyānı
Melce' idinse anı her cānı

464 Baḥr-ı raḥmetdür o bī-ḥadd [ü] kenār
İrecek kaṭresi cennet ola nār

465 Şefkat ü raḥmet-i ḥalk-ı °ālem
Raḥmet-i Ḥaḳḳ'a izāfet ber-nām

466 Kerem-i ḥalk-ı cihān kaṭre-i mā
Kerem-i ḥalka nisbet gūyā

467 Raḥmet-i ḥalk-ı cihān zerre-mişāl
Raḥmet-i şemsine karşı pāmāl

- 468 Buyurur hażret-i faħr-ı ümmet
Haħ Te‘ālā’da olur yüz raħmet
- 469 Biri dünyada vü toħsan toħızı
Āħiretde olur işit bu sözi
- 470 İns ü cin cümle vuħüş-ile tıyūr
Birbirisiyle bulur üns ü sürūr
- 471 Cümle bir raħmetüñ āşarı durur
Kaħu ol gülşenüñ ezhārıdurur
- 472 Feyz olur herkese ol raħmetden
İrişür cümleye [ol] şefkatden
- 21 A**
- 473 Şefkati birbirine [ol] ħalkuñ
Etdügi luţf-ile hüsn-i ħulkuñ
- 474 Cümle ol raħmetle oldı ey yār
Cümle ol şefkatle oldu bu kār
- 475 Birbirisine te‘aţţuf andan
İrişür ādem eger ħayvāndan
- 476 Feraħı üstüne bu cümle tıyūr
Nice döner olamaz bir dem dūr

- 477 Ferahı yolına virür cânı
Düşürür âteşe gâhi anı
- 478 Ferahın tutsa eger bir âdem
Kendüsi bile tutulur ol dem
- 479 Bu ki şâhid bulalum ide zühür
Kütüb-ı Sitte'de olup meşûr

Buḫârî vü Müslimde vü Ğayrıda Vardur

- 480 Oturırdı meger ol şâh-ı imâm
Cem^e olup yanına aşḫâb-ı kirâm
- 481 İbn-i Mes'ûd gelüp şâd ü feraḫ
Ḳodı orta yere bir niçe feraḫ
- 482 Didi ey server olan insâna
Yolum uğradı dıraḫtistâne
- 483 Âşiyân itmiş imiş anda tıyûr
Uçmamış yavruları şöyle tırur
- 484 Niçesini alup anuñ tırdum
Ḳaftanum içine ḳoyup durdum

21 B

- 485 Göricek annesi yavrularını
Döndi üstüme uçuben perini

- 486   Kaftanum şöyle koyuban açdum
            Turmadum bir iki adım kaçdum
- 487   Şefkati gâlib oluban perrân
            Düşdi yavruları üstüne hemân
- 488   Aparup yavrularıyla annesin
            Hâk-i pâyuna getürdüm göresin
- 489   Gördiler anı bile aşhâb güzîn
            Yetdiler her birisi âh ü enîn
- 490   Göricek rahmet-i ʿâlem-server
            Didi ki lânesine koyuriver
- 491   Döndi aşhâba o dem fahr-i cihân
            Kerem ü luṭf-ile fetḥ itdi dehân
- 492   Şu Hûda Hâkk-ı Resûl itdi beni
            Gönderüp kullarına Hâkk-ı nebi
- 493   Feraḥa ümmi ki oldı eşfâk
            Kullara erḥam olupdur daḥı Hâk
- 494   Eşidüp bu haberi ehl-i nekât
            Şundılar ḥastelere âb-ı ḥayât
- 495   Nice keşf eyledi fahr-ı râzı
            Râsit fehm oluna ammâ râzı

496 Nola hikmet ki o Raḥmān ü Raḥīm
Ḥalk ide ḳullar için nār-ı caḥīm

497 Kişi nāre ḳoya mı sevdüğini
Niçün idhal ide ya Rabb ü Ğanī

22 A

498 Buyurur ehl-i rumūz-ı ʿirfān
Ṭuyurur ṭālib olanlar hemān

499 Feth idüp ḳufl-i der-i sırrı tamām
Ṭuymayalar anı ammā ki ʿavām

500 Bize temşil idüp anı tefhīm
İtdiler olmaya ammā taʿmīm

501 Şāfi olmasa zer ü sīm eger
Nāre ḳoyar anı lābüd zerger

502 Eriyüp şızmağıla ḥāliş ü şāf
Olur elbette bī-şek [ana] ḥilāf

503 Maḥzen-i şāhe sezāvar eyler
Sikkeye lāyıḳ derkār eyler

504 Muḥteliṭ olsa eger ḥāk-ile zer
İde mi kimse aña hīç nazār

505 Buradan fehm olunur ki bu rāz
Sevdüğün hāzret-i Hāḡ nārda ḡomaz

506 Nāre idḡāline bā'is-i 'iṡyān
Oldu ki gidere 'iṡyānı hemān

507 Dünyede eyledügi fıṡḡ ü fücūr
Dergeh-i Hāḡdan ider zīrā ki dūr

508 Maḡv ider āteṡ-i dūzaḡ anı
Vuṡlata irgürür āḡir cānı

509 ṡūretā gerḡi muazzeb eyler
Mā'nīde līk mühezzeb eyler

510 Vuṡlat ü ḡurbete lāyīḡ eyler
Ġayrılardan anı fā'ik eyler

22 B

511 Raḡmet-i Hāḡḡa menāfi olmaz
Fehm iden kimse ḡilāfı bulmaz

512 Baḡrdan ḡatre güneṡden zerre
Gösterildi ire bahr ü berre

513 Bir daḡı meclis-i tezyin idelüm
Nuḡl-i irfan-ile taḡsīn idelüm

514 °İşret idüp diyeler rahmet-i Hâk
Cem° iden rûhına olsun muflak

Sekizinci Meclis Kişi A°mâle İ°timâd İtmek Zârar Olduğın Beyân

İder

515 °Amelüm var diyü olma mağrûr
°Ameli niçesin itdi mağhûr

516 °Amelüñle şağın olma şâdan
Yek olur gâhi °amelden °işyân

517 Sebeb-i tevbe olur zîrâ zünûb
°Ucb-ile tã°ati eyler mağcûb

518 Devr ider niçe kesi a°mâli
°Add idüp dirse eger a°mâli

519 Kişi olmağdan ise tã°atbîn
Hûş olur eyleye cürm-ile enîn

520 Yokluğı kıoma dilerseñ varlık
Yokluk imiş kişiye var varlık

521 Yokluğı tüşe-i râh eyle ey cân
Vere gör dest-i tehî Hâkķ'a hemân

522 İhtiyâc üzre olanı Bârî
Sever imiş kıoma dilden zârî

23 A

- 523 Tā'atim var diyü olma şād
Nice itdi göre Naşrābād
- 524 Yazalum kışşasın anuñki tamām
Hişsedār ola kamu hāş-ile 'ām

Kışşa-yı Naşrābādī Kıddese-sırrahu'l-'azīz

- 525 Buyurur hāzret-i Naşrābādī
İrişüp 'avn-i mu'in ü hādī
- 526 Şest hacc itmişdim 'ömrümde
Şıdķ-ile her biri hacc u 'umre
- 527 Hātıra şöyle hutur itdi meger
Bu kadar haccım olupdur defter
- 528 Hamd-ı bī-hadd ki Hūda itdi naşīb
Umarum ola bu derdüme şabīb
- 529 Bir münadi o gice rü'yāda
Hişşe başş ola bu Naşrābā'da
- 530 Didi her köşede Hāķķ'a tāt
Dembedem eylemede her zerrāt
- 531 İhtiyāc olmaz aña Rabb ü Ğanī
Her birisinden anuñ müstağni

- 532 Muttakî olsa eger halk-i cihân
Dergeh-i izzetine virmeye şân
- 533 Fâsık olaydı kamu ins-ile cân
Gelmeye yine kemâle nokşân
- 534 İşidüp bu sözi bîdar oldum
Neye uğraduğum ol dem bildüm
- 23 B**
- 535  Arafât' da idi bu hâl meger
Muntazır oldum ola tâ ki seher
- 536 Şubh olıcağ tura geldüm fi'l-hâl
 Arafât içre bir kudm-i dellâl
- 537 İki nâna bu kadar haccı alan
Berü gelsün işidüp şevkı olan
- 538 İki nân pareye bunca haccı
Virürem şanma gör idem lecci
- 539 İşidüp bir kişi ol dem geldi
İki nân pareyi virüp aldı
- 540 Şatıcağ haclarımı müflis zâr
Didüm ey Rabb ü Raḥîm ü Gaffâr

- 541 Bir tehî dest-i gedâyım geldim
Şey'-i Lillaha mededsiz oldum
- 542 Kerem ü luḡfuña ḳalmuḡdur išim
Umaram ḡayra yorıla bu dūšım
- 543 Oturup böyle tefekkürde ḡazîn
Hâtif-i gaybî didi ey miskîn
- 544 Çünki sen kendüñi müflis bildüñ
Giderüp cümleyi müflis olduñ
- 545 Sebeb-i maḡfiret oldu bu kâr
Ḥâb-ı ḡafletden olasın bîdâr
- 546 Cümle ḡaccılar olup ḡacc-ı ḡabûl
Ḥürmetüñe senüñ olma ki melûl
- 547 Tuydı bu râzı šu kim fehmi ola
Ḥoš gelür Ḥaḡḡ'a tehi dest gele

24 A

- 548 šanma ki šöyle ola bî-a°mâl
Kendüzün belki bile bî-a°mâl (kendi özün)
- 549 İ°timâd itmeye kimse °amele
°Amelin almaya ašla °amele

- 550 Ne bilür ki kişi nolur āhir
Ya olur  abid yaħud fācir
- 551 İmtisāl itmek çü emre hemān
Tā atüñ eyle yüri cehr ü nihān
- 552  oma t  atı veli  add itme
Yoluñı varlıgıla sedd itme
- 553 Fazl-ı H aqq'a tayanup gir rāhe
Diler iseñ iresin dergāhe
- 554 Fazl-ı H ağ olsa kişiye hem-rāh
Olmaz ol  ande giderse gümrah
- 555 Dilerem senden eyā ferd ü ilāh
İtimādum saña eyle her gāh
- 556 İttikā eylemeyem ğayra ebed
Senedüm fazluñ ola sermed

** okuzuncu Meclis Bir  Amel ki Liveclillillāh Olmaya Nāf  Olmaz
Anı Beyān İder**

- 557 T  atüñ cümle livechillāh it
Dergeh-i H aqq'a anuñla rāh it
- 558  Amelüñde ger olursa ihlāş
Bulasın niçe mehālüñde ğalāş

559  Abd-i muhlişlered r maħlař-ı t m
Her iş n de ҡoma iħl řı m d m

24 B

560 alb n n albini ş f it şufi
Geymek-ile hemin olmaz şufi (Peşmine)

561  Amel n kesretine olma m cidd
Niyet n şihhatine it y ri cidd

562 Niyyete g re olur c mle  amel
Niyyet olmaya niyetde ħal l

563 M nev ya eriş r kişi hem n
Ne kadar ş   t ide cehr   nih n

564 Kişt-z r-ı dile tohm-ı iħl ř
Zer  iden ħ řıl ider ħarman-ı h ş

565 Bir  amel kişiye bedr-i lill h
Ger m z l olur ise seng-i r h

566 Bir ħik yet yazalum eyle nig h
Ger Mu n ola bize  avn-i  l h

567 ş hid-i  adl ola bu dav ya
Hem m eyyed d şe bu fehv ya

Hikāyet-i Hülûş-efzā

- 568 Sulehādan birini rüyada
Gördi bir ʿārif ʿārif zade
- 569 Hālũñüz noldu diyü etdi suʿāl
Didi ol kimse ʿaceb oldı bu hāl
- 570 Qanı ol şavm ü şālāt ü ezkār
Qanı ol hacc ü cihād ü efkār
- 571 Biz sanurduk ki ibadāt itdük
Rāh-ı Hākda niçe tāʿāt itdük
- 25 A**
- 572 Birisi olmadı maqbül-i İlāh
Zahmet ü mihnetimiz oldu tebāh
- 573 Dergeh-i Hākqa varıcak dindi
Bu kadar ʿömri ne itdũñ dindi
- 574 Ne işe şarf olunup sermāye
Ne getürdün görelüm Mevlā'ya
- 575 Ben didüm ki niçe hacc u ʿumre
Eyledüm bezl-ile zeyd ü amra
- 576 Didiler ki anı hacc olmağ-ıçün
Halk arasında şeref bulmağ-ıçün

577 Eyledün bulduñ anuñ ecrin o dem
Ne getürdüñ buraya söyle bu dem

578 Ben didüm şavm ü salāt ü evrād
Eyledüm niçe ibadāt ü cihād

579 Didiler bunları itdüñ bir ād
O sebeble olasin her dem yād

580 Hayr-ile nāmunı yād eyleyeler
Halk arasında tamām söyleyeler

581 Cümleñ anda cezāsın bulduñ
Anı di bunda ney-ile geldüñ

582 Ben didüm ey Hākem ü Ferd ü İlāh
Bu ibadat olıcak cümle tebāh

583 Bilmezem bir dağı çare ne kılam
Nicedem ğayrıya qādir degilem

584 Kerem ü raḫmetüñ olmazsa mu‘īn
Menzilüm vadi-i nār oldu hemīn

25 B

585 Didi ol zü kerem ü zü ihsān
Hātırında mı fūlan ruz u filān

- 586 Yolda tururdu meger ki bir seng
Mü'cini ider idi dil-teng
- 587 Giderüp yolundan anı pāk ittüñ
Hüb u hammār ola diyü hāk ittüñ
- 588 Anı ihlāsla ittüñ ol an
Ne riyā' sum'a murād oldı ne şan
- 589 Hoş gelüp gāyet-ile ol amelüñ
°Afv olundı ne ki oldu halelüñ
- 590 Sebeb-i °afv zelev oldı bu kār
Mağfiret itti anuñla gaffār
- 591 Bizim anladığımız olmadı kār
Koma her nev'a °amelden yürü var
- 592 Az ü öz ola hemān lillāh it
Ne olunursa hemān fillāh it
- 593 Ne kadar az ola lillāh eyle
Muhlisin rahını turma söyle
- 594 Eyleye ta ki murāda vāsıl
Ne ki maqşūd olunursa hāşıl
- 595 Ya İlāhī kamu a°mālümüzi
Eyle ihlās-ile ahvalümüzi

596 almaya dilde riyā' vü sum'ca
Nur-ı ihlasdan irişür lem'ca

597 Def'c ide şirk-i hāfi zulmetini
Ref'c ide salvetini sadvetini

26 A

Onuncu Meclis 'ibādet Nice Olur ve 'Übūdiyyet Nice Olur Anı Beyān (İder)

598 Dergeh-i haa kul ol ey dil gel
Deşt-i ğafletde nie pādur gil

599 Gezesin bī-ser ü saman ğāfil
Zann idüp kendüñi dānā-i 'ākil

600 Bilmese kiři 'übūdiyyetini
Ne bilür nice olur ĥidmetini

601 Ne iün ĥalk olunupdur insān
Ne iün oldu bu ĥürmet bu řān

602 Dindi mi kimseye hi kerremnā
Fehm idüp olmayasın sen dānā

603 Cümle eřya saña ĥidmetde ola
Sen 'übūdiyyete didüñ mi nola

604 Nie bir olunsa 'abd-i ābı
Bī-ğam-ı ātiye hüzn-i sābı

- 605 Neden ola ki bu bî-pervâlık
Gelmeye albũne avf-i âlık
- 606 idmet iun seni un eyledi alk
Niun olunmaya ya idmet-i ak
- 607 idmetũn itme aın ũcret-ile
Cehd it gr idesin urmet-ile
- 608 ũcret iun olunursa âat
Lâyık olmaz ger ola biñ sâat
- 609 Server-ı ehl-i rumũz ehl-i edâ
azret-i eyh-i kebîr nũr-ı udâ

26 B

- 610 Mũrde dillere unar âb-ı ayât
Nũş iden görmeye mrũnde memât
- 611 İki ısm itdi ibâdat ehlin
Fehm olunsun diyũ fer ũ aslın
- 612 Biri âati ider ũcret iun
Biri izhâr-ı ũbũdiyyet iun
- 613 ũcret iun idene dindi ecîr
Zîrâ maşũdı degil emr-i adîr

- 614 Eylemez hizmetin olmazsa ivaz
Ne ʿibadet ola ol ki ğaraż
- 615 Şu ki izhâr-ı ʿübüdiyyet ider
ʿAbd olup seyyidüne hizmet ider
- 616 Ne ricâ idinür ol heşt-behişt
Ne serîr ü ne sarây-ı zerrîn-ıışt
- 617 Ne cinân oldu ricâsı ne sevâb
Ne tamukorhusı oldu ne gazâb
- 618 Fikr-i ücretden olupdur ʿârî
Dembedem fikr-i rızâ-yı Bârî
- 619 Dil ü cân-ile olur hizmetde
Kul ola tâ ki der-i ʿizzetde
- 620 Şu ki hizmetde recâ ide cezâ
Olamaz vuşlat- Hâkka o sezâ
- 621 Vuşlat-ı cennet olur aña ʿivaż
Cennet-i vuşlata kande ide havż
- 622 Birisi vuşlat-ı cennetde olur
Birisi cennet-i vuşlatda olur

27 A

623 Cehr idegör ki  übüdiyyet-ile
İdesin  ā ātüñi  ürmet-ile

624 Ma rifetde kişi ki k mil ola
 Abd-i mevl  oluben   mil ola

625 Bir  ik yet yazalum ki k fi
Ola dil-i hastalar hem ş fi

 ik yet-i Z  n-n n-ı Mışr  Kaddese Sırrehu'l-az z

626 Buyurur  azret-i Z nn n meger
Seyr-i deş eyler id m bir server

627 Eğnine c me-i peşmine giy p
ş yle y r r şamudan el yuyup

628  şin lık-ı b y ir p andan
C n meş mını per itdi c ndan

629 Sur id p yanına vardum anuñ
  lini bilmek i  nol c nuñ

630 Luřf-ile didi baña ey Z nn n
Mer abalar ola  adden efv n

631 Ben did m ki ne bil rs n Z nn n
Benim ismim ola ey ehl-i s k n

632 Didi şol şevk-i maħabbet cānda
Müşterek etdi bizi ʿirfānda

633 Seni baña beni saña tefhīm
Eyleyen nāmuñı itdi taʿlīm

634 Dilerim ki saña bir nesne suʿāl
Eyleyem bildüresin noldı meʿāl

27 B

635 Bize taʿrif-i seħāvet eyle
Bilevüz ta ki küşāde söyle

636 Göñlümüz ola anuñla pürnür
Vire qalbümüze her demde sürür

637 Ben didüm bezl ü ʿaṭāya dirler
Māl-i isār ü fidāya dirler

638 Didi maʿlūmudur ol her ferdüñ
Di seħāsın bize ehl-i derdüñ

639 Ben didüm rāh-ı Hüdā'da cānı
Bezl ide olmaya herkez sāni

640 Tāʿāt-i Hāqda ide şevk-i şitāb
Ola qalbinde ʿibādet ne sevāb

- 641 Didi t̄ā'ātüñ için ecr-i cezîl
Dilüñ eyler mi ricā vire celîl
- 642 Ben didüm birine 'aşr-ı emsâl
Virür elbette Rabb ü Fa'âl
- 643 Didi olmuş işüñ ey bî-'ibret
Eylemezsın 'ameli bî-ücret
- 644 Şöyle it gelmeye kalbüñe cezā
Ne cinān ne şevāb ola recā
- 645 Kalbine zerrece şems-i 'irfān
Toğma mı rüşen ide niçe nihān
- 646 Sen 'übüdiyyeti fehm eylemedüñ
Ehl-i 'irfān sözini söylemedüñ
- 647 Yok mı cānuñda maḥabbetden eşer
O eşerden viresin bize ḥaber

28 A

- 648 Sālik ol rāh-ı 'übüdiyyete ta
Heybet-i Ḥaḫ ide ḳaddüñi dū ta
- 649 Eyle t̄ā'āt ü ibadāt hemān
Ḥazret-i Ḥaḫḳa revān ola cān

- 650 Böyle pend eyledi ol arif zt
Biline nice olur-imiŒ tt
- 651 Bu ark-ile bize etdi ed
mil olsun diy her Œh-ı ged
- 652 Ya İlah kerem  lufu-ile
Vir bdiyyete Œevi bu dile
- 653 Slik-i rh-ı bdiyyet ola
DŒrp yolda oma b u gile
- 654 Malaba vŒıl ola ir dem
mr-i serhaddine ir nice adem

**On Birinci Meclis Fezil-i Dua v Zrı v Tazarru Br
Beynundadur**

- 655 Aalum dest-i niyzı b-add
Umaram H omaya sıfrl-yed
- 656 Ar-ı hcatı sever Br Hd
Ne kadar eyler ise eyle nid
- 657 Ar-ı hct ider olsu mal
zb ider ne adar olsa Hl
- 658 Ar-ı hct eger olmasa o Rabb
Nin olmadı diy ide zb

659 Ne kadar ki diler iseñ Vehhāb
Ya murāduñ virür ol dem ya şevāb

28 B

660 Yüri her demde heman eyle du°ā
Dime olmaya abül yāhū ola

661 Turs olur tır-i azaya bī-şek
Zayī° olmaz ne kadar çekseñ emek

662 Eger atılsa idi tır-i belā
Nāgehan avs-i azā'dan şāha

663 Ola ol demde dua aña siper
Böyle buyurdu abīb ü server

664 Şu zemān k°ola mu°alla o azā
Def° ider anı olunursa du°ā

665 Şu zemān k°ola aza-yı mübrem
Şıd-ile raı oluptur epsem

666 Şu ki tadīre muvāfı olamaz
Ki nebī etse icābet bulamaz

667 Göre far-ı dü-cihān °ammisine
Ne kadar itdi du°a māh ü sene

- 668 Şu kadar itdi duªa yok haddi
Didi Hax aħir aña lª-tehdª
- 669 Muħh-ı aªmªl ola ğunki bu duªa
Ne revªdur ki kişi anı koya
- 670 Lezzetin zevki olan bilür anuñ
Dil ü cªn tıyar anı şanma tenüñ
- 671 şıdk-ile itse münªcªtı kişi
Hax Taªlª giderür teşvışi
- 672 Guşa vü ğamda komaş anı zelªl
Bir rivªyet yazalum ola delªl

29 A

Rivayet-i Yakªn-bahş

- 673 Var idi ¢ahd-i resªlde bir merd
řªhib-i ¢ilm-idi hem ehl-i ģired
- 674 Bir zemªn kaşd-ı ticªret itdi
Yükledüp maħmil-i řªme gitdi
- 675 İtmedi kimseyi kendiye řarªn
ªAvn-i Hax ola baña didi Muªªn
- 676 Bir ģarªmª yoluna geldi anuñ
Bª-refik idüĝüni bildi anuñ

- 677 Kaşid idüp çatline sâci oldı
Çatlı için bir yere dâci oldı
- 678 Gördi tâcir ki harâmî ğâlib
Başı kırtarmaĝa oldı t̄alib
- 679 Viridi malın beni çatlı itme didi
Her nesi var ise peşinde kodı
- 680 Niçe vech-ile niyâz itdi aña
Yalvarup didi şaşın kıyma baña
- 681 Beni itlağ idüp al malımı heb
Eksik itmez yine virür baña Rab
- 682 Bağmadı nâliş ü âhına anuñ
Didi ki kıomazam elbette cânuñ
- 683 Âhenin kalbine söz-i âhı
Eşer itmez diler ol nâğâhı
- 684 Kese başın döke kanın hâke
Bilmedi âhı çıka eflâke

29 B

- 685 Bildi tâcir ki muhâl oldu necât
Diledi ide vuzû kıla şalât

- 686 Abdest aldı şalât itdi edā
Ba°dez-ān dergeh-i Hākka itdi nidā
- 687 Bu du°ayı okıdı şıdķ-ile ol
Nice virdi bu du°ā gör añā yol
- 688 Fāriğ olup yüzine sürdi eli
Görse bir kimse ıurur şāh-ı velī
- 689 Bir yeşil cāme giyüp binmiş ata
Kuş olup kaçsa dağı anı ıtuta
- 690 Bir mehīb-i merdi diler °ālem
Nurdan ıtutmuş elinde bir °alem
- 691 Görđi bu ģāli ģarāmī nāğāh
Cānib-i rāhe hemān itdi nigāh
- 692 Baş ғанısı olup rāhe revān
Diledi ola dağı ıtotara cān
- 693 Đarbeyi urdı o bed-bağta dilīr
Yıķılup düşdi vü ditrer dir dir
- 694 Emr idüb tācire kes didi başın
Kānını dök bitirüp anuñ işin
- 695 İģtiyār itmedi tācire miskīn
Kesdi başını dilīr indi o ģīn

696 Tācir ider bize ey kān-i kerem
Hāzret-i Hızır olup irdük bu dem

697 Mevt-den sen bizi azād itdüñ
Giderüp ğussamızı şād itdüñ

30 A

698 Didi o kimse ne hızzım ne velī
Gelmişem emr-i Hüdā-yile velī

699 Melekem meskenim üçüncü semā
Tutmuşam emr-ile anda me'vā

700 Ol zemān ki itmiş-idüñ Hāḫḫa niyāz
Ol du'āya dil ü cāndan āğaz

701 Hāzret-i peyk-i emīn geldi o hīn
Tız yetiş der o za'if-i miskīn

702 Oldı dem-beste vü beste-i ğāyet
Demidür oldu şikeste-i ğāyet

703 Verüp ol merdi ḫalaş it fi'l-hāl
Böyledür emr-i kebīr ü muta'āl

704 Bilesin böyle olupdur fermān
İriş aña yūri ṭurma bir ān

- 705 Böyle didi beñā çn peyk-i emn
Gelmişim şarkat-ı ayn içre hemn
- 706 Emr-ile itdüm anuñ şatlini ben
Kendi kendümden idem eyleme şann
- 707 Kim oķursa bu duāyı Raħmn
āh-ı gamde şomaz anı bir ān
- 708 Destgr olur aña avni tamm
řıdķ-ile oķı yri řubķ ü şm
- 709 Geldi tcir bunu takrr itdi
Ėazret-i servere tabr itdi
- 710 Sergüzeşti ne ki olduysa tamm
Ėazrete eyledi bir bir alm

30 B

- 711 Faħr-ılem aña luřf-ile Ėıřb
Eyleyüp didi ki ism ey şbb
- 712 Bildirilmiř saña ism-i āzam
Oķu her demde olasın ekrem
- 713 Mstecb ola kim eylerse duā
İdegör var yri b- řıdķ-ı şaf

Du°ā-yı Şerif budur: ³⁶

اللهم يا ودود يا ودودود يا ذاالعرش المجيد يا مبدئ يا معيد يا فعلن لما يريد اسئلك
بنوروجهكالذي مله اركان عرشك واسئلك بقدرتك التي قدرت بها على خلقك و برحمتك
التي وسعت كل شئ لا اله الا انت يا مغيث اغثني يا مغيث اغثني يا مغيث اغثني
اغثني

On İkinci Meclis Kazāya Rızā' vü Teslīm İtmek Beyān İder

- 714 Ey gönül gel bu kazā vü kadere
Raız ol her ne ki yazıldı sere
- 715 Gelür imiş yazılan başa şahih
Olunur buña niçe naql-i şarih
- 716 Nāfi° olmaz kadere her ne kadar
Cedd idüp eyler iseñ gerçe hazer

31 A

- 717 Tābi° olmaz saña taqdır sen ol
Tut ulular sözini sen sen ol

³⁶ Allahım ya Vedūd ya Vedūd ya ze'l-°arşil mecīd ya Mübdī vü ya Mu°id ü ya Fa°ālün limâ yürīd ü Es°elüke bī-nūri vechike'llezi mele°e erkāne °arşike ve es°elüke bī-ķudretike'lleti ķaderte bihā °ali ħalkike ve bī-raĥmetike'lleti vesī°at külle şey°i lā İlähe illā ente ya Muğīs u egisni ya Muğīs u egisni ya Muğīs egisni.

- 718 Çekicek levh-i kazâ üzre kalem
Razı ol dime nicidüp ne kılam
- 719 Resm-i naqqası koyup taşra hurûc
İdemez olsa da şâkir ü lecûc
- 720 Çıkamez daîr-i per-gârı koyup
Gidemez bir yere bu kârı koyup
- 721 Hikmete kimsenüñ aklı iremez
Degme göz sırr-i kazâyı göremez
- 722 Zâhirinde niçe nesne bize hûb
Bâtinın görseñ olur-imiş ma'ÿüb
- 723 Şüretâ niçesi zulmet görünür
Nûr olur ma'nâda ni'met görünür
- 724 Kimse bilmez nicedür sırr-ı hafî
Zîrâ gâyetde olupdur mahfî
- 725 Gâh olur bende idüpdür şâhı
Bende-i şâh ider olur gâhi
- 726 Kimine zer kemer olmuş zer tâc
Kimi bir pula olmuş muhtâc
- 727 Eğnine kimi giyer köhne abâ
Kiminüñ câmesi zîbâ dibâ

728 Kimisi egnine bir Őal giyer
Al-ile niceleri āl giyer

729 Cāme-ĥāb oldu kimine zerbeft
Yatarak kimisi ĥāk ūzre bir fet

31 B

730 Kimi destār-ile giymiŐ cūbbe
Bulamaz kimi giyūrdi cūbbe

731 Kimi taĥt-ile hevāda gezdi
Kimi mahi-yile māda gezdi

732 Kimisi mūlk-i sūrūra sultān
Mūlk-i ġamda niće kes olmuŐ ĥān

733 Kimisi kiŐver-i izzet ūāhı
Kimisi kiŐver-i zillet ūāhı

734 Kimisi ćekdi niće tuĖ ū  alem
Nićesi ćekdi  azāb--ile elem

735 Kiminūn yidūgi hem ĖuŐŐa vū ġam
Kimisi yidi sūrūr-ile ni am

736 Kimi ūādi vū fereĥdan ūramaz
Kimisi ĥūzn ū teraĥdan ūramaz

- 737 ʿĀbūd ü zāhid ü kāmīl kimi
Fāsıķ ü fācir ü cāhil kimi
- 738 Kimi dūnyāyı sever kimisi Hāķ
Kimi olmadı muķayyed muṭlak
- 739 Kimi bilmez nicedür ḥayr ü şeri
Kimi mühre şaña görse güheri
- 740 Hıķmetin kendi bilür yine ḥekīm
Ġayrı bilmez ne ķadar olsa ʿalīm
- 741 Muṭṭalīʿ olmaya bu sırra meger
Cān göziyle ide ta levḥa nazar
- 742 Bize lāzım bu olupdur ki hemān
İḥtiyārı ķomayavüz her ān

32 A

- 743 İḥtiyāra dime şaķın cüzʿī
Ķoma elden yūri külli cüzʿī
- 744 Peyk-i pīş urvet-i vüskādur bu
Bilegör niʿmet-i ʿuzmādur bu
- 745 Cebr-i şırfe niķesi düşdi tamām
Başına ceyš-i hevā üşdi tamām

- 746   Ḥor idüp anı ḥaķır eylediler
          Alup a°māli faķır eylediler
- 747   İḥtiyārı idünenler rehber
          Çıkarup bir ṭarafa ḳurtara ser
- 748   Cebri kim ki idinürse rehber
          Vadi-yi mā°siyet içre elter
- 749   °Abd eger cümlede olsa muḳtar
          Ḥācet olmazdı aña hīç rehber
- 750   İḥtiyārı eline virmese Ḥaķķ
          İde miydi ḳulına ṭa°n ya daķķ
- 751   İşledüp bir ḳulına kişi işi
          Ne revā vire dönüp teşvīşi
- 752   Güc-ile işledür olsa Bārī
          Ḳullarından birine bir kârı
- 753   Yine dönüp niçün etdüñ diye mi
          Ḥāli üzre anı yoḥsa ḳoya mı
- 754   Emrine tābi° olup işlese ḳül
          Lāyık olmaz ki ide anı melül
- 755   Buradan fehm ola cümle bu rāz
          Ġayrı ma°nāyı idinme demsāz (dem yapan)

32 B

- 756 Yirlü yerinde olupdur her kār
Fehm olunmadı ise nola ey yār
- 757 °Abde lāzım bu ki taqdır ü kazā
Nice oldıysa ide aña rızā
- 758 Dimeye hiçbirine çün çerā
Eyleye kendüyi teslīm-i Hüdā
- 759 Bir hikāyet yazar İhyāda İmām
Yazıcağ buraya revnak vire tām

Hikāyet-i Rızā-bağş-ı Teslīm-efzā

- 760 Enbiyā'dan biri bir demde meger
Çıkdı bir ...ühe³⁷ °ibādet eyidiser
- 761 Anda aqardı meger āb-ı zülāl
Diledi zevk anda meh ü sāl
- 762 Şavm°e itdi varup qurbna anuñ
Gidesi gelmez idi her görenüñ
- 763 Geldi bir gün aña bir şāb içe āb
İstirāhat ide bir dem dağı h'āb

---

³⁷ Okunamadı.

- 764 Var imiş kise-yile dinārı
Çomuş orada kaçā-ı Bārī
- 765 Ba°dez-ān bir kişi dağı geldi
Bulup ol kiseyi fi°l-hāl aldı
- 766 Yine rāhına revān oldu
Ferah ü şād-ile kalbi tıldı
- 767 Ba°dez-ān bir dağı merd-i mekīn
Geldi ki eyleye kalbin teskīn

33 A

- 768 O cüvān ki anda unuttı dinār
Gidürek tıydu ki kalmuş neği var
- 769 Geldi gördi ki yatur bir kimse
Didi bulduñ mı zer-iyle kiyse
- 770 Didi ol merd-i faķır-i miskīn
Bulmuşım ben anı bil ki yakīn
- 771 Nār-ı faķrı diyeyim di nārı
Bilmezem başım yaķañ nārı
- 772 Baña dinārı ço sen dinārı
Yandugum saña diyeyim bārı

- 773 Bilmezem nice olur dinārı
Göstereydi baña bircik Bārī
- 774 Görsem eger ben anı bilmez idüm
Belki nīk sanuben almaz idüm
- 775 İtimād itmez iseñ ger sözüme
Vire Hāq her ne dir isem özüme
- 776 İtimād itmedi herkez o cüvān
Diledi ki kese başın döke kan
- 777 Niçe cevr-ile cefā itdi aña
Görse her kimse qalurlardı toña
- 778 Āhir alasar kesüp başın anuñ
Dökdi yirler yüzine başın anuñ
- 779 Merhamet itmedi zārına anuñ
Baqmadı yoğına varına anuñ
- 780 O nebī vāqıf olıcaq hāle
Didi düşdüñ ne ʿaceb bu hāle
- 33 B**
- 781 Didi ya Rab o fakīr-i miskīn
Bulmamış idi zeri Hūdā vü yakīn

- 782 A°lem idüñ bu ki ey Ferd ü İlāh
Sebebi ne ola atle nā-gāh
- 783 Sırr-ı meknūnuña vāıf eyle
Rāz-ı mektūmuña °arif eyle
- 784 Didi aña o Kerīm ü Cabbār
ikmet-ile olunupdur bu kār
- 785 Kārānesine herkes °ālim
Anuñ iün olur ii sālīm
- 786 Lāyık olmaz ki ula seyyidine
Ne sebebden ötüri oldı dine
- 787 °Abde lāzım degil esrāre ire
Seyyidüñ her iine °al irdüre
- 788 O cüvanuñ meger evvel pazarı
Almı idi bu kiiden bu zeri
- 789 Zerini bulup o kimse aldı
Fehm olunursa a isin buldı
- 790 Bilesin ki o faır-i matül
ātilüñ vālidini ātil idi ol
- 791 Yirine verdi ıaı yirine
Birine olmadı bir i yirine

792 Mālikü'l-mülküñ olupdur tedbîr
Yerlü yerinde olupdur taqdîr

793 Tuta gör şer'î şerîfi muhkem
Yüri var hizmetüñ işle epsem

34 A

794 Tutana dāmen-i şer'î muhkem
Yazılır defter-i Hâk'dan ekrem

795 Mümkün oldukça her işüñ taṭbîk
İde gör şer'e bulasın taḥkîk

796 Şer'le 'āmil olan sālîm olur
Ne kadar cāhil ola 'ālim olur

797 Dev cihān içre mükerrerem ola ol
Dergeh-i Hâk'dan mufahḥam ola ol

798 Ya İlāhî kadriñe oldu kazā
Eyle dilde aña teslîm ü rızā

799 Ḳalbimiz itmeye hîç ceng ü cedāl
Olmaya çün çerā baḥş ü su'āl

**On Üçüncü Meclis Cemî'e Şyada 'Amel ü Def'e ü Z̄arar ü Nef'e
H̄aḡ'dandur Beyān İder**

- 800 Sıgınuḡ H̄aḡḡ'a girelüm rāhe
Rāhımız ire ulu dergāhe
- 801 Eger olursa 'ādū ḡaḡ-ı cihān
Ḳādir olmaz z̄arara cehr ü nihān
- 802 Kişinüñ ḡāfızı ki ola H̄üdā
İre şanma aña bir vech-ile dā
- 803 Nāfi'e ü ḡārr-i H̄üdā'dur bī-şek
Ġayrıdan ḡavfı yüri dilden çek
- 804 Z̄arar ü nef'e H̄üdā'dan bilelüm
Ref'e vü def'e H̄üdā'dan bilelüm
- 805 Z̄arar itmek dilese kimse saña
İdemez H̄aḡ seni mādām ki aña

34 B

- 806 'Adl-i H̄aḡḡ'uñ ola her dem saña yār
Ne ḡam olursa da 'ālem-i aḡyār
- 807 Yaḡsa bārān-ı belā 'āleme hep
Seni şaḡlar olıcaḡ ḡıfz-ı çalap
- 808 Atsalar tır-i belāyıcümle
H̄aḡ-ı 'ālem saña itse ḡamle

- 809 Siper-i hıfz-ı Hüdâ dâfi° olur
Nâzil olursa da ger rafi° olur
- 810 Saña bir söz diyeyim ki togrı
Yüzüñe kimse bakamaz egri
- 811 Kendüñi eyle hüdaya teslîm
Var ise sende eger °aql-ı selîm
- 812 Emr-i Hâk itmeye mâdam şırrı
Bir kılına zarar itmez ğayrı
- 813 Bir kılın şaklamaz ise Bârî
Bir kılın şaklayamaz hiç yâri
- 814 Atsalar çâha seni Yusuf-vâr
Kõmaz anda çıkarır âhir kâr
- 815 Bir hikâyet yazalum ola güvâh
Dide-i cân-ile olursa nigâh

Hikâyet-i Hırs-ı Ğam-küşâ

- 816 Didi bir pîr meger bir demle
Şayda gitdüñ niçe ehl-i âdemle
- 817 Kûh-i sisâme yatuya gitdüñ
Göre anda ne görüp ne tutdüñ

35 A

- 818 Niçe ahuları şayd eylediler
Düşürüp āl-ile kayd eylediler
- 819 Birini eylediler pāre-kebāb
Yiyeler cem° ola cümle aḥbāb
- 820 Ben didüm güre(kurmı) bulayum varup
Didiler her birisi yalvarup
- 821 Nola bul mümkün olursa anı
Ḥürrem ü şād idesin yarānı
- 822 Sābıқа görmüş -idüm bir yerde
Dimedüm lakin anı hīç ferde
- 823 Diledüm ki varup andan getürem
Haz ehli oluben işin bitürem
- 824 Hikmeti gör ki ba°id imiş uca
Girdüm aña irişince dek ta
- 825 Vardum añun dibine ki koparam
Bir niçe şalkımın alup aparam
- 826 Bir zemān-ile meger ki bir çāh
Var imiş anda olunmadı nigāh
- 827 Canavar tutmaq için itmişler
Üstüne gāh ü giyāh atmışlar

- 828 Gāfil olup aña düşdüm nāgāh
Niçe ādem boyı imiş ol çāh
- 829 O kadar sa‘y ü tedarik itdüm
Kendümi her tarafına atdum
- 830 Mümkün olmadı hülāşā bundan
Fāriğ oldum geçüben kendümden

35 B

- 831 Baħr-ı ğam şöyle ihāta itdi
Ğarķ idüp her tarafımdan tutdı
- 832 Fikr ü endişe-yile tıoldı gönül
Şu kadar ķābil-i ta‘bīr degül
- 833 Niçe feryād ü figān na‘re vü āh
Göklere çıķdı ola devr-i siyāh
- 834 Kimsenüñ olmadı aşla ħaberi
Destgīr ola ya ins ya peri
- 835 Bunda āc olmaña cāzim oldum
Āħiret mülkine ‘āzim oldum
- 836 Başladum tövbe vü istiğfāre
Tırmayup yalvaruram Ğaffār’e

- 837 Otururken bu ğam içinde nihân
Anı gördüm bir ayu düşdi hemân
- 838 °Aqlımı başıma cem° itdi benüm
Yeñi ğam geldi gidüp eski ğamum
- 839 Didüm ey Qādir ü Rab ü Ferdüm
Yeter idi benim eski derdüm
- 840 Eski derdi baña unutturduñ
Zahmım üstüne yine zahm urduñ
- 841 Baña gelmiş idi aç ölmek eyü
Hemdemüm olmadın ise bir ayu
- 842 Düşürüp řāli°-i dūn tahtımızı
Sernigūn itdi aceb bahtımızı
- 843 Ne °aceb bu qalemün rüz oldu
Sa°dımız naşs-ile nevrüz oldu
- 36A**
- 844 Ne kadar severdüñ ise zevk ü řafā
Cümlesi oldu tamām cevr ü cefā
- 845 Böyle diyüp otururdum maġmūm
Ayu da çıķmaq için etdi hücūm

- 846 Tolaşur öte beri kem küm ider
Ğazabından yüregi ki tüm tüm ider
- 847 Getirüp kuvveti bazuya
Diledi çıka gide yazuya
- 848 O kadar kalkdı vü büküldi ol
Çıka bir hal-ile şayed bula yol
- 849 Mümkün olmadı zebün oldı tamām
Kendüyi eyledi āhir baña rām
- 850 Gösterüp boynın işaret itdi
Başmaga aña beşāret itdi
- 851 Başdum arkasına çıkmaga mecāl
Olmadı neyleyeyüm oldı maḥāl
- 852 İndüm aşagi benüm arqama ol
Çıkdı bir vech-ile ta ki bula yol
- 853 Kalkıdı çıkdı ‘ināyet irişüp
Gümleyüp gitdi heman yola düşüp
- 854 Bir zemāndan eşidürem nāgāh
Yine bir nesne gelür hışm-ı İlāh
- 855 Yiregü ki sığamaz şöyle gelür
Didüm ey Haq ne ola kim ne bilür

856 Anı gördüm bir üzüm sâhi alup
Kuyuya taşradan atdı bıragup

36 B

857 Yapışup çıkmagı eyler â'lâm
Kılbine şanki olundı ilhâm

858 Destgır oldı ınayetle Raħmân
Yapışup taşreye çıkdım ol ân

859 Yilerek geldüm irişdüm yârân
Her biri ħüzn-ile olmuş ħayrân

860 Cüst ü cü eyleyüben her țarafı
Kıomamışlar kıala bir kışe ħafı

861 Göricek her biri şadân oldı
Açılup gül gibi ħandân oldı

862 Sergüzeştümü bulara taqrır
Eyledüm her ne ki yazmış taqdır

863 Kimi taşdık ü kimisi tekzıb
Eyledi her birisi kışşa-yı zi'b

864 Niçe imân-ile bunlara yaķın
Getirüp dillerin itdüm temkın

865 Kışşadan hışşe bu oldı ey yār
Kimseden kimseye irmez bed-kār

866 Hağdan olmayıcağ itmez zararı
Ne beni ādem ü cin dīv ü peri

867 Şanma bu kışşa ola lāf ü güzāf
Eylemez kimse vuķu'unda hılāf

868 Kudret-i Hağdan olunmaya ba'īd
İşlemedi anı zīr aña 'abīd

869 Anuñ için yazılıpdur bunda
Dil ü cānda ola ta ki 'umde

37 A

870 Vire gönüllere her demde yaķın
Bulalar anuñ-ile kuvvet-i dīn

871 Raħmetullāh Aleyh diyeler
Niçe meclisde anı söyleyeler

On Dördüncü Meclis Hağķ Taālā 'İbādete Kefīl Olduğın Beyān İder

872 Her emürüñde Hüdā'ya tefvīz
İdegör şıdķ-ile itme teğmīz

- 873 Aña işmarla oma avālũñ
Anuñ iun idegør amālũñ
- 874 itimād eyle her işde mukem
İresin rāat-ı rua bī-am
- 875 un Hūdā ola keilũñ her bār
İtiyāc olamı ayra ey yār
- 876 Cümleye zamin olupdur o Celil
İrgürür kime kesir kime alil
- 877 Virür elbette her kiiye ut
Mekeni olsa da ger batn-ı hüt
- 878 Bula rızını tamām ire sükün
Menzili olmuş iken cevfi-nün
- 879 Bulamaz mı ya selāmetde olan
Bu adar izzet ü hürmetde olan
- 880 İdelüm uvvet-i albi tasil
Gice gündüzde nie bir tatil
- 881 Bir hikāyet yazayum pür-ibret
Vire aliblere ayli ayret

37 B

882 Hisse-bahş ola tamām ehl olana
Kuvvet-i alb vire hem alana

Hikāyet-i Şakī-i Belhī uddusüssırre

883 Hāzret-i şey-i şakī-i belhī
Bir iden nefsine hūlv ü telhī

884 Diledi ki vara hacc eyleye ol
Ahsen-i vech-ile olursa vuşul

885 Bile gitmek diledi hatunu
Razı oldu ki alup gide anı

886 Yol için zād ü zevāde merkeb
amu lazım olanı gördi heb

887 Didi hatunu ne hācetdür bu
Yohsa lāzım mı ki adetdür bu

888 Didi şeyi sizüñ içündür tedbır
Bize hācet omamışdı tadır

889 Gülerek ıve-yile hātunu
Didi ey za-ı yakın meftunu

890 Beni ko kendün için eyle taleb
Saña ımarlamamışdur beni Rab

- 891 O zamān ki baña cān virdi Hüdā
Niçe ni°met niçe nān itdi ğazā
- 892 Saña inenmedi rızķumu benüm
Kerem it çekme benüm hemm ü ğamum
- 893 Yaradan ruħları ħabl'eħād
Rızķını itmeye mi şanduñ yād
- 38 A**
- 894 Cümleden rızķını evvel itdi
Nerede olsa irüben yetdi
- 895 Olıcaķ cümlesine çünki zamīn
Yaraşur mı bize bu za°f-ı yaķīn
- 896 Ne tereddüd ki zaman-ı mevlā
Ġayrı zāmından olupdur evlā
- 897 Gidelüm şöyle hemīn°avn-i İläħ
Bize her demde olıser hem-rāħ
- 898 Zādımız kuvvet-i ħalb ola hemīn
Merħale-yi °aşķ-ı İläħ şevķ-i ħarīn
- 899 Bu tarīk-ile tesellā virdi
Ķalbine şād ü sürūr irgürdi

- 900 Gitdiler ikisi hemhāl ü ʔarīk
Fereḥ ü ḥürrem ü hem-rāh ü refīk
- 901 İtimād kişinüñ şöyle gerek
İre anuñla kemāle giderek
- 902 ʔo bizüm gibilerüñ ʔalbini ʔo
Bir ādem gitmege ir ʔor ʔo
- 903 Bize ey luṭf-i ʕAmīm Ferd ü İlāh
Naḫar-ı raḫmet-ile eyle nigāh
- 904 Giderüp zaʕf-ı yaḫīn-i ʔuvvet
ʔūt ola ʔalbimize vire lezzet
- 905 Zādımız ʔuvvet-i ʔalbi ile tamām
ʕIyşımız anuñ-ile ola müdām

On Beşinci Meclis Naşīb-i Zevāl Muḫāl Olduğun Beyān İder

38 B

- 906 İre ḫann itme naşībüñze zevāl
Alabilmek anı bir ğayrı muḫāl
- 907 Ne ki taḫdīr olunupdur evvel
İrişür āḫir o bī-naḫş ü ḫalel
- 908 Nāmını kātib-i ʔudret yazalı
Her ḫububāta kişinüñ ezeli

- 909 Birinüñ birine tedbîl itmez
Ne ki yazdı ise taqlîl itmez
- 910 Kimsenüñ kimse naşîbin yiyemez
Kimse de kimse naşîbin koyamaz
- 911 Gâhi kısmet olunur bir dâne
Her biri vâşıl olur bir cāna
- 912 Gâhi bir dâne iki şahsa naşîb
Olunurmuş dimeye kimse °acîb
- 913 Bize bir demde bu hâl oldu ta°yîn
Diyelüm ta ki size vire yakîn
- 914 Nicedür ... de me°âl³⁸
Biline dâfi° ola niçe melâl

Ḥikāyet-i Yakîn-efzā

- 915 Bir zamān içre meger ki bir yār
Getirürdi bize tuḥfe-i her-bār
- 916 Yine bir gün niçe ra°nā-i emrūd
Rengi zerkîb ü bûyı çün °üd
- 917 Şehlere lâyık şehdāne laṭîf
Diyemez çün ü çerā kimse nazîf

---

³⁸ Okunamadı.

39 A

- 918 Bî-meşel her biri şāha lāyık
Mideler içre olupdur fāyık
- 919 Birisin aldım ışırdım anuñ
Def° idem tā ki řitābın cānuñ
- 920 İşirup nışfını ķodum ki alam
Mařlaķat dūřdi varup yine gelem
- 921 řu ķadar dūřdi o dem isticāl
Ķomadı nışfı daķı ekle mecāl
- 922 Birisi gelmiş aparmış anı
Ekl idüp bula řefālar cānı
- 923 Gelicek bulmadım anuñ eşerin
Birine şordum işitdüm ķaberin
- 924 Didiler anı felān ekl etdi
Ba°dehū mařlaķatına gitdi
- 925 Kısmeti rüz-ı ezelde ķassām
İki řaķř için idüp yazmış nām
- 926 Herkesüñ ĩiřřesi dūr olmaz imiř
Kendinüñ olmayanı almaz imiş
- 927 Sergüzeşt oldı bu aķvāl bize
şanma bir kimse anı şöyle düze

928 Hişse-bağş olmak için derc itdüm
Dürr-i pend için anı dürc itdüm

929 Bir hikâyet dağı ağâz idelüm
Meclis-i âhire andan gidelüm

930 Dağğ° oldı bu da bir ehl-i dile
Bize naql eyledi ki °ibret ola

39 B

931 Pend ola biz dağı irâd idelüm
Niçe virân dili âbâd idelüm

Kışsa-yı İbret-nümâ

932 Bir dem içinde meger bir dâna
Bir seher şöyle tururmuş câna

933 Hikmetullâh'a nazar eyler imiş
Kudretullâh'a nigâr eyler imiş

934 °Ayn-ı °ibretle bakup eşyâya
Hamd-i şükr eyler imiş Mevlâ'ya

935 Görse bir dane üzüm hâk olmuş
Bulaşup toprağa nâ-pâk olmuş

936 Geldi bir segce(kelb) gez ekl ide anı
Şevk-ile aldı ki ta yuda anı

937 Boğazın aldı zebūn itdi anı
İzтіrārı bırağup gitdi anı

938 Göricek ol kişiye geldi °acīb
Didi olmamış imiş bu ki na°īb

939 Ne °aceb hikmet olur bu hikmet
Kim bulur kime olundı kısmet

940 Böyle diyüp turur iken nā-gāh
Geldi bir kimse aña itdi nigāh

941 Gördi bir dane üzümçük aldı
Ne ki var ise ğubārın sildi

942 Şevk-ile ağızına atdı anı
Zevk idüp buldu şafālar cānı

40 A

943 Bildi ol kimse ezel kaşşāmı
Kime yazmış imiş anda nāmı

944 °İbret alup bize taqrīr itdi
Hikmet-i kısmeti ta°bīr itdi

945 Meclis-ārā diyü naql itdüñ anı
Zeyn için meclise nuql itdüñ anı

946 Muğtenem olalar ehl-i meclis
Söyleyeler anı meclis meclis

On Altıncı Meclis Efzāl-i ‘İbadāt Oldugun Beyān İder

947 Hıbb-i fillāh ide gör ahyāre
Buğz-ı fillāh ide gör eşrāre

948 Pek yapuş ‘urve-i vüskādır bu
Görmiyem dirseñ egerki korhu

949 Mümkün olduğca müvellet eyle
Dergeh-i ‘izzete řā‘at eyle

950 Niçesi vāşıl olup Allāh’a
İrdi anuñla rızāullāha

951 Buyurur şazret-i fahr-ı dü-cihān
Sened-i seyyid-i ehl-i ‘ifrān

952 İki mü’min ki maşabbet ideler
Birbirisine meveddet ideler

953 Vire Hāř cennet içinde ğurafāt
Şöyle bī-meşel mařām u derecāt

954 Seyr için vara anı ehl-i cinân
Göreni eyleye dâle-i hayrân

40 B

955 Ğıbta ide nazâr idenler aña
Medh idüp niçe mecâlisde aña

956 Fehm olundı ise ger qavl-ı resûl
Şıdķ-ile eyle tamâm Hakk-ı kabûl

957 Hıbb-i fillâh-ile yi nân ü nemek
Yoķ yere çekme yûri kıurı emek

958 Eger olsuñ yemek içmek dostı
Niçe yıllar yilup eskit postı

959 Emegüñ âhir olur cümle tebâh
Ola zann eyleme maķbûl-i İlâh

960 Ne kadar ehl-i hevâ olsa qarîn
Hiss-i fillâhı it aña telķîn

961 Cezb ider qalbini anuñ şıdķa
Çeker âhir anı elter Hakk'a

962 Bu hikâyet ola da'vâya güvâh
Dide-i cân-ile olursa nigâh

Hikayet-i Cāriye-yi ʿĀli Radiyallahu anh

- 963 Hāzret-i ŧir-i Hūdā'ya bir gūn
Geldi bir cāriyesi didi bugūn
- 964 Bir cūvān baña didi ki ey māh
Eylerim ben saña ḥubb-ı lillāh
- 965 Ḥubb-i fillāhımızı eyle ḳabūl
Redd idūp gönlümüzü itme melūl
- 966 İŧidūp çūnkū ben andan bu sözi
Virmedüm sākıt olup aña yūzi

41 A

- 967 Hāl-i pāyūnde beyān eylemişim
Ne ki olduysa ʿayān eylemişim
- 968 Didi ol kān-ı kerem di sen aña
Ḥubb-i fillāh iderem ben de saña
- 969 Bulıŧıcaḳ yine didi o cūvān
Ḥubb-i Fillāh iderem saña ey cān
- 970 Cāriye luḡf-ile didi fi'l-hāl
Saña iẓhār ideyüm mā fi'l-bāl
- 971 Ḥubb-i fillah iderem ben de saña
Nice ki itdüñ ise sen de baña

- 972 İşidicek bu cevabı o cüvân
Didi ki oldu muvâfık dil ü cân
- 973 Her arafdan ola ĥubb-i fillâh
Ne revâ olmaya ya ĥavfullâh
- 974 Şabr idüp görelüm âĥir Mevlâ
Yine irgüre Őabrdur evlâ
- 975 Ĥubb-i fillâh duruĝ itmeyelüm
Râh-i Őıdkı bıragup gitmeyelüm
- 976 Böyle diyü nebî ĥamüş oldu
Ĥavf ü ĥaŐyetle derûnî oldı
- 977 Göricek câriye çün bu ĥâli
Söyledi eŐidilen aĥvâli
- 978 Bî-ķa°ür seyyidine naĥl-i kelâm
Eyleyüp ĥalbine virdi ârâm
- 979 Ĥüş gelüp çün Esedullâh'a
Sâlik oldukları iŐbu râhe

41 B

- 980 Őevĥ-ile didi ki âzâd ol var
Ĥalbime böyle bıraĥdı Cebbâr

- 981 O cüvâne vireyim yâr olasın
Dün ü gün mûnis ü ğam-ḥ̂âr olasın
- 982 İkinin birbirine vâşıl idüp
Her murādâtı heb ĥâşıl idüp
- 983 Ber murād eyledi bîçâreleri
Getirüp bir yere âvâreleri
- 984 Ĥubb-i fillâh yine irgürdi işi
Her tarafından götürüp teşvîşi
- 985 İrmiş anlar da murādâta tamâm
İresin sen daĥı ey şâh-ı hümâm
- 986 Burada meclisi itmâm idelüm
Bir daĥı ğayrısın i'elâm idelüm
- 987 Ger °inâyet ider ise Mevlâ
Ola bundan daĥı belki evlâ

On Yedinci Meclis Fezâ'îl-i Faĥrı vü Ĥubb-i Fuĥarâyı Beyân İder

- 988 Faĥr-ile faĥr idene faĥr-i cihân
Niçün itmeye aña ümmet olan
- 989 Şâh iken iki cihâna server
Bir ĥaşır üzre yaturdı ekşer

990 Hānesinde niçe māh yanmadı nār
Olmadı alb-i Őerifi amhār

991 Tō olunca yimedi nān-i cevi
Nefsi Őāyed ki ola diyü avī

42 A

992 Yemedi hūbz-ı murakak ebedī
ayr-ı meūl idi her nān ki yedi

993 Aarup far-ile sac ü Őakalı
Yimedi arnı oyunca dekeli

994 Yir idi her ne ki olursa mūdām
Sirkeye dūŐmiŐ idi nime'l-idām

995 İhtiyār eyledi far ü fāa
Böyle olmak yaraşur °uŐŐāa

996 İhtiyār etdi anuñün farı
Didi sıd-ile muarrer farı

997 omaz idi zer ü sīm yanında
Elem olurdu osa cānında

998 Bu adar feth-i hazā'ini bī-°add
Ola hıfz itmeye yanında ebed

- 999 İde ğayrıları iĝnā andan
Dileye kendisü faqrı cāndan
- 1000 Bu rivāyātı Buhārī Müslīm
Eyledi her biri yazup teslīm
- 1001 Hār-ı faqr içre düşüp bülbül-i dil
Dimesün oldı beĝayet müşkil
- 1002 Vuslat-ı gül hīç olur mı bī-hār
Ne kadar eylese efgān-ile zār
- 1003 Nār-ı faqr içre düşen oldı halīl
Nār-ı gülşen idüben aña celīl
- 1004 Nār-ı Nemrūd-ı Halīl'e gülzār
Eyleyen itme mi saña ey yār

42 B

- 1005 Nār-ı faqre yanana bāĝ -ı cinān
Menzil olur imiş āhir ey cān
- 1006 Mālik az olduĝuna olma melül
Hasenātı faqr anuñ ola bol
- 1007 Nice buyırdı göre fahr-ı cihān
Yazalum da°vāya ola bürhān

Ravā Enes Bin Mālik Radiyallahu  Anh

- 1008 Buyurupd[urur] Enes Bin Mālik
Şıdķ-ile rāh-i Hūdā'ya sālİK
- 1009 Fuķarā zümresi bir demde meger
Cem  olup bir yere geldi niceler
- 1010 Dilediler birini göndereler
Vara serverden ala ta ki ĥaber
- 1011 Birisi varup aña didi eyā
Zulmet-i ķalbe olan nūr u ziyā
- 1012 Fuķarā zümresi gönderdi beni
Ĥall ide müşkülümüz ta ki nebī
- 1013 Ağniyā niće taşadduķ niće ĥacc
Niće ıtķ ü raķabe ide vü fecc (yol)
- 1014 Āĥiret zuĥrı ola anlara tām
Bizim olmaya ne müşkil bu ĥuķām (ya'ni kuruluk)
- 1015 Didi ol şāh-ı kerem nūr-i Hūdā
Eyledi luķf-ile bir ĥüb-edā
- 1016 Di varup her birine eyle selām
Eşideler nicedür Ĥaķķ-ı kelām

43 A

- 1017 Şu ki şabr eyleye nār-ı faķra
Nola düşdi ise hār-ı faķra
- 1018 Vire üç haşlet aña Rabb ü Ğanī
İrgüre her biri cennāta anı
- 1019 Aĝniyā irmeyeler herkez aña
Di olara bulalar ta ki şifā
- 1020 Biri bu kırmuzı yakut ü ğuref
Ola cennette mu'allā vü şüref
- 1021 Nażar eyleye aña ehl-i cinān
Ehl-i dünyā ki ider necme çünān
- 1022 Enbiyā vü şühedā mü'minler
Fuķarāsına virilür anlar
- 1023 Aĝniyāsı o maķāma iremez
Ne ķadar muķterem olsa varamaz
- 1024 Biri bu gireler evvel didi bil
Aĝniyādan fuķarā biş yüz yıl
- 1025 Biri bu ki ḥasenāt itse faķir
Şu ķadar ecr vire aña Ğadīr
- 1026 Bulamaz anı Ğanī eylese hem
Virse yanınca bile on biñ dirhem

1027 Sair aḥvāli kıyās it yūri var
Ehl-i idrāka yeter bu mi'yar

1028 Bu rivayātı Ebu'l Leys-i faḳīr
Yazdı gāfillere idüp tenbīh

1029 Biz de anuñ için etdik irād
Fuḳarā ḳalbini ta eyleye şād

43 B

1030 Fuḳarādan olamazsañ bāri
Seve gör yar ide yārān-ı Bārī

1031 Dir-iseñ bunda bugün ki yarın
Diyetin anda yarın yarın

1032 Ḳoma her demde maḥabbet rāhın
Bulasın ta ki nebīler şāhın

1033 Peyine düş ki iresin pāye
İledebile seni me'vāya

1034 Kişi her kimi severse bunda
Bile ḥaşr ola dinledi anda

1035 Sevemezsende seversin didiler
Ögemezsende ögersin didiler

1036 Dileruz senden eyā Rabb ü Ğafūr
Fuķarādan bizi sen eyleme dūr

1037 Viresin ķalbimūze sevgülerin
Bulavüz anlar-ile ĥuld-i berīn

**On Sekizinci Meclis Keşret-i Mal ü Menāl ü Ĥānümān İzķırāb-i Dil
ü Cān Olup Kişi Ālām ü Şedīde Düşürüp Pür-ġām Olmasun Beyān
İder**

1038 Keşret-i mālā şakın itme ķaleb
Giderür rāĥatı ķalbūñden heb

1039 Ĥānümānı çoġ olanda rāĥat
Olamaz belki ola bir sāt

1040 Ĥānümān ķişiye ġam-efzādür
Cümle mācun-ı ġama eczādür

44 A

1041 Ne ķadar māl ü menāl olsa keşir
O ķadar çoķ ola fikr ü tedbīr

1042 Her birinden irişür bir teşvīş
Niķe güne ġam ü endüh niķe rīş

1043 Guyiyā her biri bir mār olur
Hāb-ġāhı ķişinūñ ĥār olur

- 1044 Dembedem albi mesmm eyler
Giderr Őadı mamm eyler
- 1045 Ferau adın eŐidr ancak
Çekicek zn erisi Őanca
- 1046 Kişver-i dilde omaz rrem u Şad
Őyle virn ider olmaz bd
- 1047 Yadrr albine brn- am
Bitrr nie bel v elemi
- 1048 Yedgin ussa v am eyler anu
Giderr ratn cn  ten
- 1049 Gice gndz işi efkr olur
Her birin yd aa ezkr olur
- 1050 Ya Őalta urur olsa bir n
Bir oy gibi urur Őyle hemn
- 1051 lebi ursa periŐn albi
Fikr ider andan ola ki celbi
- 1052 Őuret geri grinr y
Manide olmuş o mest-i fik
- 1053 Cm-  ubbin bularu nŐ itmiş
Aql  albini saroŐ itmiş

44 B

- 1054 Okıyup yazduğını bilmez olur
Nerede gezdüğini bilmez olur
- 1055 Ne okudı diyü şorsañ ki emām
Okuduğın koyabilmez kim imām
- 1056 Hıağ degil mi bu sözim inşāf it
Fikr idüp kalbüñi ver şāf it
- 1057 Az olursa kişünüñ eşğāli
Rađata irişür anuñ bāli
- 1058 Çekdirür çoğ olana ālāmı
Geçürür hüzn-ile şubh ü şāmı
- 1059 Ehl-i idrāk olana zāhir olur
Bī-başar olmayana bāhir olur
- 1060 Bir hikāyet yazalum şāhid ola
İhtiyāc olmaz ise zāid ola

Hikāyet-i Hişşe-bağş

- 1061 Ululardan birine bir nādān
İki de bir gelür idi nālān
- 1062 Dir idi bāğce-yi üzüüm yıkmışlar
Çıkarup omcasını yakmışlar

- 1063 Ester ü üstür ü gāv u hārdan
Eksik olmazdı şikāyet serden
- 1064 Dir idi gāhī koyun yaymuşlar
Ki nihālūñ kabını şoymuşlar
- 1065 °Āciz itmişdi °azīz her bār
Didi luṭf-ile āzīz bir gün ey yār

45 A

- 1066 Saña bir pend idelüm eyle kabūl
Hāṭıruñ olmaya ama ki melūl
- 1067 Didi ol kimse °a°lā°l-rā°s buyurur
Bize keşf eyleyüp esrārı tıyur
- 1068 Didi ol °ārif-i danā gelsüñ
Şatmağ için bāğı bir kes bulsuñ
- 1069 Bey° idüp bāğı o şaḥsa virseñ
Bir zemān nice olur ki görseñ
- 1070 Eşidicek bu sözi tırdı hemān
Müşteri buldı getürdi o zemān
- 1071 Bey° idüp bāğını teslim itdi
Aḫcesin alup o yana gitdi

- 1072 Nice gün geçdi ʿazīze ŧekvā
İtmedi kimseden aŧla gavgā
- 1073 Didi luşf-ile ʿazīz ŧekvādan
Ne ʿacebdür ki ħalāŧ olduñ sen
- 1074 Gidericek göre ki ol bāğı
Olmaz oldu saña kimse yağı
- 1075 Dimez olduñ ħaremin yıķmıŧlar
Ĥār u ħaslar var idi yakmıŧlar
- 1076 Didi ol kimse eyā kān-i kerem
Bāğ imiŧ bize viren ħuŧŧa vü ħam
- 1077 Kimsenüñ suçı yoğmuŧ aŧlā
Bāğ imiŧ bize ħam-efzā vü belā
- 1078 Gidicek bār-ı belā ħurtulduķ
Minnet Allāh’a ki rāħat bulduķ

45 B

- 1079 Yimez isem yimeyin tek üzüm
Ĥalk içinde yere düŧmeye yüzüm
- 1080 Böyle diyüp niçe ŧükr itdi o dem
Evvel etdüklerine itdi nedem

- 1081 Cümleye pend ü naşihat bu yeter
Fehmimiz olmadı ise ebter
- 1082 Nice yandurdu yaqub gör anı bāğ
Urdı ğam nāriyla hem niçe dāğ
- 1083 Şuretā gerçi yenir meysi anuñ
Ma'nāda miyve-i ğam yiye cānuñ
- 1084 Birinüñ böyle olıcaq elemi
Biñinün nice ola hemm ü ğamı
- 1085 Baqa aqvāli kıyās it ey yār
İresin rāhat-ı ruha her bār
- 1086 Mümkün oldukça sebk ü bār olalum
İki  alemde şafālar bulalum
- 1087 Menzil almağa qomaz bār-i girān
Ne qadar sa'y-ile olsañ da revān
- 1088 Keşretüñ hüzn ü ğamı ola keşir
Tecr be kıl olasın ki habir
- 1089 Ya İlāhī bizi baqr-ı keşret
Ğarq id p irg re şāyed hayret
- 1090 Destgir ol  ıkarup sāhiline
Qoma ki d şmeyev z tā giline

1091 Olavüz şöyle selâmetde emîn
Bize ʿavnüñ ola her demde muʿîn

46 A

**On Dokuzuncu Meclis Gönüllere Sürür Virmek Efdâl-ı ʿİbâdât ve
Eşref-i Tâʿât Olduğun Beyân İder**

1092 Gel nazâr eyle nazargâh-ı Hâkka
Nazâr-ı lutf-ile Hâk saña bağa

1093 Dil nazargâh-ı Hüdâ'dur bî-şek
Dembedem yapmağa anı çek emek

1094 Mümkün oldukça himâyet eyle
Elem irgürme riʿâyet eyle

1095 Ele al âl-ile neylerseñ it
Ya işin bitir anuñ vir ya öğüt (yaʿni naşîhat)

1096 Gir gönül şehrine mesrûr eyle
Ceys-i ğam yıkmaya maʿmûr eyle

1097 Zülmet-i ğam kıma pür-nûr eyle
İrgürüp maṭlûba mesrûr eyle

1098 Dil-nüvâz olmağa cehd it her dem
Ele al dilleri cedd it her dem

- 1099 Mü'cinüñ kalbine idhāl-i sürür
Rüz-ı maşşerde olur kişiye nür
- 1100 Hayr a'cāl-i 'ibād olduğuna
Kim 'amelitse şeref bulduğuna
- 1101 Vārid oldu niçe aḥbār-ı resül
Kütüb-i Sitte'de yazıldı uşül
- 1102 Naql olunursa kitāb ola keşir
Naẓar iden kişiye ola 'asir

46 B

- 1103 Bir hikāyet yazalum 'ibret için
Naẓar iden kişiye ğayret için
- 1104 Tālib-i Ḥaḳ olana nāfi' ola
Ḥ'āb-ı ğaflet ḳomaya dāfi' ola

Hikāyet-i Ğaflet-küşā

- 1105 Şehr-i Ba'dād'da meger bir ḳādı
Emr-i Ḥaḳḳa dil ü cāndan rāzi
- 1106 Gördi bir merd-i faḳiri ğamgīn
İzṫrāb üzre girer rāhe ḥazīn
- 1107 Getirüp yanına şordı ḥālin
Dilediği bile mā fi'l-bālin

- 1108 Didi o kimse yıķıldı hānem
Vüs'atum yok ki yapam hırānem
- 1109 Kaldı bārānda kamu ehl-i 'ıyāl
Bilmezem ki nice eyler mute'āl
- 1110 Eşidüp bu sözi baħr-ı şefkat
Cūşa geldi komadı hıç ğaflet
- 1111 Fikr ider kendi de dinār ü direm
Bulamaz dir ki nicedüp ne virem
- 1112 Bāri şāha varup a'lām ideyüm
Çare olmaz ise ğayrı nideyüm
- 1113 Böyle diyübeni düşdi rāhe
Diledi elte bile ol şāhe
- 1114 Dergeh-i şāha bile alup gitdi
Şoñunu gör ki ne hāle yetdi

47 A

- 1115 Varup aħvālini şāhe takrİR
Eyledi luşf-ile hüs'n-i ta'bİR
- 1116 Eşidicek bu sözi şāh-ı ğanī
Didi ki yaķdı sözüñ süzi beni

- 1117 Eridi yüregimüñ yağı tamām
Yeñilendi yine dil dağı tamām
- 1118 Eger utanmaya idüm ilden
İder idüm ne gelürse elden
- 1119 Buyurup bir niçe dinār ü direm
Virdüler dāfi° ola ğussa vü ğam
- 1120 Zer ü sīmi göricek ol miskīn
Düşdi lāyık°ul-bī-hoş o hīn
- 1121 Getirüp şāh-ı kerem saçdı kelāb
Dizi üstine alup itdi hīṭāb
- 1122 °Aklı başına gelicek miskīn
Gördi yanında ṭurur şāh güzīn
- 1123 Fikr idüp dir ne °aceb ḥ°āb u ḥayāl
Vāḳa° oldı gibi nire bu ḥāl
- 1124 Ki °acebdür düşüm olmazsa benüm
Ḥamdülillāh hele yoḳ şimdi ğamum
- 1125 Ağladı şevḳ ü sürūrundan o dem
Eşidüp şeh didi hiç çekme elem
- 1126 °Ömrüm oldukça kifāyetce kifāf
Virürem şanma ola bizde ḥilāf

1127 Böyle diyü dilin itdi pr-nr
Aldı miskn zer  smi mesrr

47 B

1128 Hkmeti gör ki o dem ol kağı
Rabbisin eylemiş imiş rzı

1129 Gördi ru'yda o Şeb fahr-ı cihn
Cennet içinde Őururmuř Ődn

1130 Didi kağıya gel ey ehl-i kerem
Gsterem nice olur bəg-ı irem

1131 Eline yapuşup anuñ yitdi
Bir aceb menzile varup yitdi

1132 Didi gr kimi bu kaşr-ı l
Senñin dzilpdr anı

1133 Hemcvr ola senñ-ile ol Őh
Böyle oldu bilesin emr-i İlh

1134 Kałbini yapduñuz ol misknñ
Giderüp guşsasını gamgnñ

1135 Yapdı bu kaşrı senñn Br
Bulasın nie müzeyyen dr

- 1136 Hemdemüñ ola bile şāh-ı güzīn
Olduğı için o dervīşe muʿīn
- 1137 Böyle diyü bulara faḥr-ı cihān
Müjde-gānī ḥaberin vir o ān
- 1138 Bize de pend ü naşīḥat bu yeter
Fehmimüz olmadı ise ebter
- 1139 Bir ḥikāyet daḥı irād idelüm
Niçe maḥzūn gönili şād idelüm
- 1140 Böyle der şerʿ-i şerīatde lā-büdd
Ya birand ola ya iki şāhid

48 A

- 1141 Anuñiçün iki etdüm şāhid
Dimeye kimse birine zāid

Ḥikāyet-i Caʿfer-i Şādık Radiyallahu Anh

- 1142 Ḥazret-i Caʿfer-i şādık ol şāh
Şehr içinde gider idi nāgāh
- 1143 Bir kişi geldi yapuşdı muḥkem
Dāmenin tutdı anuñ virdi elem
- 1144 Bilmedi Caʿfer-i şādıkdur o hān
O şehrden degil idi nādān

- 1145 Didi ki şırrayıla dinārum
İçine omış idüm heb vārum
- 1146 Düşürüp yolda yitirdüm anı
İzleyüp saña yitirdüm anı
- 1147 Umarum ki sen anı dime ola
Beni ihmāl ide şanma diyü lā
- 1148 O kerem kānını gör hürrem ü řād
Diledi ki ide ğamdan āzād
- 1149 Eline aldı elin gel gidelüm
Biz de ise diliñü hüş idelüm
- 1150 Ne adardur bize di dinārı
Bulanından virevüz heb vārı
- 1151 Didi ol kimse hezār idi tamām
Şanma ki bizde ola meyl-i harām
- 1152 Getirüp hāneye biñ dinārı
Şayı virdi o mürüvvet kārı

48 B

- 1153 Feraħ ü hürrem olup ol nādān
Götürüp kiyseyi gitdi handān

- 1154 Varıcağ meskenine görse ki ħar
Surreşi şöyle tırurmuş pürzer
- 1155 Şerm-sâr oldu beğâyet fi'l-ĥâl
Yilerek geldi diyü noldı me'âl
- 1156 Niçe ĥacletler-ile dinârı
Getirüp virdi gör ol bî-âri
- 1157 °Özr-ĥâh oldu yüz urdı pâyeye
Didi ki salma beni Mevlâ'ya
- 1158 °Avf kıl suçımı luğ eyle kerem
Ĥacletüm baña yeter ġuşşa vü ġam
- 1159 Benüm eksiklüğüme kalmayasın
Ben sezâ olduğımı kılmayasın
- 1160 Böyle diyü kodı peşinde zeri
°İtizâr eyleyüben öpdü deri
- 1161 Göre ol luğ ü kerem şâhibini
Didi Lillâhî Ta'âla ço beni
- 1162 °Özrünü eylemişim cümle kabül
Kerem it kendüñi sen itme melül
- 1163 Biz anı saña rızâenlillâh
Virmişizdür ki olasın âğâh

1164 Ğamuñı def° idüp idhāl-i sürūr
İdevüz bulasın anuñla huzūr

1165 Dil-nüvāzlık idüben virdük anı
Kişi olur mı ele virdüğünü

49 A

1166 Bizim için yüri sen olma hacil
Rāzıyuz biz saña her vech-ile bil

1167 Hātırın böylece taṭyīb etdi
Ne °aceb rāh-ı şevāba gitdi

1168 Āferin ancak olur ādemde
Biñ filoriye kıya bir demde

1169 Ne vezir ola ne şah ü ne emir
Ne ki var ise vire heb bir bir

1170 Bir gönül yapmağa bın dinarı
Vire olmağa habib-i Bārī

1171 Kişide şöyle gerek fehm ü kemāl
Yapa Mevlāsı için hātır u bāl

1172 Bizi gör ki bir iki aḳcey-ile
Dilemezüz alavüz bın dil ele

- 1173 Fikr idücek iremez añâ ʿuķül
Ya velī ider anı ya ħu resül
- 1174 Bize luţf ü keremüñ-ile ey Ĥaķ
Sen naşīb eyle gönüller yapmaķ
- 1175 Niçe virān dili ābād idevüz
Giderüp ğuşşasını şād idevüz
- 1176 Sebeb-i raĥmet ola āĥir-kār
Bulavüz anuñ-ile dār-ı ķarār

**Yigirminci Meclis Setr-i ʿUyüb Ne Vechile ʿİbādetdür Anı Beyān
İder**

- 1177 Kimsenüñ ʿaybına nāzır olma
Niçe vech-ile bahāne bulma

49 B

- 1178 ʿAybı sātir olanuñ ol Settār
Setr ider ʿaybını bī-şek her bār
- 1179 Yüzüne ķullarınuñ urmaya Ĥaķ
Ne revādur yüzüne sen urmaķ
- 1180 Dāmen-i luţf-ile setr eyle ʿuyüb
Setr ide ʿaybuñı ʿallām-ı ğuyüb

- 1181 Kim ki iğmâz ide gördükce zünüb
Bî-kemân olur o maḥbûb-ı kulüb
- 1182 Setr iden zeyl-i kerem ola ḥûb
Her kişi idinür anı maḥbûb
- 1183 Cedd-i cehd eyle ḥaṭâ-pûş olagör
Keşf-i râz eyleme ḥâmuş olagör
- 1184 Seri vir sırrı ʿayân eyleme var
İdineler seni herkes dildâr
- 1185 Kimsenüñ kimseye râzın zinhâr
Açayın dime mühr ur dile var
- 1186 Kişinüñ eksigine itme nazar
Artık olsun dirseñ cânda hüner
- 1187 İtme ʿayıb-ile taʿyîr-i muṭlak
Mübtelâ eyler o ʿayba seni Ḥaḳ
- 1188 Kaşd-ile itme şemâtet izhâr
Kendüne lâ-ḥaḳ ola şâyed o ʿâr
- 1189 Kişi kazduğı kuyuya eger
Kendüsi düşe dimiş ḥayr-ı beşer
- 1190 Kuyuyu kendi boyuñca kaz var
Düşesin şâyed ola aʿmâ-var

50 A

- 1191 Cānuña her ne şanarsañ eyle de
Eyle şanki seni Hakk'a ilede
- 1192  Aybuñu bir kişi keşf itse senüñ
Nice rencide olur gör ki cānuñ
- 1193 Evvelā kendüñe ur hanceri sen
Göresin ğayrıya urmağı hasen
- 1194 Vākıf olmağ dileme  ayba ebed
Nehy idüpdür anı zırā ki ehad
- 1195  Aybını setr ider ise bir kes
Eyleme keşfine sen hiç heves
- 1196 Mu lin olursa  ayubını eger
Keşf-i cāizdür anuñ def  ola şer
- 1197 Bir hikāyet yazalum ihyādan
Ol ola mürde dili ihyā iden

Hikāyet-i  Abdurrahman Bin  Avf

- 1198 Yazdı İhyā-yı  Ul m³⁹ işe İmām
Şeyh Ebu Hāmid-i Ğazālī tamām

---

³⁹ İhyāü Ul mi'd-D n: Gazzālī'nin (ö. 505/1111) başta tasavvuf ve ahlāk olmak üzere fıkıh, kelām gibi ilimlere bilhassa amaçları bakımından yeni yaklaşımlar getiren önemli eseri.

1199 Buyurur hazret-i °Abdurrahmān
Ki mübeşşerdür aña bāğ-ı cinān

1200 Bir gece hıfz-ı hırāsetde meger
Bile bulmuşdı mīr-i °Ömer

1201 Pāsbānlık ider idik şehri
İtmeye kimseye kimse qahrı

1202 Bir kapu yanına varduq muqlaq
Cem° olup bir yere birkac aqmaq

50 B

1203 Meclis-i bāde gibi şavt ü lağat
Bir olup anda feşahatle ğalat

1204 Ne oqur bellü ne dinler ne yazar
Çağrısur tırmayuben bir niçe har

1205 Ğazab idüp didi Fāruq o dem
Başalum gel berü bu beyte qadem

1206 Muṭṭali° olalum aqvāle tamām
Bilevüz kim ola bu şüm enām

1207 Ben didüm gerçi ki nehy-i münker
Eylerüz biz dağı andan enker

- 1208 Bizi nehy itdi mi bār-ı Hüdā
Kimseyi itme teccüs aşlā
- 1209 Ne revādur ki bu beyte girevüz
Anlaruñ kim idüğini görevüz
- 1210 Eşidicek bu sözi döndi hemān
Didi ki *tubt ü reca'tu elān*⁴⁰
- 1211 Naşş olur cümlemize kār-ı °Ömer
°Amel it var ise eger cānde hüner
- 1212 °Aybını setr ideni setr eyle
Mu°līn olursa o °aybı söyle
- 1213 Setr-i °ayb eylemeği pīşe iden
Fikr idüp °aybuñı endīşe iden
- 1214 Nice setr itdi °ayubuñ Settār
Sen de setr eyle °ayubı yūri var
- 1215 albūñe niçe abāyih ki gelür
Kimsenüñ °ilmi aña yol mu bulur

51 A

- 1216 Muṭṭali° olsa eger aña eḫad
Ḥacletüñden ṭuramaz idüñ ebed

---

⁴⁰ Tövbe ettim, döndüm şimdi.

- 1217 Luṭfi-ile nice setr itdi Hüdā
Dembedem şükri ni it cāna ğedā
- 1218 Sāṭır-ı ʿayb ola gör şükranā
İrgüre şükri Raḥīm ü Raḥmān'a
- 1219 ʿAybumuz bunda nice ey Settār
İtmedüñ kimseye ašlā izhār
- 1220 Eyleme rüz-ı cezā şermende
Muṭṭaliʿ olmaya ašlā bende

**Yigirmi Birinci Meclis Hüsni Hülk ü Müdara İki Cihānde Sebeb-i
Raḥat Olup Envāʿ-yı Niʿam-ı Ruḥani vü Cismāniye Vāşıl Olmağa
Bāʿisdür Anı Beyān İder**

- 1221 Cehd idüp ehl-i müdārā olasın
Kişver-i rāḥata Dārā olasın
- 1222 Dostlara luṭf-i suḥanla söyle
Düşmānuñ olsa müdārā eyle
- 1223 Halka hülk-ile nerm-güy olanuñ
Redd olunmaz sözi nîk-ḥü olanuñ
- 1224 Dāmī-i aḥlāk-ı ḥamīde çine
Huş suḥan murğ-ı dilüñ şaydına
- 1225 Kimde ki olsa eger ğarb-ı lisān
Çoğ olur aña muḳarrer ihvān

1226 Hüsni halk âdemi izzetde ider
Şeref ü qadr-ile hürmetde ider

51 B

1227 Tatlu dille gide dilden acı
Eyleye her kişinüñ sertacı

1228 Kimde o şâf pesendide ola
Cümle halk içre tamâm umde ola

1229 Eşiden aşık ola şâh-ı gedâ
Cânını niçe kişi ide fedâ

1230 İki âlemde vire hürmet ü nâm
Der ki Hakk'a vire qurbei tām

1231 Bir hikâyet yazalum vire yakīn
Bula gönüller anuñla temkīn

Hikâyet-i Yakīn-efzâ

1232 Cem olup bir yere ehl-i irfân
Feth idüp her birsi kufl-i dehân

1233 Açdılar künc-i maârif derini
Şaçdılar meclise irfân dürini

1234 Dökdiler niçe maâni güherin
Hem işârât ü nikātuñ gurerin

- 1235 O kadar oldu ki bezl ü işār
Bezm-i pür eyledi şevk-i envār
- 1236 Buraya irdi ki āhır kelemāt
Ney-ile hāşıl olurmuş derecāt
- 1237 Her kişi bir söze āğāz itdi
Ma°rifet deştine pervāz itdi
- 1238 Ne şikār itdi ise şāh-i dil
Getirüp eyledi ihvāne nuzül

52 A

- 1239 Söyledi her biri vicdānı kadar
Keşf-i rāz eyledi °irfānı kadar
- 1240 Didiler ba°zı şalāt-ile şıyām
Didiler ba°zısı fi'l-leyli kıyām
- 1241 Kimisi didi ki evrād ü ezkār
Kimisi didi ki bezl-i dinār
- 1242 Kimisi didi ki hacc-ı mebrūr
Kimisi didi ki sa°y-ı meşkûr
- 1243 Her kişinüñ sözi °ināyet buldı
Cümlenüñ kavli nihāyet buldı

- 1244 Didiler İbn-i ʿAṭāʿya nevbet
Size geldi buyurun pür hikmet
- 1245 Söze geldi didi ki İbn-i ʿAṭā
Buyrulursa idelüm keşf-i gıṭā
- 1246 Didi ki cümle ʿibādeti ʿabīd
İtseler şöyle ki irince meʿād
- 1247 Hüsni ḥalk-ile müdārāsız ola
Mülket-i ʿizzete hıç yol mı bula
- 1248 Şu ki ḥulk-ile müdārā yiler
Kendizin dilber-ārā eyler
- 1249 İki ʿālemde bulur ḳadr ü şeref
Pür olur nām-ile cümle ṭaraf
- 1250 Eşidüp cümlesi teslīm etdi
Her biri ḥürmet ü taʿzīm etdi
- 1251 Didiler her biri varise ne kim
Raḳıyallāh Taʿāla ʿankum

52 B

- 1252 Bize de pend ü naşihat oldı
Ḥasta ḳalbümüze şıḥhat geldi

1253 *Raḥemallāhu limen ʿarrefenā*
*Şerrefallāhu limen şerrefnā*⁴¹

1254 *Ravveḥallāhu Taʿālā ruḥahu*
*Ḳaddesallāhu Taʿālā sırrahu*⁴²

1255 Burada meclisi itmām itdük
Bir daḫı ğayrısın iʿlām itdük

**Yigirmi İkinci Meclis Mürüvvet Beyān İder vü Şeref Ehl-i
Mürüvvet ʿAyān İder vü Mürüvvet İnsanda Niçe Olurmuş Bildürür**

1256 Yine bir fetḫ-i kelām eyleyelüm
Şevḳ-ile naḳl-i merām eyleyelüm

1257 Açalum künc-i mürüvvet derini
Şaçalum ḫalka lāli dürini

1258 Muğtenim ola niçe ḳadir-şinās
Olmayan ḳadir-şinās ola mı nās

1259 Ādem oldur ki mürüvvetlü ola
Ḳudretine göre ḫürmetlü ola

1260 Bī-mürüvvet olan ādem mi olur
Kimse anuñla hem-dem mi olur

---

⁴¹ Bizi tanıyana Allah rahmet eylesin, bizi şereflendiren kimseyi de Allah şereflendirsin.

⁴² Allah onun ruhuna ruh, canına can katsın. Allah onun sırrını mukaddes kılsın.

1261 Bir kişi olsa mürüvvet kânı
Sevmemek ola mı işden ki anı

1262 Olmasa luşf-i mürüvvetden eğer
Âdemî şüret olur ma'nîda ħar

53 A

1263 Bir ħikâyet yazalum ki göresin
Nicedür luşf-i mürüvvet bilesin

Ĥikâyet-i Mürüvvet-efzâ vü 'İbret-nümâ

1264 Ĥâcelerden biri bir demde meger
'Azm-i Beytullâh için etdi sefer

1265 Maĥmil ü merĥale sâlâr-ı cüyüş
Gice gündüzde revâne dil-i ĥoş

1266 Giderek bir niçe ay ü hafta
Bir beriyyeye irişdi ĥufte

1267 Uyanup gördi ne aĥyâr ne yâr
Ĥalmamış kimse yanında deyyâr

1268 'Aqlını başına cem' eyledi tîz
Didi kendi özine ki berĥîz

- 1269 Ne yatarsun niçe bir ğaflet ü h'āb
Şöyle bākī mi şanursın meh-i tāb
- 1270 Rāy ü tedbīr ü tedārik eyle
Kārbān hālķını tırma şöyle
- 1271 Tıtdı bir cānibe toğrı yüzini
Hākķ'a ışmarladı kendi özini
- 1272 Didi ey rehber olan gümräha
Bizi luřfuñ-ile irgür rähe
- 1273 Bize bir bedreķa vir ihvāna
İrgürüp vire řefālar cāna
- 1274 Böyle diyüp gideriken nāĝāh
Gördi bir yerde tırur çetr-i siyāh

53 B

- 1275 Sūr idüp yanına vardı anuñ
Görse bir zen şeh-i milk anuñ
- 1276 Oturur bunda yaluñuz tenhā
Kendi hālinde müzeyyen zibā
- 1277 Ķarın ac ü şusız idi miskīn
Ni'emet istedi hemān görcek hīn

- 1278 Luṭf-ile ṭurdu yirinden ol ḥüb
Bez̄l idüp ni°meti virdi maḥbüb
- 1279 Ṭutıcaḡ ni°mete bu nefsi şüm
Büsesin almak-içün etdi hüçüm
- 1280 Dāneyi ḥāli görüp murḡ-i dili
Dām-ı zülfine düşüp oldı deli
- 1281 Şoñunu şanmadı düşdi dāme
Zann iderdi ki ireydi kāme
- 1282 Diledi buse kenār ide anı
Unıdup çekdi ki bunca miḥeni (cem°-i mihnet)
- 1283 °Arz idüp ḥālını cānāneye ol
Diledi bāḡ-ı vişāla bula yol
- 1284 Luṭf-ile ḥande idüp kān-i kerem
Nola vaşluma seni irgürsem
- 1285 Līk bir şāḥib vardur ḥūnī
Añladubdur niçe dem ger dūni
- 1286 Aña aḥvālūñi °arz eyleyelüm
Rāzı olursa nola söyleyelüm
- 1287 Böyle diyü o nigār-ı nīk-ḥū
Virdi herifūñ ḡalbiye ḡorḡu

54 A

- 1288 Nārı havfıyla derūnı ʔoldı
Şararup beñzi ʔazān-veş şoldı
- 1289 Nār-ı ʔüzniyle ʔerīfūñ cānı
Şöyle nidi ki ʔurıdı ʔanı
- 1290 ʔāqati ʔalmadı lāl oldı dili
Bükülüp şanki hilāl oldı beli
- 1291 Göricek merḥamet itdi dildār
Didi ʔavf eyleme andan zinhār
- 1292 Saḥibüm gerçi dilāver erdür
Ammā ğāyetde mürüvvet vardur
- 1293 Añlama ki saña taʔrīz ide ol
Gösterür variben elbette yol
- 1294 Böyle dirken o dem içinde civān
Çıka geldi ʔutaraḥ elde sinān
- 1295 Gülerek ʔizzet-ile virdi selām
İndi atından idüp ʔürmet tām
- 1296 Luḥf-ile zevcesine didi ʔaceb
Bu kişi gelmege bunda ne sebeb
- 1297 Didi ki zevcesi gümrāh olmuş
Reh ü hemrāhını yavı ʔılmış

1298 Burda niçe ni°am oldı naşīb
Yedi anı oturur şöyle garīb

1299 Bu kişinüñ size bir maqşūdın
°Arz idüp sakin idevüz odın

1300 Deli gönli had ü hāle düşmüş
°Aşkı deryāsı başından aşmuş

54 B

1301 Didi bir buseñe biñ dinārı
Virürem ger idesin bāzārı

1302 Ben didüm şāhibi vardur gelsün
Nola ger rāzı olursa olsun

1303 Eşidicek bu sözim oldı hazīn
Oturur şöylece şimdi ğamgīn

1304 Eşidüp zevcesinüñ bu sözini
Döndürüp luḡ-ile baqdı yüzüni

1305 °Aceb olmaz ki gönül sulṡānı
Eyle itmişdür aña fermānı

1306 Ne gelürse nola hep ma°zürdur
Zayfumuzla dilimüz mesrürdur

- 1307 Eger olaydı murādı şer'ī
Redd olunmayup olurdu mer'ī
- 1308 Nidelüm Bārī Hüdā böyle komuş
Kimseye kimse haqqın virme dimiş
- 1309 Luţf idüp zayf-ı 'azizüm ma'zūr
Buyurup qalbini itsün mesrūr
- 1310 Böyle diyü kerem ü 'izzet-ile
Zayfını aldı irişdürdi yola
- 1311 Gösterüp qāfiyi oldu delil
Didi tevfiq vire Rabb ü Celil
- 1312 H'ācenün qalbi ferahnāk oldu
Şükr-i Haqq-ile derünü tıldı
- 1313 Gelüp ihvān-ile hacc itdi tamām
Yine döndi evine geldi o 'ām

55 A

- 1314 Oturup h'āce niçe mäh-ile sāl
Hānesinde geçinürdi hoş hāl
- 1315 Gördi bir gün ki meger bir dellāl
Gösterür halka niçe mekr-ile āl

- 1316 Eline yapışup ol dildârı
Gezdirür cāriye-veş bāzârı
- 1317 Yanına varup aña itdi nazar
Ol beriyyedeki cāna beñzer
- 1318 Söyleşüp bildi muqarrer o nigār
Bilicek h̄āceyi yaş dökdi hezār
- 1319 Zār ü zār ağladı efgān itdi
Eşiden dilleri hayrān itdi
- 1320 Sözinüñ sözi yaqup yandurdu
Eşk-i h̄ünin-ile boyandırdı
- 1321 Didi bil h̄ālimüzi ey h̄āce
Bizi yağmaladılar bir gice
- 1322 Cāriye diyü şatarlar işde
Nidelüm bölge yazılmış başda
- 1323 Sen bilürsün bizim ahvālimüzi
Destgīr ol qoma eninde bizi
- 1324 Merhamet eyle bizüm h̄ālimüze
Şefkat eyle kamu ahvālimüze
- 1325 Qanı ol dem ki ben āzāde idüm
Nāzperverde kişi-zāde idüm

1326 Şimdi bu h ale girift r oldum
Y rdan ayrı d ş p z r oldum

55 B

1327 Beni  l diy  nie  l itdi
D r gibi yaşları p m l itdi

1328 H cen n  albini nerm itdi tam m
Bırağup g nl ne p rs z-ı kel m

1329 Bey  id p h ce anı aldı hem n
Getir p h nesine itdi nih n

1330 A na bir h ne-yi h lvet itdi
Nie h rmet nie  zzet itdi

1331 İriş p h ceye tevfik-i İl h
İtmez idi a na şehvetle nig h

1332  anı bir b seye bi  din rı
Vireyin diy  iderken z rı

1333 Şimdi ol c n be bağmaz oldu
H vf h ğkıyla der ni  oldı

1334 Nie yıl bunda oturdu o nig r
Kimse irg rmedi aşl  bed k r

1335 Günler içinde meger ki bir gün
Bir kişi vâli vü hayrân ü mecnûn

1336 Āh ü vâh-ile gezer bâzârı
İrgürür göklere āh ü zârı

1337 Dili hayrân gözi giryân nālân
Ve'y selmi diyü eyler efgân

1338 Bildi hâ'ce odur o kân-ı kerem
Ma'den-i lu'f ü mürüvvet ekrem

1339 Firqat-i zevcesi mecnûn itmiş
Hasret selmi dilin hûn itmiş

56 A

1340 Getirüp gösteri virdi anı
Didi işde diledüğüñ cânı

1341 Naẓar idip göricek zevcesini
Didi iy vây yine gördüm mi seni

1342 Yüzi üstüne düşüp mecnûn-var
Toprağa bulaşup oldu o kâr

1343 Niçe dem yatdı o hâl üzre tamâm
Giderek turdu yerinden sersâm

- 1344 Bādezin başına geldi ʿaqlı
Söyledi dilde ne varsa şaklı
- 1345 Öpüşüp kocaşı feryād itdi
Dem-i evvellerini yād itdi
- 1346 Āh ü efgān ü ğırīviyle cihān
Pür olup inledi kevnīyle mekân
- 1347 Zehresi çāk olur idi zühre
Eşid idi düşer idi baħre
- 1348 O kadar eylediler nāliş ü zār
Güş iden kendiden oldı bī-zār
- 1349 Niçe dem yandı yağıldı bunlar
Nār-ı ħasretle iki mecnūnlar
- 1350 Soyınup dillerinüñ āħir odı
Her birisi bilür oldılar odı
- 1351 Başlayup fetħ-i kelām eylediler
Şevķ-ile keşf-i merām eylediler
- 1352 Sergüzeştini biri birisine
Didiler hem ne geçüp māh ü sene

56 B

- 1353 Çekilen bār-i belā vü elemi
İçilen cām-ı cefā hamm ü ğamı
- 1354 Keşf idüp birbirine esrārı
Söylediler ne ki yazmış Bārī
- 1355 H̄ācey-ile niçe gün tırdı bular
Dilediler vaṭana ide sefer
- 1356 Virdi h̄āce bulara niçe direm
Gönderdi çıkdı yola niçe kadem
- 1357 Ayrılup virdi bulara destūr
H̄ikmeti gör ki neler itdi zuhūr
- 1358 Giderek h̄āce görür ki o cüvān
Peyine düşmüş imiş geldi hemān
- 1359 Eline ḥancerin alup urdı
H̄āceyi āḥirete irgürdi
- 1360 Yolına oldı revāne yine ol
Zann ider eyledi ol dem maḳtül
- 1361 Yatarak h̄āce dirildi miskīn
Zār u miḥnetle eve oldı yaḳīn

- 1362 Haber olup niçe kimse gördi
Hâc̣eyi hânesine irgürdi
- 1363 Getirüp niçe ilâc ü tımâr
Etdiler şıhhat irince bımâr
- 1364 Kâr-ı kesbinde niçe mâh-ile sâl
Geçüben hâc̣eye yürürdi hoş hâl
- 1365 Ka'be sevdâsı düşer hâtırına
Diledi ki vara hacc ide yine

57 A

- 1366 İrişüp emr-i kaza vü taqdîr
Hacc için eyledi rây-ı tedbîr
- 1367 Giderek râhe revâne oldı
Niçe gün Ka'beye irüp geldi
- 1368 Harem-i Ka'bede görse o kişi
Oturup Hakk'a niyâz olmuş işi
- 1369 Yanına varup anı bildi tamâm
Oturub eylediler fetḥ-i kelâm
- 1370 Niçe esrâr ü niçe râz açdı
Söyleşildi ne ki başdan geçdi

- 1371   Giderek atlana niun si
          Olmuş-idi ne olupdur di
- 1372   Sbıa b-edebne kelemt
          Olmuş iken niun olmaya memt
- 1373   Ne ola şora ki atle b'is
          Ne zhr itdi ne oldu dis
- 1374   Bize bu sırrı tamm zhr it
          H'b-1 cehl ire oma bidr it
- 1375   Keşf idp perde-yi rzı aasın
          Gnle bezr-i maabbet şaasın
- 1376   Eşidp ol kişi fet itdi dehn
          Didi albmde budur sırr-1 nihn
- 1377   Bize siz luf  kerem ki b-add
          Eylednz anı itmezdi ad
- 1378   Biz ana nice mkft idelm
          Ne ar-ile mczt idelm

57 B

- 1379   Htra byle ur itdi hemn
          Ki fed ola yoluna dil  cn

- 1380 K̇atlı idüp sizi Őehid eyleyivüz
Dünü k̇adr ü günü  yd eyleyivüz
- 1381 Őühedâ menziline irgürevüz
Nice eyler bizi de Ḣağ görevüz
- 1382 Siz Őühedâtle cinân içre ḣuzûr
Bulasız żevk ü Őefâ nûr ü sürûr
- 1383 Ben cehennemde bulam nâr ü  azâb
Eger olmaz ise luğf-i tevvâb
- 1384 Bu taŐavvurla seni k̇atle ḣücûm
Eylemişim ki Ḣüdâ'ya ma lûm
- 1385 Gitdi selmi de beğâ mülketine
Garğ ide Bârî Ḣüdâ rahmetine
- 1386 Terk idüp cümleyi fâriğ oldum
Dergeh-i Ḣağğ'a niyâza geldüm
- 1387 Geçürem  ömri  ibâdetle hemîn
 Avn-i Ḣağ irişüp olursa Mu in
- 1388 Ḣ acenüñ kalbini ma mûr itdi
Giderüp żülmeti pür-nûr itdi
- 1389 Ferağ ü ḣürrem ü Őadân oldı
Açılup gül gibi ḣandân oldı

- 1390 Birbirisine müvālāt itdi
Niçe luṭf niçe ḫālāt itdi
- 1391 Şöyle ʿahd eyledi iki yār-ı vefā
Birbirine ide ol nice duʿā

58 A

- 1392 Bu ḫikāyet ki yazup derc itdüm
Naḫd-i ʿömrüñ birazın ḫarc itdüm
- 1393 Hişşe-baḫş ola diyü yārāna
ʿİbret-i pend ü naşihat cāna
- 1394 Biline luṭf ü mürüvvet nicedür
Şedef-i dilde buluna niçe dür
- 1395 Diyeler luṭf idüben şerrefnā
Raḫimellāhu-limen ʿarrafnā

**Yigirmi Üçüncü Meclis Her Kimseye İyilik Eylemek Nereye Elter
ve Ne Ḫāle Yetişdürür Balık Bilmez ise Ḫālik Bile Diyüp Anı
Beyan İder**

- 1396 İyilik eyleyüp atsañ baḫre
İrişür ʿākıbet andan behre
- 1397 Bilmez ise nola anı balıḫ
Bilür elbette Ḫayy ü Ḫālik

- 1398 Şanma zayī° ola yok yerde emek
Huş evlev çekmedi ise çekmek
- 1399 Dime şāyed emegüm olmaya tuş
Olmaz ise diyesin bu dağı hoş
- 1400 Emegüñ yok yere gitmez bil anı
Dime ki ola mı ya olmaya mı
- 1401 Çekmezem diye kuru yire emek
Bile Hālik nola bilmezse semek
- 1402 Bir hikāyet yazalım eyle nazār
Cümlesi ola tamām pend ü °iber

58 B

Hikāyet-i Mütevekkil Sultān

- 1403 Bir zemānda mütevekkil sultān
Şehr-i Bağdād'a olup hākim-i hān
- 1404 Yüridürdi niçe °adl ü dādı
Tutdı āfağ-ı cihānı adı
- 1405 Bir kulı var idi maḥbūb-i enām
Nām-ı fetḥ idi hūner-mend tamām
- 1406 Cāmi°-i °ilm-i kemālāt idi ol
Hāzret-i şehde beğāyet maḥbūl

- 1407 Oğ atup yazmada kāmildi tamām
Diledi şuda da yüze o ğulām
- 1408 Niçe gün baħrîlere oldu qarîn
Ki olalar kendiye her yerde Mu‘în
- 1409 Kāmil oldum diyü bir gün o civān
Dicle ırmağına girdi pinhān
- 1410 Giderek şu anı alup gitdi
‘Āķibet gör ki ne hāle yetdi
- 1411 İrişüp ‘avn-i İlāhı bir çub(ugı)
Eline girdi hemîn oldu rüküb
- 1412 Eledüp bir ulu girdābe anı
Asiya gibi döner dün ü günü
- 1413 Düşürüp eyledi anda devvār
Nitekim dūr ider idi perkār
- 1414 Yedi gün anda tolandı ol māh
Şağladı luğf-ile anı İlāh

59 A

- 1415 Viridi rızqın qomadı bir dem āc
İtmedi ğayrıya aşla muħtāc

- 1416 Niçe nān pāre aḳardı şuda
Ṭolanup ṭutar idi her sude (her yaḳada)
- 1417 Yer idi ḳarnı acıḳsa anı
Şākir ü zākir olup Raḥmān'ı
- 1418 Ṭolanur bunda fetḥ-i leyl ü nehār
Şiddet ü miḥnet-ile girye vü zār
- 1419 Eşidüp çüñkü bu ḥāli sulṭān
Ya'ni ki ḡāyet ola fetḥ-i cüvān
- 1420 Şuya boḡıldı diyü pür-ḡam olup
Yemek içmek yemedi aḥşam olup
- 1421 Yüridüp şehre münādīleri heb
Fetḥi eylerler idi cümle ṭaleb
- 1422 Gulüfle düşdi tamāmet şehre
Gitdiler baḥrī olanlar nehre
- 1423 Cüst ü cū eylerler her ṭarafı
Bir ṭaraf ḳalmadı ki ola ḥafī
- 1424 Didi şeh kim ki bulursa fetḥi
Faḥrını ḳalbüme eyler fetḥi
- 1425 Vireyüm aña niçe biñ zer ü sīm
Dil ü cāndan gide tek ḥüzn ü elīm

1426 Eşidicek bu sözi her bahrî
Gitdiler ki gezeler bu nehri

1427 Ya hayâtın ya memâtın bileler
Çande ise anı elbet bulalar

59 B

1428 Bir dilâver gezerek buldı anı
Yanına vardı tamâm bildi anı

1429 Müjdegânî haberin şâhe didi
Nerede gördi anı çande çodı

1430 Niçe zevraqlar-ile şâh-ı cihân
Eyledi kullarını fethe revân

1431 Çurret ü hürmetle cümle sipâh
Getirüp eylediler şükr-i İlâh

1432 Göricek şâh anı şādân oldu
Açılup gül gibi handân oldu

1433 Niçe gün ni°am-ı ihzâr itdi
Hil°atı giymege tekrâr itdi

1434 Fetḥ idüp fethe h°ân ü ni°met
Eylediler niçe nev°e minnet

- 1435 Yemedi aç degilüm diyü cüvân
Eksik etmez baña luğf-ile nân
- 1436 Didi şeh şuyula bes tıyduñ evlâ
Bu meseldür aşu evin ola
- 1437 Didi fetḥ ey şeh-i ʿâlem nânı
Eksik itmezdi gör ol Raḥmân'ı
- 1438 Rûy-ı âb üzre gelürdi dâ'im
Olmadı gün ki olaydım şâim
- 1439 Yazılup üstüne her pâre-yi nân
Dinilüp ya'ni filân ibn filan
- 1440 Şuyula böyle gelürdi her dem
Çekmedim ni'met için guşşa vü gam

60 A

- 1441 Rızkıımı kesmedi Rezzâk ü Kerîm
Olmadı gün ki ireydi baña bîm
- 1442 Eşidicek bu sözi şâh-ı güzîn
Atdırup şehre nidâyı ol ḥîn
- 1443 Dicle'ye nânı kim atdı gelsün
ʿİvâzın şâh katında bulsun
- 1444 Eşidüp bir kişi geldi anı
Didi ben atmış idüm ol nânı

- 1445 Şorup ismini ol şahşuñ bildi
Yazılan nāme muvāfıķ oldu
- 1446 Didi şeh ol kişiyeye ki yitesin
Nāmuñı itmege yazup atasın
- 1447 Ne olupdur ola bu kāre sebeb
Bize taķrır it anı bir bir heb
- 1448 Ne idi ola murād ü bā'is
Bu miķvele ola fi'l-i hādis
- 1449 Ne eşidüp ne görüldi bu kār
Devr idelden biri çarķ-ı devvār
- 1450 Didi ol kimse murādım ey şāh
Bu idi fi'lüme Hāķ ola güvāh
- 1451 Eylügi eyleyüp atsañ nehre
Zāyi° olmaz irişür bir behre
- 1452 Söyleşür bu meşeli cümle lisān
Tecrübe için olupdur ey hān
- 1453 Bir yıl idi ki atardım nānı
Göre idüm nice olur anı

60 B

- 1454 Bilmez ise nola anı balıķ
Bilür elbette Rabb ü Hālık

- 1455 H ağ bil r ki bu idi mağş dum
Yirine  odı Ő kr-i ma b dum
- 1456 B yle diy  o kişi virdi cev b
EŞidicek Şeh anı oldu m c b
- 1457 Virdi din r   direm  l h hez r
Yine irg rdi g r eyl k ey y r
- 1458 Kimsen n eyl gi zay  olmaz
Kimsen n kimsede hađđı  almaz
- 1459  deg r eyl gi her yerde hem n
Semer tı iriŐ r b -nođŐ n
- 1460 H yr-h h olsa kişi her ferde
H yr-ile y d olunur her yerde
- 1461 Bu hik yet ki did m  adrini bil
Ele girmez arasalar ni e yıl
- 1462 Ni e vech-ile naŐ hat oldu
 Uğal  nice me  n  buldı
- 1463  yilik itmek nereye elter imiş
N n   ba atana noldı g r iş
- 1464 Her  ul n R z ğ'ı a  itmez imiş
 rg r r r zđını unutmaz imiş
- 1465 Bu  adar g n vire r zđın Vehh b
M ni  olmaya hi   na gird b

1466 Rızık için ğam yeme eylügeni koma
Pend olupdur bize bu kışşa heme

61 A

1467 Hişşedâr olmağa ehl-i idrāk
Yazdum anı ki olalar derrāk

1468 Burda meclis-i itmām idelüm
Bir dağı ğayrısın a°lām idelüm

1469 Andada zıkr oluna nice kelām
Behremend ola kamu hāş-ile °ām

**Yigirmi Dördüncü Meclis °Adl-i İnşāf Üzre Ne Olup Def°-i Zılm
Hayf İdenlerüñ Merātibin Beyān İder**

1470 Fā°idelü diyü olundu fermān
°Adl-ile olmağa cehd it her ān

1471 Kişinüñ taht-ı yedinde ne ki vār
Dimeyeler ya sıgār ü ya kibār

1472 Şorulur her birinüñ aḫvāli
Her deminde nicedür a°māli

1473 Taht hükümüñde olana rā°i
Olıcağ ḫaḫkı ola gör rā°i

1474 Kullukum rā°i kelāmın yād it
Reh-i °adl-ile anı her dem zād it

- 1475 Seni rāi vü ri'āyā ki gele
İde Hāḡ ve'y geleden gele gile
- 1476 'Adl ü inşāfı elüñden ḡoma var
Uḡrı hırsızda olursuñ her bār
- 1477 Yek olurmuş niçe t̄ā'atden ol
Anuñile bulunur Hāḡḡa vuşul

61 B

- 1478 Bir hikāyet yazalum pür-'ibret
Hāḡ Mu'in olup iderse nuşret

Hikāyet-i Dād-efzā

- 1479 Bir zemān içre meger ki bir şāh
Zulm-ile 'ömrini itmişdi tebāh
- 1480 'Ömrüni cevr-ile āḡir itdi
'Āḡıbet dār-ı fenādan gitdi
- 1481 Ululardan birisi rü'yāda
Göricek bāḡ-ı cinān me'vāda
- 1482 Feraḡ ü ḡürrem ü şādān olmuş
Hemdemi ḡür-ile rıḡvān olmuş
- 1483 Didi ol kimse neden oldu bu ḡāl
Eşiden diridi bu ḡāle muḡāl

- 1484 Bu merātib bu maḳāmāta vuşul
Ne sebep oldu neyle oldu huşul
- 1485 Didi şeh fazl-ı Hüdā oldu sebep
Bulunur mı ne ḳadar olsa taleb
- 1486 Didi ol kimse belī fazl- İlāh
Getirür her kesi bunda ey şāh
- 1487 Līk her kimseye bunda derecāt
Virilür ḫāline göre ğurafāt
- 1488 Bu maḳāmāta neden oldu vuşul
Ne ṫarīk-ile buluñdı aña yol
- 1489 Anı bilmek dilervüz senden ey şāh
Umarız bize de şāyed ola rāh

62 A

- 1490 Didi şeh bir gice olmuş idi dūn
Nagehān girdi ḳulağuma bir ūn
- 1491 ṫura geldüm anı bulmağa hemān
Bile aldım yanıma niçe cŭvān
- 1492 Giderek buldum anı bir ḫāne
Çıḳmış eyvānı anuñ keyvāne
- 1493 Fehm olundu anuñ içindedür ol
Kaşd idüp gördüm aña buldum yol

- 1494 Şem°ler yaqdılar oldu rüşen
Bir kişinüñ yeri olmuş gülhân
- 1495 Nâr-ı miñnetde yatup âh eyler
Diline her ne gelürse söyler
- 1496 Kayd-bend etmiş anı bir zâlim
Göriccek bizi didi gör hâlim
- 1497 Şâh-ı İslâm iken ey şâh-ı cihân
Derdime çâre ü °ilâc eyle hemân
- 1498 Çare-sâz-ı nebî kırtar niçe bir
Çekerim eyle baña bir tedbîr
- 1499 Bir filân bende bizi bu bende
Düşürüp itdi tamâm efkanda
- 1500 Malımız aldı vü gâret itdi
Niçe tavır-ile haķâret itdi
- 1501 Getirüp burda maħbûs itdi
Cümlesinden bizi me°yûs itdi
- 1502 O kişi böyle tezallüm itdi
Niçe dilsüz-ı tekellüm itdi
- 62 B**
- 1503 Eşidicek yüregim kim tıoldı hemân
Diledüm def° ola bu hayf-ı nihân

- 1504 Meger ol zālīm ü bedkār-ı gulām
Baña itmezdi bu hāli i'lām
- 1505 Şu kadar mā'il idi qalbim aña
Zehresi yoğ idi kimse aña
- 1506 Muṭṭali° itdi Hüdā sırra beni
Sebeb-i def° idüben şerre beni
- 1507 Getirüp ol qulı te°dīb itdüm
Niçe cevr ü niçe ta°zīb itdüm
- 1508 Şöyle olundı siyāset muḥkem
Görüp işiden olupdur epsem
- 1509 Yine maḫlūma virildi malı
Şādumān oldı anuñla bālī
- 1510 Hāq Te°ālāya tazarru° idüp ol
Didi Ya Rabbi du°ām eyle qabül
- 1511 °Avf idüp cümle zünübun şāhuñ
Bendesı eyle yārın dergāhuñ
- 1512 Hāq qabül itdi münācātın anuñ
Hem revā eyledi ḥācātın anuñ
- 1513 °Avf idüp cümle cināyātumızı
Bāğ-ı cennete sezā itdi bizi
- 1514 Kişver oldı bize bu dār-ı selām
Yürürüz şöyle selāmetle müdām

1515 Hoş gelüp Bārī Hüdā'ya dādı
Menzili itdi behişt-i ebedī

63 A

1516 Yirini ravza-yı cennāt itdi
Evini cennet-i ravzāt itdi

1517 Nice bīñ zulmi giderdi ber-dād (°adl)
Dīn-i virānı itdi ābād

1518 Koma °adli koma hālūñde tamām
Bulasın ta ki cinān içre maķām

1519 Dād-ger olmağı var pīşe iden
°Ālemūñ hālını endīşe iden

1520 Mağfiret eyle āhır Gaffār
Setr ide cümle °uyūbunu Settār

1521 Yine bir dürc-i lāli açalum
Dürer-i pend ü naşihāti şaçalum

1522 Hişsedār ide niçe ehl-i dili
Nice olur göre dād ü °adli

Hikāyet-i Hişşe-bahş-i °Adl-nümā

1523 Bir zemān içre meger bir şāha
Geldi bir kimse şikāyet-gāha

- 1524 Didi ma'lm ol ey Őāh-ı cihān
ullaruñdan baña bir Őm cvān
- 1525 O kadar cevr  cefā fi'l-ķabīh
Eyledi ki diyemez kimse Őarīh
- 1526 Didi Şeh cmlesin eyle taķrīr
Avn-i Hāķķ-ile olunsun tedbīr
- 1527 Hāķķuñı adl-ile almazsam eger
İde Hāķ tīr-i belāsına siper

63 B

- 1528 Didi ol kimse eyā Őāh-ı gzīn
Saña tenhā diyeyim anı hemīn
- 1529 Hāķķ içinde bu ma'kle kelemāt
Dimege olmaya kişide ĥayāt
- 1530 Emr idp Şeh anı tenhā itdi
Hāne-yi vaĥdete alup gitdi
- 1531 Didi ser cmle bu sırrı di ayān
Ne ki var ise ķoma hīķ nihān
- 1532 Didi o kimse ki bir Şeb ey Őāh
ullaruñdan biri geldi nāgāh
- 1533 Ellerm baĥladı ķayd itdi beni
Murĥ-veş dām-ile Şayd itdi beni

- 1534 Gözüme karşı nigâruma ʿıyân
Eyledi fi'l-i şenî° o zamân
- 1535 Bir niçe gün geçerek geldi yine
Bildügün işledi ol döne döne
- 1536 Bu nice demdür ki dilim hûn itdi
Ġāyet-ile beni maḥzûn itdi
- 1537 Cānuma geçti de āḥir geldüm
Söyledüm yüzüm elüme aldum
- 1538 Ne sezā-vār ise şāha itsün
Diler ise beni nāra atsun
- 1539 Böyle diyü ye'sini itdi revân
Eşidüp şeh bunu oldu ḥayrân
- 1540 Didi ki yine gelürse eger ol
Ḥaber eyle baña bulup bir yol

64 A

- 1541 Emr idüp kullarına didi eger
Bu kişi her ne zamân ide ḥaber
- 1542 Baña i'lām idesüz bî-te'hîr
Görevüz ki ne buyurur taḥdîr
- 1543 Yine bir şeb gelicek şüm ğulām
Eyledi şāha anı şib-i a'lām

- 1544 Bir ʔarīk-ile ʔaberdār itdi
 ʔomadı ʔābımbīdār itdi
- 1545 Eşidüp şeh anı ʔurdı fi'l-ʔāl
 Geldi gördi ki muʔarrer aʔvāl
- 1546 Yatup uymuş zeniyle ol bed-nām
 ʔapudan gördi anı şāh-ı enām
- 1547 Didi ev şāhibine üf di muma
 Göresin ki ne idüm ol şüme
- 1548 Üf didi şāhib-i ʔāne muma
 Nazar eyle nice olur mefhūma
- 1549 Girdi şeh başını kesdi ey yār
 Ba°dez-ān didi ki gel mumı uyar
- 1550 Yaʔıcak mumi şeh aldı eline
 Göre maʔtūli kim idi biline
- 1551 Nazar itdi göricek bildi anı
 Şükr idüp ʔaʔʔ'a feraʔ buldı cānı
- 1552 Didi ev şāhibine şāh-ı cihān
 Ni°metüñ yoʔ mı getür bize ey cān
- 1553 Bī-mecāl eyledi açlık şeb ü rüz
 Şimdi bildüm ki zebün itdi henüz

64 B

- 1554 Eşidüp şāhib-i hāne tırdı
Şevk-ile şāha ni°am irgürdi
- 1555 Yedi şeh ni°meti kuvvet buldı
Turarak başına °aklı geldi
- 1556 Didi ev şāhibine ki zinhār
Tuymayasun açma bu rāzı ağıār
- 1557 Sırrımız kimseye itme ifşā
Görelüm Bārī Hüdā keyf yaşa
- 1558 Didi ev şāhibi ey şāh-ı cihān
Bize luṭf eyleyüben eyle beyān
- 1559 Şu zamānda ki şa°adetle ḳadem
Başıcaḳ bize buyurduñuz o dem
- 1560 Mumı söndürüñüz diyü ḥiṭāb
Eyledüñüz niçe ḥiddetle it°āb
- 1561 Mumı sönidiriceḳ ḳutlı hevā
Kendüñüz eyledüñüz bī-pervā
- 1562 Ḳatlı idiceḳ yine şem°e fermān
Yaḳmaḡa eyledüñüz bize o ān
- 1563 Şem°i alup yine ol şaḡşa nazār
Eylemekden ne ola nef° ü zār

- 1564 Naẓar idüp yüzine bize o dem
Didüñüz ki ya°rarı oluñ epsem
- 1565 Şükr idüp Hıaıı'a tamām şād olduñ
Hüzñ ü ğamdan kıamu āzād olduñ
- 1566 Ba°dehu ni°met ü nān oldu taleb
Ne sebep oldu bu aııvāle °aceb

65 A

- 1567 Bize luıf eyleyüp ey şāh-ı cihān
Keşf olunsa nola bu rāz ü nihān
- 1568 Göñlümüz eyler idük hürrem ü şād
Kırtarup ğuşsa vü ğamdan āzād
- 1569 Didi ol şāh-ı kerīm ü °ādil
Kıalbüm oldu anı kıatle mā'il
- 1570 Muma üf dimege bā°iş ol dem
Bilmeyeydüm kim idi ol ādem
- 1571 Göricek yüzüni şükrüñ sebebi
Oğlum ola mı kı dirdüm o ğabī
- 1572 Ni°met istedigüm Allah ü °Alīm
Baña aııvālüñ olup söyle elīm
- 1573 O zemāndan kı ili alan henüz
Ekl ü şurb olmadı aşıā şeb ü rüz

- 1574 Zâf-ile tākātüm olmuşdı tāk
Hamdülillāh yirine virdi veşāk
- 1575 Böyle diyü şāh aña virdi cevāp
O daħı oldı cevābıyla mūcāb
- 1576 Olıcaķ şöyle olurmuş inşāf
İdelüm gel beri bizde inşāf
- 1577 Kişide şöyle olur °adl ü dād
Niçe meclisde yaraşur ola yād
- 1578 Yeter imiş kişiye bir yerde
°Adl ü inşāf ide imiş ferde
- 1579 Kārı her demde eger °adl olıcaķ
Olmaz imiş dü cihānda olacaķ

65 B

- 1580 Kimse bilmez ne maķāma ire ol
Derecātına anuñ irmez °uķül
- 1581 Buyur[ur] ħāzret-i faħr-ı dü-cihān
Ya°nī maħbūb-ı Raħīm ü Raħmān
- 1582 Sā°at-i vāħidede °adl itmek
Yeg olur ki çeke altmış yıl emek
- 1583 Rūz u şeb Bārī Ĥüdā'ya sā°il
Olagör eyleye °adl-i mā'il

- 1584 Her işüñde ola ʿadl ü inşâf
Bulasın Hâk'dan anuñla elţâf
- 1585 Çok idi gerçi hikâyât bunda
İkisin eyledüm ammâ ʿumde
- 1586 İki şâhid ki olunsa merʿî
Olur elbette ol iş şerʿî
- 1587 Burda meclisi hatim eyleyelüm
Ġayrısın ziynete hatm eyleyelüm
- 1588 Ya İlähî bize itme ʿadli
Ne iderseñ idegör heb fazlı
- 1589 Kerem ü lütüfuña düş eyle bizi
İrgür ihsânuna hoş eyle bizi

**Yigirmi Beşinci Meclis Âdâb ü Şeref-âdâb Beyan İder vü Bî-âdâb
Olanlaruñ Ġadri Dün Olduğun ʿAyân İder**

- 1590 Yine ey ʿaql-ı hüner-mend-i edîb
Bizi her vech-ile eyle te'dîb

66 A

- 1591 Edeb-âmuz u kelâm-ı hikmet
Baş idüp meclisi eyle ziyet
- 1592 Kâşif ol niçe Ġayâhib Ġabî
Rüşen it remz-i kitâb-ı edebi

- 1593 Fehmine her kişinüñ aķreb ola
Herkesüñ ħāline hem enseb ola
- 1594 Alalar řālib olanlar  ibret
İdeler rāġıb olanlar ġayret
- 1595 Nola bilmezse eger şadrini heb
Şekl-i ādemde olan itme  aceb
- 1596 Bile mi ġüheri ħiġ m hre-f r ş
Ķameri ġore mi b -d de vuġuş
- 1597 Dir idi  ālim    āmil   kāmil
Ĥazret-i ibn-i m bārek   fāzıl
- 1598 Ne şadar  ilm-ile olsa bir kes
İtmezem ġormege ben anı heves
- 1599 Ne şadar ki edeb  zre eşidem
Cānum ir r anı ġormege gidem
- 1600 Edeb ehline virilen  izzet
Ĥaseb ehli bulamaz b -minnet
- 1601 Kime oldıysa naş b t c-1 edeb
Milket-i  izzete ş h eyledi heb
- 1602 Giyeg r başuña t c-1 edebi
Bende ide niġe ş ġib-nesebi
- 1603 N r-ı Ĥaķķ-ile muraşşa  bir t c
Rif ata irmege oldı mi r c

66 B

- 1604 Edeb üzre olagör ʿabd-i siyāh
İrişür dā'im aña ʿavn-i İllāh
- 1605 Ger edeb ehli ola ʿabd-i siyāh
Hādım olur aña her mīr ü sipāh
- 1606 Cümle halkuñ olur ol ser-tācı
Vaşlını her kişi olur rācī
- 1607 Edeb üzre idegör aḥvālüñ
Bā-ḥuṣūsuña ola her aḳvālüñ
- 1608 Hüsni taʿbīr-ile taḳrīr eyle
Dembedem ḥüsni edeble söyle
- 1609 Aḥsen-i ḳavl-ile tefsīr eyle
Lāzım olursa da taḡrīr eyle
- 1610 Bā-i maẓmūma ile ḳāfī eger
Lāzım olursa dime ey server
- 1611 Sin-i meksure vü kāf ü mīmi
Söyleme görmeyesin hīç bīmi
- 1612 Kef-i maẓmūma eyle tā-i sükün
Eyleyüp söyleme eyler seni dūn
- 1613 Dime ki cürm ü günāh ü ʿiṣyān
Deñile söyleyicek nola ʿayān

- 1614 Cāme-yi izzetini çāk eyler
Āb-ı rūyını döküp hāk eyler
- 1615 Kevkebini felek-i izzetden
Düşürüp eyler anı hūr-ı sühen
- 1616 Düşürür hem kişinüñ yıldızını
Uçalā görmege kaçır yüzünü

67 A

- 1617 Yüzünü döndürür andan fuzalā
Hāq söze rāzı olagör dime lā
- 1618 Dilüñe lafz-ı kabīhi zinhār
Ne kadar olsa da alma nā-çār
- 1619 Jaje hūy olsa kişinüñ nāmı
Dün nazār eyler aña her ʿāmı
- 1620 Herze-gūy eyle nāmın bir kes
İtibār itmez olur dün ü eḥass
- 1621 Deheni pāk olan olur bī-bāk
Ākil oldur gide bākī ola pāk
- 1622 Ekl ü şürbünde vü meşinde tamām
Edeb üzre olanuñdur eyü nām
- 1623 Edebi gözlemeyen maşharadur
Maşharanuñ yüzü dā'im qaradur

1624 Kişinüñ ʿarzını pāmāl eyler
Aḥsen-i aḥvālını bed-ḥāl eyler

1625 Bir ḥikāyet ideyüm rindāne
Kaşaş içinde ola bir dāne

Ḥikāyet-i Edeb-āmūz

1626 Ol zamāñ ki itmiş idi şāh Selīm
Şeh-i İsmāʿīl-ile ceng-i ʿazīm

1627 Ḥaḫ muʿīn oldı ʿAcem ʿaskerini
...⁴³ yağmaladılar her birini

1628 Aldılar niçe ḫumaş ü zen ü merd
Ḫatdılar derdine şāhuñ nice derd

67 B

1629 Güc-ile başını alup ḫaçdı
Ḥadem ü ḫayl ü ḫaşemdan geçdi

1630 Ser-nigün etdi anuñ baḫtını hem
Ṭāliʿin dūn ü zebūn etdi sitem

1631 Şöyle tiğ urdı bular surḫ-ı sere
Baḫmadı pīr ü cūvān ü pere

1632 Tārūmār eylediler her birini
Aldılar niçe zen ü dilrebini

---

⁴³ Okunamadı.

- 1633 Aldılar ŧāh-ı belīdüñ zenini
Kiŧver-i Rūm'a gōturdiler anı
- 1634 Virdiler ŧer^c-ile bir mollāya
Ta ŧala ŧstüne anuñ sāya
- 1635 Bir niçe müddet anuñla molla
^cIyŧ ü ^ciŧretde dimezdi kellā
- 1636 Gōnlüñi hoŧ ider idi gāhi
Kaŧd iderdi unudaydı ŧāhı
- 1637 Lu᧑file hān-ı Selīm mollāya
Didi bir gün ki diye mellāya
- 1638 Nāzenīn ile nice oldu hālūñ
Hoŧ gelür mi ki aña ef^cālūñ
- 1639 Didi melāyed bilür anuñ
Hayrına hoŧ mı gelür cān ü tenūñ
- 1640 Eŧidicek bu sözi ŧāh-ı selīm
Kałbine avaldı anuñ hüzn-i elīm
- 1641 Didi her ez ne bir gün ne ^caceb
Eyledi bu kiŧi bir terk-i edeb

68A

- 1642 Yaramaz buraya ŧehr oğlanı
Hā᧑urum istemez oldu anı

- 1643 Gelmesün görmeyeyin anı ebed
Gönlüm andan çekilüp eyledi red
- 1644 Göre bir sözle merdūd oldı
Kurb-ı şehden nice maṭrūd oldı
- 1645 Bu mişāl oldı bize terk-i edeb
Eyleyen bendeyi terk eyleye Rab
- 1646 Edeb-i şer'î ri'āyet eyle
Her ne eylerseñ edeble eyle
- 1647 Dü cihān içre mu'azzez olasın
Dergeh-i Hākka teḳarrüb bulasın
- 1648 Edebi terk iden olur metrūk
Bī-edebler yolına itme sülūk
- 1649 Pek yapuş iki elüñle edebe
İ'timād eyleme hīç cedd ü ebe
- 1650 Nerde bī-edebi ki göresin
Hişsedār olmağa sa'y irgüresin
- 1651 Bī-edebden niçeler 'ibret alur
'Âḳil olanlara heb 'ibret odur
- 1652 Didiler ḫāzret-i 'İsā'ya 'aceb
Size kim eyledi ta'līm-i edeb

1653 Didi ki *Eddebenī Rabbi bes*⁴⁴
İtmedüm ğayrıya hīç şevk ü heves

1654 Göricek bī-edebüñ aḥvālin
Ne ki eylerse ḳamu efālin

68 B

1655 Hişsedār olur anuñla ʿuḳālā
ʿİbret alur ḳamusundan fuḫālā

1656 Saña bir fiʿli ki hoş gelmeye eylük
Sen edicek eyle gelmez o bilik

1657 Ğayrınıñ fiʿli saña gelmeye ḫüb
Ya senüñ ola mı ğayra maḥbüb

1658 Cümle eşyā kişiye ʿibretdür
Ehl-i ʿaḳl olana pür-ḫikmetdür

1659 Göre iblīs ki terk itdüñ edeb
Emr-Ḥaḳḳ'ı şıdı redd eyledi Rab

1660 Bu ḳadar ʿizzet ü ḫürmetde iken
Bu ḳadar rifʿat ü devletde iken

1661 Kim ki fermān-ı Ḥüdā'ya ola rām
İrişür rüḫına raḫāt u ārām

1662 Ḳomayalum edeb-i şerʿī her ān
Ḳomaya ta ki bizi de Yezdān

---

⁴⁴ Beni Rabbim terbiye etti.

- 1663 Dergeh -i Hâkda mü'eddeb olavüz
O ʔarîk-ile teʔarrüb bulavüz
- 1664 Burada meclisi āhîr idelüm
Meclis-i āhîre şevʔe gidelüm
- 1665 Andada naʔl idelüm nice kelām
Behre-mend ola tamām hâş-ile °ām

**Yigirmi Altıncı Meclis Lisân-ı Menba°-ı Belâ vü Ma°den-i Cefâ
Olup Ekser Kişiyeye Miñnet ü Şiddet Andan Hâşıl Olduğın Beyân
İder**

69 A

- 1666 Yine bir dürc açalum yârâne
Niçe dürlü saçalum şehdâne
- 1667 Şermsâr eyleye dürr-i °Adenî
Giderüp hürmeti ide denî
- 1668 Şanma anı ki ola ʔîl-ile kâl
Niçe ma°nâ-yı ehâdiş aña dall
- 1669 Diyelüm çünki dinildi bu ʔadar
Virelüm nice virildiyse haber
- 1670 Getüren başa belâyı dildür
Hıfz-ı dil gâyet-ile müşküldür
- 1671 Niçe kes kendi dil-ile serden
Çıkdılar açduğı için sırdan

- 1672 Niçe dil kendizini kesdirdi
Niçesi çekdi belâ vü derdi
- 1673 Yidiler niçe kişi dil beresin
Yidiler ger çeke niçe beresin
- 1674 Düşüren bülbüli dām ü kafese
Dildür ki koyar anı қаşаşа
- 1675 Dilidür bülbüli dāma düşüren
Başına halkı dem-ā-dem uşıran
- 1676 Kimse baqmazdı yüzine bülbül
İtmese şām ü seherde gülğul
- 1677 Düşürüp miḥnet-i derde her ān
Қafesi itdi başına zindān
- 1678 Bir hikāyet yazalum ola güvāh
Niçe kimse ola andan āgāh

69 B

Ḥikāyet-i Murğ

- 1679 Virdiler nice kitāb içre ḥaber
Var idi murğ-ı hoş-elḥān meger
- 1680 Kimse bilmezdi yürürdi tenhā
Şevq-ile eyledi bir gün ğavgā

- 1681 Bir kişi ol dem eşitdi nā-gāh
Didi bu ola meger uşlara řāh
- 1682 Murđ anuñ murđ-ı dilin şayd etdi
Resen-i ĥubbi aña ayd etdi
- 1683 Bu daĥı murđa tedārik itdi
Dām-ile şayd idüp anı ıtdı
- 1684 afeşe oydı getürdi şehre
Ĝulfele oydı tamāmet dehre
- 1685 Āřık oldı eşiden āvāzın
Zühre işitse bırağur sāzın
- 1686 Her gören aña ĥazidār oldı
ıymeti hem niçe dīnār oldı
- 1687 Ĥüzn artdıĥa ĥoř-elĥān oldı
Sāmī eřrāf cihāna oldı
- 1688 Gitdükce ĥoř idüp āvāzın
Bildürüp āleme açdı rāzın
- 1689 Müřterī oldı buña ĥalk-ı cihān
Āřık olurdı eşiden dil ü cān
- 1690 Görđi bir gün buni bir murđ-ı dīr
Anuñ iĥlāřına itdi tedbīr
- 1691 Didi ey murđ-ı ĥarīb-i nādān
Düşüren dāma seni oldı lisān

70 A

- 1692 Bunu sen kendi dilüñle bulduñ
Dileyüp kendi elüñle bulduñ
- 1693 Dilüñ oldu düşüren bu derde
İrişen dilden irür her yerde
- 1694 Diler iseñ bu kafeşden āzād
Olasın yine cihānda dilşād
- 1695 Fāriğ ol kendüñi hāmūş eyle
Bildüğüñ cümle ferāmūş eyle
- 1696 Pendimi gūş ider iseñ ey cān
Kurtulursun bir iki günde hemān
- 1697 Eşidüp bu sözü murğ-ı beste
Sözini tutdı olup dem-beste
- 1698 Şāhibi cehd idüp olmadı açā
Şaymaz oldu anı hīç kimse hīçe
- 1699 Hikmeti gör ki Süleymān-ı nebī
Hākim olmuş idi gitmişdi ebi
- 1700 Durup aḥvālini °arz itdi tamām
Sergüzeştin kāmı itdi i°lām
- 1701 İledüp murğı bile ḥāzretine
Kodı peşinde durup ḥalvetine

1702 Didi bilmem ne olupdur hāli
Hānemüze eyledi şöyle hāli

1703 Hoş-nevā eylemez oldu aşlā
Küski mi söylemez oldu aşlā

1704 Virilürken niçe niçe dīnār
Her kişi oldu yüzünden bīzār

70 B

1705 Ya Resūlullah aña eyle su'āl
Ne sebep oldu ki böyle ola lāl

1706 Didi ol murğa Süleymān-ı zamān
Neden oldu ki olup beste dehān

1707 Hoş nevā-yile şsdā itmeyesin
Hidmetüñ koyup edā itmeyesin

1708 Saña hürmet viren āvāzuñ idi
Şevk-ile virdi ki āğāzuñ idi

1709 Neden oldu ki ferāmūş idesin
Hüzni-ile kendüñi hāmūş idesin

1710 Didi murğ aña eyā server-i dīn
Beni bu derdeo uğratdı yaqīn

1711 Ola mı bir dağı yād idem anı
O düşürdi bu kafeş içre beni

- 1712 Beni bu derde giriftâr itdi
Gice gündüz işimi zâr itdi
- 1713 Kanı ol dem ki yürürdüm dilşād
Başuma buyruğ oluben āzād
- 1714 Guyiyā meskenüm olmuşdı cinān
Sâyeler bezm-i çemen āb-ı revān
- 1715 Her tarafda niçe gūne ni°met
Yenilürdi dün ü gün bī-minnet
- 1716 °Iyş u °işretde idük zevk ü şefā
Cem° olurduķ niçe hemrāz-ı vefā
- 1717 Hem-zebān olup iderdük elhān
Eşiden diller olurdu ħayrān

71 A

- 1718 Gāh olur şöyle iderdük pervāz
Zühreye irüp olayduķ demsāz
- 1719 Gāh olur şöyle açarduk per ü bāl
Ne göz irerdi ne °aql u ne ħayāl
- 1720 Göre şimdi nice oldu aĥvāl
Bilineydi nicedür mā fi°l-bāl
- 1721 Bir yaña ħasret-i yārān-ı vefā
Bir yaña firķat-i ihvān-ı şafā

- 1722 Bir yana Һasret-i evlāda nigār
Bir yana firķat-i mesker-i her-bār
- 1723 Teng olup başıma bu dek dünyā
Bu ķafeş iķre olupdur me'vā
- 1724 Başuma  alemi zindān itdi
Niķe esrār-ile Һayrān itdi
- 1725 Dilim ucunda olupdur bu derd
İstimā  itmeye āvāzımı ferd
- 1726 Eşidüp şāhibi andan bu sözi
Fāriķü'l-bāl oluben döndi yüzi
- 1727 Ƙafeşüñ ķapusını fetķ itdi
Murĝ-beste ķıķup uçup gitdi
- 1728 Didi ol demde Süleymān-ı zamān
Pend iķün gelmiş imiş bize hemān
- 1729 Һişşe-baķş oldu bize pendi anuñ
Aķmayalum derini hiķ dehenüñ (aĝzın)
- 1730 Nicedür gör ki sükūtuñ işini
Kişinüñ ķurtarur imiş başını

71 B

- 1731 Sākit olmaĝı hemişe yār it
Bu Һikāyet ki didüm efķār it

- 1732 Fikr-ile söylese her dem insān
Olmaz idi hīç işde hūsrān
- 1733 Hūb olur gāhī tekellüm itmek
Gāh olur ki yeg olur söylemek
- 1734 Gerçe insāna şerefdan sūheni
Sūheni hōr ider ammā çođını
- 1735 Götürüp etse kişi ger sözini
Düşürür yerlere lābüd yüzünü
- 1736 Niçe yerde kişinüñ †aybın açar
Niçe yerde dilinüñ zehrin iđer
- 1737 Olmuş ikeñ kişinüñ †aybı nihān
Keşf ider her kişiye anı lisān
- 1738 Hışşe-bahş ola hikāyet yazalum
Meclisi anuñ-ile hem düzelüm

Hikāyet-i Ğaflet-küşā

- 1739 Bir zamān işe iki rind-i cihān
İttifāk eylediler ki her ān
- 1740 Keşf idüp †ālemi seyrān ideler
Murğ-veş her yere tayrān ideler
- 1741 Birinüñ geyesi vü çehresi hūb
Hüner ü †ilmi yok ammā ma†yüb

1742 Birisi ehl-i kemāl ehl-i hüner
Geye vü çehresi ammā ebter

72 A

1743 Didi kāmīl o birsine ey yār
Senüñ-ile bir iş itsek her bār

1744 Sen sükūt üzre tamām pīrāne
Mīr-i şadr olsañ idi rindāne

1745 Şurtābın saña hıdmet itsem
Maʿnīdār olup otursañ epsem

1746 Mümkin olduğı kadar her şahşa
Virileydi niçe gūne hışşe

1747 Bezl ü işār-ı dürer eyleyelüm
Halka izhār-ı hüner eyleyelüm

1748 Göricek böyle leāli-yi hüner
Diyeler ki ne imiş hay bular

1749 Diyeler hād mi böyle olıcağ
Pīr ü üstāzı degüldür olacağ

1750 Ger denilürse ne var pīr-i ʿazīz
Dimese bendelerine nāçiz

1751 Fetḥ idüp kufı-i der-i ʿirfānı
Muğtenem eyleseler ihvānı

- 1752 Luṭf-ile bezl-i me'ārif olsa
Meclise ḥān-ı leṭāyif ṭolsa
- 1753 Zevḳ iderlerdi ḳamu pīr ü cüvān
Herkes'e 'ām olur idi iḥsān
- 1754 Böyle dinürse ben anlara cevāb
Diyüp idem ki budur ḳavl-i şevāb
- 1755 Siz benüm sözimi gūş eyleyesüz
Fehm idüp dilleri hoş eyleyesüz

72 B

- 1756 Kim ola fehm ide pīrūñ sözini
Unudur sözün eşiden özini
- 1757 ⁴⁵ ولقد قال نبيّ ورسول
كلموا الناس على قدر عقول
- 1758 Size söz söylemege size ḳarīb
Olmayıncaḳ olamaz nesne naşīb
- 1759 Fehm idüñ ḥādemenüñ aḳvālin
Bilesiz seyyidüñ aḥvālin
- 1760 Ve zarāfetle iki rind-i zarīf
Her yere varsa olurlardı şerīf

---

⁴⁵ Ve lekad kâle nebiyyün ve resûl kellimü'n- nāse 'alā kadri uḳûl: İnsanlara akıllarının derecelerine göre konuşunuz. (Ebû Davûd, Edeb, 20)

- 1761 Gör azāyı ki meger bir yerde
Fuzalā geldi bu pīr-i merde
- 1762 Bezl ü cehd idüp anı söylediler
Niçe irfān ü ulūm az ideler
- 1763 Amadı kimseye hi sırr-ı kelām
ādimi dōndi yine dūrr-i kelām
- 1764 aşd idüp ādimine bir idmet
Buldular pīre bulalar fırşat
- 1765 Gidicek ādimi تنها pīre
Keşf iün başladılar tedbīre
- 1766 Her biri başına pīrūñ uşdı
Söyledim diyü o kişi eşdi
- 1767 Niçe bir şabra üftāde-i arīb
Başladı söylemege avl-i acīb
- 1768 Giderek ulzüm-i cehli taşdı
Cūş idüp şöyle ki başdan aşdı

73 A

- 1769 Ne ki vār ise derūnunda nihān
Söyledi cümlesini itdi beyān
- 1770 Eyledi cehlini bir bir ilān
Tercümāndur dile zīrā ki lisān

- 1771 Keşf idüp kendi diliyle ʿaybın
Zāhir itdi bulara heb ğaybın
- 1772 Muṭṭaliʿ oldılar aḥvālüme tamām
Sırrına vāḳıf olup cümle ʿavām
- 1773 Her kişi başladı istihzāya
Düşdiler her kişi veyl ü vāye
- 1774 Ortaya aldılar anı herkes
Üşdiler bāla üşür gibi meges
- 1775 Baʿdez-ān ḥādimi geldi gördi
Muṭṭaliʿ olmağa taşra turdı
- 1776 Ḥavf iderdi ki açaydı rāzı
Böyle olmağa olur mı rāzı
- 1777 Gördü ki cümle ʿuyüb u noḳşān
Bilinüp herkese olmuş iʿlān
- 1778 Varmadı yanlarına kaçdı hemān
Bilinmez yere götürdi ṭabān
- 1779 Kaldı bunlaruñ içinde miskīn
Ḥor ü şermende vü zār ü ğamgīn
- 1780 Sözi kendi özine oldı belā
Keşf-i rāz itmek-ile buldı belā
- 1781 Ger ṭurdı o zamānda ḥāmūş
Kimse aña dime idi bī-hūş

73 B

- 1782 Açıcak ufl-i dehānı o zamān
Çıkdı aşra ne ki var ise nihān
- 1783 Bildiler her kişi māhiyyetini
Fehm idüp cümlesi keyfiyyetini
- 1784 Kendisin ĥor ü ĥaır itdi tamām
Siper-i la‘net idüp ĥāş ü ‘avām
- 1785 Zıkr olan remz ü işārāt ü nikāt
‘Uālāya omaz aqlā şübhāt
- 1786 Hişşe-dār eyleye bīdār olanı
Ĥāb -ı ġafletde omaz yār olanı
- 1787 Burda meclisi āır idelüm
Bir daı meclisi fāır idelüm
- 1788 Bezl idüp anda da nuql-i ‘irfān
Muġtenim eyleye var niçe zamān

**Yigirmi Yedinci Meclis Ĥüsn-i Ta‘bīr vü Leāfet-i Tarīr Ba‘īş-i
Maabbet vü Sebeb-i Meveddet Olup Niçe Belādan Ĥülāşa vü
Ālāmed-nümā İhlāşa Mü‘eddī Olmasun Beyān ü ‘Ayān İder**

- 1789 Yine ey bülbül-i gülzār-i maāl
Ĥoş-nevā eyleyüben dilleri al
- 1790 Ğam-küşā ol söze āġāz eyle
Niçe ‘āşıqları hem-rāz eyle

1791 Ne revādur saña hāmūş gidesin
Derdi virdügi ferāmūş idesin

74 A

1792 Açağör ğamlarını ihvānuñ
Olalar ta ki gül-i handānuñ

1793 Ziyinet ü revnaķ olur hūsn-i kelām
Şol sözi söyle ki ide dili rām

1794 Söyleme şol söz ola bī-endām
Olasın şāyed anuñla bed-nām

1795 Ne belā gelse başa dildendür
Zāhir egerçi dinür ilemendür

1796 Her dilüñ başına ki seng-i belā
Toķunur kendi özinden dime lā

1797 Sözi üslübla söyle her ān
Ta ķabül ide anı pīr ü cüvān

1798 Bileğör nice olur sūd ü ziyān
Ebedi irmeye diyesüñ hūsrān

1799 Yiri olur ki yeg ola dilsüz
Yiri olmazsa söz olur dilsüz

1800 Söz işitmek dilemezseñ tek tır
Bir diyen iki eşidür meşhūr

- 1801 Hüsni ta'bir-ile taltif-i kelâm
Hâşıl eyler niçe maqşud u merâm
- 1802 Kâh olur bir sözle baş bitirür
Kâh olur niçe niçe baş yitirür
- 1803 Toğrı sözden yeg olur kâh yalan
Çıkarır yerden eyü söz çü yılan
- 1804 Bir hikâyet yazalum keşf ola râz
Luţf idüp dimeyeler kimse dilrâz

74 B

Hikâyet-i Ta'bir-âmuz-ı Dil-nevâz

- 1805 Bir zamânda vardı bir kâdı
Meysiz olmağa degildi râzı
- 1806 Şayi° oldu bunuñ ahvâli tamâm
Eylediler anı şâha i°lâm
- 1807 Bir kişi varup anı ğamz itdi
Niçe esrârın anuñ remz itdi
- 1808 İstimâ° itmedi şeh sözün anuñ
Dedigüñ hâşâ ide kâdı senüñ
- 1809 Bu kadar fazl ü hüner °ilm-ile ol
Bî-maqûle işe olmaz meşgûl
- 1810 Hased ancak bu sözüñ etdüğüñüz
Bî-gümân râz-ı ğaraż gitdüğüñüz

- 1811 Ehl-i İslām'a yaraşmaz bu hâl
İftirâ eyleye bir fi'l-i muhâl
- 1812 Pâdişahuñ eşidüp aqvâlin
Didi ol kesi bilesiz aqvâlin
- 1813 Oturup bezmgehinde bir şeb
Yine meşgûl ise ʿarz oluna heb
- 1814 Üstüne oldu niçe rind-i cihân
Bir gice çüsteler-ile pinhân
- 1815 Kâdı gâfil oturup ʿıyşında
Mey ü maḥbûb ü dem-i nûşunda
- 1816 Didiler pâdişehum kâdı ʿacîb
ʿıyşe meşgûl idi tâ şubḥa qarîb

75 A

- 1817 Meclis esbâbı müheyyâ elân
Kâdı bî-hoş yatur işde ʿayân
- 1818 Pâdişâh tırdı yirinden fi'l-hâl
Geldi gördi ki yatur bed-efâl
- 1819 Didi luḫf-ile buña şâh-ı cihân
Tura gün toğdı Hüdâvend uyan
- 1820 Bildi aqvâli ki kâdı noldı
Didi gün kankı tarafından toğdı

- 1821 Didi şeh toğdı yine maşrığdan
Didi kâğı ki °ināyet Hâk'dan
- 1822 Hamdülillah ki der-i tevbe henüz
Şöyle açık turur imiş şeb ü rüz
- 1823 *Tübt ü °an külli zünüb°ün ve kuşür*⁴⁶
°Avf idüp pâdişehim tut ma°zür
- 1824 Her ne kahr olsa sezāvārem ben
Bilürem zīrā günāhkāram ben
- 1825 Umaram ki günāhum °avf idesin
Setr idüp zeyl-i keremle gidesin
- 1826 Eşidüp şeh didi imān be'is
Nicedür kırtara mı hīç re'is
- 1827 Añladuñ °asker-i kahr ü miñnet
Başuña uşsa gerek bī-minnet
- 1828 Kâl°a-yı tevbeye kaçup girdüñ
Başı kırtarmağ için irgürdüñ
- 1829 Tevbe bu vech-ile maqbül ola mı
Kişi bu vech-ile Hâkğ'ı bula mı

---

⁴⁶ Bütün günahlarımdan ve kusurlarımdan tövbe ederim.

75 B

- 1830 Lāzım oldı ki saña hışm-ı ʿitāb
Oluna niçe ʿarīk-ile ʿiķāb
- 1831 Halk-ı ʿālem ala andan ʿibret
Her kişiyeye gele ğāyet nefret
- 1832 Didi ķādı ki eyā şāh-ı cihān
Buyur idem saña bir sırrı ʿayān
- 1833 Ben senüñ h ʿāniñ-ile perverde
Olmuşum bunca zamān her yirde
- 1834 Ne revādur ki benümle halkı
Korķudup ğayra idesin halkı
- 1835 Beni ğayr-ile taḥvīf itseñ
Yine lütfuñla teşrīf itseñ
- 1836 Kimse incinmez idi bu ḥāle
Bāʿiş olmaz idi ķıl ü ķāle
- 1837 Eşidüp şeh bu sözi şād oldı
Raḥm ü şefkatle derünü ḥoldı
- 1838 ʿAfv idüp cürmini āzād etdi
Kurtarup ğamdan anı şād etdi
- 1839 Āferīn ol kişiyeye ki sözini
Bile ķurtara anuñla özini

- 1840 Sözüni bilmeyene seng-i belā
Toğunur her tarafından ser ü pā
- 1841 Cigerin hūn ider anuñ her dem
Akıdur yaşı yerine her dem
- 1842 Ğuşsa vü ğam olur anuñ hūnī
Tā bilince nicedür gerdūnı

76 A

- 1843 Sözüni bildürür āhir gerdūn
Yüregüñ döke döke eyleyü hūn
- 1844 Bir hikāyet dağı irād itsek
Niçe vīrān dili ābād itsek
- 1845 Şıket olmazdı ola yārāna
Ğuşvār eylese ğuş-ı cāna

Hikāye-i Ğaflet-ğuşā

- 1846 Bir zamān içre meger ki bir şāh
Gördi ħābında yaturken nāğāh
- 1847 Cümle dendānı buñun heb çıkmış
Her birinden niçe zaħmet çekmiş
- 1848 Bir muabbir getirüp itdi beyān
Didi bu sırrı bize eyle ayān

- 1849 Didi ta^cbīrin anuñ ol nādān
Böyle feh̄m oldu ki ey şāh-ı cihān
- 1850 Akrabā ü h̄iṣ ü h̄iṣm her ne ki var
Rih̄let ide senüñ önüñde bular
- 1851 Çekesin cümlesünüñ acısını
Düşire miḥnete bunca acı seni
- 1852 Böyle ta^cbīr idicek ol nādān
Pādişāhuñ ğamın arturdu o ān
- 1853 Emr idüp aña niçe let urdu
Zecr ü kahr-ile şehirden sürdü
- 1854 Didiler ki ne günāh etdi ^caceb
Oluna bunca cefā h̄iṣm u ğazab

76 B

- 1855 Didi şeh nola ki vāki^c olsa
Mümkün olmaz mıydı bir söz bulsa
- 1856 Gelecek bār-ı ğam için bula ol
...⁴⁷ çekmege yol
- 1857 Cümle ğam tīrini cem^c itdi bu er
Bizi her birisine itdi siper
- 1858 Her ğamı vaḳtiyle görse kişi
Ne ğam idi ki çeke teşvīşi

---

⁴⁷ Okunamadı.

- 1859 Sözüni bilmeyene bildürmek
Hübdu her ne kadar çekseñ emek
- 1860 Bir dağı gayrı mu°abber görüñüz
Beni maqşüduma tiz irgürüñüz
- 1861 Emr idüp şehre münādī yürüdi
Ve'y bir kāmīl ü dānā dir idi
- 1862 Bulınup geldi meger bir kāmīl
Hüner ü °ilm-ile gāyet fāzıl
- 1863 Didi şeh-i °ālem rüyāda nice
Görinüp vāqī° olanı o gice
- 1864 Yine evvel ki gibi itdi beyān
Didi ta°bīrini it bize °ayān
- 1865 Didi ol merd-i sühendān-i fehīm
Bu sözüñ vāqī°añüze virmeye bīm
- 1866 Böyle görindi ki Allāh ü °Alīm
Haq vire °ömr-i tavīl °aql-ı selīm
- 1867 Akrabā hış ü hışım her ne ki vār
Cümleden °ömrüñüz uzun olısar

77A

- 1868 Dinde niçe şafālar süresin
Niçe mihr-ile vefālar göresin

- 1869 Niçe şehler olalar emrüñe rām
Hāşıl ola niçe maķşūd u merām
- 1870 Eşidüp şeh bunı handān oldı
Bu da evvelki sözi hōd buldı
- 1871 Līk bu zevķ-i sürūr-efzādur
O ğam ü ğuşsa şürūr-efzādur
- 1872 Farķı bu oldı ki hūsn-i taʿbīr
İtmez imiş göñli hīç tenfīr
- 1873 Sözinüñ şol kişi ki ola eri
İdine her kişi yanında yiri
- 1874 Kōma talķif-i kelāmı her bār
Her kişi ta ki senüñle ola yār
- 1875 Dü-cihān içre bulasın ʿizzet
ʿİzzet içinde bulasın lezzet
- 1876 Söylenür elsīn-i halk içre ʿayān
Nān-ı kendüm yoğ-ise āzb-ı lisān
- 1877 Şayd ider murĝ-ı dili hʿāb-ı edā
Niçe cān tatlu dile oldı fedā
- 1878 Söziñi eyle mülāyim her bār
ʿAsker-i ķalble olasın serdār
- 1879 Sözi serd olan ider dilleri serd
O burūdetden irür hem niçe derd

1880 Aşıcak sözüni ire albe eger
omaya anda burüdetden eer

77 B

1881 Sözüñ azı özi budur ey yār
Eyü sözi oma dilden her bār

1882 Burda meclisi itmām idelüm
Bir daı meclise aya gidelüm

1883 Anda da nice afālar sürelüm
Dili malūba bu dem irgürelüm

**Yigirmi Sekizinci Meclis Nā-Mareme Naar İtmek İki Cihānde
azar-ı Maz Olduun Beyān İder Allāhümme İhfaznī ve Cemī'i'l-
Müslimīn**

1884 Naar iden ii cānanelere
Nelere irie cānā nelere

1885 Mülk-i dilde nie āub ü fiten
oparur am..⁴⁸si ün hūb-i aten

1886 Sehm-i mesmūm ola her müjgānı
O kemān-ebrū atıca anı

1887 İde cān ü dile te'sīr o hīn
Nie günler ola mecrū ü azīn

---

⁴⁸ Okunamadı.

1888 Şayd ider murğ-ı dili dâne-yi hâl
Dâm-ı zülfe düşürür bî-per ü bâl

1889 Rûhı gülzâre ne dil bülbülünü
Zâr ider virmez iken bir gülünü

1890 Düşicek çâh-ı zenaḥdânına dil
Çıkması gâyetle olur müşkil

1891 Mû-miyânını gören kılca қalur
Vuşlata irmege cānı üzilür

78 A

1892 Serv-i қaddını gören āzāde
Bende olur ger ola şehzāde

1893 Yöresine yüri uğrama anuñ
Rāḥat olsun dirseñ cān ü tenüñ

1894 Bir nazarla iki ʿālemde belā
Çekdi niçe kişi bulmadı devā

1895 Ne revādur ki belāya karşı
Vara bir kimse zarar dimeye şu

1896 Zer^e ide mezra^a-yı қalbe tamām
Bezr-i şehvetden ola şubre-i nām

1897 Ehl-i idrāka yaraşur mı bu kār
Bülbül-i қalbüñ ola menzil-i ḥār

1898 Hışse-bahş olmak için her şāna
Bir hikāyet dine dervīşāne

Hikāyet-i Ğaflet-güşā

1899 Bir hikāyet idelüm pür-hikmet
‘Ukālāya ola cümle ‘ibret

1900 Bir kişi var idi Hakk’a lāyık
Fārisiler arasında fā’ik

1901 Dinde pāk u mücerred yürüdi
Kişiyeye zevce belādur dir idi

1902 İtikāf üzre otuz yıl şeb ü rüz
Çıkmadı taşra ne ‘ıyd ü nevrüz

1903 Mescid üstüne çıkup bir gün o cān
Lāzım oldu okıdı hūb ezān

78 B

1904 Nāgehān görse ki bir zen-i zībā
Karşusunda turur imiş tenhā

1905 Bir iki kerre nigāh etdi āna
Düşdi kalbine tamām hubb ü hevā

1906 Diledi yine seher çıka ezān
Okıya seyr ide cānānı nihān

- 1907 Şevk-ile çıkdı ezānı oqıdı
Gülşen-i hüsnüne karşı şakıdı
- 1908 Hikmeti gör ki gözine o zamān
Şeb-i tārik gibi oldu cihān
- 1909 Perde çekildi hemān dem gözine
Bağdığıçün o nigāruñ yüzine
- 1910 Tīre oldu gözine rüy-i mu‘in (karañu)
Bilemez kande gide kaldı hazīn
- 1911 Ağlayup didi eyā Ferd ü İlāh
Baña bildür neden oldu ki günāh
- 1912 Sırrına şöyle olundu ilhām
Bilmedüğimi dağı nā-puhte vü hām
- 1913 Bir nazār-ı şehvet-ile çeşm-i ‘alil
Eyledi zulmete nūrın tebdil
- 1914 Ve’y eger bir dağı olaydı nazār
Nūr-ı kalbünde komaz idi eşer
- 1915 Sırra vākıf olıcak girye vü zār
Eyleyüp didi Raḥīm ü Ğaffār
- 1916 Ğaflet ü sehv-ile oldu bu nigāh
Umaram ‘afv ola lütfuñla günāh

79 A

- 1917  Özr-ħ āh oldu g n hına  n ol
G zi aıldı zuh r eyledi yol
- 1918 Yine b ny d   başır itdi H d 
Kalmadı d delerinde hi d 
- 1919 Hişse-baħř oldu bu kışsa elH k
Kime ki irişe n r-ı muıla
- 1920 Bizi ey Rab   Raħ m raħmet-ile
Hişse-d r eyle oma aflet-ile
- 1921 Maħrem olmayana n zir itme
Bezm-i n maħreme h zır itme
- 1922  Aynumuzda oma şehvet nazarın
K lb m zde oma lezzet eşerin

**Yigirmi Touzuncu Meclis Nis  H b  il-i şeyt n Olup Mekk  
 linden v  Fitne v  H y linden v   işve v  Dil linden H zer
L zım Olub Kem l Mertebe İhr z V cib Oldıgun Bey n İder**

- 1923 D mine d şme la in n zinh r
İtme dil b lb lin n yerini h r
- 1924 H yel   mekrine aldanma řaķın
Dime ki kend ne  yetde řaķın
- 1925 Cennet iinde bulan  deme yol
Sa a yol bulmaya mı dinde ol

1926 Düşiren dāme cinānde pederi
Koya mı şöyle cihānde püseri

79 B

1927 Hiyel ü mekr-ile tutmağa seni
Ne ʿaceb dām-ı belā etdi zeni

1928 Mekr ü āl-ile şağın dāme seni
Düşürür boynuña ʔakup reseni

1929 Ne kadar çapak u çalak olasın
Çār-ı pāyuñdan aña tutulasın

1930 Şağalın virmek eline dişinüñ
Uçarur hürmetin āhir kişinüñ

1931 Ādemi ravzāda dāma düşüren
Başına niçe belālar uşıran

1932 Çāre-sāz olmaya mı şayde seni
Keyd ü āl itmiye mi kayde seni

1933 İtikād itme cemīʿ sözine
İtimād itme kamunuñ özine

1934 Hiçe şayma kerem it mekrin anuñ
Bilinür şanma kamu fikrüñ anuñ

1935 Bir hikāyet yazalum ki bilesin
Hişse-bağş ola nefʿler bulasın

Hikāyet-i Fitne-efzā

- 1936 Bir zamān içre meger bir cüllāh
Zevcesi ḥabībine oldu ṭamāḥ
- 1937 Bī-vefā idi velī zevce aña
Göñli baqmaz idi ašlā o yaña
- 1938 Bildi başında kavkav yeli eğer
Qalmamış meyl ü maḥabbetden eğer

80 A

- 1939 Başı taşra lafını bildi tamām
Qorqar idi ola bir gün bed-nām
- 1940 Halka bildürdi ide terk-i diyār
Vara bir şehre niçe şehr ide kār
- 1941 Öpüşüp qocışı cānāne vedā°
Eyledi zār ü fiğān ü efzā°
- 1942 şağ esen qal diyü düşdi rāha
Muḥkem ışmarlayuben Allāh'a
- 1943 Kendüzün eyledi bir yerde kemīn
Muṭṭali° olmağa aḥvāle ta°yīn
- 1944 Gitdi şandı zen anı řādān oldu
Vardı maḥbūb ü niğārın buldı

- 1945 Hāneye gel diyü da'vet etdi
Luţf ü i'zâzla minnet etdi
- 1946 Gice cem' olmak için kavlı-i karar
İki cânıbdada oldundı ikrâr
- 1947 Geldi zen hāneye envā'-yı ni'am
Pişirüp etdi müheyyā bî-ğam
- 1948 Evi tenhāladı cüllāh-ı fakîr
Ni'meti girdi apardı bir bir
- 1949 Geldi zen gördü ki n'imet bitmiş
Sezdi cüllāhı ne hile itmiş
- 1950 Vardı ahvāli nigāra takrîr
Eyledi luţf-ile hüsni ta'bîr
- 1951 O degil gibi olup hāneye ol
Geldi vü oldı eşine meşğül

80 B

- 1952 Bir iki gün geçerek vaqt-i seher
Geldi bāfende açup şevk-ile der
- 1953 Didi ey gönlüme ārām-ı sürür
Yok yere bir iki gün oldum dūr
- 1954 Turamadım göresim geldi seni
Virmesün kullara bu derdi Ğanî

- 1955 Kişiyē müşkil imiş firqat-i yār
Hasretüñ komadı hîç şabr-ı qarār
- 1956 Terk idüp ğayret ü arı geldüm
Nolduğımı dağı şimdi bildüm
- 1957 Gül-izārından ırak olalı ey yār
Andelib-i dilüñ oldı yer hār
- 1958 Gülşen-ı hüsnüñe qarşu her ān
Eyleyem bülbül-veş āh ü figān
- 1959 Ne sezā bülbüle gülden ola dūr
Vuşlat-ı gülde gerek bula sürür
- 1960 Yine geldüm yüzümi alup ele
Nola suhriyye olursam da ile
- 1961 Özr-h̃āh oldı bu vech-ile tamām
Bilmediler ne havāş ü ne avām
- 1962 İkişi şöyle tecāhül iderek
Niçe gün geçdi aradan giderek
- 1963 İktizā eyledi takrİR-i İlāh
Şehr-i yārı o diyaruñ nāgāh
- 1964 Görđi hābında acāib rüyā
Geldi başına ğarā'ib ğavğa

81 A

- 1965 Bir mu'ibbir diledi ki o zamān
°İlm-i rü'yāda ola kāmīl-i şān
- 1966 Cābecā şehre münādī yürüdi
Vay bir kāmīl-i dānā dir idi
- 1967 Eşidüp zevce-yi bāfende revān
Vardı °arz eyledi şāae pinhān
- 1968 Didi bir yerde filān bāfende
°Ālem-i kāmīl olup bu fende
- 1969 Gelmedi belki cihāna misli
Getireñ biline cümle aşı
- 1970 Lık bir °aybı var ol dānānuñ
Diyelüm hāzrete sulţānuñ
- 1971 Degme bir hāl-ile ta'bīr itmez
Degme bir kimseye rāzın açmaz
- 1972 Niçe cevr ü niçe dārb itmek-ile
Söylediler niçe incitmek-ile
- 1973 Bilmezem didigüne bakmayalar
Dimez ol başına od yakmayalar
- 1974 Dir dimez etdürüñ aña ta'bīr
İdüñ elbette hūsni-tedbīr

- 1975 Eşidüp şeh bunı birkaç çavuş
Gönderüp aldı getirdü dil-i hoş
- 1976 ʿİzzet ü hürmet-ile şāha anı
Getirüp hazret-i dergāha anı
- 1977 Didiler işde o merd-i kāmīl
Buyuruñ tā ola maḫsūd-ı ḫāşıl

81 B

- 1978 Luṭf-ile şāh aña rüyāyı beyān
Eyledi eyleye ol keşf-iʿayān
- 1979 Eşidüp ḫayrete düşdi cüllāh
Oldı deryā-yı ğam içre mellāh
- 1980 Gāh ğarḫ eyledi baḫr-ı ḫayret
Gāh taşra çıḫup eyler ğayret
- 1981 Bilemez neyleye aña tedbīr
Ne ṭarīḫ-ile olunur taʿbīr
- 1982 Ḳābil olaydı girerdi yire
Zīrā ḳādir degül ol taʿbīre
- 1983 Didi şāhım neden oldı bu ḫāl
Kim olupdur ʿacabā bu işe dāl

1984 Cāhil ü ebter ü nādānum ben
Şüretim ādem ü ḥayvānum ben

1985 Didigüñ ḥāli düşümde şāhum
Görmemişim ki bilür Allāh'um

1986 Bir yire gelse toköz bāfende
Ḥarı yükletmeye ta'bir kınde

1987 Buyurursañ eyü bizler tokıyam
Dime baña ki bu ʿalemi okıyam

1988 Niçe minnetler-ile şāh-ı kerīm
Eyledi bezl-i cevāhir zer ü sīm

1989 Şu kıadar oldu ki ta'bire mecāl
Olamaz zīrā nice ola muḥāl

1990 Didi şeh vāқи imiş ol dinülen
Sözüñ aşlı var imiş söylenilen

1991 Kıomañuz kendüsüne kendüsini
Bildüreñ kendüye kendi özini

82 A

1992 Şöyle urdılar aña ḍarb-ı şedīd
Kimse ʿömründe ne güş etdi ne dīd (ya'ni ne gördi)

1993 Ne idüp ne ile miskīn hemān
Didi şāhum baña luṭf eyle emān

- 1994 Varayım fikr-i te'emmül ideyüm
Niçe bir şabr ü taḥammül ideyüm
- 1995 Üç güne mühlet olup zār ü ḥazîn
Gitdi umar ola Mevlâ'sı Mu'în
- 1996 Nice almaya o miskîn mühlet
İşi bitdi yimeden muḥkem let
- 1997 Ḥazret-i Ḥaḳḳ'a varup nāz ü niyāz
Eyledi keşf ola bu sırrı bu rāz
- 1998 Didi ey Rāḥim ü Fettāḥ ü °Alīm
Fazl ü iḥsānuñ-ile it ta°līm
- 1999 Nice ta°bīr olunursa rü'yā
Bildür anı baña çekdirme ḥayā
- 2000 Sensin aḥvālime °allām ü ḥabīr
Zāhir ü bāḥın dānā vü başīr
- 2001 Beni ḳurtar bularuñ destinden
Bir sebep vir baña ins ü cīndan
- 2002 Darb ü şiddetle işim bitürüler
Belki bu yolda beni yitürüler
- 2003 Bu ṯarīk-ile niyāz etdi Ḥaḳ'a
Niçe āh etdi ki āfāḳı yaḳa
- 2004 Merḥamet eyledi Raḥmān ü Ḳadīr
Keşf olup aña bu °ilm-i ta°bīr

- 2005 Virdi rüyāsını ta'bir etdi
H̄all idüp müşkili tefsir etdi
- 2006 Şādımān oldu şehüñ cān u dili
H̄ürmet ü izzete bağladı bili
- 2007 Virdiler niçe zer ü sīm ü libās
Ne hesāba gele ne fikr ü kıyās
- 2008 Yedi let yirine ... tler⁴⁹
Lezzet oldu çekilen zilletler
- 2009 Kışşadan hişşe bu oldu uqālā
H̄azer üzre olalar dimeye lā
- 2010 H̄iyel ü mekr-i nesāyı taḥķir
İtmeye oldu anuñçün taḥrīr
- 2011 Ehl-i idrāk olana ibrētdür
Fehm iden kişiye pür-ḥikmetdür
- 2012 İrmeye dirseñ eger mekr-i nesā
Yalvar Allāh'a hemān subḥ ü mesā
- 2013 Burada meclisi etdük āḥir
H̄atm olındı kamu bāṭın ü zāhir

---

⁴⁹ Okunamadı.

82 B

**Otuzuncu Meclis Sulţān-ı Enbiyā vü Bürhān-ı Evliyā Fahr-ı Kāināt
Server-i Mevcudāt Hāzret-i Muhammed Muştafā Sallahü Aleyhü
Vesselleme Şalavāt Virmenüñ Fezāilin Beyān ü ʿAyān İder**

- 2014 Virelüm ruḥ-ı Resüle şalavāt
Ola her demde refiʿü'd-derecāt
- 2015 Hāsta dillere şunar āb-ı hayāt
ʿĀrız olmaz ebedi hıç memāt
- 2016 Vire dünyada vü ʿuqbāda şeref
Tola envār-ile cümle taraf
- 2017 Kimiyādur ki ider qalbüñi hāş
Zer-ı hāliş gibi ger olsa raşās
- 2018 Qalb ider qalbini qalbüñ bī-şek
Qomayup gill ü gişş şirk ü şek
- 2019 Sebeb-i vuşlat olur ehl-i dile
Qurtarur düşmişi bu āb-ı gile
- 2020 Çıkarur tāc gibi başa işi
Giderür dilde qomaz teşvīşi
- 2021 Seyyi'āti ḥasenāta tebdil
Eyleye anuñ-ile Rabb ü Celil
- 2022 Nice itdi ise anı ʿasele
Seyyi'atın ḥasenāt ola gele

2023 Bir rivāyet yazalum ola güvāh
Ger Mu'ın olur ise Rabb ü İlāh

83 A

Rivāyet- Enes Radıyallāhu Anh

2024 Bülbül-i bāğ-ı rivayāt-ı Enes
Hoş nevāy-ile virür cāna heves

2025 Keşf ider ehl-i dile bu rāzı
Luţf-ile eyledi hūb āvazı

2026 Bir seher server-i  alemle namāz
Kılınup oldu H ak'a nāz ü niyāz

2027 D ndi mihr ba m b rek zahrın
Virdi v  a dı deh nu  m hrin

2028 H lık  eyler idi hamd   sen 
K lb m z eyler idi n r   sen 

2029 N gih n g rd k anı bir zenb r
D şdi ortaya ider Şevk   s r r

2030 O kadar eyledi Şevk-ile en n
İstim  eyleyene d şdi  an n

2031 Y zini H k k'a t tup fahr-ı cih n
Didi bu sırrı bize eyle bey n

- 2032 Nice tesbîh ider anı bildür
Nola hâll olsa ki bir müşküldür
- 2033 Ne tarîk-ile olursa tefhîm
Eylesün kudretüne yokdur bîm
- 2034 Böyle diyicek o dem fahr-ı cihân
Kudret -i Hakk-ile nahl açdı dehân
- 2035 Didi ey server-i sultân-ı güzîn
Şalavât okuruz odur bu enîn
- 83 B**
- 2036 Didi server arıya müşkil hâll
Eyle ki nice olur şem° ü °asel
- 2037 Didi zenbûr eyâ şâh-ı Rusûl
Diyelüm hâll ola ta ki müşkil
- 2038 Şu ki ezhâr-ı besâtinden ola (çiçek)
Şem° iderler anı her kim ki ala
- 2039 Anuñ-içün yanar âteşde müdâm
Zîrâ ki olmuş idi bize harâm
- 2040 Şâhibi izn-ile olmaya çün
Lâyık oldu ki oda yanmak için
- 2041 Şu ki ezhâr-ı beyâbandan olur
Kâseler anuñ-ile tolderulur

- 2042 Bize olmuş idi zīrā o ḥalāl
Anuñ-içün iderüz biz anı bāl
- 2043 Şu zemān ki pür olur kāseleri
Şalāvāt oğur aña her bir arı
- 2044 °Asele tebdīl ider anı Ḥüdā
Şanma ki kizb ola bu cümle edā
- 2045 Böyle taqrīr idüp ol dem zenbūr
Sāmi°ın ḳalbini itdi mesrūr
- 2046 Göre ki ḳudreti şāha fi°l-ḥāl
Ḳāselerde ṭuran anu eyledi bāl
- 2047 °Aceb olmaz seng-i seniyy ki
Ḥasene eyleye luṭf-ile yigi
- 2048 Şalavātı ḳoma dilden her bār
Destgīr ola ḥabīb-i muḥtār

84 A

- 2049 İki °ālemde ḳişiye şalāvāt
Virür imiş her işine berekāt
- 2050 Āḥiret mülketine şāh eyler
Ravzā-yı cennet içün rāh eyler

Hikāyet-i Hişşe-bahş

- 2051 Şehr-i Ba°dādda meger bir kātib
Tā°ati fısķa-ı fucūra şatıb
- 2052 Rāyīgān °ömrini itmişdi hebā
°İşrete düşmüşdi şubḥ ü mesā
- 2053 Hāķ rızasın dilemezdi aşlā
Şöyle yürürdi hemān bī-pervā
- 2054 Kōdı bu dār-ı fenāyı āḥir
Gitti bākīye tehī dest-i fācir
- 2055 Şulehādan beri rü'yāda anı
Gördi ravzāt-ı cinān içre ğani
- 2056 Evliyā zümresi ile hemdem
Guyiyā görmemiş ol ğuşsa vü ğam
- 2057 Didi ol kimse neden oldu bu ḥāl
Zāhir görünür idi bu muḥāl
- 2058 Ne sebep oldu bu zevķe irmek
Ne tarīk oldu bu cāye girmek
- 2059 Didi ol kimse günāhuma ḥitāb
Olamazdı ne ķadar olsa kitāb
- 2060 Līk her yerde yazam nām-ı Resūl
Şalavātı bile yazdum bol bol

84 B

- 2061 Ne kadar yazdum ise ki şalavāt
Luṭf-i ḥaḳ ile bulupdur berekāt
- 2062 Her birisine Ḥüdā bir melegi
Gönderüp ḳabrimi etdi felegi
- 2063 O zemānda ḳodılar bini sine
Gitdiler her birisi ḥānesine
- 2064 Anı gördüm ki melā'ik geldi
Ḳabrimüñ içi münevver oldı
- 2065 Her biri dürlü beşāratlar-ile
Oturup dürlü °āyetler-ile
- 2066 Şaçdılar üstüme cennet dürini
Açdılar bûy-ı cinānuñ derini
- 2067 Şöyle geldi ki rāyāḥını cinān
Ġarḳ olur rāyesine dil ü cān
- 2068 Didiler yazduḡuñ için şalavāt
Virdi Ḥaḳ luṭf-ile fevz ü necāt
- 2069 Bu sebep oldı ḥalāşuma benüm
Yoksa yanardı daḡı cān ü tenüm
- 2070 Böyle diyü o kişi virdi cevāb
°Uḳālāda ḳomadı ḡaflet-i ḥ'āb

2071 Bir daħı naql-i kelām eyleyelüm
Ne ki buyuruldı ise söyleyelüm

2072 HıŖŖe-baħŖ ola niçe ehl-i dile
Aça dil āyīnesin jengin sile

Hikāyet-i İmām-ı Ŗāfī Raħimehullāh

85 A

2073 Aķıcaķ seyl-i ğam olmaz aña sed
Ne mŖmkŖndŖr ķazā-yı vācibi red

2074 NiŖān-ı Ŗādīden vādi-i dilde
Ķomaz aŖlā olur ne resm Ŗ ne ced

2075 Ħamdullah ķurar itmez dem-ā-dem
GelŖr ğiçer egerçe gŖnde bī-°add

2076 ĦŖdā'ya ŖŖkr-i minnet eyle her bār
Emīn sende degildŖr çŖnkŖ bu derd

2077 *Der ĩn °ālem kesī bī-ğam ne-bāŖed*
Eger bāŖed benī ādem n-ebāŖed

2078 Dilā ğamdan olam Ŗanma ki ħālī
Ķamunuñ bŖyle geldi geçdi ħālī

2079 Kim olmuŖdur cihānde bī-ğam ola
Ricā ider mi hiç °āķil muħālī

- 2080 Birinüñ ğuşşası ğāyet olursa
Birinüñ yine hāzırdur melāli
- 2081 Yeter pend ü naşihāt cümle halka
Bu beytüñ fehm olunduysa me'āli
- 2082 *Der in 'ālem kesī bī-ġam ne-bāşed*
Eger bāşed benī ādem n-ebāşed
- 2083 Çeker bār-ı ġamı her kişi her bār
Ya şabr idüp taħammül ide ya zār
- 2084 Görinür zāhir anı ġam niçe kes
Derününde velī yanar niçe nār
- 2085 Olursa bir nefes şādī vü hürrem
Hemān ardınca bīn andūh ü ġam vār
- 2086 Tesellā virmek için saña dā'im
Bu ma'nā yazılır her dār ü diyār
- 2087 *Der in 'ālem kesī bī-ġam ne-bāşed*
Eger bāşed benī ādem n-ebāşed

85 B

- 2088 Dime olam mı ki bu ġamdan āzād
Bu dār-ı ġamda bir dem ola dil-şād
- 2089 Ki zīrā aña ol bennā-yı kudret
Urupdur seng-i endūh-ile bünyād

- 2090 Giren olur mı zindān içre mesrūr
Meger bī-‘aql ya taq̄dīre münkād
- 2091 Gelürse gāhi đucret fikr idüben
Bu remzi cān ü dilden eylegel yād
- 2092 *Der īn ‘ālem kesī bī-ġam ne-bāşed*
Eger bāşed benī ādem n-ebāşed
- 2093 Țtotalum şāh ola cümle cihāna
Yüride hūkmüni ins-ile cāna
- 2094 Urur seng-i belāy-ile dem-ā-dem
Nişān idüp anı dest-i zamāna
- 2095 Felek sāk̄isi bu bezm-i cihānda
İçirür cām-ı zehr-ālūd cāna
- 2096 ‘Īmāret olalı bu dār-ı miḡnet
Yidirür rūḡun ġam-ı miḡmān olana
- 2097 *Der īn ‘ālem kesī bī-ġam ne-bāşed*
Eger bāşed benī ādem n-ebāşed
- 2098 Ğamı def⁶ ide şanma taḡt-ile tāc
Olursa pā-yi taḡtuñ ger çeke ‘āc
- 2099 Başı büyüklere şek itme zinhār
Büyük başa gerekdür bir büyük tāc
- 2100 Büyük başuñ olur aġrısı büyük
Hemīn bir dost bir post olma muḡtāc

- 2101 Ğam-ı dũnyādan olmaz kimse mehcũr
Meger bir dār-ı ıřķ ola çũ ħallāc
- 2102 *Derĩn-i  alem kesi bĩ-ğam nebāřed*
Eger bāřed beni ādem nebāřed
- 2103 řafā-yı dil bulan sũrer řafāyı
...verse⁵⁰ ķoma dilden řafāyı
- 2104 Benũm ķalbũm řafā vũ Merve ħaķķı
Çeker her kimse ħālince cefāyı
- 2105 Ħalāř olmaz ħabĩbullāh ola ger
İřitmedũn mi ħāl-i Muřtafāyı
- 2106 Seni şanma hemān  alemde ĝam-ħār
Gider ey Ħalvetĩ Muĥyĩ bu rāyı
- 2107 *Der ĩn  alem kesĩ bĩ-ğam ne-bāřed*
Eger bāřed benĩ ādem n-ebāřed

---

⁵⁰ Okunamadı.

SONUÇ

16. yüzyıl ve sonrası bir dönemde yaşamış olan Halvetî Muhyî'ye dair daha evvel yapılmış herhangi müstakil bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Şair tezkirelerde de tespit edilemediğinden Muhyî mahlaslı şairler sıralanarak verilmiştir. Bu çalışmamızda Halvetî Muhyî'ye ait olduğu tespit edilen *Sürûr-efzâ* adlı mesnevi şairin bilinen tek eseridir. Çalışmamızda şairin hayatı, tarikatı, edebi kişiliği, eserin şekil ve muhteva özellikleri ayrıntılı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır.

Sürûr-efzâ'nın giriş bölümünde bir tahmîd, bir münâcat, bir na't, bir meth-i çerharyâr, bir sebab-i te'lif, bir methiye bulunmaktadır. Bu bölüm, eserin konu bölümünden daha sanatlı bir dile sahiptir. Bu bölümde kaleme alınan şiirler mesnevi nazım şekliyle olup yalnızca dönem padişahına yazılan methiye kaside nazım şeklindedir.

Eserin konu bölümü toplam 30 meclis ve 36 hikâyeden oluşmaktadır. Şairin hikâyelerin başlıklarını rivâyet ve kıssa olarak da nitelendirdiği görülmektedir. Şairin mutavassıf kimliği öne çıktığından eserin tamamı eğitici ve öğretici mahiyette kaleme alınmıştır. Namazın faziletleri, haccın faziletleri, güler yüzlü olmanın faziletleri, zikrin ve virdin faziletleri, edepli olmanın faziletleri gibi birçok hususta şair okurunu bilgilendirerek yapması ve yapmaması gerekenler konusunda uyarılmaktadır. Konu bölümünde şair, giriş bölümüne göre daha sade, açık, anlaşılır bir dil tercih etmiştir. Okuru tembihlemek, uyarmak için eserin genelinde sıkça atasözü ve deyimlere başvurmuştur.

Mesnevilerin genelinde bulunan hâtîme bölümü, *Sürûr-efzâ*'nın kayıp olan son yedi vараğında olacağından şairin bu bölümde kaleme almış olabileceği fahriye, dua, yaşadığı döneme dair bilgi aktarımı, silsile vb. kayıtlara ulaşamamaktayız. Türkiye'de bulunan yazma eserler kütüphanelerinin bir kısmında şahsen tarama ve bir kısmında da veri tabanları üzerinden tarama yaparak eserin ikinci bir nüshasını bulmak için çalıştık. Fakat bu ve benzer bir isimle kayıtlı ikinci bir nüshayı tespit edemedik. Fakat yine de eserin nüshalarının farklı isimle kayıt edilerek kütüphanelerimizde olduğu kanaatindeyiz.

Halvetî Muhyî hakkında tespit edebildiklerimiz ve ortaya koyduğumuz çalışma şairin her yönüyle aydınlatılması için elbette yeterli sayılamayacaktır. Bununla birlikte klasik edebiyat ürünlerinin her biri kendi içerisinde değerini yarattığından *Sürûr-efzâ* da kendi kıymet ve değerini yaratacağı ve klasik edebiyattaki yerini bulacağı ümidindeyiz.

SÖZLÜK

‘Âmil (ar.): Amel eden, işleyen, icrâ eden kimse

‘Asel (ar.): Bal

‘Ubūdiyyet (ar.): Kulluk, kulluğun gereklerini daha dikkatli bir şekilde yerine getirme, ileri derecede ibâdet ve kulluk etme

‘Umde (ar.): İlke, Dayanılacak, güvenilecek kimse veya şey, destek, dayanak

A’dâ (ar.): Düşman

Ağniyâ (ar.): Zenginler

Alâ’ik (ar.): Alakalar

Amîm (ar.): Umûma âit, umûmî, yaygın

Âzb (ar.): Tatlı, akıcı dil

Ba’îd (ar.): Uzak

Bâr (fars.): Yük, ağırlık veren şey, sıklet (fars.)

Bedreka (fars.): Doğru yolu gösteren şey veya kimse, kılavuz, rehber

Begâyet (fars.): Pek çok

Behre-mend (fars.): Behredar, nasiplenmiş

Beriyye (ar.): Çöl, sahra

Beşâret (ar.): Müjde

Bevâr (ar.): Yok olma, cehennem

Beyâban (fars.): Çöl, sahra

Bezî ü işâr (ar.): Bol verme ve dağıtma

Bişâret (ar.): Müjde

Buğz-ı Fillâh (ar.): Allah için düşmanlık etmek

Bun (türk.): Sıkıntı

Bünyâd (fars.): Keder
Bürhân (ar.): Kanıt, delil, hüccet, beyyine
Bürûdet (ar.): Soğukluk, soğuk
Câr (ar.): Çeken, sürükleyen
Câzim (ar.): Kesin karar veren, anlayan
Câzim (ar.): Kesin karar veren, anlayan, idrak eden (kimse)
Cüdâ (fars.): Uzak
Cüllâh (ar.): Dokumacı
Cürm ü zelev (ar.): Suç ve günah
Çâker (fars.): Kul, köle.
Dâ'î (ar.): Dua eden
Dâm (fars.): Tuzak
Demsâz (fars.): Dem yapan
Derekât (ar.): Aşağı seviyeler
Derkâr (fars.): Ortaya koyan
Derrâk (ar.): Çabuk anlayan
Deyr (ar.): Kilise, meyhane.
Dirahşân (fars.): Parlayan
Ducret (ar.): İç sıkıntısı
Dûr: Uzak (fars.)
Düzah (fars.): Cehennem
Ecir (ar.): Ücret
Ecîr (ar.): Irgat
Ecr-i Cezîl (ar.): Bol sevap
Emrâz (ar.): Hastalıklar, illetler, marazlar

Emrûd (fars.): Armut sözünün eski metinlerde rastlanan asıl şekli
Enâm (ar.): Yaratılmış olan bütün mahlûkat
Eniyyet (ar.): Kişilik
Enker (ar.): Çok çirkin, bed
Enseb (ar.): Çok uygun, münasip
Envâr (ar.): Nurlar
Epsem: Dilsiz, konuşmayan, ebkem. (türk.)
Erham (ar.): Çok merhametli
Esrâr (ar.): Gizli olan, herkesçe bilinmeyen şeyler
Eşfak (ar.): Çok şefkatli
Evsân (ar.): Putlar
Ezâ (ar.): Eziyet
Fâdıl (ar.): Fazilet sahibi (kimse)
Fehvâ (ar.): Anlam
Fevt (ar.): Elden çıkarma
Firkat (ar.): Ayrılık
Gâh ü Kiyâh (fars.): Saman, ot, yem
Gâret (ar.): Yağma (etmek)
Gılman (ar.): Gençler, köleler.
Gırîv (fars.): Bağırma, feryat
Gıtâ (ar.): Örtü
Gill ü Gişş(ar.): Gizli kin ve düşmanlık
Gulûf (ar.): Kılıfla
Gurafât (ar.): Yüce makamlar
Gûşvâr (fars.): Küpe

Güvâh (fars.): Delil
Hacîl (ar.): Küçük düşmüş
Hâdem (ar.): Yardımcı
Hadîd (ar.): Öfke
Hafî (ar.): Gizli
Hâk (fars.): Toprak
Hâlât (ar.): Haller
Halâvet (ar.): Tatlılık
Hâlis (fars.): Katkısız, saf
Hasânet (ar.): İyilikler
Haslet (ar.): Huy.
Hatâ-pûş (fars.): Hata örten
Hemm (fars.): Üzüntü, keder
Hevâ (fars.): Arzu
Hısn (ar.): Kale
Hiyel (fars.): Hileler
Hufte (fars.): Uyumuş, uykuda
Hufyeten (ar.): Gizlice
Hurûş (fars.): Coşma, gürleme
Hût (ar.): Büyük balık
Hutâm (ar.): Çerçöp
Hutve (ar.): Adımlamak
İztırâr (ar.): Çâresiz kalma, çâresizlik, mecburiyet
İ'tikâf (ar.): Bir yere kapanıp dışarıya çıkmadan ibâdetle meşgul olma
İ'zâz (ar.): İkrâm etme

İğmaz (ar.): Göz yumma
İğnâ (ar.): Zengin etme, zenginleştirme
İhâta (ar.): Kuşatma, sarma
İkâb (ar.): Ceza
İktizâ (ar.): Gerekme, lüzum, ihtiyaç
İmtisâl (ar.): Uyuma
İnkiyâd (ar.): Boyun eğme.
Îrad (ar.): Gelir, vâridat
İsgâ vü kabul (ar.): Dinleme ve kabul etme
İsneyniyet (ar.): Allah'ın sonsuz varlığı karşısında müstakil ikinci bir varlık kabul etme.
İsticâl (ar.): Acele etme, sabırsızlanma
İstihzâ (ar.): Biriyle alay etme
İstimâ (ar.): Kulak verme, dinleme
İşmâm (ar.): Koklatma
İt'âb (ar.): Yorma, zahmet verme
İtâ-i zekât (ar.): Zekât verme
İtmâm (ar.): Tamamlama
İttikâ' (ar.): Dayanma
İzhâr (ar.): Açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme, âşikar etme
Jeng (fars.): Pas, küf
Kalîl (ar.): Çok olmayan
Karîb (ar.): Yakın
Karîn (ar.): Yakın, komşu, arkadaş.
Kâşâne (fars.): Süslü köşk.

Kavî (ar.): Güçlü, kuvvetli, sağlam
Kem ü bîş (ar.): Az ve çok.
Kenîzek (fars.): Cariyecik
Killet (ar.): Azlık
Kifâf (ar.): Yaşamaya yetecek kadar rızık
Kişver (fars.): Memleket, ülke
Kizb (ar.): Yalan
Kûh (fars.): Dağ
Kuhl (ar.): 1. Sürme, 2. Göz ilacı
Kulzüm (ar.): Deniz
Kurbet (ar.): Yakınlık, Allah'a yakınlı
Kût (ar.): Yaşamak için gerekli yiyecek, rızık
Küşade (fars.): Açılmış, açık, ferah
La'în (ar.): Lânetlenmiş
Lâbüd (ar.): Gerekli
Lâne (fars.): Kuş yuvası
Lem'a (ar.): Parlaklık
Let (ar.): Dayak
Ma'siyet (ar.): Günah, asilik, itaatsizlik
Mâ'yub (ar.): Ayıplanan, ayıplanmış, kınanmış
Ma'zûr (ar.): Mâzereti olan, özrü bulunan, özürlü
Mağmûm (ar.): Gamlı
Mahfî (ar.): Gizlenmiş
Makhûr (ar.): Mağlup olmuş
Maslahat (ar.): İyi olan ve iyiliğe yol açan, hayır getiren, fayda sağlayan şey

Matrûd (ar.): Kovulmuş, tardedilmiş
Mazmûm (ar.): İlâve edilmiş, eklenmiş, zammedilmiş
Me'vâ: Sığımlacak yer
Me'yûs (ar.): Ümîdi kalmamış, ümitsizliğe düşmüş, ümitsiz
Mecrûh (ar.): Yaralanmış, yaralı (kimse)
Mehib (ar.): Heybetli
Mekâl (ar.): Söz, lakırdı
Meke (fars.): Sinek
Meknûn (ar.): Saklanıp korunan, saklı, gizli
Mektûm (ar.): Saklanan, gizlenen, saklı, gizli
Melce (ar.): Sığınacak, ilticâ edecek yer
Mellâh (ar.): Gemici
Memât (ar.): Ölüm mevt
Menâfi: (ar.) Yararlar, faydalar, kârlar
Menal (ar.): Bir kimsenin ele geçirdiği, sâhip bulunduğu şey, mal mülk
Merd-i mekîn (fars.): Oturaklı, itibarlı, mert
Merdûd (ar.): Kovulmuş, defedilmiş
Mergûb (ar.): Arz edilen.
Mergûb (ar.): İstenilen, arzu edilen, rağbet gösterilen (kimse veya şey)
Meserret (ar.): Sevin.
Mesmûm (ar.): Zehirlenmiş (kimse)
Mesrûr (ar.): Sevinçli, memnun (kimse)
Metrûk (ar.): Bırakılıp gidilmiş, kendi hâline bırakılmış, terkedilmiş

Mi'yâr (ar.): Altın, gümüş gibi kıymetli mâdenlerin ve bunlardan yapılmış şeylerin istenilen değerde, ağırlık ve saflık derecesinde olup olmadığını gösteren ölçü, ayar ölçüsü

Miyah (ar.): Su

Mu'abber (ar.): Yorulmuş, tâbir edilmiş

Mu'allak (ar.): Henüz bir karâra bağlanmamış, çözülmemiş halde duran

Mu'arrâ (ar.): Soyunmuş, temizlenmiş

Mu'ayyin (ar.): Tayin eden, belirten

Mu'ibbir (ar.): Rüya yorumcusu

Mu'lîn (ar.): Haber veren, bildiren, îlân eden (kimse)

Mu'terîf (ar.): İtiraf eden.

Muazzeb (ar.): Acı içinde kıvranan

Muazzeb (ar.): Acı, eziyet ve sıkıntı içinde kıvranan, azap çeken

Mufahham (ar.): İtibar sahibi

Muğtenem (ar.): Ganîmet olarak veya ganîmet kabul edilerek alınmış, zahmetsizce elde edilmiş

Muğtenim (ar.): Ganîmet alan (kimse)

Muhezzeb (ar.): İyi duruma getirilmiş

Muhlis (ar.): İki yüzlülük bulunmayan

Muhtelit (ar.): Farklı nitelikteki unsurlardan meydana gelen, karışık, karma

Mû-miyân (fars.): Beli kıl kadar ince(güzel)

Mûris (ar.): Veren, kazandıran, miras bırakan

Musaffâ (ar.): Yabancı maddelerden temizlenmiş, arı duru ve saf duruma getirilmiş, arıtılmış, tasfiye edilmiş

Mutallâ (ar.): Üzerine altın yıldız sürülmüş, yıldızlanmış, yıldızlı

Muttalî' (ar.): Bir işi haber almış olan, bilen, öğrenen, vâkîf ve haberdar olan

Muzmahil (ar.): Çökmüş, yıkılmış.

Muztar (ar.): Çaresiz

Müberrâ (ar.): İlgisi, alâkası kalmamış, arınmış, arındırılmış, hiçbir şeye veya kimseye ihtiyacı bulunmayan

Mübeşşer (ar.): Müjde almış, müjdelenmiş

Mücâb (ar.): Duası kabul edilen

Mücâb (ar.): İsteğine olumlu cevap almış olan, isteği, duâsı kabul edilen

Mücâzât (ar.): Cezâ verme, cezâlandırma

Mücerred (ar.): Madde ve cisim hâlinde olmayan, soyut

Mücidd (ar.): Ciddiyet ve gayretle çalışan, işini ciddî yapan (kimse)

Müdâm (ar.): Daima

Müeddeb: Edepli (kimse)

Müflis (ar.): İflâs eden, malını mülkünü batıran (kimse)

Müheyyâ (ar.): Hazır

Mühezzeb (ar.): Düzeltilmiş, yoluna koyulmuş

Mülk (ar.): Ülke, âlem, diyar, dünya

Münâdi (ar.): Tellal

Mürde-dil (fars.): Gönlü ölü olan, hissiz, duygusuz

Müsallî (ar.): Beş vakit namaz kılan

Müstecâb (ar.): Kabul edilen.

Müstecâb (ar.): Olumlu, müspet cevap alınan, kabul edilen

Mütevekkil (ar.): Her hususta Allah'a güvenen, tevekkül eden

Müttakî (ar.): Sakınan, çekinen, Allah'dan korkan

Müvelled (ar.): Doğurulmuş, sonradan yapılmış, uydurulmuş

Na'îm (ar.): Nimete eren kimse

Nâfi' (ar.): Faydalı
Nahs (ar.): Uğursuzluk
Nâib (ar.): Vekil
Nass (ar.): Bir konuda kesin ve açık hüküm içeren söz
Necât (ar.): Kurtulma
Nedret (ar.): Az
Nevm (ar.): Uyku
Nikât (ar.): İnce sözler
Nûş (fars.): İçme, içiş
Parsa (fars.): Dînine çok bağlı, zâhit, âbit, takvâ sâhibi kimse
Pâsbân (fars.): Gece bekçisi
Per (fars.): Kanat (
Perrân (fars.): Uçan
Pervâz (fars.): Uçma, uçuş
Puhte (fars.): Pişmiş
Püser (fars.): Erkek evlat, oğul
Püş ü Penah (fars.): Yardımcı, sığınak.
Râcil (ar.): Yaya
Râî (ar.): Riyaet idici
Râm: İtâat eden, boyun eğen
Raşâs: Kurşun
Râsit (ar.): Gözetleyen, gözleyen kimse
Rast (fars.): Doğru
Râygân (fars.): Bedava, bedelsiz
Refîk: Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş (ar.)

Riya vü süm'a: Riya ile karışık davranış (ar.)

Sābık (ar.): Geçmiş

Sagair: Küçük günahlar (ar.)

Sâî (ar.) : Çalışan, gayret eden (kimse), haberci, ulak

Sâl (fars.): Yıl, sene

Sālār (fars.): Baş, reis.

Savm u Cû' (ar.): Oruç ve açlık

Sayyād (ar.): Avcı

Sehā (ar.): Cömertlik

Sergüzeşt (fars.): Mâcerâ, serüven

Sermed (ar.): Sonsuz, ebedî, sermedi

Sernigûn (fars.): Ters dönmüş, baş aşağı, tepetakla, talihsiz

Sertâser (fars.): Baştanbaşa

Seyyiât (ar.): Kötülükler

Sezāvar (fars.): Layık olann

Sıfrü'l-yed (fars.): Eli boş

Sipās (fars.): Şükür, övgü, hamd ve sena.

Sûd (fars.): Fayda, kâr

Suhre (ar.): Maskara

Suhriyye (ar.): Maskaralık etme, maskaralık

Surre (ar.): Para kesesi

Süm'a (ar.): Başkalarının görmesi, işitmesi için yapılan iş, riyâ ile karışık davranış

Şedîd (ar.): Büyük sıkıntı, belâ

Şekvâ (ar.): Şikâyet, yakınma

Şemâtet (ar.): Birinin başına gelen felaketten dolayı sevinme

Şermende (fars.): Utanılacak iş yapmış olan
Şerm-sār (fars.): Utangaç
Şib' (ar.): Tokluk
Şitāb (fars.): Acele
Şitāb (fars.): Çabukluk, acele
Şübühât (ar.): Şüpheler
Ta'm (ar.): Tat, lezzet
Ta'mīm (ar.): Umuma yayma
Ta'yîr (ar.): Kabahati yüze vurarak utandırma
Ta'zîb (ar.): Eziyet (vermek)
Ta'zim (ar.): Hürmet verme, saygı gösterme
Tağrîr (ar.): Alışverişte alıcıyı aldatma
Takarrüb (ar.): Yaklaşma
Takil (ar.): Azaltma
Tanîn (ar.): Tınlama, çınlama
Tasadduk (ar.): Sadaka olarak verilme
Tatyîb (ar.): Birinin gönlünü hoş etme, iyi davranma
Tazallüm (ar.): Sızlanma, yakınma, şikâyet etme
Te'attuf (ar.): Şefkat gösterme
Te'dîb (ar.): Terbiye (etmek)
Tecâhül (ar.): Bilmezlikten gelme
Tecessüs (ar.): Aslını anlamak için gözetleme
Tefhîm (ar.): Bildirme
Tefvîz (ar.): Bir iş veya şeyi bir kimsenin üstüne bırakma
Tekâz (ar.): Karşılaştırma

Tekzîb (ar.): Yalanlama
Telh (fars.): Acı.
Tenfîr (ar.): Nefret ettirme
Teşvîş (ar.): Karıştırma, karışıklık
Tezallum (ar.): Sızlanmak
Tezyîn (ar.): Süsleme
Tulu‘ (ar.): Doğma, doğuş.
Tūşe (fars.): Azık
Urvet-i vüskā (ar.): Çok sağlam kulp
Uzmâ (ar.): Büyük, çok büyük, çok yüce
Vâsıl (ar.): Ulaşan, erişen, kavuşan
Vuhūş (ar.): Vahşi hayvanlar
Zād (ar.): Rızık
Zâr (fars.): Ağlayan, inleyen
Zenahdān (fars.): Çene çukuru
Zembūr (fars.): Eşek arısı
Zerbefî (fars.): Sırmalı kumaş
Zerger (fars.): Kuyumcu
Zerger: Kuyumcu, gerekli (fars.)
Zevād (ar.): Erzak
Zı’f (ar.): Bir şeyin iki misli
Zişt-rū (fars.): Çirkin yüzlü.
Zünûb (ar.): Suçlar günahlar

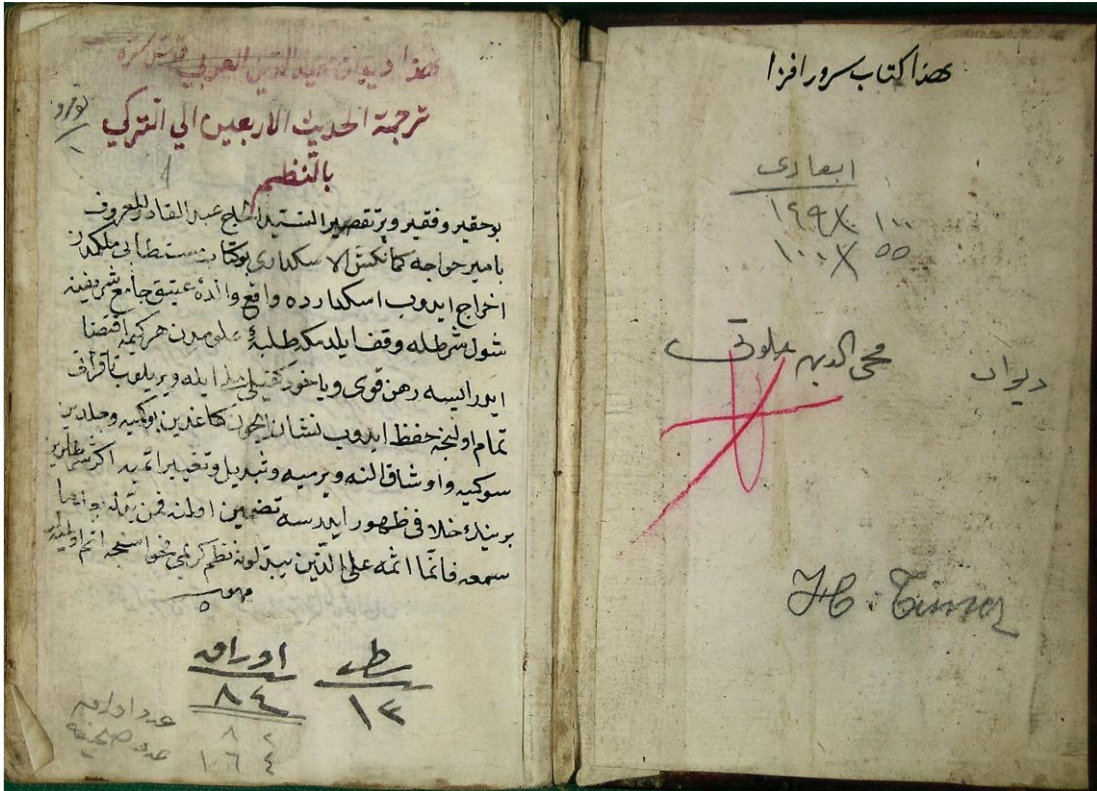
KAYNAKÇA

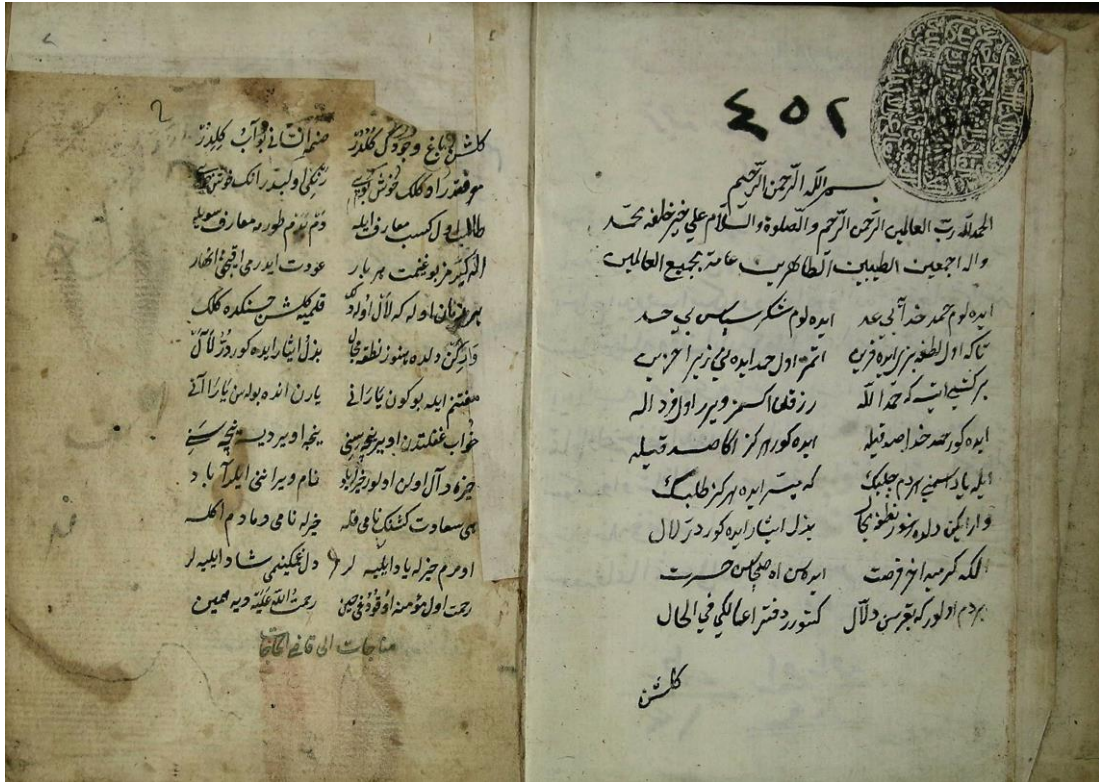
- ÖZDEMİR, Metin., “Muhyî’nin Manzum Hadîs-i Erbaîn Tercümesi”, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, Volume 4/2, Winter, 2016, s.323-342.
- ERSOY, Eren., “Fatih Devrinde Cinas Ustası Bir Şair: Hafî” *Divan Edebiyatı Araçtırmaları* dergisi, İstanbul, 2013, S.11, s.195-216.
- ÇELEBİOĞLU, Amil., *Türk Mesnevi Edebiyatı Sultan İkinci Murad Devri*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2018.
- İSEN, Mustafa, Filiz Kılıç, İ. Hakkı Aksoyak, Aysun Sungurhan, Mustafa Durmuş, *Şair Tezkireleri*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2018.
- ULUDAĞ, Süleyman., “Halvetiyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 1997, C.15, s.393-395.
- YAZICI, Tahsin., “Muhyî-i Gülşenî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2006, C.31, s.79-81.
- AKSOY, Hasan., “Mehmed Muhyiddin, Bezcizâde”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2003, C.28, s.497-498.
- EMECEN, Feridun., “Selim I”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2009, C.36, s.407-414.
- YILMAZ ANIL, Adile., “Şah İsmâil”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2010, C.38, s.256.
- ÜNVER, İsmail., “Mesnevi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2004, C.29, s.322-324.
- FAYDA, Mustafa., “Hulefâ-yi Râşidîn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 1998, C.18, s.324-338.

- İPEKTEN, Haluk, Günay Kut, Mustafa İsen, Hüseyin Ayan, Turgut Karabey, *Sehi Beg Heşt-Bihiş*, (Çevrimiçi) <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr> , 23 Nisan, 2019.
- AÇIKGÖZ, Namık, *Riyâzî Muhammed Efendi Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, (Çevrimiçi) <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr> , 23 Nisan, 2019.
- İSEN, Mustafa, *Künhü 'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, (Çevrimiçi) <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr> , 23 Nisan, 2019.
- SOLMAZ, Süleyman, *Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâ'sı* Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>
- SUNGURHAN, Aysun, *Beyânî Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>
- SUNGURHAN, Aysun, *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, Erişim: 23 Nisan, 2019, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>
- Kılıç, Filiz, *Âşık Çelebi Meşâ'irü 'ş-Şu'arâ*, (Çevrimiçi) <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr> , 23 Nisan, 2019.
- SARAÇ, M.A. Yekta., *Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, Gökkuşbe Yayınları, İstanbul,2013.
- SOFUOĞLU, Mehmed., *Sahîh-i Buhârî ve Tercümesi*, Ötüken, İstanbul,1987.
- DAVUDOĞLU, Ahmed., *Sahîh-i Müslim Tercüme ve Şerhi*, Sönmez Neşriyat, İstanbul,1983.
- AKGÜNDÜZ, Murat., “Mevlevîlik ve Osmanlı Padişahları”, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S.18, Temmuz-Aralık, 2007, s.38-44.
- KÜTÜKOĞLU, Bekir., “Murad III”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2006, C.31, s.172-176.
- YILMAZER, Ziya., “Murad IV”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 2006, C.31, s.177-183

KISA, Mahmud., “Riyâzü’s-Sâlihîn min Hadîsi Seyyidi’l-Mürselin”, Beka, İstanbul,
2012.

EKLER:
Eserin Tıpkıbasımı

ای کریم اسد فرد قدیم
 الطعیکله بره عود کی رفقا
 خواب غفلتده قوم بیداریتا
 علمه عالم عالم ایسه
 قبیر معدن انوار ایله
 ساک راه طریقت ایله
 پادشاه ایله فنا ملکنته
 قوم غیری یه عکایتدن انتر
 منجلی اولور وجود عارسه
 کله وحدت کده اقیینیت
 وحدت محمد و شرفان د
 قنص شدن اوج بلبل جان
 صلک ایتسون و طع اقله قریب

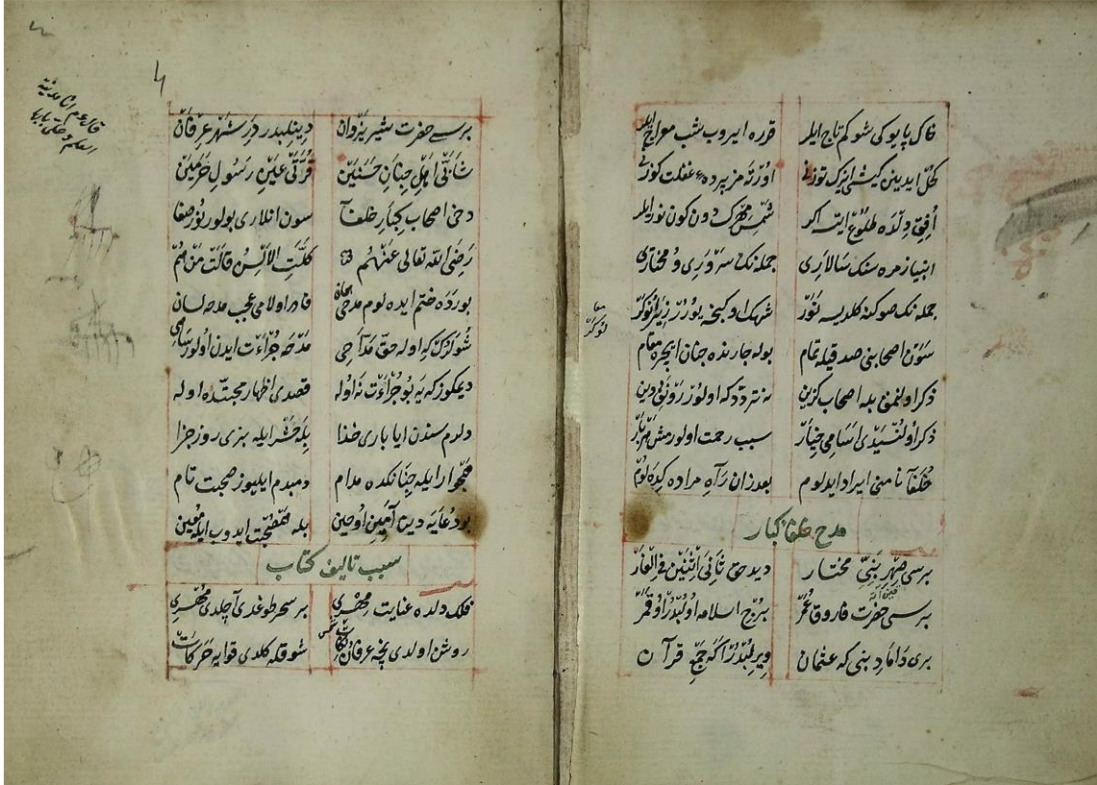
وی حکیم محمد حق مسیوم
 ایله هر برده قرین توفیق
 کرم فصد دامد یارایت
 صلک کمال عالم ایله
 کوهلر حزن انسر ایله
 واصل ملک حقیقت ایله
 ایر و زحمت بقا قربتده
 طوله ورنه عکله ستر ناسر
 فکیمه بفر وجود باریست
 حق اولور فکیمه بیچ ایتیت
 بچه هر کوزده بو آب کچی
 لازایت کله قدیم بچه اولان
 ایله غریبده قوم دانه غریب

چیز بر ایلقا او دینیه نینه
 مستجاب اید دعای ای حق
 بیزی کوندره قبولدن عوالم
 جمله مؤمنلر ایله ایلیم دور
 ذوق سید اکوینین

ای شکر تحت نبوت احمد
 ای تیتقت ایلنک عاقبت
 چلوگاه اولدی عرشا علی
 کوه قاف ملکوت پر بال
 سن امامتہ عنقای عقول
 ای امامت عالی پرواز
 قاب قوسین اقاد اولم
 کس اولدی مخرج خدا

لطف ایدوب ایر کورلده وصل
 حاکم بقیمه بنم لطفکے بنی
 او مرز که اولور ووب رحما
 آنزت ملکته کوندر مسرور

وی هم برج مرآت احمد
 معرفت کشور تک سلطنت
 پیرز خاکت بهیسی طوس
 اچیلدی اوجلی سیرغ شمال
 زنجال اولور ایله یا بولدیون
 کم اولور اولر سنکله همراز
 منترک بنده اولور جلد و سل
 عیسی یه دیندی اولوگ ننا

ددی سلطان کو کل طور مہا	اک آں خاہ ہنر بر دیوان
پاوش زادہ کہ پیش کشن ایلہ	کو کلخی آنکلی خوش ایلہ
اوقوب یازلم بین الناس	اچہ جرات کو کلدن چو پان
انضاد ایلیوب امره طودم	خامہ بز مجنون ال اوزدم
در شکر اولدی کما عونا کله	بشکرم نر مند آذکر کاه
ددم ای قار دانا فوجیر	پنج عر فاندی ایلہ جنیر
بڑہ تم قولکر لندن چجره	اک کرایر شہر نیر بجره
بکایر مق کما بر کو کول کما	او حرم اولیہ لطفک تباہ
دیندی نامیند سرور اوقوب	دافع اولدینج یار اکت
لطفکله درم خوب ایله سن	اوقوب یازلم مرغوب ایله سن
بشدن آیاتہ اگر چه میویب	کره طوش اولن اولور بوجی
کره فضل عنایت سندن	رہ توفیقہ ہمدایت سندن
عین انصاف ناظر اولن	رحمت ایت عاجزہ ناظر اولن

سورہ اخرا

5

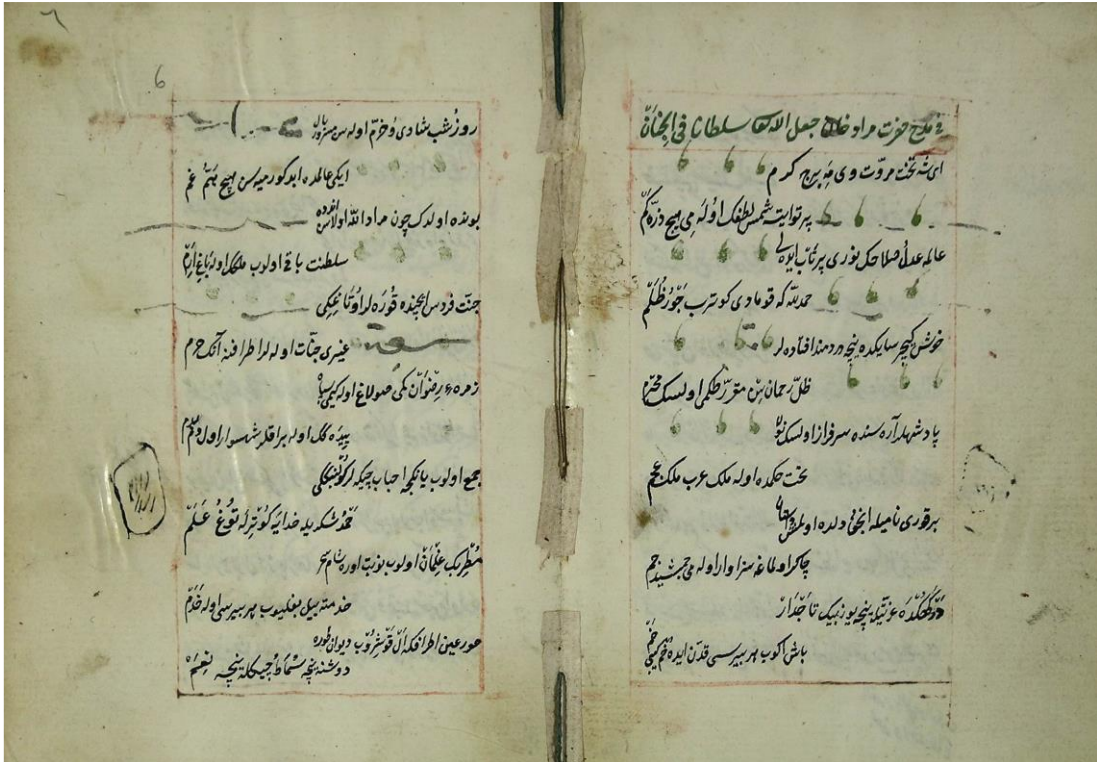
محل لدریم مملوختہ

معدرف اولر مہرینہ کشی	لایق اولر اورہ لطف شعی
خود تجھی منینک کالی	صور لور سے قوقیل کالی
یشی بدو ک یا کلد و عند	قیس لرم کرا و چوغنہ
لطفک راجع اولور کما	پنج اک عینہ او نایہ کما
دامن لطفک ستر ایلہ ان	کور مہر عینی ہر دون دن
حق میمان اولر خطا پوز اولن	کاسہ و سیمہ چمانوش اولن
چوچ اگر ذات اشرار جنال	عاریت انوب او نغدی آل
عاریت کمدن ارسہ دیبا	یکت اولور کیکم کھنہ عبا
دل تورنہ معانی برہمی	کندی باغی ایلہ قولدی تہمی
بادشاہ ہم نولرہ لذت ایلہ	دوق ایورتن نہ قدر زحمت
ہر کشی قدرتہ کورہ جوان	بسط ایدوب اکل اولور اظان
کم پیش عیبیکہ ایلہ بقول	قلبر لطفکله ایتہ ملول
نرموز ز کورہ اہل رشک	المعدن قدرین سجدی

چترہ مساند

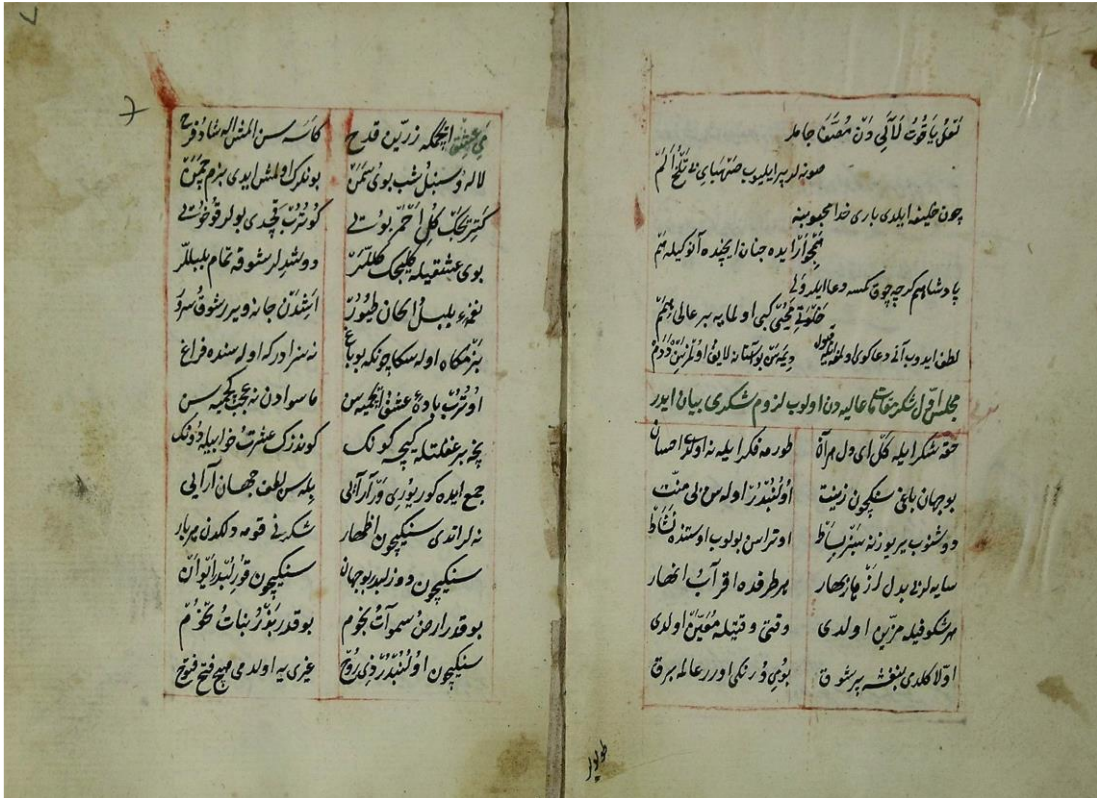
القدر بالحق والکون
بمغفہ واصحاحا

ممن

در شرح عزت و اوج عظمت جلال الله سلطان فی الجانه
 ای شایسته عزت و وی پر بر کرم
 پر توایت شمس الظلمه و کرمی هیچ در کم
 عالم عدل صلاح کنوری بر تابان ایوه
 حمد که قوامی کو ترسب جو ز ظلم
 خوش کنی سبکده چو در دنیا افتاده
 ظل رحمان بن مترز ظلم اولسک شرف
 بادشهر آره سنده سرفراز اولسک شرف
 تحت تکره اول ملک عرب ملک عم
 بر قوری نامیده ای دلره اولسک شرف
 چاکر اولسک شرف سرفراز اولسک شرف
 در تکره عاقبتی پیونیک تا جدار
 باش اکوب هر بر کسی قدر لیره هر یکی

روز شب شادی و خرم اولسک شرف
 ای که عالمه ابوکور میرسن هیچ نیم غم
 بونده اولسک چون مراد الله اولسک شرف
 سلطنت با قه اولوب ملک اولسک شرف
 جنت فرد سراجنده قوره اولسک شرف
 خیزی جنت اولسک شرف اولسک شرف
 زمره رمضان کی صولای اولسک شرف
 پیوه ملک اولسک شرف اولسک شرف
 جمع اولوب با کور اجاب پیوه اولسک شرف
 محمد شکید خدایه کو ترسب قوی علم
 منظر یک علقان اولوب نوبت اولسک شرف
 خد مستری بعنوب هر بر سب اولسک شرف
 حور عین اطراف کمال قور شرف دیوان اولسک شرف
 دوشن پیوه سب اولسک شرف اولسک شرف

تَمَّ بِقُوَّتِ لَائِي وَنَ مَسَّنَ جَامِد
 صَوْبِ لَهْرِ اِيْلِيْوِيْ صُرَيْبِيْ اِيْلِ تَمَّ اَلْم
 بِحَوْنِ عَيْسِيْ اِيْلِيْ بَارِيْ نَدَا حَيُّوِيْنِ
 تَجَا اَزَا يَدِهْ جَانِ اِيْجِيْدِهْ اَوْنُكِيْدَتَمَّ
 پادشاهم کرم چو کس دعا ایلد و
 خَلْقِهْ حَيُّوِيْ کَمِيْ اَوْلَمِيْهْ بَرِ عَالِيْ اِيْلَمَّ
 لَطْفِ اِيْدُوْبِ اَنَّهُ دَعَا کُوْلُوْلَهْ اَوْلَمِيْهْ
 دِيْجِيْتَمَّ اَوْتَمَانِ لَائِيْ اَوْنُكِيْدَتَمَّ
 بِجَلَالِ اَنْ شَرِيْفَتَا عَالِيْدَهْ اَوْلُوْبِ لَزُوْمِ شُكْرِيْ بِيَانِ اِيْر
 حَقِّ شُكْرِ اِيْلِيْ کَلِيْ دَلِ اِمْرَاة
 بُو جِهَانِ بَانِيْ سَيِّجُونِ زِيْنَتِ
 دُو شُوْبِ بَر بُو زِيْنَتِيْ بَرِ تُو
 سَايِلَزَلِ بَدَلِ لَزْ جَاهِيْصَارِ
 هَر شُكُوْفِيْدَهْ مَرْزِيْنِ اَوْلَدِيْ
 اَوْلَا کَلَدِيْ بَنْشِيْهْ بَر شَوْقِ
 کورده فکر ایلد نه اولک اوصاف
 اَوْنُكِيْدَتَمَّ اَوْلَمِيْ اِيْلِ مَسَّنَتِ
 اَوْتَمَانِ بُوْلُوْبِ اَوْتَمَانِ شَا
 هَر طرفه اقراب انصار
 دَتَمَّ وَ قِيْتَلَهْ مَعِيْنِ اَوْلَدِيْ
 بُوِيْ ذُرْمِيْ اَوْرِ عَالَمِ بَرَقِ

کاس سن المثل المثل المثل
 بوندک المثل ایدی بزم چمن
 کوزن قیدی بولر قوتونه
 دوشید لر شوقه تمام بلبلر
 ایشدن جانور بر شوقه سر
 نمنز ادر که اولر سنده فراغ
 ماسو ادن نه بجه کجه سن
 کوندک عشرت خرابیه دنگ
 بلسر لطف جهمان آرای
 شکره قوم دکنن هر بار
 سکیچون خرابیه ایلوان
 بو قدر بو زینت کونم
 غری به اولدی مین فوج
 لاله و سنبل شب بوی سخن
 کتیر نجاک کل احر بو سن
 بوی عشقید کلنج کلنر
 نغز و بلبل کلن خان طوور
 بزنگاه اولر سکا چونکه بو با
 اوترب با ده عشق ایلیم سن
 چن بر غفلتله کچه کونک
 جمع ایلد کور بوری و آرائی
 ندر اندی سکیچون انصار
 سکیچون دوزله بوجهمان
 بو قدر ارم سموات بجوم
 سکیچون اَوْنُكِيْدَتَمَّ اَوْرِ عَالَمِ بَرَقِ

8

<p>سکا خرمده اولورده آن بخرد و نکرده او سکه فلک کچو کوندر و سوب مهر ماه فلک فلک بخاریده بخار چینه بلدا سوبین بیلدا بیلده کچه هر بوشنه خدمت بیلدی بیلدی او چینه آلاکته بنجه ویردی کوره حق کامل نظارت صنعه دام آنگ ایدره کورسنگنه بوسنگ بکنده قدر هدایای تمام قدم لورن نمش کوشی قدر نش دام شک بیلدی نیم ترغنی ویند</p>	<p>حضرت انجک ویر بر بری جان سنط انجون نیجه بیلدی بیلک طوشر قوتلی انجون ایلدی کاف فلک فلک بخاریده بخار بیل بیک خدمت ایدر ایلدی یوشه کندک بولادی بیلدی سکا جرش ایلدی بولادی اورسن تاگر انکده حاصل بیلدی قائم اولور بوجانک سنگریندن بیلدی تا نامک ویر لور و انجی زیاده انعام ویره می کسه هدایا و حقت ایدره کور قید ایدرین ایدر قید</p>	<p>نقد رشک اولور نمش دلریکن که زیاده اولر نانه بومور کچو سب احسان بر حکایت یزه بیا اولدی او قدر رائق اولور بیهشت شکرا اول باری خایه بر آن شکرا ارتوخ اولور ایلدی کرمعین اولور ایلدی بعلیل حکایت شکر انوا</p>	<p>برکش و ارایده ساقده بقدری یوزنک انوک چرایدی کوره و زدیوانه کورسه انمردی بوزانوشده حکمتینی کوره که یزا دانک یوغده حسن جالینده نظیر یوزنه کورن اولور دی حیران شهرت طوشش ایدر آفاقه زشت روایدی کوی المنظر کولکی دوز یوزنیه بقدر تک بولشن کنگه اوردی جان کلک اولمزدی نیجه جاک کلک زو جبرسی بیلدی ایدر کلک بولمزدی کلک زمشاه فریز اسندن و صغنی طور مزی آن برکش و ایش ایدر میشتاقه</p>
--	---	--	--

حکایت شکر انوا

اید و ز بلیه تیغ شاهی
 یه بینه یا اولیج کیده وز
 بود متو که کشیه میل این مال
 بلکه عرند هسرت بولمز
 در که خرم دخی زین عرند
 بوزند بقعه دوی بر او ز
 که بر خصلت خو فیر دیکه
 اول مر او کشه بوز غار
 اچ قتلوبولور ز بر لذت
 بجز در ان معانی بختان
 کوزره ظلم دوان کلک نور
 شکر ایوب دیر که نیم استار
 طالع دوی بی سره دارانک

او زمانک نشو ب مسلک
 دعت اندی کتوب قانیه
 کلکی که روی بوند همتا
 اولمش اول ملک علاحت
 بوز تک خور چنان مشا
 حکم بوز کسور سن اچره قلم
 ایند ز لوش لوز قنصی تام
 دوی لطیفه کاره سلطه
 بکوب عرندی دل تنک
 دکر تمیزین انکله وقت
 بنیری بر اصل کمال وین
 عیش عشقنده اولان هزم
 اشد بوسوز کا اولد همتا

طالع دونه حرمت و درك
 بچ افتاده می تابان آنکه
 کرم بطنکله بویاری
 اگر اولاسه عنایت سندن
 بکلا ایچدی باغ اریکن
 بخت یلیم ای ذواصان
 بچ که اتکل آت لعیب
 ارتر شکر ذکون کوز اولو
 اشرب شه بوسوز نه لیم آیت
 کدر قبینه تسلیم حکم
 بوجکایت اگادال و کورین
 شکر بولدی بچ چنگ تولا
 ایده لوم شکر خرایعیم

کشی اسان خدای بخت
 بچ در بر یورنده اعصاف
 اکی کو بکر اکی غیب کنده
 بر نظر کیشی جهان بخت
 کودکی بوی مسکه اگر بر شت
 نه بلور قدر ذکون بین
 اشرب زمین اکی کور کنده
 استماع ایله اذینیک
 یرب سکنده اولن نطق کلام
 اولوغت اوغضا کج خلد
 اگر اوتم آرد مدان
 دکلا و لاسه اکن نه کلور
 اگر اولاسه شیده اکی پیا

فکر کند ای اربوب بولسه
 بده خرقدرنی کس اصلا
 قوی حق اولر نه لیم کنده
 بچ دینا دکرا غیب مشعلون
 کله بر ساعت اودم بیکت
 مکر بیره انی حق تابینا
 نکر امته اولور غنده
 بیلنه میدی قوا اودونیک
 یه دهانکده اولن ذوق طام
 قوی آدنده نه مکنه رواق
 بر اولور اییدی انکله بیوان
 اکل و لاسه دکدن نکلو
 پایدار اوله مدی اگر غصا

<p>آدمی حسن تقویٰ عده ایوه اندی ایمانه فاسلامه ملاز چه من دائره دنا اهل معول ویرن آدم عرفان کمال ماعلاسی نجا ایله قیاس کبروت بویجه دلائل ایراد کمی عقلی و کیمی نشلی جمع اولوب پیره باران سیه شکر اولمش کر اولر بولر انکله عالی مقام یا الهی بیری س کرایسه خواب غفلتن اویر اچ کوز ورتد کر اولر وز بوشکوز</p>	<p>جلد خلق انجیره اونی غلله ایوه جمله بکله اول اولدی کیکار بولر مزهر کیک بیکر کیکول حکرا و نسیدر بولوتد قبال ایره سن خالقده ناکه پستان ایلم غفلتی تا کر اولر اولر پیریری جمل ک اولدی عقلی بولر لر انکله ذوق صفا روز شرب خالق ذکر اولر منزل اولر اولر ذار سلام نعم الطمکی ذاکر ایله اولر و زما غلله کوز مز ایله فضل کله بیری کتوز</p>
<p>تسبیح درگاه تسبیح درگاه</p>	<p>۱۱ اکبیر جمل فضائل ذکر استهک انواع ذکر بیانده ذکر صفا اولر لوم بهر ضافه کتوبن ذکر ایوه ذکر ایوه نئی انبیا ته ذکر قوه وار لایله نئی شریک معبود بولر سز ذکر که عزتده وجود روشن چولی آینه مسال آیه مرات کوهکن پاریسی ذیر دلون کیدر راوتان دو نشر و صحت مخفیونک قودی عن جمله عبادانده اذکر والله دیوانه اتدی ذکر لیر خالق ذرات جهان بزم ذکر ایله عوینکله هر آن فا ذکر و نه بزمه چون اولر پرایره قلبو کاکه انوار ایله الایله اثبات وجود فا ذکر و الله قیام و تقود کور نور نجه مسال کورنر جمله سنگ خواسی قوم اصلا که بهر بر شانه نه چکر سکه که چکر نورده امله ذکر نه اتدی اما محمد و اقر ذکر نه نجیب غراتدی یکی خالی کبی قالیسه عیان</p>

بجز ساعت توب آنه بپوش
 بعد از آن با نهن کلد معنی
 ده که کشف ایله بکاستر حقی
 کفری در جمله یه بن اعتراف ایدم
 و آنم که سکا ایدم ضرری
 نه طریقیه یینه کلدی کفر
 و دی نازیکه کینک ای یار
 عالم خلق ایدن اولون فردا کس
 نامن ذکر ایدرم حضرتی ده
 نه قدر اولس حواله بک عتر
 خلق عالم بک کز تبر بنا
 سببیز اولور اوزمان ذکر ط
 دست اعدا نه قدر کلامه شکر

عیند ما بهی بیا اولدیر معناد
 نه با ناز که کیدیش کونوس
 و ده که جبار یه یه ایشی
 بکفده عایله شکر ایله
 نام مولاسی الدی دلینه
 بجه کلدی یه نه لغض ضرر
 دیدی یارب بجه سدی ملینه
 شکر کرا جاز مسرور اولان
 جوهرن اسندی آنک اسم
 صبر نه حکم اکر علی یولان
 ویردی قلبینه نوز کباری
 کورجک عکلی کید و یه نوز
 بیره اوز معنی دلای بیه بیره

عیند ما بهی بیا اولدیر معناد
 متقی ایچون چله ما بهی کونوس
 جهمری الدی بکله بر جتمن
 بجز توب آنه عینا ایله
 جبار یه ما بهی الدی الینه
 بیره ایچون کورس اولدیر
 بیره تیک اینه الدی الینه
 اکر دوب معنی توبیه اولدیر
 بر چه کون چکرک اول عالم
 شویله نهم ایته که صلای اولدیر
 کینه کندی کینک کفر
 کینه دن جاریه ویردی کینک
 کورجک عکلی کید و یه نوز

بجز ساعت

بگویم که بجا برود در وقت
 تودی لطف خدا حفظ آنرا
 اندوب بسوزی نور ایمان
 پیشوای دینی طوبی بکس
 زید یک بجای علی
 عمر مز آه اولی بچ لوم
 قون صفا ویر جن
 اتنا ق ایله بویله اکیار
 کوزه ذکر ی نیا ایز کوردی
 راحت ر و جا ایز ندره ی تمام
 بر فده پند بیضت بویتز
 قومیا لوم دلمزدن ذکر ی
 دیر لوم کل بر و دایم الله

وزیر
 احمد بن محمد
 روزی
 احمد بن محمد
 روزی

شوهر دیر کشتی خنجر زمان
 بویر برید اگر بر همان دیسل
 جین اولور کیش تیره فدا
 قوا اعضا یله ذکر ه تجدد است
 ذکر صفا بچ انوا غنی اولور
 می جینی ذکر له اولور ذکر له
 ماعدا سن بوره دن ایله یجا
 خراب غنقلده پیر بر تخت
 اولینت سوه حکم هر دم الله
 دل جان اولور قوت قوت
 چمنه جمله مولا و هو سی
 حفظ ایله در دوا اولور
 در کم سندن ایبا باری خدا

دو کلر جمله ذریع من قرآن
 حضرت سر و زنجیر جلیل
 سنی ایزه کور که حق اولور
 ماسوا ذکره دلون خنجر است
 نعم ایمن کیشی ایجا سنا اولور
 ذکر عین السنی ایجا سنان
 ذکر ایزوب حتی یور ایلیک
 یتر برتن دینوب آنی غنقلده
 دیر لوم تا ایز سینه ایزه
 ویر هر دمن صفا اولور
 اولور خنجره و هیکل غنقلده
 قوتزه خنجر دلون اولور
 ایزه سن ذکر که بو جان غنقلده

احمد بن محمد
 احمد بن محمد
 احمد بن محمد

نور

دیمیہ پڑنیا یہ دشمن	عاقلا اولد ویدک مالی دشمن	کندی مالک لہ بولان شہنت	کندی مالک لہ بولان شہنت
کشتک بولن اولور پورون	جان ویروب بولن یالککن	جستہ سندن اولینہ نم مالک	کوزہ قارونہ بولن مال
استدو کی کریمہ	ویروہ مکن کشی برتین	بیل قشیم جتا او غرتہ خرن	خدم خیل ششم سیم
اول جتد رنول کورس حال	بومتر ریمتو لرا حال	برہ یہ قلدی پنج نام نشان	شویک اولدیکہ زمین بچہ کال
اولور اولدین بہان بلفننگ	طوقینگی کشتک بارنہ سنگ	سپیی مشع زکوٰۃ اولدین	مشکین ایلدی حق قورمین
بارنہ اوشرہ اگر ضعی بہان	فاثرہ ایلر اما اوزمان	قصہ سس چونکہ انک سالی اولد	نر وار عکلا مانع اولد
انکچون اولنبدن تقریر	مکن اولمشکن ایلدہ تدبیر	چکس مالک بچون غم و غم	حالیله دفع اولور کن بچم
اولدوم بردنی بچلرین	عارف اولنکرہ بکدر بولان	نہ عجد کرد اولدین ملک	ایور اینک زینیم دفع بلا
مخبرہ مندا اولر خالصہ عوام	اندہ لسط ایلدوم بچلخام	قوہ کون انجون ای القدر	کشی مالی انکچون کرد
بچ جلد دعا ایلد	زین اندتق دیہ لر	صقلیا سن بوزک او غزادہ	بوزک دمندہ بولیند بولان
بشیم بچل صوم و جوع	بشیم بچل صوم و جوع	بکبک بچون دفع اولدین لا	بوزک بچ راضی اولور بچ عکلا
ساکل اول راہ مشق ایتور	ساکل اول راہ مشق ایتور	پلسه دوشنب ایلر بچین نازک	برکشی شعلی سیدی ناری
راہ حق ذخی بیون یاوت	راہ حق ذخی بیون یاوت	او غزادوب ہر دہ دیر	گاہ اولور کہ بچینک مالی

بشیم بچل صوم و جوع
ساکل اول راہ مشق ایتور
راہ حق ذخی بیون یاوت

ماہ طوفی
بیت غم
دعا بچم
مالک

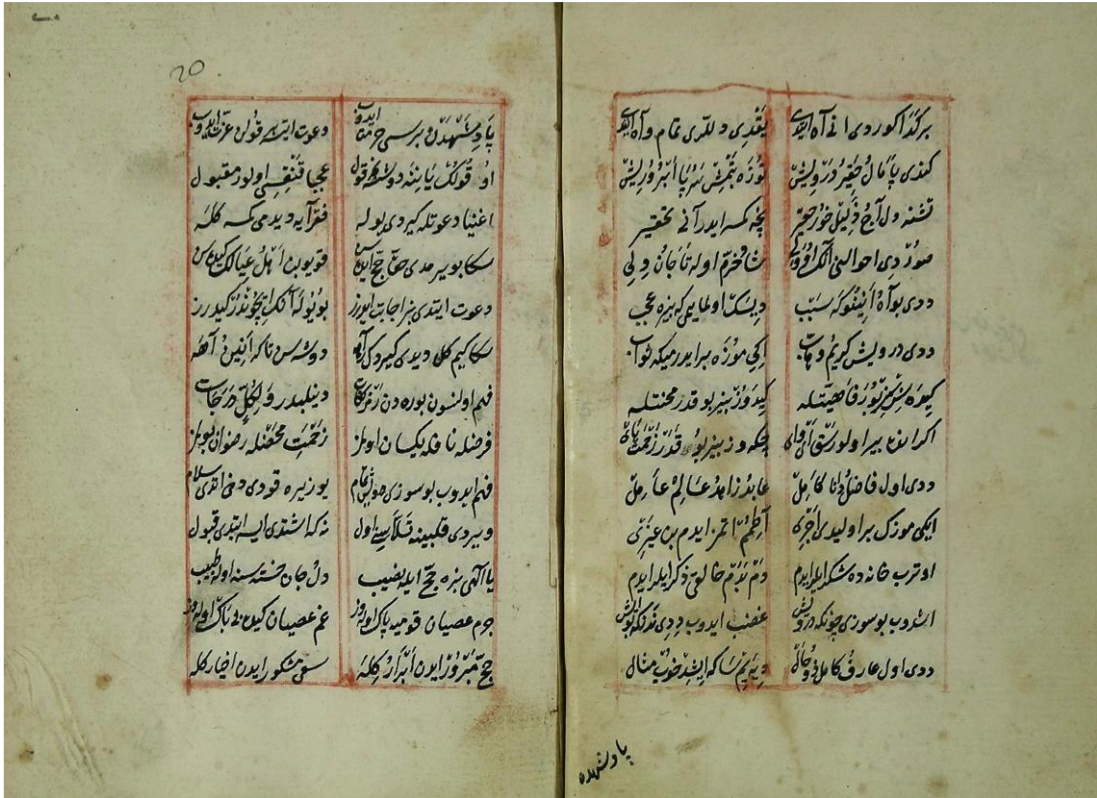
18
 جبر انبیا

ملاطفت او زورم اگر بود
 اندب حضرت نجا بود
 او زده اندی همان همدام
 کوزنجک چونکه بو صلا
 ددی شمدن پرا وندم اول
 فخر اکل مشوک فخر ایددی
 قویه لوم کفرت اکل انبار
 اتفاق ایددی جمله ایددی
 قلت اکلده هر اصل حال
 عمل علم معارف کا عمل
 مؤرث غفلت اولور اکل
 غافل اولور کفر اکل اول
 ساکن ایددی کفر اکل اول
 پیدارتم هر طرفه نیک که حق
 قلدی اکلده بنوسد و در اول
 طوفی اولور عیبه هیچ طعام
 مضطر اولوی و غایتین خورین
 ایچیم کیم سیر رازم اصلا
 کندی کندی او زنده رزم اکل
 فتم اولور قصصدن کله اولور
 لذت جوجی قومیلین نهار
 حاصل ایددی نکر ایددی کمال
 قلت اکلده اولور حاصل
 بخورده دوشتره تدبیر
 راه حق اچره کیمک بار اول
 ممکن اولور قربت اکل تعلیل

ایر کوره تا که حقیقت المینه
 مائل اولور شکی کندی ایددی
 یغدر رقبه تمام ایددی
 کشی و قیدین جا ایددی
 بار طایفه ایددی بار کران
 بلورانی کشی و قیدین ایددی
 قرین لاج اولور ایددی قریب
 طوق اولور و سوسه نیکه بار اولور
 بر طایفه بزه لوم اولور کوه
 حکایت نجا نبی علیه السلام
 کوردی برده که کجای نبی
 در دیکر کیمه طغرین سن اولور
 قرین طوق اولور کجای نبی
 بجز در حق حقیقت بلنیه
 سست ایدوب غایتین
 کله غفلت کله رنج و حوج
 مشوقه قاضی جاتا دیر
 کوزه مزلو کوره مرم در ایددی
 فتم ایددی عقل اول جان ایددی
 اولور دیردی صبر نیکه حسیب
 ذکره فخر ایددی بار اولور
 کرمین اولور ایددی کرم
 بجز در حق حقیقت بلنیه
 سست ایدوب غایتین
 کله غفلت کله رنج و حوج
 مشوقه قاضی جاتا دیر
 کوزه مزلو کوره مرم در ایددی
 فتم ایددی عقل اول جان ایددی
 اولور دیردی صبر نیکه حسیب
 ذکره فخر ایددی بار اولور
 کرمین اولور ایددی کرم

لا طفره

22

بویر را اهل رموز عرفان طویر را اهل اوسله و سکره همان
 فتح ایدوب قشلی در سیر عالم طویر را انا اما که عدا تم
 بزه عشقی ایدوب آنه نغم ایتدرا و عید اما تقسیم
 صاف او عا سه زوسم ککر ناره تویر انا لایدز ککر
 اریوس وینر مخک خالفری من اولور البتیه ناسکت حلاف
 مخزن ساه سزوار ایلر سیکه لایق در کار ایلر
 مخفی اولسه اگر خالفری من این می کسه اکا پیچ نظر
 بوزدن فهم اولور کور اولور سودن صفت حق ناره و قیاز
 ناره ادر حال باغ عیسیاف اولدیکه کیدره عیسیاف همان
 وینت ایلدوکا صفتی غور در ککی جعدن ایدر زیره کور
 خوادراتش دوزخ آنه و صله ایه کور آخر جان
 صورتا که چه صفت ایلد معنی لیک محمد ایلر
 و صله قربته لایق ایلد عزیز لردن انا فاتی ایلر

دوندی اوستو ایدون بر سله کو جنگ انرسی یوز و لر سله
 طور عدم بر اکی آدم قدم قدتم تشوید قیون ایدم
 دوشدی یوز و لر اوسیه همان شفق عا بل و یون بر آن
 خاک یا یو که کدر دم کوره من اهر و یوز لر ایدر سس
 ایتدرا بر بر سی آه ایتدرا کوردیدلک بد اصحا کوزین
 در دیکه لایق سه قویون در کو جنگ رحمت عالم سوز
 کرم طعنه فتح ایتدی دهان دوندی اصحا بر اودم خوشها
 کوزوب قد لدرینه حق نبی شو خدا حق رسول الله نبی
 قولکره از خا و لدر در حق قره ای که اولدی اشنو
 لوندیدر شسته کرب حیات اشدوب بو خبری اهل نجات
 راست فهم اولد اما از ای بیز کشف ایلدی خور از ای
 خلق این قولدر چون ناچم نوله حکمت کراور همان رح
 چون ادر حال این بر سله کشی ناره قوی می شود و کنی

بویور

23

طاعت و زود بود اول استاد
 پدید آید کوره نظر آباد
 بزرگ بود قدس آنکه تمام
 حصه دار او بود تمام عالم
 آتیه نظر آبادی قدس است ازین
 بوی رحمت نظر آبادی
 ایر شوب خون ممیذ باد
 شفقت حق ایشدم غم
 صدقه بر بری حج غده
 خاطره منوید مظلوم لایک
 بوقدر حج اول بدر دفتر
 حمد خدا که خداوند غیب
 او مر م اول بود دو طیب
 بر منادی او کجی رو یاده
 حصه بخش اول بود نظر آبادی
 دوی پر کوشده حق طاعت
 دم بدم ایلمن هر ذرات
 احتیاج اول کار بستن
 بهر کس سندن آنک مستغنی
 مستحق اول اگر صلی جهان
 ذکای عتنته و بر مرشان
 فاسق اول یسندی قواست
 کلیمه سینه کاله نقصان
 اسلوب بوسوزی بیار اول
 نیا و خزا غم اولدم بدم

رحمت حق مناخ اول
 علم دیدن کس حلاوه بو ملز
 بخون قهوه کوشدن خزه
 کویستر لیدی پیره خیز پیره
 برو حق مجلس نزیب این لونا
 نفس عرفانده سخن این لونا
 عشرت ایدوب در لر خج
 همه ایدون رو خیزه او سون مطرفی
 سکنی بجای کسلی اعمال اعتقاد
 ایتمک خزا اول غده سانه
 علم و در دنیا اول طمعه خور
 علی خیر حسن ایتدی کهور
 عکله سقن اولمش دان
 یکدی و لور کاهی عکله سقن
 سبب توبه اولور زیزه اولون
 بچکده طاعتی ایلدی خجوب
 دور ایدون پنجه کسلی
 عدل ایدوب و برسد اگر عالی
 کس اولمقون ایل طاعتین
 حوش اولور ایلید هر میل این
 بو طاعتی قوم و لرسک و رفا
 یوقلی قوشده زاده ایلدگان
 سوز که کورد دست توی تم همان
 سوز ایشون قوم دلون کار
 احتیاج اولور اولانی کس

این کسلی
 کس اولمقون
 ایل طاعتین
 حوش اولور
 ایلید هر میل
 این

عرفات ایبری بو حال کلمه
 مستنظر اولدم اوله تا که سخن
 صحیح اولیجی طوره کلام کلام
 عرفات انجوره بر قدمه دلاله
 اکتان بو قدر سچی الکن
 برو کلمن اندب سوز اولون
 اکتان پارویه بو ییجی سچی
 ویرورم صغیر کور ایدم سچی
 اندب بر کشتی اولدم کلک
 کی نان پاره ویر ویر اولون
 سیتیجی تجله سچی ناز
 دوم ای ربت رحیم غفار
 بر سچی دست کلام کلام
 سیتیجی لکمه ملا و ستر اولدم
 کرم لکمه قمشدر لکشم
 او تر ب بو یله فکرم خورین
 او رم خیره یور یله یوردم
 چو تک سن کند و کشف کلک
 با قف غیبی دی ای مسکین
 کیدروب جمله مندر اولور
 سبب مغرت اولون بو کار
 خواب غفلت اولان بیدار
 جمله تجار اولوب سچی قول
 چو متو که سنک اولور کلون
 طندی بورانی توکم فز اولور
 خوش کلور حق سچی دست کلام

24
 صحیفه

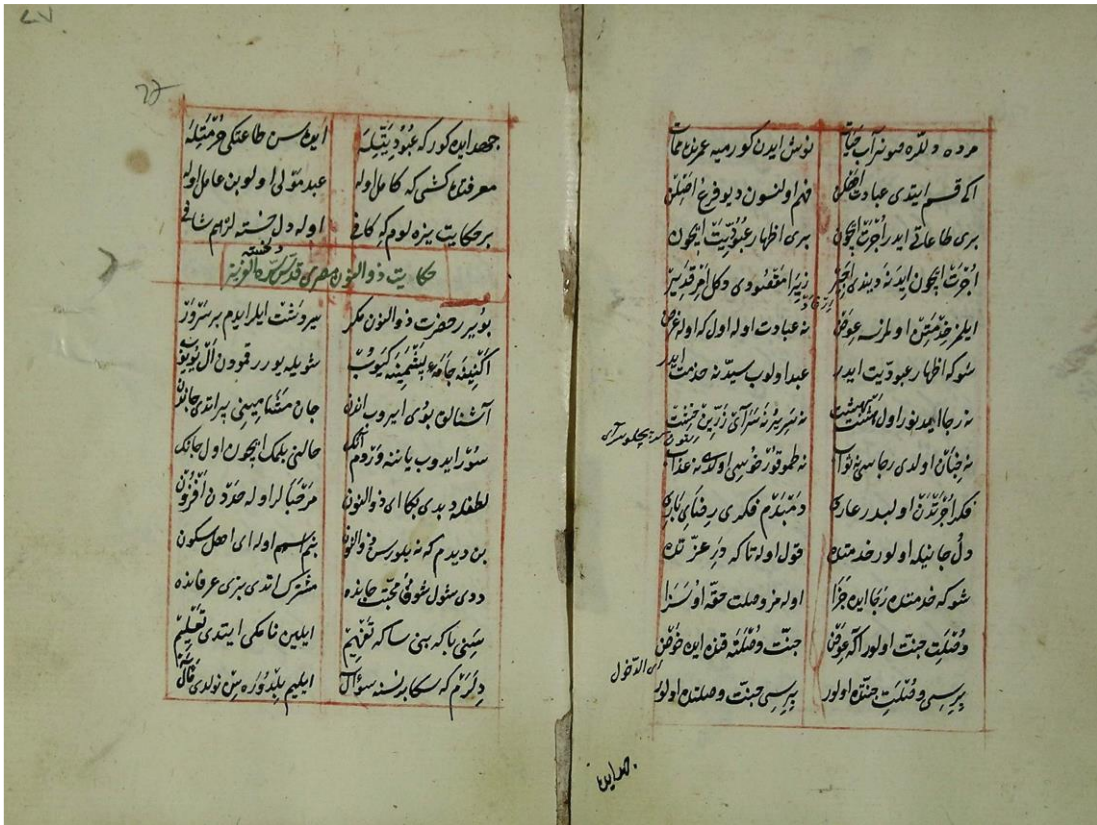
صغیر کوشید اولور بد اعمال
 کنون بکلمه بیدار اعمال
 اعتماد ایتمه کسه عکله
 عکله ایله اصل عکله
 زنبور که کشتی نولور آخر
 بر اولور عابد یا سوز فاجر
 استمال ایتمک چو آتوره همان
 طاعتک ایله یوری تورمان
 قوه طاعتی ولی عداوت
 یولگی و زلفیه سدابته
 فضل حق طینوب کیر آچ
 در لیک سایه سن دکا ته
 فضل حق اول کسه بهر کله
 اولور اول فن کیر کله
 دلرم سندن ای فرؤ آت
 اعتماد سکا ایله بهر کاه
 ایتمک ایتمک خیره آت
 سندن فضلک اولور ستر
 طوق سچی مجار علی که لوج
 الله اولیه نافع اولور آتیه
 طاعتک جمله لوجر ایتدایت
 دکلی حقه انکله رانایت
 عکله کرا اولور اعظم
 بولر سچی محاکمه و حکم
 عبد محققدره در محض نام
 بهر یسکن قومه اعطای علم

26	<p>او شیخ شامی و شیخ اولور و عمودیت بخار اولور لایه دست فخرتین پنج بار کل کزه سن بی سر سامان غان بلکه ششی عبودیتینی نه ایچون خلق اولور ان دیندی کیسه هیچ کرتش جمله اشیا سکا خدمت اولور چله اولور عید آبی نه دون اولور نه پرو اولور خدمت ایچون سنی چون ایله خدمتکله ایتمه ایچون اچون اولور بر طاعت سزور اهل رموز اهل ادا</p>	<p>دیدکی اولور کرم ذوا یولون طور روی مکر سیک کین روی یولون اذیک ایضا حاصل ایتر کولون خوش طلوب خاتیر اولور سبب غفور اولور ایچون بزم اکلای غیر اولور آز اولور همان قدایت نه قدر اولور لایله ایلیه تا کرماده واصل یا آلهی قوا عا کرم عقیده اولور ریاضت و قیامه شکر خانی ظلمت</p>
----	---	---

قال الله و ذکر کرم
یا اولور لایه

عبدالله

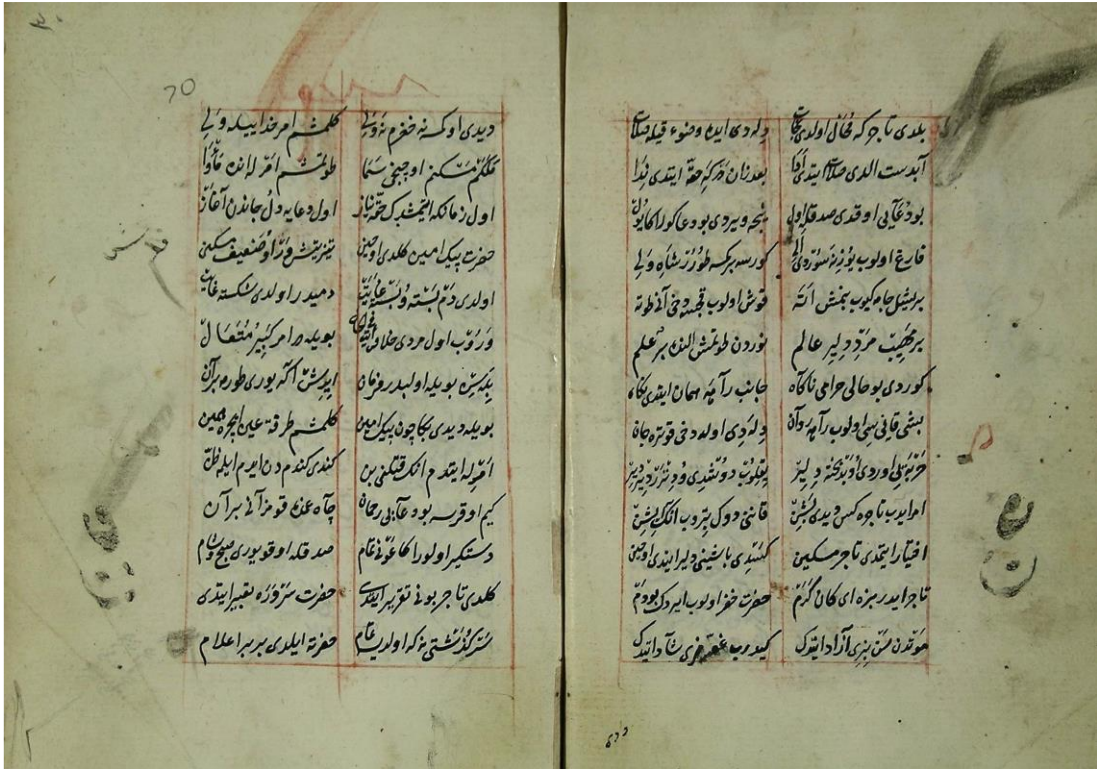

۷۸

<p>بزه نترین سخاوت اید کوه کله اوله انخله بر نو بن دیدم بذل عطا کیه دیر لر ودی معلومی در اول هر ذوق بن دیدم ز آه ضاوه جان طاعت حجت این شوق ودی طاعتک ایچون اچر بر بن دیدم بیر نه عشا ایشال ودی اولش لیشک ای بی مشویه ایست کلیمه کله کجه قلبک دتره جه شمس غای سن عبودیتی فعم لیک یوقی جانکده مجتهدن اثر</p>	<p>بلد و زنا که گشاده سونیه ویره قلبه موزه هر دین سرور مال ایشا ز فدا نه دیر لر دی سخاوتین بزه اهل ذوق بذل این اولیسه هر کز ثلث اوله قلبند عبادت ز نو دکت ایلدی رجا ویره جلیل ویرر البته رتب فعال ایلمر سن عملی اچرت نه چنان نه ثواب اوله رجا طوعنی ر ولسن پنیضان اهل عرفان سوزنه سونیک او اثر دن ویره سن بیره غیر</p>	<p>ساکل اول راه عبودیت تا اید کاتقا عبادت همان بولمیه بند ایدک اول عاق بولر یقینه بزه اتدی ادا یا آکی کم لطفکله ساکت آه عبودیت اوله مطلبه واصل اوله اخدم اونی برنجی غلظت نایل دعا اچر لوم دست نیازه ای عرفن حاجت سور بار خفا عرفن حاجت ایر اولک حلقه عرفن حاجت اگر و نما لایسته نه قدر کرد در ایسک دهستان</p>	<p>صیبت حق این قدر کونوا حضرت مقدر وارز اوله جان بلینه شیه اولو مرش کاتقا عالما ولسون و بیره کله ویر عبودیت سنو تو بولر ویر عبودیت سنو تو بولر عرف سر حد نه لیر نیخ قدم اومرم حق قوسیه ضرر الید نه قدر ایلایسک ایدک لیر عفتب ایدر نه قدر اوله حلقه بیچون اولمادی دیو این غضب یر مرادک بر ور اوله نه ثواب</p>
--	--	---	---

۷۹

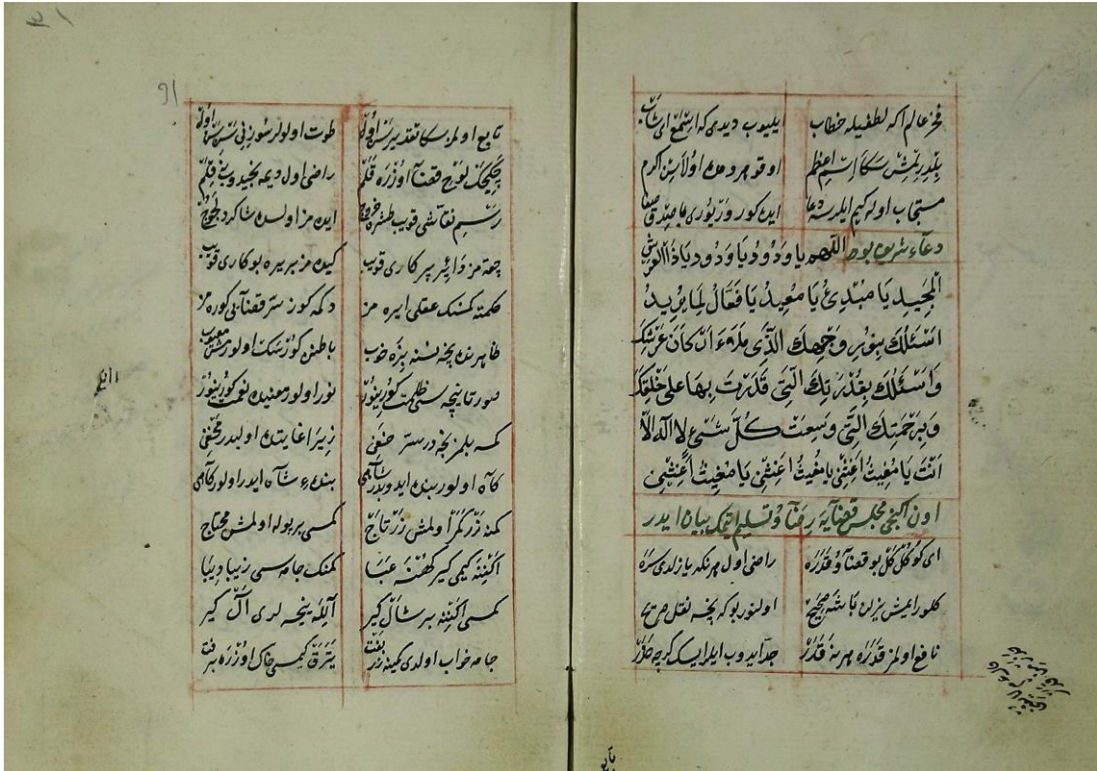

70

دید ای او که نه خرم نه دوش
 کلمش هم از خرابی بد و بی
 مگر شکم او چینی سگ
 طویشم از لایق تا
 اول دمانک ای شمشک خسته
 اول دعای دل جانان آقا
 حضرت بیکل امین کله ای کوه
 نیز تیش و ترا و ضعیف سگ
 اولدی دم بسته و بسته
 دمیدر اولدی رسته غایت
 و روت اولدی حلاوت
 بویدر امر کیه متعالم
 بدین بن بویدا اولدی رفقای
 ایریشن اگر یوری طور بر آن
 بویدر دیدی کجا چون بیکل امین
 کلمش هم طریقه عین ابره همین
 احوال را مقدم ایکی قلمی بن
 کندر کندم دن ایلم ایل طلق
 کیم او قورسه بود عاقبت رفقای
 چاه عنق قوردا آبر آن
 دستگیر اولور اکا قوردا قام
 صد قلده او قویوری میچ و ام
 کله ای تاجر بود تو تبر ایست
 حضرت سزوزه بقیر ایست
 سزک کوشتی ذکر اولدی قام
 حضرت ایلدی بر بر اعلام

بدی تاجر که خیال اولدی
 اولدی ایغ و ضوع قیلد سگ
 آبدست الدی سگ ایست
 بعدن ان کر که حقه ایست
 بود عاقی او قدی صد قلده
 بیج ویری بودی کولا کاله
 فارغ اولوب یوز نسو ده ای
 کورسه برکس طوز شاه و بی
 بریشل جا کوب بنش است
 قوش اولوب قورچی آذ طو
 بر بخت مرده دیر عالم
 نوردن طوشش الی بر علم
 کوردی بو عالی حراجی ناکاه
 جانب راه همان ایست کاه
 بشی قانی اولوب راه و آن
 ولدی اولدی قورده جان
 خرابی و روی و برشته و لیر
 یولوب دو شندی و در نر و لیر
 اولوب تاجوه کس دیه کوشن
 قانی دوک پزوب انکلی شش
 افشار ایتمدی تاجر سکین
 کندر با بشی دیر ایست
 تاجر ایدر برزه ای کان کرم
 حضرت خزا اولوب ایر و کرم
 موتدن من بری آزاد ایست
 کیدر ب غم غم ای شاد ایست
 کیدر ب غم غم ای شاد ایست

71

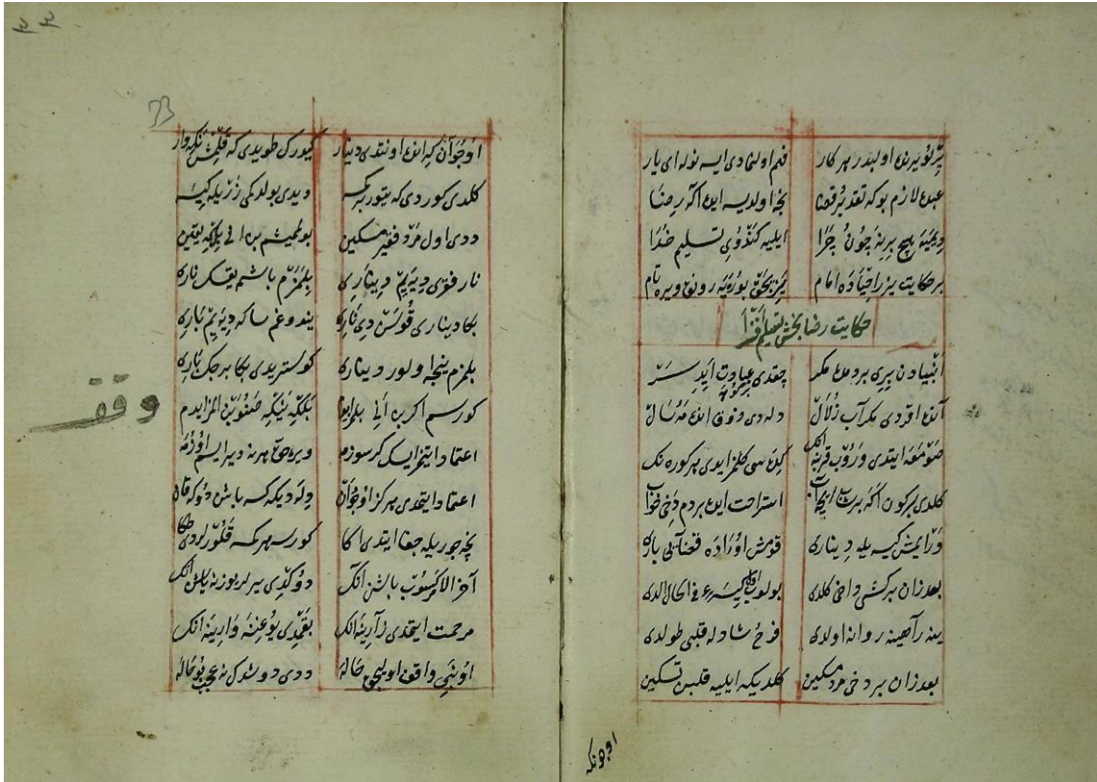

یکی دستار که پیش خسته بود
 مگر کسی که زدی بسته
 یکی خنجر که بود آه زدی
 یکی ناخجی بلیه ماوه زدی
 یکی کس که سر و سوره سلطان
 ملک خنده چکر گوش جان
 کسی که نور عزت شاه
 کسی که کسور زت شاه
 کسی که چکدی پختوغ علم
 یکی سیدی که سوره یلده علم
 یکی که یه هم غنچه و غم
 کسی که سیدی که سوره یلده علم
 کسی که جزن تر صدن طوره
 عابد زاهد که کس
 فاسق فاجر صای که
 کسی که نیای سوز که کسی حق
 کسی که اولادی عقیده مطلق
 یکی که بلور خنجر خنجر
 یکی که خنجره همنه کورس کوری
 حکمتی که نندی بلورینه حکیم
 غیره بلورینه قدر اوله علم
 مطلقه اولیه بوسه مگر
 جان کوز بلیه این تالوت نظر
 اختیاره قومی و زهر آن
 بره لازم بواجب که همان

اختیاره

اختیاره دینه صاق جزین
 پیکت پش عرقه و ونی
 جیز خرقه پش و شنه نام
 خرابه آن حقیر بلیه
 اختیاره اید نقشه رقص
 جیزه که اید نوسه زهر
 عبادت اوله دی که هیچ
 اختیاره اینه و بر همه حق
 اشک و برفه قولنه کاشی
 کوه که اشک را اوله باری
 یینه و شب بچون اتکه یکی
 اهرنه تابع اولوب بلکه سوال
 بوردن هم اوله جلد بولان
 قومه الدن بوری که خنجر
 بلیه کور لغت عظمی جربو
 باشنه جیش هوا آوشه نام
 انو باغالی حقیر بلیه
 جزوب بر طرفه قورنه ستر
 وادی معصیت ایچه التتر
 حاجت اوله دی که هیچ
 ایله میدی قولنه طمن برحق
 نه روا و بیره دو شب نشو
 قولنه بیزن برینه بر کاری
 عالی اوزره اینه یوزنه قوتی
 لایق اوله که اینه آن ملوان
 عری معنای اید نه و مسماز

ابوالصور
 سقز سید ابوبین اختیاری
 ایدوب جرمی دیم کم ازنا و کور
 عزایند که چون اوله لغت
 خرابه دیدی حاشا سنده اوله
 انکون کور و مقبول اوله آدم
 ایدوب نام ددی که نندن اوله

<p>و دی یارب او فی سکرین اعلم ایکن بوکر ای فری کله بیرنگه نکه واقف ایله ددی آکر او کریم جبار کارخانیه سینه هر کس عالم لایع اولور که قورسیدین عبده لازم دکل اسراره او جوانک کما قال پندره زیر نه بولور باو کله الی بلکه سن کرا و غیر مقتول بیر نه و زده قضا می بیر نه ماکل مالکک و لیدر نه طوره کور شرع شرعی حکم</p>	<p>نومش ای زریه خوا و بیک سببینه اولور قند ناگاه راز مکتوبه عارف ایله سکنتیله اولنیدر بو کار انکه ایچون اولور ایسیلم نه سببدن لو تر اولور نه سیدک هر ایله عقلی ایرنه المش ایله بو کسیدن بوزره نعم اولور نه صبر ایسن توکل فانک و الیدنه قائل ایله ایله بیر نه اولور بر ایسن بیر نه بیر کورینش اولیدر تقدیر یوری و رضه می کله ایتم</p>
<p>طوره کور شرع شرعی حکم</p>	<p>ایر</p>

دوشرو ب آل ایله قیله لکله	پنجاه اولدی صیدا ایله لر	نخام اولورسه عالم انار	عولکله اولورم سکایا
بیه لر حج اولر حله ایجا	برنه ایله لر باره کباب	سبی صعد اولرین حله ایجا	یغنه باران بلا عالم حب
دولر بر برسی نلو اروب	بن دیرم غوزره نولایم کاره	خلق عالم سکا ایت حله	اشکله یلایلی حله
خرم ش دایر سن یارانه	نذر بولن کلن اولورسه کلا	نارال اولورسه ده کراغ	بربر حفظ خدا اولور
دیرم لکله ای بیج فرده	س با کورین ایبرم برده	یوز که مکه بعا مر اگری	سکا بر سوزد یوز که طوغه
هسزا هلی اولورن ایسین بزم	و نه دم که دور و بانده کونیم	وارایه سنه اگر عقل سلیم	کند و کله ایله خدایه تسلیم
کندم که ایر شخیه دل کما	حکیم کور که بعد ایسین اوچا	بر قیله ضرر ایتیز غیر ی	امر حق ایتیمه مادام منیر ی
بر خیه صلغن آلوب ایزم	وز دم آنکرت بنه که قوییم	بر قیله صغیلر بیج یاری	بر قیله صغیلر بیج یاری
وار ایسین انه اولنا دی نظر	بر زمانه مکر که بر جا ه	قوزانن جزر آخر کما ز	آف لر جا به سنی یونینا
اوستنه کما که کما ایسین	جانور طوق ایچون ایتشکر	دیرم و جانله اولورسه نگاه	بر حکایت بزه لوم اولور کما
پنجه آدم یوز ایسین اول چاه	عاقول اولوب کرده و شد نهام		
کنده هر طرفینه استم	او قدر سوزن کما اراک ایتیم		
فارغ اولورم کچون کونم دن	کلن اولما دی صفا و یونونه		

حکایت خرم شخیه

صدیق کندک پنجه مال آد مله	ددی بر بیر مکر بر دمله
کوزه انه کورب نه طوق کما	کوفه سینه خونیته بر کیتیک

ز قدر سورد کای دوشه می
 بودید و یوب او تر دوشه می
 طو نشور او تر بری کیم ایبر
 کترو ب قوتی بازو یه
 او قدر قالدی و یو کلدی اول
 ممکن او مادی بزون اولو کلدی
 کوستر و ب یو نیش ایشارت
 بصد م ارقا سنه جهما نوجان
 ایندم آسانه هم ارقه اولون
 قالدی چندی عنایت ایشارت
 بر زماندن اشد ورم ناکا
 پیره کو که بره مز مشوید کله
 اذ کوروم بر اوزن شای الو

مخرج مشوید احاطه ایته
 کله اندیشه بد طولدی کوکل
 چینه فریا و خفا نوره و آه
 که تک اولدی اصلا خبری
 بونه آج اولکه جازم اولو
 بشکدم تو به و استغفار
 او تر کن بوغم اچینه پناه
 عظمی باشیه جمع ایته بنم
 ددم ای قدر ب و ددم
 انکی دروی کجا اوشدردک
 بکا کلشیه کلج اولکل یو
 دوشروب طالع دون شمشیری
 ریحی بو کلون روزا و کس

قرن ایل

جزادی

مکد

و

التون ایوان
بیت باغ

و نیزه کو کفله هر دو مقلدین
 رحمت الله علیه دیر لرز
 اوان در درجی مجلس صفا عبادت کین اولدغین بیان
 برامو کده خدای تو یقین
 اگر امر له قوا احاک
 اعما و اید هر اید حکم
 چون خدا اولد کینک بر نای
 جلیه صامن اولد را اولدین
 ویر را البته هر کینید قوت
 بونم رزقین تمام ایره کون
 بولمزمی بر سلامت اوان
 ایرا لوم قوت قلمی تحصیل
 بر حکایت نیزه لم بر بخت

قلمه شنیکه اولدی ایضام
 بشوب طشره بر بدم اولان
 هر بری جندله اولمش حوران
 قوت کین هله بر کونده صنی
 اجلوب کل کی شندان اولد
 ایدم هر نه برمش تقدیر
 ایددی هر بر سستی قنده ذوق
 کیزوتیه دلدن ایدم کلین
 کس دن کسیر ایره زند کاز
 نه بنی آدم چن دیو پیری
 ایلمر کس وقوعه خلاف
 ایشله مدس ایره کیم بید
 دن جاننا اورتا کر عله

<p>نزهه ده او سار و بن سیک بره شور می نزهه بو منتفت غیر می صفا مند ان او بدرا بره هر ده او لیسر هر آره هر مکر عشق که شوق تو را قلبه شاد و سرور لیر کور فرخ خرم هم آره رفیق ابرو آنکله کماله کینه کرک بر آدم کتله ایر قور قور نظر رحمت ایلد بکانه قوت اوله قلبه و میر لوت عیشتر آنکله اوله ملام</p>	<p>جمله دن رزقنی اول ایتدی او ییچن کلسه نه چو کلمین نه ترود که ضحان مولی کن لوم سولیدیه همین عون زاد مر قوت قلبه لیر همین بو طریقیه تسلای ویردی کتله لرایکی سسی هم آن طریق اعتماد کی کشتنک شوید کرک قور بزم کبیر کد قلبه تو بره ای لطف عیم فردا که کده رو ب صفت لبتنی قوت زاد مر قوت قلبه ایله قام اون بفریجی کلمه نصیبیه زوال حال اولدغی بایان ایدر</p>	<p>حصه بخش اول تمام اولدو قوت قلبه بره هم لکشد حکایت شریفی بلخی قدر کرده حضرت شیخ شریف بلخی دله دی که وره چو ایلید اول ارسن و جمله اولوسه و موله بله کلمه دیر لیر کا خا تو نه راضی اولدی که الو ب کین لیر یول اچون زاد زو اده بکین قول لازم اولدی کورده کاتب و دی خا تو نه نه حاجت بر تو ییسه لازم کرمه و تدر بو دد کا شیخ سیرک بچر ندر تو بره حاجت تو نمندی تقدیر که لک کد عشق ایلد خا تو نه و دی ای صفت یقین منقون بخی تو کتد ک بچون ایلد طلب سکا اصغر یمن ربی ربی اور خاکه بک جان ویردی بچه نعت چنان ایتدی سکا ایتدی رزقنی بتم کرم ایت چکه بتم بتم غم بره دن رزقنی قیل اولد رزقنی ایتیه می صندک یاد</p>	<p>جمله دن</p>
---	--	---	----------------

39

میسون را آنچه اول بدر فایان دفع ایدم تا که سندان جانک مصلحتی و دشمنی و در چشم قوسدی نصف دخی اکل جانک	بومش بر بری شاه لایق پرستش ادم اهر دم اکل اهر و ب نصفی قوم که اکل شوق قدر و دشمنی اودم اکل	ایره فلان ایتمه نصیب کرد نیز که تقدیر اول بند راوان نامین کاتب قدرت یزیدی بیرنگ بیره تبدیل ایتمه	اکه بملک ایتمه بر غیری جانک ایر شورا چه اوله نصیب فلان هر خوبان به کشینک ازلی نیز که نیز دخی اکل ایتمه
اکل ایروب بولده صفا جانک بیره موردم اشقدم خبر لایق بعضی مصلحتی کندی اکه شخص ایچون ایروب بیره	پر بری کلش ایتمه آن بکلک بولدم آنک اکل دولر آنی فلان اکل ایتمه بسته روز اوله قسم	کسی که نصیب بیره کاهی قسمت اول نور برودان کاهی برودان اکل نصیب بزه برودان بوجال اوله ایتمه	کسی که نصیب قوم بیره هر بری و اصل اوله بر جانک اول نور مش و مینه کس نصیب دیروم تا که سزه و بیره ایتمه
بعضی بیره اکل ایتمه بهر کس که سسی دور اوله ایتمه بهر کس که اوله بوجال ایتمه بهر کس که اوله ایچون ایتمه	بهر کس که سسی دور اوله ایتمه بهر کس که اوله بوجال ایتمه بهر کس که اوله ایچون ایتمه بهر کس که اوله ایچون ایتمه	بهر کس که سسی دور اوله ایتمه بهر کس که اوله بوجال ایتمه بهر کس که اوله ایچون ایتمه بهر کس که اوله ایچون ایتمه	بهر کس که سسی دور اوله ایتمه بهر کس که اوله بوجال ایتمه بهر کس که اوله ایچون ایتمه بهر کس که اوله ایچون ایتمه

حکایت عقیق فرما

بهر زمان ایچره عکر که بر بار بهر بر کون بیره رعنا افروود شکره لایق شکره لایق لطیف	بهر کس که سسی دور اوله ایتمه بهر کس که اوله بوجال ایتمه بهر کس که اوله ایچون ایتمه بهر کس که اوله ایچون ایتمه
---	--

نامسن

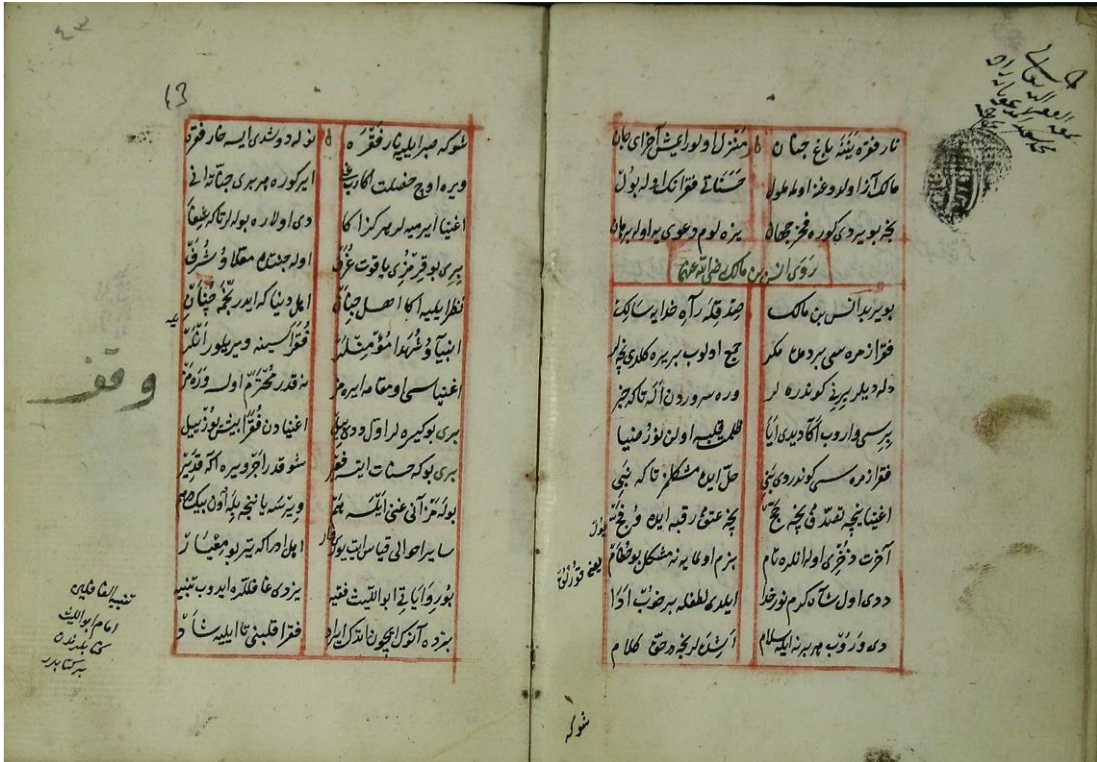
بجستاید نظر اندر اکا
 نماوندکایسه که قول بود
 جت فی القصدین فان تکلم
 اکرا و سک یکل بچکن و تخی
 امکل آخر اولو جله سنا
 نه قدر اهل مو او قری
 جذب ایدر قلمنی اگر صدق
 بود حکایت اولد دعویا کوان
 حکایت جارجه بر طرف اندر
 حضرت شیر ضایه هر کون
 بر جوان بلکه دوی که ای ماه
 جت غلامی ایدر قبول
 اشوب چونک بن انون بوسور
 مدح ایدوب هیچ مجازتده اکا
 صدق ایدله تمام حق قبول
 یوق بره بیکه یوری جورکی
 پنج پیکر بیوت استکت بوستی
 اولون ایدر قبول آسه
 حقه القیایت اگر لقبی
 چکر آخر اذ الترح حقه
 ویند جاندا اولورس بجانه

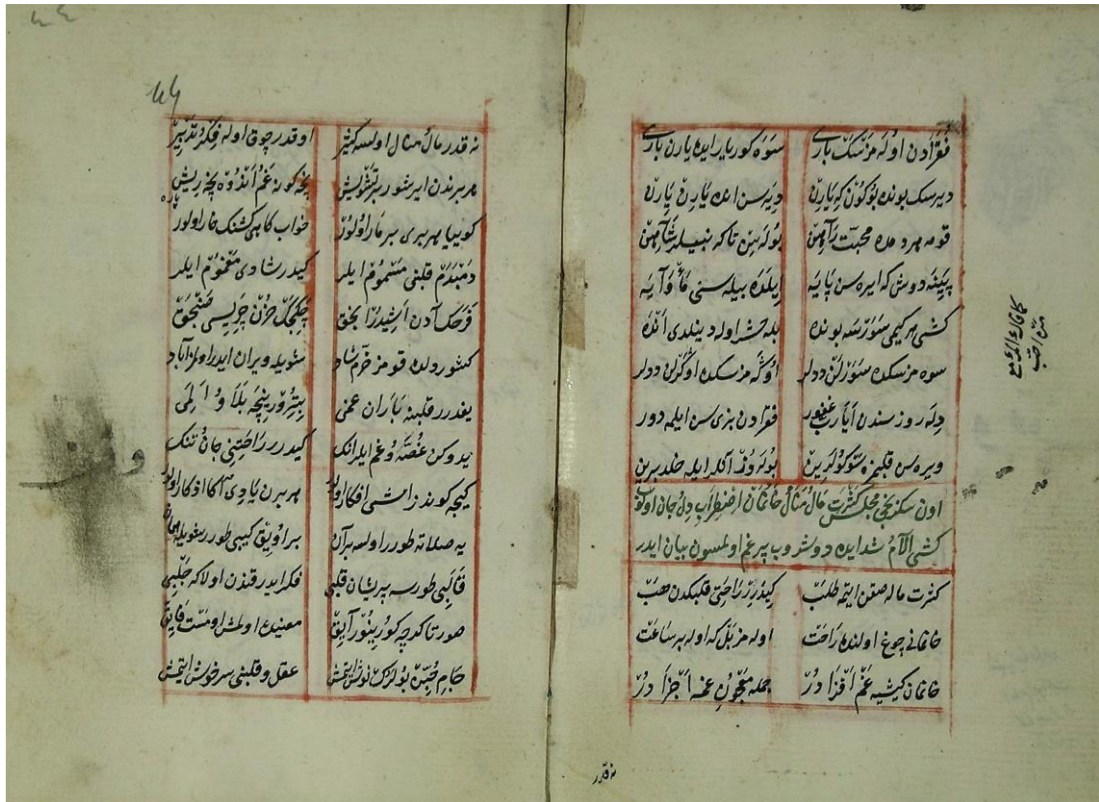
خال پاکین بیان ایلد
 دوی الکان کرم دوی سزک
 بوشیحی نینه دیری او جوان
 جاریه لطفند دیری فی
 حبت فی الله ایدرم بنده
 اشوب بچک بوجوانی او جوان
 هر طرفدن اولد حبتی الله
 صبر ایدوب کوره نوم آفر
 حبت فی الله در رفوع ایتیلوم
 بویدد یونین تاموش اولد
 کونجهک جارجه چون بوجالی
 قصور سینه نه نقش کلام
 خوش گلوب چون اسد الله
 ذکر اولد یه عیسان ایلد
 حبت فی الله ایدرم بنده سکا
 حبت فی الله ایدرم ساکار اعان
 سکا اظها رابین مانه البال
 بچکر ایدر کلسه سسه بجا
 دوی که اولدی موافقی اولد
 نر زوا اولمینه خوف الله
 نینه ایدر کوره صبر در اولی
 راه صندق بر خوب کیمیلی
 خوف خشتنه در و ذطلد
 سوبیلدی ایشدن اقولی
 ایلیموب قبینه ویردی آلم
 ساکار اولد قری انبورا نه

وقف

کار اولد

۴۹

ز قدر مال من اول ولسه کثیر
 هر برندن ایرشور برتر نشور
 کویا مهری بر مار اولوز
 دهمدم قلبی مستموم ایله
 و صک آن ایرشور ایلی
 کشوردن قوم فرم شو
 بقدرد قلبه نار ان عمنی
 یه وکن غصه و غم ایله کنه
 کیچ کوندا زاشی افکار ایله
 یه صلا تهور اولمه بران
 قانلی طور سه برشان قلبی
 صورتا که چو کورینور آری
 حاکم حین بوزکن نوز نشور

فوادن اوله مزنسک ماک
 دیرسک بوندن بون کور مایله
 قوم هردهن حجت را کون
 پیسته دوست که ایره سن پایله
 کشی هر کیمی سوزنده بوندن
 سوه مزنسک سوزان دوله
 دله روز سندن ایثار غنچه
 ویره سن قلبه سوزان کورین
 اون سکنجی جگر شست خانه مال جانان افراطی و جان اوله
 کشی الام شد ایله دوست و پیر غم اولسون بیان ایله
 کثرت مال سندن ایتمه طلب
 خانه صوغ اولدنا راحت
 خانه کیشیه غم افزا در

کتابخانه

نور

<p>او قیوب یزد و عینی بلوا و لور نزا و قودی دیو سوزشک اکام صحنه کلیم بوسوزم انصافیت آزا و لورس کشک کشکالی بکدر ریویغ اولنا لاهی اهل ادراک و لفظ هر لور بر کجایت یزه لوم شاه لور</p>	<p>سکایت همه بخش اول لور دن بر سره بر ناوان دیر لیدی باغچه غم بقیشت دیر لیدی گامی قونین باقیشت استرا نشتر کا و خردن عاجز ایتمدی عزیز ی هر بار</p>	<p>سکا بر بند این لوم ای قوله ودی اول که علی الزکریا ودی اول عارف دانا کلسک بیج ایروب باغی او شعله و سکن استد بخار بوسوزی طور دی بیج ایروب باغنی ت کیم آتید پیک کون کجری عزیزه شکوا ودی لطیفه عزیز شکوان کدر نیکی کوره که اول باغی دیزا اولدی خرمین بقیشت ودی اول که ایاکان کوم کسکه منوی بوغیش اصلا کیدجک نابینا قوتلدی</p>	<p>صا طرک اولیه اما که معلول بزه کشت ایلیوب ایسار طوبی صتقی بچون باغی بر کسک بر زمان نخل اولور که کور سکت مشتری بولدی کتوری اوزمان اقهر سن آلوب او یه کندی ایتمدی که دن اصلا عوغا نخچدر که خلاص اولدی کت اولی اولدی سکا کسکه بلیغی خار شکر و دایری بقیشت باغ ایمنه نیره ویرن غمد باغ ایمنه نیره غم اولور بلما منت اللع که راحت بولور</p>
---	--	--	--

یاریتیم عیدین تکس او ز م
 بوید دیوب پنج شکر لیتیم
 جلیه بند نصیحت بو ستر
 بجه بند زده یوتوب کورایه یلیغ
 صورتا کریم بیزیموه سبلیک
 برینک بوید او بیجی المی
 باق احوالی قیاسیت ای یار
 عکس اولاجه سبک بازا اولون
 مشول لانه قوم یار کران
 کس تک خن غنی اول کثیر
 یا الکی بی مح کسرت
 دستگیر اول چوب سنا عکس
 او روز سوبیلر سلامتون امانا

او ناطه قویج کس کلده سوره ویر مکل افضل
 عبادا و اشرف طاعت اولدوقن بیان عیان ایله
 کل نظر ایدک نظر کاه حش
 دل نظر کاه خداره نکل
 عکس اولدو بی حمایت اید
 ادر آل آیدک نکل کسرت
 کیر کوه کل شهره سنه ستر اولد
 ظلمت غم قوم یار اولد
 دنلوز اولمجه جمد لیتیم
 مؤمنک قلبه او خال ستر
 خیر افعال عباد اولد عکس
 وار د اولدو یه انا ستر اولد
 نقل اولون سیه کس با کسرت

۴۶
 ۹۰
 بین نیت

49	<p>بزم انجمن یورین او کجی خاطرین بویدیم طیب است آفرین ایچن او لور آد نوزیر اولر نسا آد انجیر برکولکن بیخه بیگ دینکار کشین منویله کرک فتم کمال بزی کور کر بر اکیلی قی یله قدر ایچنک لیره من آرتما بزه لطف کر مکلای صحیح پنجه ویران دله آیا دایم و سبب رحمت اولد آخ کار بیکر چه مجلس ستر حوسه کسکک عیبینه نافر اولسه</p>	<p>لو تر لب کپسه کندی خندان خنده بی بویله طور رحمتن تر بیده کرک کله دی ویر نوله قالی کتیر ونب ویردی کور اولد ددی که صلکم بنی مولایم بختلم باکه رسته رفو غم بن سنا اولد غی قلمی سن اعتدال اییبون او بی دی درک ددی بده قالی قوی بون کرم ایت کند کسانیم ملول ویر مشه درک اولاسن آگاه این وز بولرسن آنکله خنوز کتلی اولور می که ویرد کتلی</p>	<p>شرح خرم اولوب اول نادا وار بچی مشکینه کور کیم خرم شرسا راولدی بنایرت طفا پنجه خجتمک ایلد دیناری عذر خواه اولدی نوز اولد عفو کونوجی لطف ایلد کرم بنم آکسکلو که قلمی سن بویله ویر قودن پیشدن زره کوره اول لطف کرم ضایع عذر که ایلمشم جمله قوت بزان کس که رفنا لسه عکلی دفعه ایر و باره قالی دلتور زلفی ایدوبن ویرد کتلی</p>
----	--	---	--

شکو دل که کینه و کدنا آج
 ایلیه هر کشتک سر تا جی
 کعبه او صاف پسندید اول
 جماعتی آنچه تمام عطا اول
 اشرف عاشق اول کشتک کلا
 جانچی پنجه کشی این خدا
 اکا عالم ویره صحت نام
 در کس ویره قربت نام
 بر حکایت زن لوم ویره یقین
 بولکه کوکلله نکلله حکمین

حکایت یقین افزا

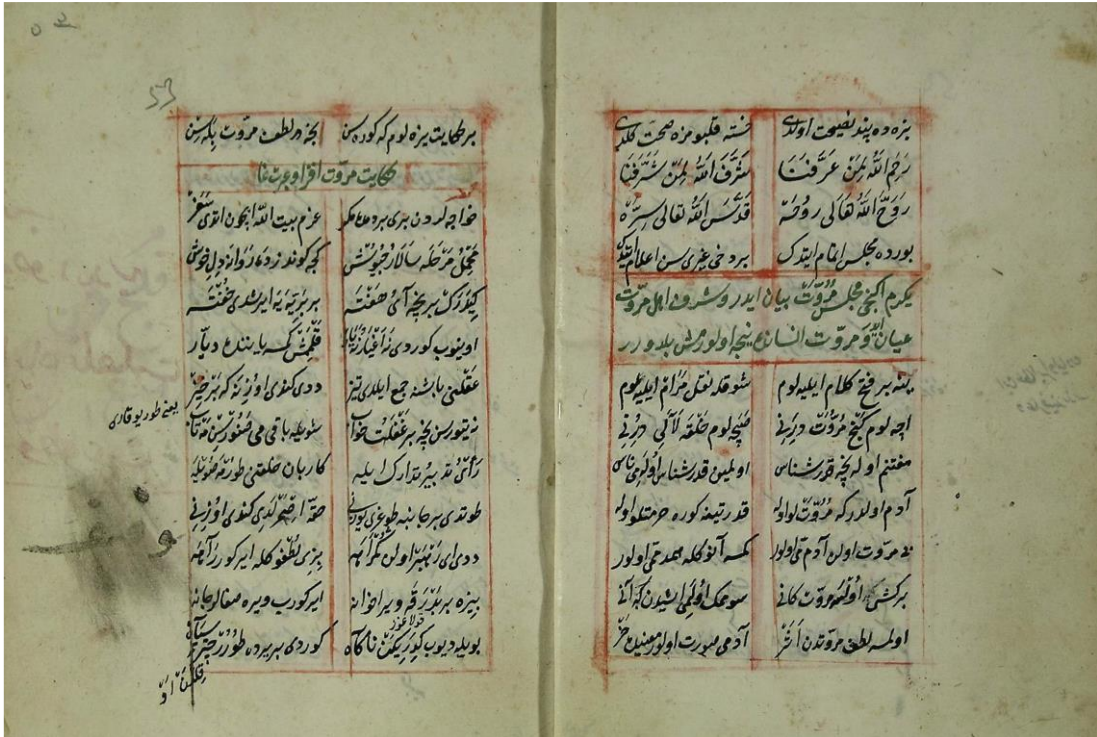
جمع اولوب بیرره اولور فایه
 فرخ ایروب هر بره سی قنور مان
 آنچه کس کس معارف در بره
 پیچدر لکجه عرفان در بره
 دو کوی لر پنجه معانی کورن
 هم اشارت نکلله فرخ زورن
 او قدر اولدیکه بزل اینار
 بزجی پرایله شیوه اولار
 بوره یه ایردی که آخر حکایت
 نکلله حاصل اولور بره صفا
 هر کشتی بر سوزه آغاز ایست
 معرفت دشنه پرواز ایست
 زنده راتدی ای شاهین دل
 کتوب ایلیک افان شزل

کاتب

سویله هر بره و عقله قدر
 کشف راز ایددی عرفان قدر
 ددر بعضی صدایه صیغام
 ددر بعضی فی اللیسام
 کسی دید که او را داد کار
 کسی دید که سوزی مشکور
 کسی دید که سنج مینور
 کسی دید که سوزی غایت
 هر کشتیک سوزی غایت
 هر کشتیک سوزی غایت
 ددر این عطا یه نوبت
 سوزه کلدی ددر این عطا
 ددی که جمله عبادت فایه
 حسن طیفله مدارا بر اول
 شوکه خلقیده مدارا بیلر
 اگر عالم اولور قدر شرف
 اشد ب جمله سنی سید ایست
 ددر هر بره یه وارایه سنی است
 کشف راز ایددی عرفان قدر
 ددر بعضی صدایه صیغام
 کسی دید که او را داد کار
 کسی دید که سوزی مشکور
 کسی دید که سنج مینور
 کسی دید که سوزی غایت
 هر کشتیک سوزی غایت
 هر کشتیک سوزی غایت
 ددر این عطا یه نوبت
 سوزه کلدی ددر این عطا
 ددی که جمله عبادت فایه
 حسن طیفله مدارا بر اول
 شوکه خلقیده مدارا بیلر
 اگر عالم اولور قدر شرف
 اشد ب جمله سنی سید ایست
 ددر هر بره یه وارایه سنی است

ابن عطا برولیان
 و عاقبت بنده

یزده

54
 منع اندک
 با کلنی

نارضو خیمه در و نه طویل
 نارضو خیمه در یک صیغه
 طایفه قلعه ای لال اول در
 کوردی رحمت ایته به لاله
 صاحبم کچه در اول اول
 اکلی کرکس کتورین اول
 بوید ویر کرم او در اول
 کورس و تخته ویر در اول
 لطفه ز ویر سینه ویر
 دور کز ویر سینه کراه اول
 بود ویر پنجه اول اول
 بو کشته سینه بهر قوم
 دلی کوکلی خال و خوش

سوز ایدب یا نشو و زدی انگ
 او تور ربونع یلو کورنسا
 فن آرخ مومیر ایدب سکن
 طلمه طورده ییردن اول
 طومنی تخمه بوغنی شوتم
 کانه خالی کورب مرغ جلی
 موی کسینه و زندی و آتم
 و کورده یوسه کتایع آتم
 عمن ایدب عالی جان اول
 طلمه ضنه ایدب کاه کرم
 لیکن صاحب وره نونه
 اکا اولی عمن ایدب لوم
 بوید دیو او کتار بنگر

وهو ایدب
 ایدب تلعلت
 وضوعت

قبیه

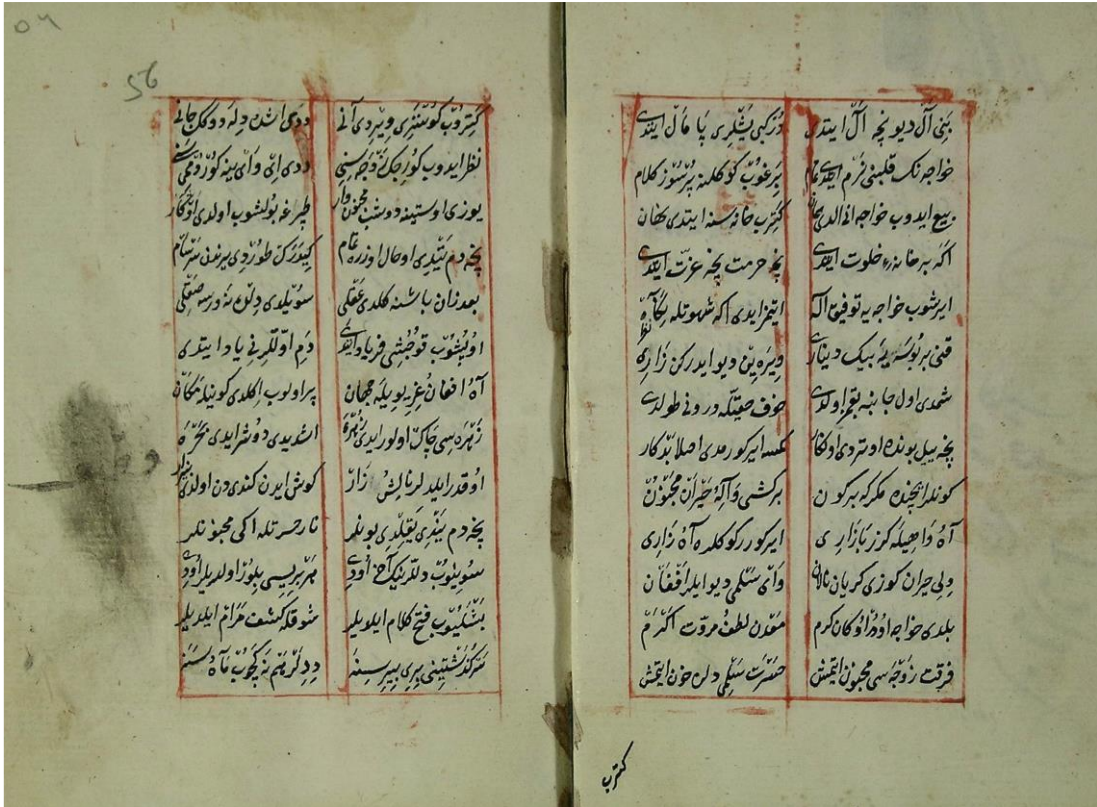

او تر ب خواجہ پیر ما پیدائش
 کوردی بر کوکله مکزیب و لال
 الیه یا پشوب اول در لاری
 کینه وار و با کا ایتدی نظر
 سونیشوب بلدی متر او کا
 زاز داراغدی افغان ایتدی
 سوزنک سوزی کوزب بندر
 ددی بل حالوی ای خواجہ
 جاریه دوزختر لر اشند
 سن بلورسن بزم آواک
 محبت ایله بزم حالزه
 قبی اولدم کربن آزاده ایله
 سنغدی بو حال کر فمار اولدم

دقت
 ۵
 دریا
 زارا اولدم

ددی بر بونکله بیکدی نیای
 بر دیوم صاحبی ورور
 اشوبک بو سوزم او کوز بونی
 اشوب زو و سوزم او سوز
 بجیا اولمکه کوکل سلطان
 ز کورس نو ارجب معزور
 اکرا ولیدی مرادی شرعی
 نین لوم باری خراب اولدی
 لطن ایروب بقیع عزیز معزور
 بو یله دیو کرم عزت تیس
 کو سوزوب قافلہ اولدی
 خواجہ کز قلیبی فضا کز اولدی
 کلوب اخوانیج ایتدی تمام

عرب
 دوزخ
 ارب کلیمان
 ادب

بنی آل دیو پنجه آل ایستد
 خواجه نک قلمی نرم ایستد
 بیج ایوب خواجه اندر ایستد
 آکه بر حانه خلوت ایستد
 ایرشوب خواجه توفیق آل
 قتی بر بوسه یک دنیا
 شمدی اول جان بنده تو اول
 چنجه میل بوند او تر دی و کجا
 کوندر ایچین ملکه بر کون
 آه و اهیله گزبان زاری
 دی جان کوزی کریان ناله
 بلده خواجه اودا کون کرم
 فرقت زو بیسی مجنون ایتمش

کتر دیو کونستری و بر دی آن
 نظر ایوب کور کجک دیم سی
 یوزی او سینه و دست خون
 چیم دم نیدی او حال او زده
 بعد زمان باشن کله غمکی
 اویشوب توفیقی فریا و ایستد
 آه افغان غریب یولیک جهان
 زهرن سی چاک اولور ایوبی
 او قدر ایله لرناش زار
 چیم دم نیدی بولدی بوندر
 سنو نیوت و لایک کجک او
 بشکیت فتح کلام ایوبیلر
 کتر کوشینی بری بیبر سینه

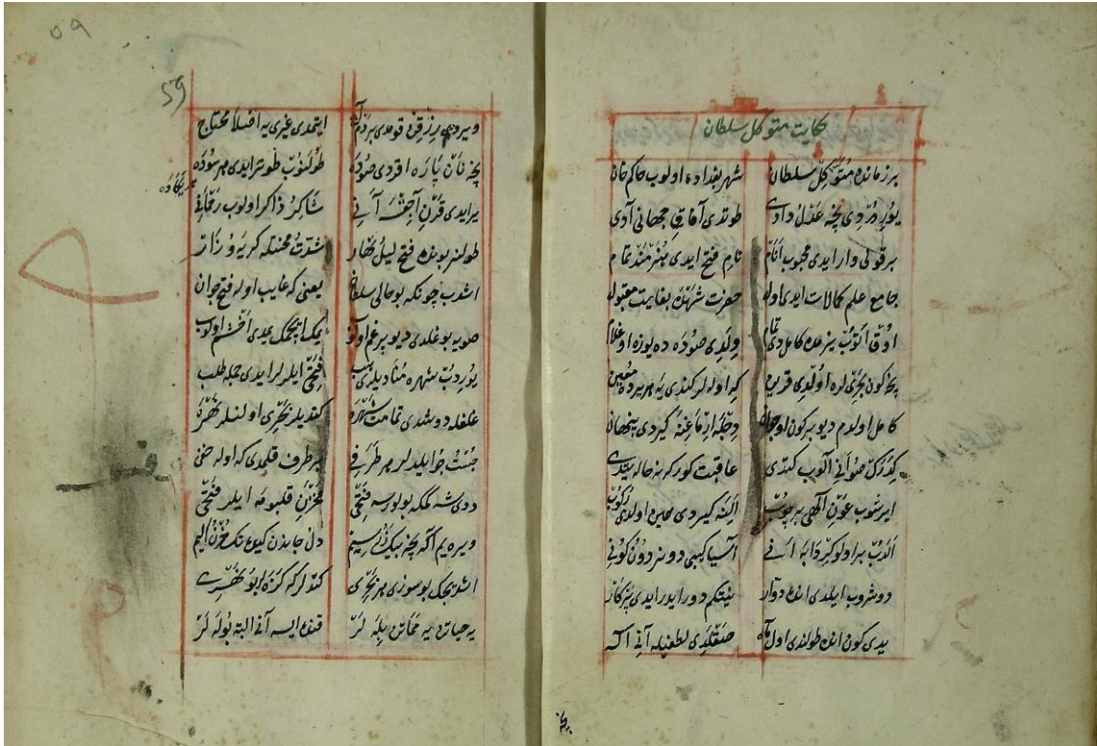
کون

57

<p>چون ایچون ایله رای تقدیر یخ کون کیمیه ایروب کلدی اوترب حه تینا زا اولمشکی اوترب سایلدیلمیخ کلام سوتیشلمدی ندرکندن کی اولمشدی نه اولدی دردی اولمش ایکن بچون اولما نه ظهورایتی نه اولدی حاش خواب جهل ایچره قوم بیدار کولکله بیز حجت صحیحین ددی قلمیغ بور سر نهان ایله کرایه ایتردی احد نه طریقیله مجازات ایله لوم</p>	<p>ایرشوب ادر قضا و تقدیر کولکن راهر روان اولسا حرم کعبه کورس اوکشی یئینده واروب ایله بلدی تمام پنجاه سارینچ رازا جیدی کفارک قتلده بچون سباع سابعه ادا بانه کلمات نه اوله صکره که قتلده بخت بنزه بوسری تمام اظهاریت کشت ایروب پرده هارنگ اشدب اول کشتی فتح ایله بنزه نه لطف کرم که نه حد بزا کاکایجه مکتا ایله لوم</p>	<p>ایچکن جام جماعتی سولیدیرنه که نیش باره ولیدیلر وطن این سکر کونری جیدی یولنیچ قدیم کلیم کور که نرا ییدی ظهور پیئنه دو شمش ایش کلدی کاه خوابره آخرته ایله کوزدی خلق ایله رایلیدی اولدم قتل ناز غنچه اوله اولتد یقین خوابره حازه سینه ایله کوزدی اتمل صحتت ایریجه پیمان بچون خواب یوردی خوش حال دکه دیکه وره چ ایله پیئنه</p>	<p>چکلن یار بکلا و الی کشت ایروب بربر ناسکر خواب بیدیلر کون طوزده کول ویردی خواب بولر پیچ دریم ایلر لوب ویردی بولاره پیئنه کولرکن خواب کور که ایچران ایله بچون الوب اوزدی یولنده اولدی روان بید اوله بیرق خواب دردی سکین جز اولوب چیک کوزدی کوروش پیچ عیلاج پیمان کار کسین پیچ ماحله سال کعبه سوادسی دوش خاطر نه</p>
--	--	---	--

ایله لوم

برو لاور کز کزک بولدی	بینه و زوی تمام بیلدی
مژده کانه بزن تک به جودی	شده کور دیانه قنن قوکه
پن زور قهر ایلدیشاه جهان	ایلدی قه لکله فخر روان
عزت حرمتد جلوسیا	کتر و ب ایلدیلر شکر آله
کونجک شاه انشا و آله	ایلوب کل کبی خندان اولدک
بچه کون نغمه اصفنا ایلدی	خضعتی بیملک حکم ارا ایلدی
فتح ایروب فتح خوان لغت	ایلدیلر بینه نوع حمت
یلدی آج و حکم دیوبو آن	اکس ایتیز بجا لطفه نانه
دو شته شویدیلر ایلدی اول	بو منکدر اچر خوان این اول
دو شته ای شمه عالم نانه	اکس ایتیز دی کور اولر عا
لروی آب اوزره کلور دی نانه	اولدی کونکد اولیرم صایم
یزلوب اوستنه بر یاز نانه	دینلوب یعنی مکلان این فای
صوبیلد بولدی کلور دی مردم	چکدرم لغت ایچون غصه و غم

69	اولدی کون کور ایلدی بجان	رزق کیمی سمدی زانج کرم
اندروب شرنه لیلی اول صین	اندجک بوسون بکا کز کز	اندجک بوسون بکا کز کز
عوفین شاه قنن بولسون	دجلیه نانه کیم اندی کلکسون	دجلیه نانه کیم اندی کلکسون
دو کون آتش ایدم اول نانه	اشدیه بر کشی کلدی آتانه	اشدیه بر کشی کلدی آتانه
یزین نانه مولف اولدی	صوب با صمیمی او شخص بیلک	صوب با صمیمی او شخص بیلک
ناکمل اتمکد یازوب ایلدی	دو شته اول کیشیه کیشیه	دو شته اول کیشیه کیشیه
بزه قزیر ایتانه بر برب	زا اولدیر اولر بوکاره	زا اولدیر اولر بوکاره
بو متول اولر فصل حادث	نه ایلدی او کرم و باعش	نه ایلدی او کرم و باعش
دور ایلدن بری چوق قوکار	نه ایلدی نه کور له بوکار	نه ایلدی نه کور له بوکار
بدر ایلدی فلو م صا اولر کوا	دو ک اولکمه مراد مانه	دو ک اولکمه مراد مانه
صایع اولر ایلر شورش بر غم	ایلکی ایلدی ب استک خوره	ایلکی ایلدی ب استک خوره
بجزیر ایچون اولدیر ای صان	سوزیشور بولمک جملسان	سوزیشور بولمک جملسان
کوزره ایدم بچ اولور آتانه	بیزین ایلدی کرا ترم نانه	بیزین ایلدی کرا ترم نانه

<p>بمورالبتة رب حالي حق مورک بواید مقصود بودید دیوانه و برده جان ویردی دینار جرم آه هزار کسکه ایکن ضایع او لیس این کور ایگی هرزده همان خیر خواه اولسه کشی هرزده بو حکایت که دیدم قدره بیل پنج و همدیله نصیحت اولدی ایله ایتمک نهیه آتیش هر قولن راز قی آج ایتمیش بو قدر کعد و بره رزق قی رزق ایچدیغ غیبه ایلی قیوم</p>	<p>بمورالبتة رب حالي بیره قودیه شکسته بود اشک سینه اولو چکا نینه ایر کورده کور ایلیک یار کسکه کسکه حق فکده خیر آتیه ایتمور نه نقصان نیرله یاد اولنور هرزده الکر من آره سارینج بیل عملانیجه معانی بولدی نافی آیه آتیه اولدی کورایش ایر کور رزق قی اونتر ایتمیش مانع اولما یه بیچ آکر کورایش بید اولدور بره بوقصه کلمه</p>	<p>حصد دار اولمغا جهل حال بورده مجلس اتمام این لوم انوع ده ذکر اولایشه کلام یکدم دردنج غلبه عدل انصاف ظلم حیفت ایبدن کس خرا تین بیان عیان ایدر فاعل بود یوا اولندی فرمان کسکه تحت دیدن زکوار صور لور هر بر نکاح اول تحت کلنگ اولانه زراعی کلمه رای کلامت یاد ایت سین زراعی در عیال کی ظلم عدل انصاف الکن قیوم وار کینه اولور مشرجه عذرا اول</p>	<p>بزدوم آنکه اولار در آن بردنج غیر کس انعام این لوم بهره مند قوتها صلح عام عدل اولمغه جهلایت هر آن دیدم لر نه صفایه کینار هر دمنه بجز هر اعمال اولمق حقی اولاکور زراعی کره عدل انصاف زراعی ایچ صی و ی کلدن کلمه ظلم اوغری قیوم زده اولور کلام انصاف اولور مشرجه عذرا اول</p>
--	--	---	---

اسم فاعل رعایت ایچین
 ساریم کلمه لری
 و کلمه شکره
 عظیم

62

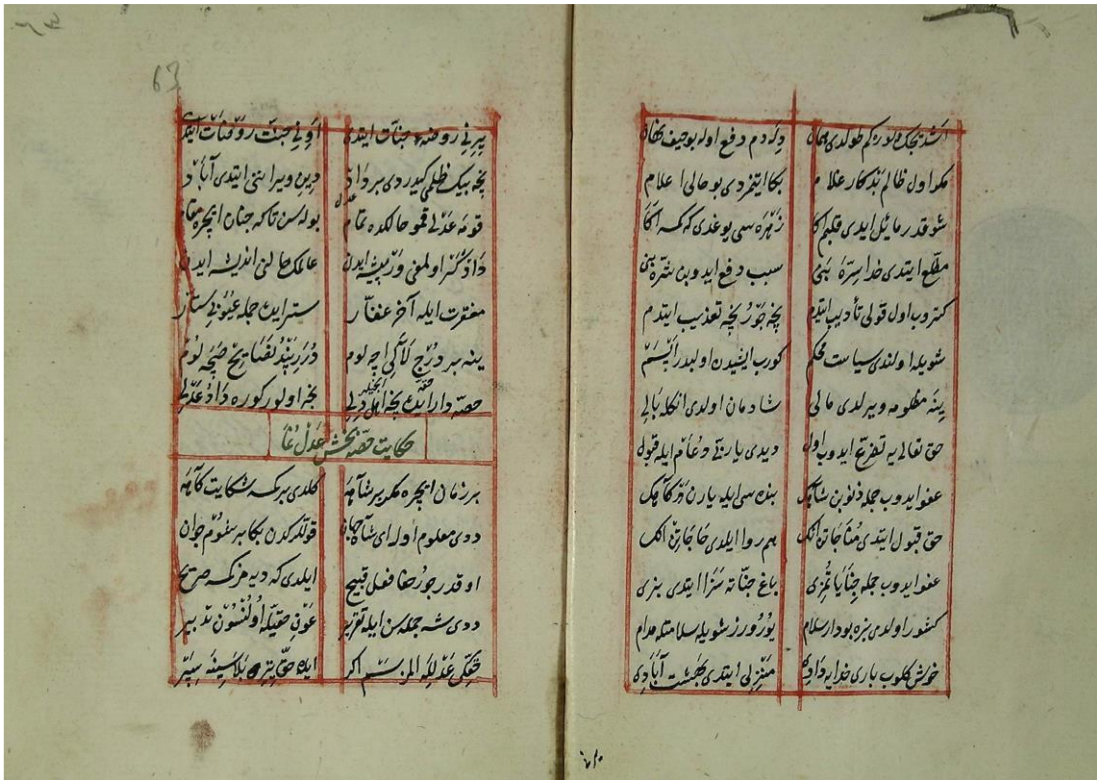

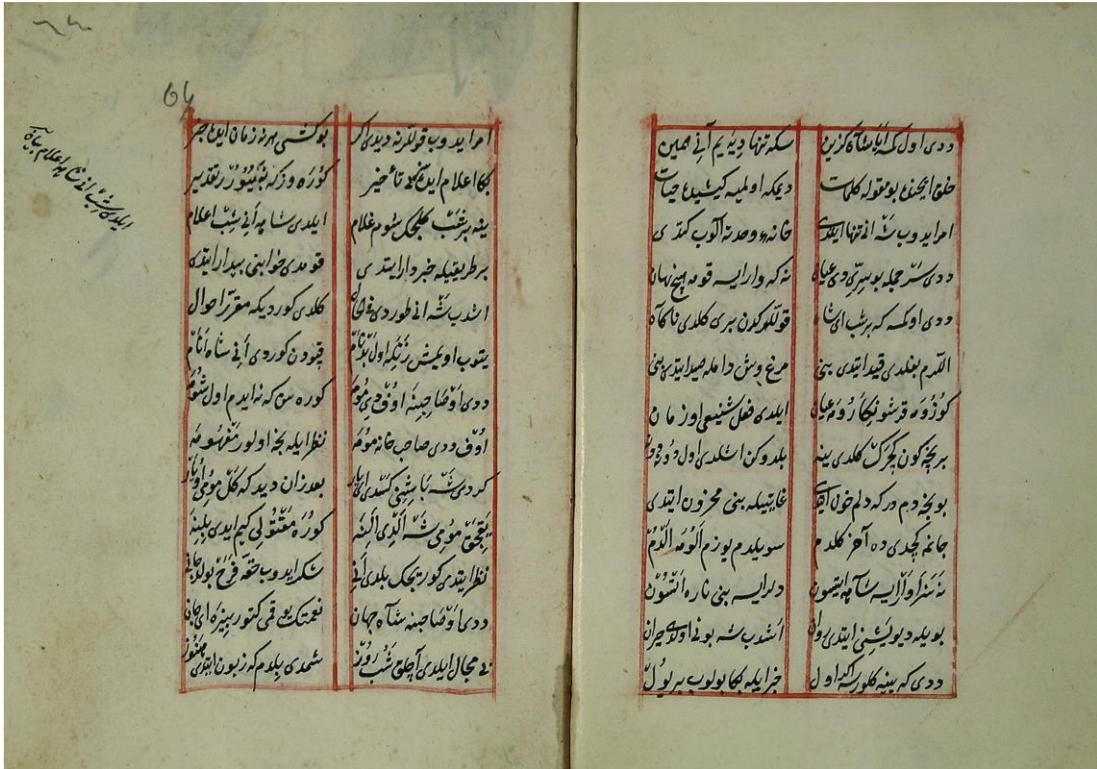
دو کشته برکت او پیش این بود
 طوره کلام انی بو علامه جان
 کدر کز تولد ام فی بر جان
 نیم اولندی آنکس بچین اوله
 شعله قید لر اولدی روشن
 نار محنتن اینوب آه ایله
 قید بندل تیشش این بر ظالم
 شاه اسلام ایسکی شاه جهان
 چاره ساز منی خود تر بنج بر
 بر فلان بنج بزی بو بنج
 مالک الدی و غارت ایندی
 کتوب بورده مجوس لر ایندی
 اوکش بو بد نظر ایندی

ناکسان کیدی قول غره بر اوله
 بید الدم بنج بنج حیوان
 جیشش ایوان آنکس کویا
 قصه ایوب کرم کابو بنج
 بر کشتیک بری اولمش کون
 دین بر نه کورس سو میله
 کورجک بیزی دی کور حال
 درده چاره علاج ایله جان
 چکر م ایله بکار بر تدبیر
 دو مشروب ایتدی قام آکنده
 پنج طور یله حمارت ایتدی
 جلد سندن بزی مایوس لر
 بنج دلسوز کلمه ایتدی

بر حکایت نیره لوم پر بوست	
حق معین ادوب ایبر سلیم	
حکایت داد افزا	
بر زمان انچه مکرک بر شاه	طلحه عزمه ایتشدی بنیاه
عرفی جور له آفر ایتدی	عاقبت دار فسادن کنی
اولولردن برسی روآد	کورجیکه باغ جهان ماآد
فرض خرم سندان اولمش	هدی جور له رمضان اولمش
دی اول کسه نزن اولدی بو	اشون دیر ایدی بو حال حال
بوجرات بو مامه و ضول	نرسب اولدی نیند اولدی
دی کشته فضلی خا اولدی	بولورقی نه قدر اولمش
دی اول کسه بوی فضل آل	کوتز هر کسی بون ای شاه
یک بر کسیه بون دگر جاست	ویرلور حاله کوره غرقا
بو مامه نزن اولدی بو	شرط قید بولدی اگر بول
آنکس دلاور سندان	اوخر سینه ده سار اولد زآ

د/د

بزه لطف ایلدی بای شاه جهان
 کوه کلر ایلدی کرم ساد
 ددی اولدی که کرم خاوری
 مومنه اوفدی عیله اولدی
 کور بجا کورلا شکر سینی
 نعت ارشاد که الله اعلم
 اوزمانا نکلدی ای لاله یمنور
 ضعیف طاق اولمشدی
 بویله دیوش اکا ویردی
 او بچی شویله اولور مشرق
 کشید شویله اولور مشرق
 یز ایتمش کیشیه بریردی
 کاردی هر دین اکر اولور
 کشت اولدی اولور اوز
 قور شوب غنمه و غنم آزاد
 حکیم اولدی له قنکه ما نکل
 بنمیشیم کیم ایدی اول آدم
 او علم اولدیکه دیردم اوز
 بجا احوالک اولوب شویله
 اکل شرب اولدی صلا شرب
 حمدت بیزه و روی و نفاق
 اودنی اولدی جوا بیلدی
 این لوم کل بری بزه انفا
 بیز مجلس یز اشور اولدی
 عدل انفاق این ایتمش
 اولور انیس در جهان اولور

اشد و ب تنصیب جان طر
 یدک شمشیر قوت بولدی
 ددی اوصاف بیزه که زینهار
 ستموز کسینه ایش
 ددی اوصاف صبر ای شاه جهان
 منور مانع که سفا و قلم
 موی سونور کوز و صفا
 موی سونور کوز کلمه
 قنک ای بیکه بیزه شمه فرمان
 شوق آتوب بیزه اول شمه
 نظر ایدوب بیزه بیزه اودم
 شکر ایدوب بیزه تمام شاد اولور
 بعد نعت نان اولور طلب
 سولو قدش بهر نغم ایز کورد
 طوره رقی باشنه عملی کلمه
 طر پارسون ایزه بورانی غیا
 کوره لوم باری خدا کیم
 بزه لطف ایلدی بیزه ایلدی بای
 بیجی بیزه میورد و کور اودم
 ایلدی و کز بجه حد تک عتقا
 کند و کز ایلدی کز بیزه بیزه
 بقعه ایلدی کز بیزه اوا آن
 ایلکدن ناولانق و صر
 و کز کز بیزه اوا کز
 حزن غمذن قوا آزا اولور
 در سبیل لیدی بوا حواله عیب

67

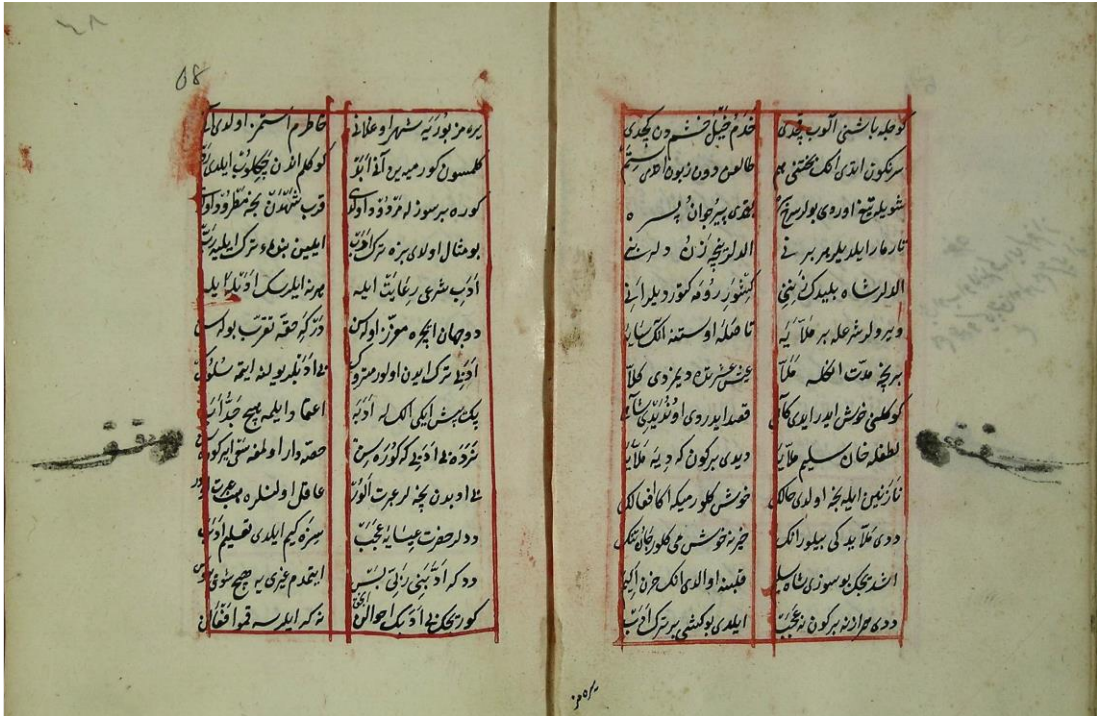
یونان و دین در اندن گفتند	حق سوره را ضعیف و لا کوردید
دیگر لفظ قبیحی نه مختار	نه قدر اولست المداچار
ترازه خوان اوله کشیک نمانی	دون نظر ایله اکانا هر حاجی
برزه کون ایسه نامن برسن	اعتبار ایتر اولور دون کون
دخمنی پاک این اولور بیگانه	عاجی اولور کون باک اوله بیگانه
اکل شریفن و مستغنی تمام	ادب اوزره اولنگدر اولونام
ادینه کورلمین مستحضره	سختیه کلمه زنی دایم قوره
کشیک معضنی با مال ایله	حسن حالین بی حال ایله
بر حکایت این بر نماند	تخصص ایچن اوله بر داند

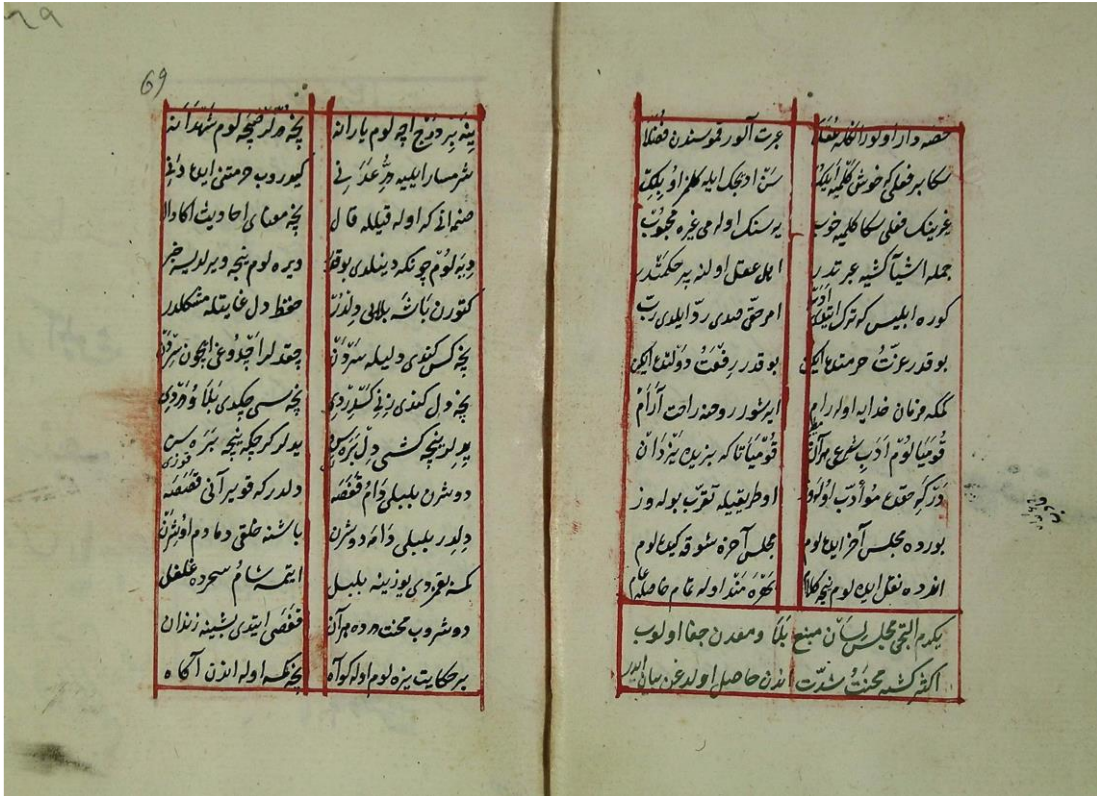
حکایت ادب آموز

اول زما کلا نظر ایله ستم	کله اسماعیل بیک جنگ عظیم
حق منهن اولور من عسکری	صدقه ایچالور هر بر سن
الدینچه قاشن دن مرده	قدر دزدون سنا مکلف درده

ادب اوزره اولور بیگانه
 کرا ادب اهل اولور بیگانه
 جمله عسکر اولور اول سر تاجی
 و قلعنی هر کله اولور راجی
 ادب اوزره این کور حاکم
 با خصوصه اوله هر احوک
 حسن تمیزه تمیز اینک
 دم ایتم حسن اولور سونک
 اتسن قولله نفسیه اینک
 لازم اولور سون تغییر ایله
 لازم اولور سه دیسای سوز
 سیدین مکتوبه و کاف صبی
 سونیکله کور میسین بیچ بیچ
 کاف مستغنی ایله تا مکتوبه
 الیبوب سونیکله ایله سینه دون
 دیکه جرم کناه عصبیان
 دیکله سونیکله نوله عیان
 جانم عزتین چاک ایله
 آب روینی و کوب کال ایله
 کونکینی فلک عزت دن
 دوشروب ایله نه حور رشق
 دوشروب کشتک بلور زنه
 عسکر کور حکم قاجر لوزنه
 عسکر کور حکم قاجر لوزنه

بی اوسه اولنگدر با سخر از
 هم عدو بیچ اولور هم سخر از

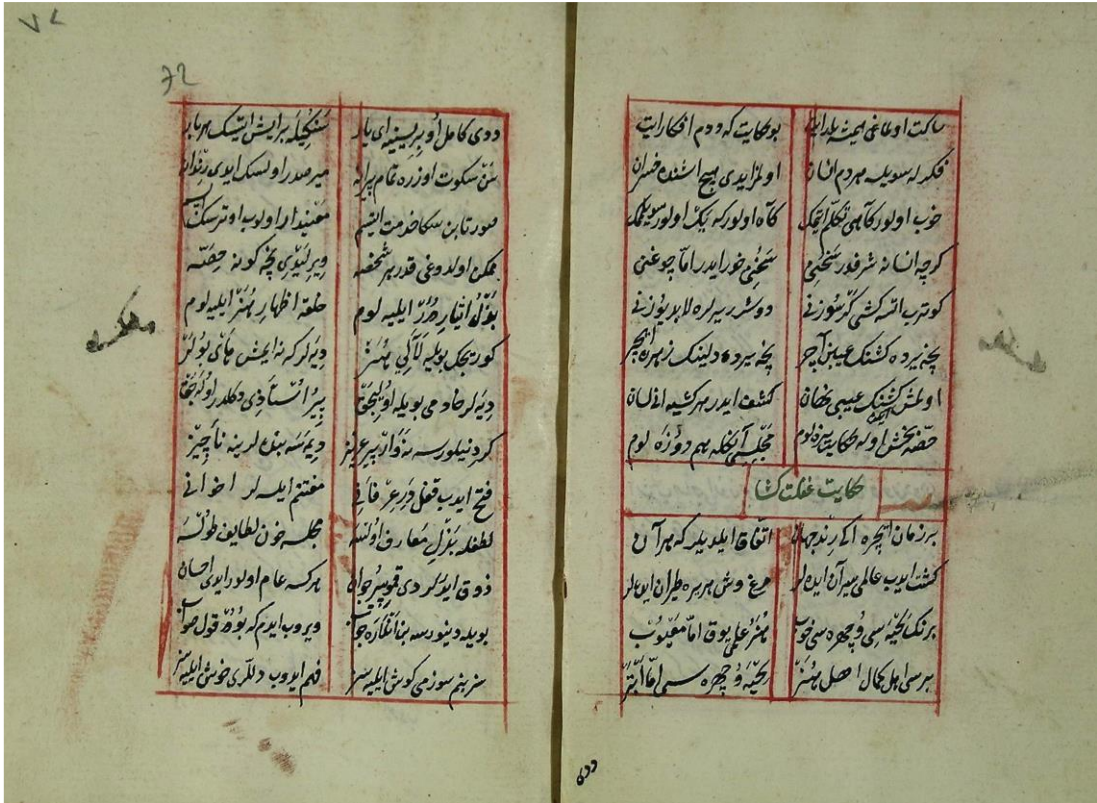
69

پند بر دوش اچ لوم باران
 نرسار ایله جرد سینه
 صنایه کراوله قیلده قال
 ویر لوم نیج ویر لور نیج
 کتورن باش بلای و لور
 پی کس نی دلیمه سون
 پی دن کنده نی کسور دی
 یول نیج کس نی دل کور
 دوشن بلیلی دام قفسه
 دلور بلیلی دام دوشن
 کس بقور یوزینه بلیلی
 دوشروب تحت جوده هران
 بر حکایت یزه لوم اول کوا
 کوروب جرمق اینا دوش
 پی موصای احادیث اکا
 ویر لوم نیج ویر لور نیج
 حفظ دل غایتله مشکدر
 چقدر لاج و بی ایچون نرد
 پی نرسی جلدی بنا و جرد
 یول کر کجک پی پی بره سین
 دلور که قویر آنی قفسه
 باشنه خلقی دام او نرد
 ایتنه نام سجده غلغلی
 قفصی ایتدی بشینه زندان
 بی تک اول اذن آگاه

حصه دار اولور اکلر قفل
 سکا بر فعلی خوش کلر اکلر
 غریبک فعلی سکا کلر جوس
 جمله اشیا کشید جرد تدر
 کوره ابلیس کتر کلر قفل
 بو قدر عوت جرمق اکل
 مکر زمان خدای اولور اکل
 قویما لوم ادب شری مکر
 دگر که حق موآدب اولور
 بورده مجلس آخ اینا لوم
 افورده نقل این لوم نیج کل
 بکدم ایچ کلر بسن منیع بنا
 اکثر کس مجت مشرت اذن حاصل اولور جرمق اکل

<p> کاه اولور شوید ایردک کاه اولور شوید ایردک کوره شمدی چاول اولور کاه بریک حسرت یاران وفا بریک حسرت اولور کاه تنگ اولوب باشم بو کاه باشم عالمی زندان ایتدک دین اولور اولور بودرد اندب صاحبی اندن بودرد قفسک قابوسی فتح ایتدک ددر اولور عیسیمان زمان حصه بخش بره بندی آنک بخدر کور که سکوتک اشنگ </p>	<p> کاه اولور شوید ایردک کاه اولور شوید ایردک کوره شمدی چاول اولور کاه بریک حسرت یاران وفا بریک حسرت اولور کاه تنگ اولوب باشم بو کاه باشم عالمی زندان ایتدک دین اولور اولور بودرد اندب صاحبی اندن بودرد قفسک قابوسی فتح ایتدک ددر اولور عیسیمان زمان حصه بخش بره بندی آنک بخدر کور که سکوتک اشنگ </p>	<p> یا رسول الله اکا ایله سوآل ددی اول مرغه سیلیمان خوش نوا بیلکه صدایم سکا حوت ویرن اولور کاه نردن اولوریک اولور کاه ددی مرغ اگر ایسر زورین اولور بر دینی یاد ایوم بیتی بود که فخر ایتدی قیل اولورم که نورم دند کویا شکتم اولور کاه هر طرفه چکونه لغت پیش عزت ایلور کاه همزمان اولوب ایردک کاه </p>	<p> یا رسول الله اکا ایله سوآل ددی اول مرغه سیلیمان خوش نوا بیلکه صدایم سکا حوت ویرن اولور کاه نردن اولوریک اولور کاه ددی مرغ اگر ایسر زورین اولور بر دینی یاد ایوم بیتی بود که فخر ایتدی قیل اولورم که نورم دند کویا شکتم اولور کاه هر طرفه چکونه لغت پیش عزت ایلور کاه همزمان اولوب ایردک کاه </p>
---	---	--	--

<p> کبک و ازاره در و نمانها ایلدی جملین بر بر اعلان کشت ایوب کندی و لیله مطلع اولدی احوال تمام هرکشی نکلدی ایشته نمان اورتیه ادر لکله هرکشی بعد از آن خادمی کلدی کورد حوصی ایوردی که آجیدی لاکه کوردیکه جمله عیوب نقصان ورطدی نکلدی قیدی همان قلدی بونکار کله نکلدی مسکین سوزی کندی اوزده اولدی یاک کر طور بر اوزمانه جاموش </p>	<p> اولدی سوزن ایلدن اوزده کله الناس علی قدر عقول اولدی سوزن اولدی نسیب بلیسن سیدنگ احوال هریره اوزده اولدی هرکشی فضل کلدی بو پیری حرد پنجه خان علوم اقلین لر خادمی و کدی نکر کلام بولور پیره بولور فرقت کشت ایچون بنکدی کله نکر سولیم دیوانه کیدی ایشدی بنکدی سولیکه قول عجیب جوش شولیکه کله نکر ایشدی ایوب </p>
--	--

سوزید بلد و راکر دود و بوره کن دود که دود که ایلیه بر حکایت دخی ایراد ایستک نعلت اولدی اولدی باران کوشور ارایسه کوشن جان	سوزید بلد و راکر دود و بوره کن دود که دود که ایلیه بر حکایت دخی ایراد ایستک نعلت اولدی اولدی باران کوشور ارایسه کوشن جان
حکایت خلعت ک	
کوردی خوانج توران ناکاه مهر نردن بخیز محبت گلشن دوی بوسری بزه ایلیعیان بویله تم اولدی کرای سناچه رحلت این سنک و گلن اولدی دویزه جینه بوچا آبی سنی پادشاهک عین آرتور اولدی زفر قهر یکله سردن مشورده اولدی بوچیه جانشین غنیمت	بر زمان انچه مکر که برک جلد دنداید بوکع غنیمت بر حقیقت کتوب ایتدی بیان دوی قبیرن انک اول ناه آقبا نوزین خیم هرنگه واکر چکدر سن جلد سنک درسی بویله قبیر ایچک اول ناهان آرایب اگر پخت اولدی دولکر دکنه الله عجب

حکایت

لازم اولدی که سوزید خلق عالم کاندن خیرت دوی قاصدی که ایامنا جهان بن سنک خوجکله بوردی سزوار که بنسده حشمتی بنی خیرید خویست ایستک که انجنز ایدی بوچالار ایزیت بنه بوسری شاد اولدی عقد ایب جریخ ایزاد ایدی آفرین اول کیشیه کسوزید سوزید بلیمینه سنک ایلی چکدرن خون ایرانک دم غصه و غم اولور انک خوی	اولدی بخیر طبعه عیب هر کیشیه کله عایت نوزت بویله ایدم سکا بر سر عیان اولمش بوچیز زمان هر بوردی خورقودوب بوچیز این سن حشمتی بنه لطف کله قشربن ایستک باعث اولماز ایدی قیل کالم رحم شفقت درون کویست خورقودوب عین ایشاد اولدی یکه خورتا که انکله او زید ظوقوزن هر طرفندن سر با ایزدن شمشیر برینه هر دم تا بلخی بخیر کرد و سنی
--	---

کوزنا

77	<p>دینک نیمه صفا لرسوره نیمه شمس اوله لرام کرانم آتش بینه بوی فزان اوله لیک بوذوق سرور افروز فرقه باولدی که حسن تعبیر سوزنک سول کشته که اوله قومه تکلیف کلامی هر بار دو جهان ایچره بولاسن مرت سوسونو لکسن خلق ایچره عیان صیدا ایر مرغ دل خواب ادا سوزنکه ایلد معلوم هر بار سوزنی سرد اولن ایچره اصبح سوزنک ایره قلمه اگر</p>	<p>بچه حضرت علی و فاکر کوزن حاصل اولدی مقصود مرام بوده اول که سوزنی خود بولسا اوغم علفه شش و افروز ایتر ایتمش کوهلی بیج تنغیر ایینه هر کشتی بانده سیرک هر کشتی تا که سنگ اولدی بار عزت ایچنجه بولاسن لذت نان کدم بوغ غنایه بیجان لکودله اولدی قدا عسکر قلمه اولارین سرد اول او برودندن ایر بریم بیج هر قومه انن برودن انش</p>	<p>کلمن اوله میدی بر سوز بولسا دفته و اصرع حکمه یول بزی هر بینه ایتدی سیر نه علم اییدی که چکه تشبیه خود بر هر نه قدر چکس لیک بی مقصود تیر ایله کوز کوز وای هر کاهل دانایر ایس شمس علمه عایت فاضل کوزوب واقع اولد اوچ ددی تعبیر فی ایت بیره عیان بوسرک و اقدار و بینه بیج حق ویر و عطلیل عمل سیم جمله دن عکوز اوزن اولن</p>	<p>بودی شش نو که واقع اولسا کله چک نابرم ایچون بول اول جمله علم بینه جمع ایتدی جوار هر عین وقتیکه کوز کشتی سوزن بینه بلدر مکت بر دخی غیری معبر کوز کوز اولد بید شش و مادی بول بولونوب کلدی مکرر کاهل ددش عالم رو یاده بیج یینه اول که کبی ایتدی بیان ددی اول هر و تخن ان فهم بولدی کورندی که انده علم اقدار بولیش خشم هر نه که وار</p>
----	--	---	--	--

تغیر

بیزه

<p>سوزن آرزو او زهر تو را ببرد بورد مجلس اقام این بود دفع ده پنجمین لر سوره بود یکم سکنه بی مجلس مجرمه نظر اینک کی همه بنوع حضرت محسن اولاد و عن بیان ایدر انهم عظمی و عظیمین</p>	<p>سر وقتینی کون آن آ و ده یوز کینه بیته یوزی دغلام کند بر نظر لدا کی حاله بجا ندر و او که بنا بر قوشو ز سراج این مزه و عده قیام اهل در آن کز کیش می بوکار حصه بخش اوله انجان برشان</p>
<p>نظرا این کشته جانگاز ملک کن بچه آشنوب فتن ستم ستموم اوله هر کجانه ایون جان در تاثیر او بین صید ایدر مرغ در لی خانه چال رنجی کلزاره دل نلبلسی دو نیمک کجابه ز غم زانده در مومینا بینی کورن قیل قلموز</p>	<p>بنوع اولور کراول مشه زاده راحت اولسون دیر سکا کنگر چکدی کچک شنه یونمادی و ره برک مشه ز عینه شنه بندر مشه سندن اوله مبره و نام بلبل قنکر اوله مبره و رضا بر حکایت دینه درویشانه</p>
<p>کتابت حضرت</p>	
<p>نکره ایریشه جان نکره قوبر ر عمره سی یون فوین او جان ابرو اینجی آن بچه کونلر اوله جوق جویز دام زله دو نشوریند پرتالان زار ایدر می تو کون بر کلنی چشم غایت او لور مشکی وضعت ایرمه جان اولوز</p>	<p>بر حکایت این لوم بر حکایت بر کشفی وار ایدر حق لایون دیند پاک مجر یوز دی ایشکی و او زره او تو زین مستی راسته جوب بر کوی لوجان عقاب اوله جمل عبرت پارسا لوراره سندن جانغا کیشنه زوجه بکار دیر کیت پیمدی طشره نه عید لوزوز لازم اولدی او قدی خوب افان</p>

قوشسته طور زایش زینا	تا کمان کورسه که بر زن زینا
دوشدهی قلبینه تمام حقیقت	براک کرده بخواه اندکی آنگاه
اوقیه سیر این جانان زینان	دلبری یمنه سحر حقیقه اذنان
کشتن سنه قوشسته قندی	سئو قله جندی اذانه اوقی
شعب تاریک کی اولدی کلاه	حکمی کور که کوزینه او زمان
بقد چگون او نکار کوزینه	پرده چکلدی همان دم کوزنه
پدیز قله کیوه قندی چرخین	تیره اولدی کوزنه روی زمین
یک بلدر زدن اولدی که کناه	اعلیوب دیدی آیا و ذاکه
بلدی دخی نایمخته و تمام	بیرته سئوید اولندی اطمینان
ایلدی ظلمت نوزن تبدیل	بر نظر شهوتک چشم علی
نور قبکین قوماز ایلی شتر	وای اگر بر دخی اولیدی نظر
ایلیوب دیدی رحیم غفار	سیره واقعا اوچا کوزنه نوار
و مرع عفا اولدی لطف کناه	غفلت سئو اولدی بوی کناه

عوضه اولدی کنا پیشه چون	کوزن اچدی طهور ایلمدی بول
یمنه بینا و بصیر ایتدی ضلما	قلدی دین لر نین پیچ و دا
حصه بخش اولدی بوقت اتمی	یکه که ایرت نور مطلق
نری ای رب رحیم رحمتله	حصه دار ایلم قومه غفلتله
مخرم اولداینه ناظر ایتله	بیزم نا محرم حاضر ایتله
عین زده قومه شہوت نظران	قلب زده قومه لذت نظران

یکرم لوقه بی غلبه سبب شیطان اولوب
الذین وقتند و خیالندن و عرشوه و دلالتدن
لازم اولوب کمال مرتبه احراز واجب اولدین با

دایمده دو شتمه لوینک زینهار	ایتمده دل بیلبل کله بیر خمار
چیل مکره الدن صفتن	دیجه که کتفه که عاتین صفتن
جنت اچدی بولن آدم بولن	سکایون بولیم دیننا اولن
دو شترن دام چنان اچدی	تدی بی سئو بده جانن بیره

صحنه اولدی و سیر
عنا غلام و کنا منانه

تور قرابدی اوله برکون بنام	برشمی طمشه لعینی بلدی قما
وره بر شوره پنجه شتر این کار	حکمه بلدی وردی این حرکت
ایلدی زار فغان آفران	اوشوبت قوشی جان زود
حکم اصمیر یوبن القفصه	صانع آسن قل بود و بندگی
مطلق اولمغه حواله نعین	گندوزن ایلدی برید و بکن
وردی محبت بخارن بولسا	کندی صندی زن لاشا و کور
لطف اعزاز منت اکت	خانیه کل دیو دعوت اکت
اکا جانندن اولمغدی اقرار	کجه حج اولمق ایچون قوتار
پشروب اکتی مھیبانه عم	کلدی زن خانه نیه ایلیم
نقشی کیردی آپه روی بریم	اوی تنه الدی جلاج فیر
سیردی جلاج نجهیل ایتیش	کلدی زن کوردیکه کیمیش
ایلدی لطفه حسن تعبیر	وردی احواله نکاره تقریر
کلدی اولدی انیشونه	اود کله ایلوب خانیه اول

چیل مکره طوماعه سنه	دیجیل دام بلا اتدی سنه
مکر الید مستن دامه سنه	دوستر بونیکه طا قوب سنه
نه قدر چاچک چالک اولسن	چار پایکدن اکا طوماع سن
صقلنه دیر مکر الید دوشک	اوچر حرمسن آحر کشتک
آدچی رود صوره دامه دورن	باشنه پنجه بلار او شرنه
چاره ساز اولمیر صید سنه	کیدال ایتیمی قین سنه
اعتقاد ایتیمه جمیع سوزن	علمای دایتمه قونک لوزن
پنجه ضیمه کرم ایت مکران	پنجه صنفه قوفکران انگ
بر حکایت بیره لوم که بلکن	حصه خشن اول نغسل بولکن
حکایت افرا	
بر زمان اچکی مکر بر جلاج	زودجی سی بیره اولدی طلاج
طواج ایلدی ولی زوج اکا	کوکلی بنما زایدی اصلاویکا
بلدی باشندن قوتقایی ایتیم	قلمشیر میل محبتون اثر

خوب

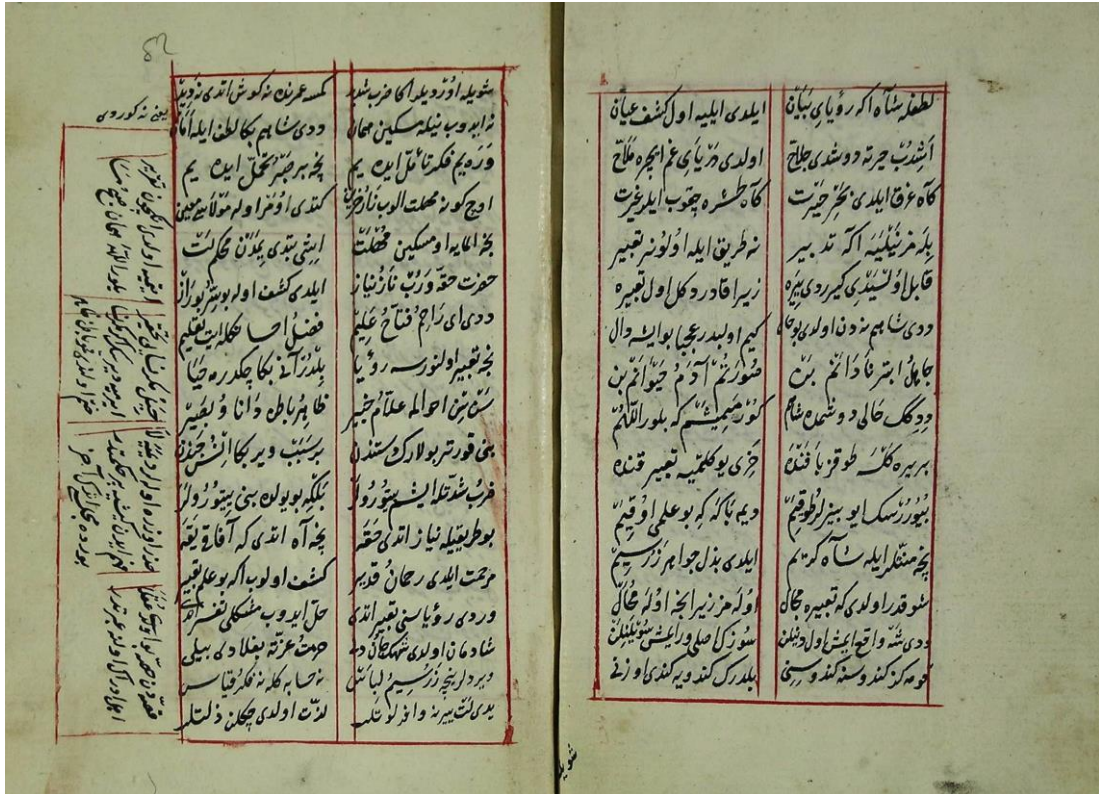
خ

بر معبر و لیدی که او زمان
 با بجا شهره منادی بود
 از نوب زود و با فتنه زان
 ددی بر برده فلان با فتنه
 کلمدی بکجه جهانه منشی
 لیک بر عینه ز اول و انا که
 دکه بر حاله تعبیر ایتمز
 پیله جو زینجه ضرب ایتمکه
 بلوریم دید و کسه بنمینه لر
 دیز دیز اندک که تعبیر
 اشد و ب نشه بو ز بر چه چا
 عزت جو منته شاپه آنه
 ددر لارنده او فرد کا مل

کلمدی با فتنه اجوب شو قلمه
 یوق بیره بر ایگی کون اولوم
 ویرسون قولره بو زدی غن
 حصرتک قومدی بیج قیر قار
 نولد غمی دخی شمدی بلدم
 عند لیب دکک اولدی بیخ
 ایلمیم بیلیم و ش آنه فغان
 و منلت کلن کون بوله نورد
 نوله سخته آه اولور سن ایله
 بلدی ندر نه خاص نه عوام
 کچه کون کچدی ار اون کین
 مشه یاری او دیار ناگاه
 کلمدی با نشینه غراب غوغا

برک کون چو کت قبت سحر
 دد کای کو کلمه آرام سرور
 طوره مادوم کوره سم کلمه
 کتیه شکل اعیش فرقت یار
 تر کلبه و بیزش عاری کلمه
 کلمه زار کن ایراق اولدی یار
 کلش حسنک قرشو هر آن
 نه نزا جلیدک کلدن اوله دور
 رنه کلام یوزی آوب آله
 عذر ضاه اولدی بو جهیلک
 اکا سسی شو لیدک جا لیر ک
 اقتضا ایلدی تقدیر آک
 کوردی خوابین بجای بو یا

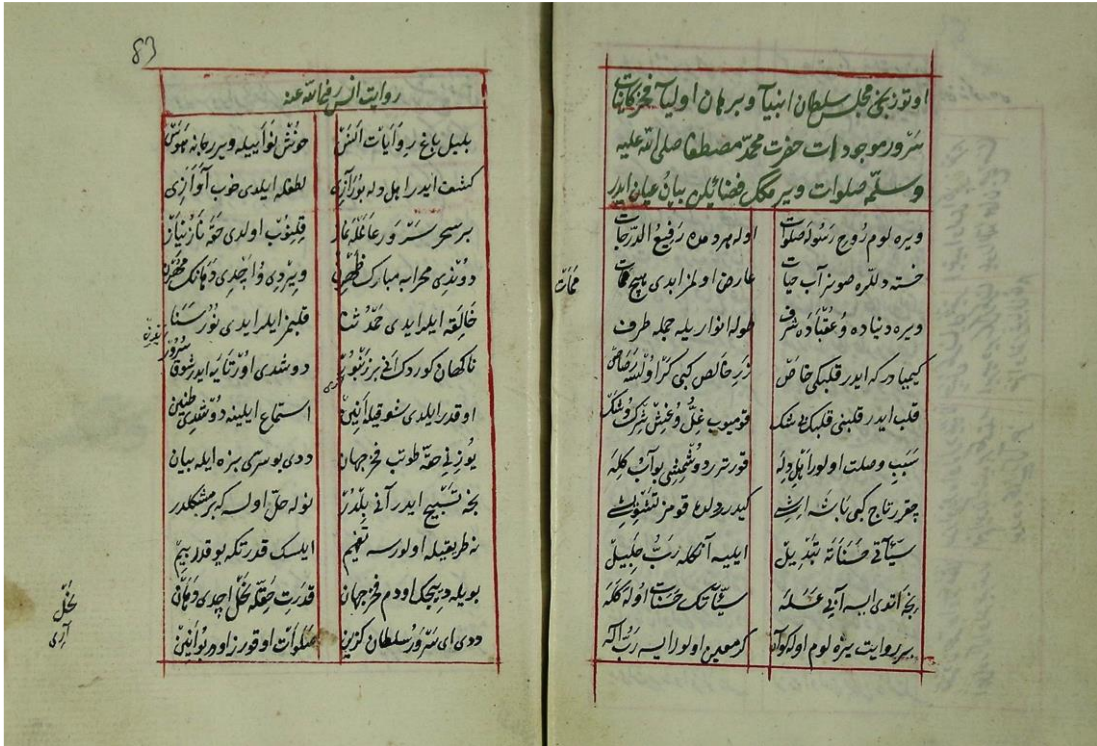
بر معبر

لطعه شاه اگر رویای بیایه
 ایلدی ایلدی اول کشف عیان
 آشدت جریته دوشدی جلیح
 اولدی دریا یغم ایچره طلیح
 گاه عفا ایلدی مخر حیرت
 کاه طشره چوب ایلدی حیرت
 بله فرنیلمه اگر تدبیر
 نه طریق ایلد اولونیر تغییر
 قابلا اولسیدی کیردی بیله
 زیر اقادرد کل اول تغییره
 دوی شاهم ندون اولدی بو عالم
 کیم اولدر بیجی بو ایله وال
 جاهل ایترا فادانم بیست
 شورتم ادرم قیوانم بن
 دو کل خالی دوشنم شام
 کورمیشیم کیم بلورالم
 بریره کله طوق با فتنه
 جزی یوکلیتیه تغییر قننه
 بیور نسکا یو بیتر لوقیم
 دیم با که بو علی او قیم
 پیچمنکله ایلد شاه کیم
 سلوقه اولدی که تغییره حال
 بوی شنه واقعا ایش اولدندن
 نوم کز کند و سندن و سنی
 ایلدی ایلدی اول کشف عیان
 اولدی دریا یغم ایچره طلیح
 کاه طشره چوب ایلدی حیرت
 نه طریق ایلد اولونیر تغییر
 زیر اقادرد کل اول تغییره
 کیم اولدر بیجی بو ایله وال
 شورتم ادرم قیوانم بن
 کورمیشیم کیم بلورالم
 جزی یوکلیتیه تغییر قننه
 دیم با که بو علی او قیم
 ایلدی بدل جوامه زکریم
 اولر فرز ایلد اولر حال
 سوز کاصی و ایش بیونیلن
 بلدر ککند ویر کندی و زنی

مشید اوردیدر کاه ضرب مدید
 ز ایدوب نیلمه سکین جهان
 و زهیم فکرتا کل اینیم
 اوج کورده صحت الویه نازنین
 بخره ایدوب مسکین مصلحت
 حضرت حق و رب نازنین
 ددی ای زانم قنایه علم
 پی تغییر اولنورس رویا
 سنی سن احوال علم تغییر
 بی قورتر بولار ک سنل
 ضرب شدت ایشتم زول
 بو طریقیله نیا اندی حقه
 مرحمت ایلدی رحمان قوربر
 وردی رویا سنی تغییر اندی
 شادمان اولدی شهمکان دم
 ببرد ایش زکریم لبا سنی
 بدی کت سینه و انزل کت
 کسه عزنه نکوش اندی زویله
 ددی شایم کمال ایلد امان
 پیهر پیهر مصلحت اینیم
 کندی اوغرا اولمولا سنی
 اینتی بدی یکن حکمت
 ایلدی کشف اولر بو سوز
 فضل اص حکایت تعلیم
 بلدر آید بجا چکدره حیا
 ظاهرا باطن دان و تغییر
 بر سبب ویر بجا ایش
 بلکه بویولن بی بیتر زول
 چه آه اندی که آفاقه یغم
 کشف اولوب اگر بو علم تغییر
 حل ایدوب مشکلی نفس کور
 حمت عزتیه بنملا دی سلی
 نصاب کلانه کله قنایه
 لذت اولدی چکن ذلت

این نکرده
 اولدی ایلدی اول کشف عیان
 اولدی دریا یغم ایچره طلیح
 کاه طشره چوب ایلدی حیرت
 نه طریق ایلد اولونیر تغییر
 زیر اقادرد کل اول تغییره
 کیم اولدر بیجی بو ایله وال
 شورتم ادرم قیوانم بن
 کورمیشیم کیم بلورالم
 جزی یوکلیتیه تغییر قننه
 دیم با که بو علی او قیم
 ایلدی بدل جوامه زکریم
 اولر فرز ایلد اولر حال
 سوز کاصی و ایش بیونیلن
 بلدر ککند ویر کندی و زنی

او تو زینجی جل سلطان انبیا و برهان اولیا و خلیفای
 سرور موجودات حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه
 و سلم صلوات و یر مگر فضایلکم بیان بیان
 و یره لوم روح ز نور صلوات
 خسته دلزه صور آب حیات
 و یره دینا ده و عقاب ده شرف
 کیمیا در که ایدر قلبکی قاص
 قلب ایدر قلبکی شک
 سبب وصلت او لورا نیا در
 پمتر تاج کوی نیا در
 سیات سنا تهرین
 بچاندی ایه و شک
 بر رعایت یره لوم او که کوه
 اول هر دو من رفیع الدر صفا
 عارف اولز ایدی پیچ قاص
 طول اوز ایدر جلد طرف
 ز جالین کبی کرا اوله صفا
 قنویب غل و غلش ز کوه شک
 قور سرد و غلشی بو آب کله
 کیدر حوین قوم ز غلشی
 ایلیه آملد ر سبب حلیل
 سیاتک حسیب اوله کله
 کر معین او لورا ایه ر سبب کله

روایت از سر شاه محمد
 بلبل باغ روایات السنن
 کسنت ایدر ایل دل بو لور
 بر سحر سحر و عالمه نماز
 دو بندیه محراب مبارک ظفر
 خالقه ایدر ایدی حد شت
 ناکهان کور کله بر زبون
 او قدر ایلدی شو قیلا نین
 یوزده صد طوب فرجهان
 بجه سبب ایدر آذ بلدر
 نه طریقیله اولور سه نیم
 بو یله در چنگ اودم فرجهان
 دوی ای سرور سلطان کزین
 حوش نوا ایدر سر رعایه بیوت
 لطفه ایدی خوب او ازی
 قلیوب اولدی حقه ناز نیا
 و یره دی و اجری دهانک حشر
 قلب ایدر ایدی نور سنا
 دو شندی اوز نیا ایدر شرف
 استماع ایلیده دو شندی
 دوی بوسری بره ایلد بیان
 نوله حل اولسه که مشکدر
 ایسک قدر تکله بو قدر پیچ
 قدرت حقه کل اچری دهان
 حکمات او قور ز او رو اونی

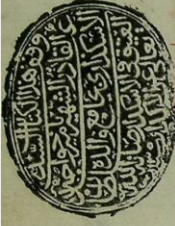
خلق
 آری

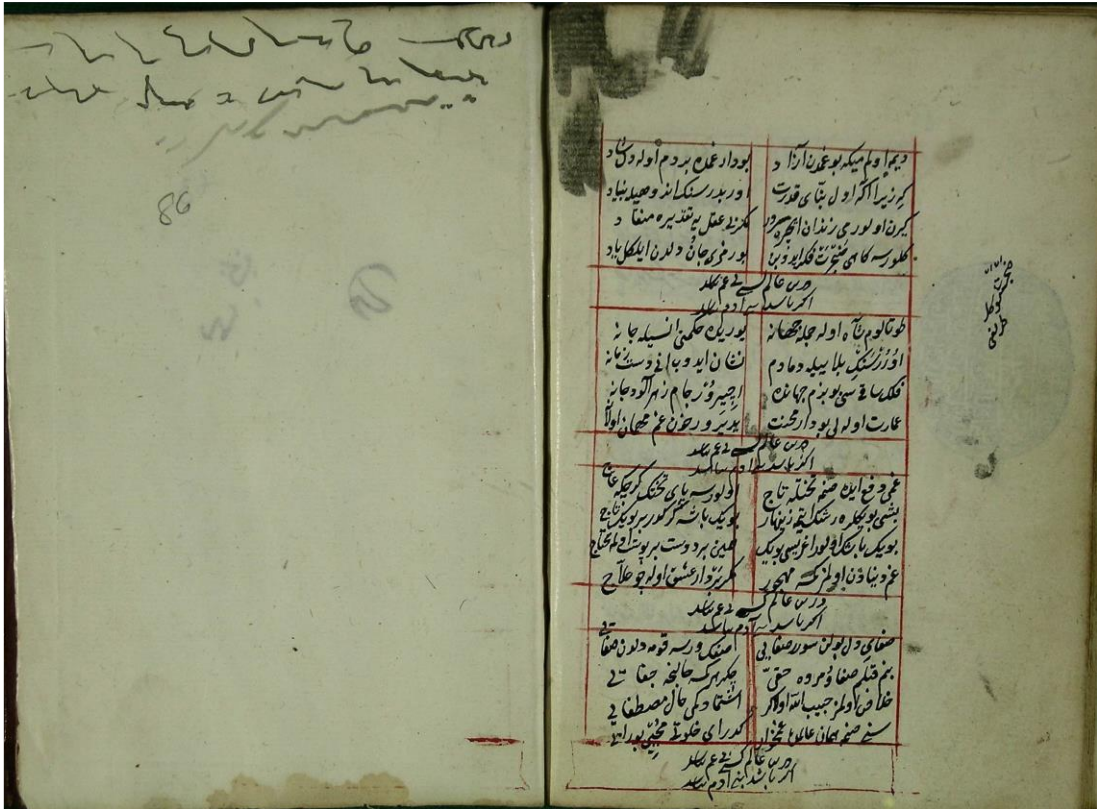
دوی سرور اریه مشکلی حل	اید که بنجی اولور شمع غسل
دوی زینور ایاشنه ریش	دینورم حل اوله تاکه مشکلی
شده که از بار بک تین فنا اولور	شمع ایدر لایه هر کیم که اله
انگین نیر آتشف حرام	زیر که اولمش ایی نیر حرام
صاحبی اذینله اولمیر چون	لایق اولدی که اوده بیچی چون
شوه که از بار بیابان اولور	کاسه لر آکل طوله لر نور
نیر اولمش ایی زیا اولماله	انگین ایدر وز نیر اینه باله
شوز مانکه نیر اولور کاسه سیر	صلوات او قورا کاسه نیر آری
عسکه تدریل ایدر آینه خدا	صنعه که کذب اولور بوجله ادا
بولدی تقریر ایدر اولدم نیر	سامعی قلبی ایدر نیر نور
کوره که قورده شایه افحال	کاسه لره طور نیر ایدر اینه باله
عجب اولور سنک سینه نیر	حسته ایلیم لطیفله یکنی
صلوات قورده دلن مهربان	دستگیر اولور حبیب مختار

اکماله کربیه صلوات	دیر و ایش هر ایشینه کاسه
آخرت ملکته شاه ایدر	روشنه جنت چون راه ایدر
حکایت قصه شمس	
شهر بغداد ده مکر کباب	طاعتی صنعه بخوره صواب
کابکان عمره ایتمشه چکان	عشره و ششمی صبح
حق رفیقین دله زدی اصلا	شویله یوروی همان نه پروا
قودی بودار قصابی آخز	کندی باقیه تیج دست فاجر
ضلعی دن بری رو یاده اینه	کوردی رو صفا جان اینه
اولیا زمره سید احمد	کوی کور عشق اول غصه دم
دده اولک نزن اولدی	خامه کور نور ایدر بو حال
دسبب اولدی بودوقه ایدر	نه طریق اولدی بوجایه کربک
دده اولک کنا هو	اوله مزدی نه قدر اول کنا
یکه هر یزدن یزدن نام رسول	صلوات بله نیر دیر بول بول

اکماله

<p>۸۵</p> <p>این سخن سینه غم اوله انا سند نشان شادین وادی دلون بخلاصه قرار ایتمز د مادم خدا یه شکرتت ایله هر بار ز عکندر قهنا ی و ایمی رود قوم اصلا الور ز رسم پیر کلور کچه اگر چه کونع لا عد همین سنغ دکدر چو کورده</p>	<p>نه قدر نیر دم ایسه که صلوا هر بره کینه خواهر کلگی اوز مانع قود لورینی سنغ آنه کورم که علائک کلگی هر بره در لوبنار تنگ ایله چینی لرا و ستمه جنت درین شو یک کلگی که زنا سینی جان در لریز و عکس چون صلوا بوسب اوله خلاصه منم بولید دیوا و کشتی ویرده بر دخی فعل کلام ایله یوم خصم خشی چله اهل و له</p>
<p>درین عالم کسی بی غم نباشد اگر باشد بنی آدم نباشد</p>	<p>الطین حقیقه بولید ریز کشت کوندر وب قهر می اندک کلگی کند لبر هر بره سی خایه سنغ قهر منک ایچ منور اولده الیورب در لور عایتیک ایله ایدر لوبی چنانک درین نوق اولور رایله سینه دل جان ویرده حق لطیفه قوزنج یوضه بلندی دخی جان تم عکلا ده قورده غنمت خوا</p>
<p>دلایند اولم صتمه که خالی کی اولمشدر جهانغ لا غم اولم بر اینک خفته سنی غار اولور یترنده نصیحت جمله غنمت درین عالم کسی بی غم نباشد اگر باشد بنی آدم نباشد</p>	<p>چو کونک بید کلگی کوی حال رجا ایوری هیچ عاقل حال هر یک سینه حاضر در ملالی بو بیتک تم اولنر سنی عالی</p>
<p>چو کونک بید کلگی کوی حال کونور ظاهری خورشیدی اولور سه برنوش شادی و خرم نسلا ویر میچون مساکه دایم درین عالم کسی بی غم نباشد اگر باشد بنی آدم نباشد</p>	<p>بزرگ بولور ایسه سولدیوم ایچ دلی اینسه سن زنگر سله حکایت امام شافعی رحمه الله</p>

Varak: 87A-87B

